

DEL DELAVSKA ENOTNOST

23. XI. 1974 - ŠT. 47-48 - L. XXXI

Ob dnevu republike čestitajo delovnim ljudem
in vsem občanom ter jim žele še veliko
delovnih uspehov

REPUBLIŠKI SVET
ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE
REPUBLIŠKI ODBORI SINDIKATOV
IN ČZP DELAVSKA ENOTNOST

NOBENA SILA NE USTAVI PROCESA DEMOKRATIZACIJE

Nastajanje narodnoosvobodilnih odborov, drugo zasedanje AVNOJ, ustanovitev narodnoosvobodilnega sveta slovenskega naroda, razglasitev prve ustave Jugoslavije in Slovenije, razglasitev pravice delavcev, da upravljajo s tovarnami, in kasnejše ustavne spremembe - vse to so samo zunanji znaki uresničitve diktature proletariata kot razreda, ki je organiziran v naši državi. Beseda diktatura proletariata je v naši politični dejavnosti vedno pomenila približevanje k ustvarjanju političnega sistema, kjer bodo delovni ljudje čim neposrednejši nosilci oblasti. Temu osnovnemu cilju so podrejene tudi rešitve v sprejeti zvezni in v republiških ustavih, ki opredeljujejo delegatske osnove našega celotnega političnega sistema. V prvi vrsti od nas samih je in bo ostalo odvisno, kako bomo kot člani zveze komunistov in kot člani družbenopolitičnih organizacij organizirano hkrati uresničevali samoupravne pravice in dolžnosti ter uporabili državo kot naše lastno sredstvo za jutrišnjo vse popolnejšo samoupravno demokracijo. Prve resne korake v organizaciji in delovanju političnega sistema na delegatskih osnovah smo že storili. V osnovnih celicah samoupravljanja - od združenega dela do krajevne skupnosti - imamo kolektivne delegacije, ki pošiljajo svoje delegate v skupščine družbenopolitičnih skupnosti in to se bo kmalu zgodilo tudi v samoupravnih interesnih skupnostih.

Organizacijski okviri za uveljavljanje delegatskih odnosov so torej ustvarjeni od delavskih svetov do najvišjih skupščinskih teles. In kako je z vsebinskimi spremembami? Naj namesto posplošenih odgovorov raje poskusim nadaljevati z vprašanji, ki bodo morda v praktičnem delovanju spodbujala k iskanju odgovorov.

Ali smo ustvarili skladno zvezo z delegatsko organiziranimi delavskimi sveti v organizacijah združenega dela in namenskim združevanjem dohodka zlasti v sestavljenih organizacijah združenega dela? Ali je kakršnokoli odločanje o uporabi družbenega dohodka že resnično prišlo pod kontrolo neposredne delavske demokracije? Kako daleč smo spoznali in stopili na prste tistim, ki v imenu zborov delavcev zanikajo delegatsko organizirane oblike neposredne demokracije? Ali je resnica, da gospodarske kontrole nad dohodkom ni konec v tovarni, sledila tudi sprememba v informacijah, ki naj omogočijo opredeljevanje in odločanje delegatov, še posebej, ko gre za obseg in namene proračunske porabe? Kako praktično spoštujemo dejstvo, da delegati v skupščinah družbenopolitičnih skupnosti praviloma niso poklicni politiki? Če tega ne delamo, ali je res potrebno čakati resnih opozoril delegatov, ki ne zmorejo „prebavljati“ obsežnih, po starih načinih napisanih gradiv? Mar ne bi bilo dobro čimprej kritično oceniti rešitve,

ko gre za razmejitev dela med upravno izvršnimi organi in skupščinami? Kako je praktično zaživele sicer znano spoznanje, da brez delovanja in odgovornosti političnih organizacij na čelu z zvezo komunistov ni mogoče uspešno uveljaviti delegatske demokracije? Ali smo dovolj storili, da bi bile usmeritve in odločitve v osnovnih delegacijah o posameznih vprašanih povsem konkretne, toda hkrati podvržene usklajevanju z interesi drugih delegacij in s splošnimi interesi?

Ta in še druga vprašanja niso izmišljena. Vedno znova so prisotna zlasti v osnovnih delegacijah in med delegati, ki so trdno odločeni, kljub začetnim težavam uveljavljanja delegatskih odnosov uresničiti samoupravno demokracijo in s tem do kraja potrditi delavski razred kot nosilca samoupravljanja in državnih funkcij. Procesu uveljavljanja neposredne demokracije ne bo mogla trajneje ustaviti nobena sila, toda vztrajen napor političnih organizacij in opredeljevanje do praktičnih vprašanj, potem ko je osnovna idejna in politična usmeritev sprejeta, ostaja obveznost in odgovornost političnih sil. Le tako bo mogoče, da se bodo politične organizacije stalno potrjevale in preverjale kot del delavskega gibanja in ne sila nad njimi.

JOŽE GLOBAČNIK

Za obvezujoče sklepe

Prometnik v TOZD medkrajevne-ga prometa ljubljanskega podjetja Viator VLADO MAROLT je že dolgoletni družbenopolitični delavec, trenutno pa – med drugim – delegat svojega kolektiva v zboru združenega dela Skupščine občine Ljubljana-Šiška in delegat svoje sindikalne organizacije v občinskem odboru Sindikata delavcev prometa in zvez Ljubljana-Šiška. Zdej je dobil še eno dolžnost: članstvo omenjenega sindikalnega odbora ga je namreč izvolilo za svojega delegata na bližnjem VII. kongresu Zveze sindikatov Jugoslavije.

– Biti delegat, kaj to pomeni za vas osebno?
– Na vsak način izraz zaupanja, ki so ga izkazali volilci, predvsem pa veliko odgovornost in zadolžitev, da bi tudi s svojim delom pripomogel k temu, da bi bili delovni ljudje nasploh vse bolj zainteresirani za tvorno sodelovanje v procesu kar najbolj neposrednega samoupravnega odločanja o vseh zadevah, glede katerih se sporazumevajo in dogovarjajo skladno z novo ustavo. To pa, vsaj za zdaj, sploh ni lahko! Gre za to, da smo navajeni ali pa razvajeni – zapišite tako, kot se vam zdi najbolj prav – da samoupravljanje še vedno preveč razumemo kot sklop pravic in včasih tudi samovoljnega ravnanja, ne pa tudi ali predvsem kot celovitost pravic in dolžnosti delavcev v združenem delu. Jasno je, da se je treba proti negativnim pojmovanjem boriti z vsemi možnimi sredstvi. Kilogrami papirja, ki jih dobivam kot delegat, mi sicer marsikaj pripovedujejo, toda le malo povedo. Skratka, bolj me odbijajo kot pa pritegnejo. Če tako delujejo name kot delegata, si lahko predstavljate, kako obsežna in nerazumljiva gradiva učinkujejo na delavce v združenem delu... Drži, da se dogovarjamo o tem, kako bi stvari vsaj s te strani uredili, ampak vse preveč počasi poteka ta proces!

– Kaj pričakujete od VII. kongresa ZSJ, katerega delegat ste?

– Ze slovenski kongres je poudaril, da se mimo sindikata ne sme zgoditi ničesar, kar je pomembnega za delavca. Mislim, da bo enako stališče zavzel tudi kongres Zveze sindikatov Jugoslavije. Želel pa bi, da bi bili njegovi sklepi v prvi vrsti taki, da bi nas vse resnično obvezovali k večji odgovornosti pri opravljanju delovnih dolžnosti, kajti to pomeni najboljše in najcenejšo pot do večje produktivnosti in tudi višjega dohodka. Če bomo v tem uspeli, sem prepričan, da bo kongres v odločilni meri prispeval k uspešnemu boju proti najhujšemu sovražniku interesov delovnih ljudi; sovražniku, ki mu pravimo inflacija.

– Boste na kongresu morda tudi razpravljali?

– No, razpravo bom pripravil, upam pa tudi, da bom prišel na vrsto za razpravo. Na sestanku organizacije, katere član sem, smo se že v pripravah na slovenski kongres dogovorili, naj naš delegat na kongresu jugoslovanskih sindikatov spregovori o najbolj perečih problemih naše dejavnosti, to je o delovnih razmerah, beneficiranju delovnih mest, problematiki izobraževanja, oddiha in rekreacije. Takrat so me pooblastili, naj občinskemu odboru Sindikata delavcev prometa in zvez Ljubljana-Šiška posredujem naše stališče, naj delegat za zvezni kongres tudi razpravlja o teh vprašanih, kajti gre za probleme, ki jih je treba v Jugoslaviji urediti na bolj ali manj enoten način. Taka je bila pot do dogovora, naj bi tudi jaz pripravil razpravo za VII. kongres ZSJ.

– Vprašanja, ki jih omenjate, so že toliko časa predmet razprave, da je zares napočil čas, ko jih bo treba razrešiti brez vsakega odlašanja. Videti pa je, da bi bil problem že rešen, če ne bi bilo bistvenih razlik v nekaterih stališčih, kako to tudi storiti. Kakšno je vaše mnenje?

– Bistvene razlike vidim predvsem v stališčih glede šolanja voznikov motornih vozil. Združenje šoferjev in avtomehaničev, denimo, zastopa stališče, naj šolanje traja obvezno tri leta in da učenec, lahko bi rekel vajenec, v tem času pridobi ustrezno izobrazbo za poklic, ki ga bo opravljal. V cestnotransportnih podjetjih pa smo prepričani, da po enoletnem šolanju, kakršnega zagotavlja edina šola na Ježici pri Ljubljani, delavec pridobi toliko znanja, da je sposoben odgovorno opravljati svoje delo. Vendar pa se hkrati zavzemamo za to, da je treba po tej poti vzgojenim voznikom motornih vozil omogočiti, da se ob delu dodatno izobražujejo in da na ta način v ustreznem času pridobijo tisto znanje ter izobrazbo, za kakršno se poteguje Združenje šoferjev in avtomehaničev Slovenije. Menim, da se bomo ob sedanjem pomanjkanju voznikov morali sporazumeti, da je možno in potrebno oboje: tako usmerjeno izobraževanje kot način usposabljanja, ki ga predlagamo v cestnotransportnih podjetjih.

-mG

VLADO MAROLT:
Želim, da bi VII. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije sprejel take sklepe, ki bi nas resnično zavezovali k večji odgovornosti pri opravljanju delovnih dolžnosti, kajti to pomeni najboljše in najcenejšo pot do večje produktivnosti in višjega dohodka, obenem pa tudi najbolj učinkovito orožje v boju proti inflaciji.

DANICA GOŠNIK:
Reorganizacijo sindikata v Slovenijalesu smo formalno izvedli, treba pa bo te spremembe tudi utrditi. Še posebej pri povezovanju med posameznimi osnovnimi organizacijami.

JOŠKO PODGORNİK:
Naš sistem je tak, da iščejo ladjedelnice delo zunaj, mi pa ne pridemo in ne pridemo na vrsto in smo prisiljeni kupovati svoje ladje v zamejstvu. Tuje kupce kreditiramo tudi na deset let, domačih pa ne. Zadnje ladje smo zgradili doma pred trinajstimi leti...

Z Danico Gošnik kot delegatom sva se pogovarjala o problemih, o katerih bo razpravljala na kongresu jugoslovanskih sindikatov in s katerimi se kot sindikalna delavka največ ukvarja v svojem podjetju.

Eden najbolj pomembnih problemov je prav gotovo organiziranost sindikata glede na vlogo, ki jo je dobil s sprejemom nove ustave.

Odločnejša beseda bo potrebna

Med delegati za 7. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije je tudi Danica Gošnik, samostojni referent finančne administracije pri Slovenijalesu – TOZD Lesni gradbeni materiali.

Njena družbeno politična dejavnost sega pravzaprav še v čas, ko je obiskovala gradbeno srednjo šolo. Delala je v mladinski organizaciji, kasneje v Društvu prijateljev mladine v Sevnici in ko se je zaposlila pri Slovenijalesu v Ljubljani, je postala članica izvršnega odbora sindikalne organizacije. Med drugim je bila tudi podpredsednica sindikata. Letos na pomlad je bila izvoljena za predsednico sindikalne konference sestavljenega organizacije združenega dela Slovenijalesa, ki šteje 15.000 članov.

„V Slovenijalesu imamo 29 temeljnih organizacij združenega dela. V vsaki imamo tudi osnovno sindikalno organizacijo. Te se povezujejo v konferenco po posameznih organizacijah združenega dela, kjer vsako TOZD zastopa po en delegat. Reorganizacija sindikata smo torej formalno izpeljali, vseeno pa mislim, da so, posebej pri povezavi med posameznimi osnovnimi organizacijami in konferencami, še vedno določene pomanjkljivosti. Z drugimi besedami: ta povezava še ni taka, kot bi morala biti oziroma kot si jo želimo. To je deloma razumljivo, saj so doslej osnovne organizacije imele veliko dela z lastno reorganizacijo, predvsem v tem smislu, da je bilo treba prekiniti s staro vlogo sindikata, ki se je doslej največ ukvarjal z ozimnico, stanovanji in različnimi socialnimi problemi. Nova vloga sindikata pa zahteva precej več in nalaga sindikalnim funkcionarjem odgovornejše in pravzaprav nove oblike dela.“

Prelom s starim načinom dela pa vsekakor zahteva izobraževanje sindikalnih delavcev. Teh je v Slovenijalesu kakih 300. Nekaj izobraževalnih seminarjev so že imeli. Komisija za program dela pri sindikalni konferenci SOZD pa pripravlja program za več seminarjev za vse sindikalne aktiviste.

„Drug problem, o katerem trenutno največ govorimo v Slovenijalesu, je rekreacija delavcev. Ugotovili smo, da razen TOZD trgovine Slovenijalesa, ki ima počitniški dom v Martuljku, Novem gradu in Umagu, nobena druga TOZD nima počitniških domov. Zakaj je temu tako, je pravzaprav težko reči, je pa vzrok najbrž tudi v premajhni dosežani aktivnosti sindikata doslej v posameznih delovnih organizacijah, prav tako pa najbrž tudi premajhne zainteresiranosti samih delavcev za letovanje.“

Prav zato si je naša sindikalna organizacija zadala nalogo, da kot eno prvih nalog uredimo, kolikor se bo seveda le dalo, rekreacijo oziroma počitniško letovanje delavcev. V načrtu imamo ustanovitev počitniške skupnosti, da bi tako z združenimi sredstvi zgradili potrebne kapacitete. Začasno bomo morda rešili to vprašanje z nakupom prikolic, vendar to prav gotovo ni dokončna rešitev. Na drugi strani pa bomo morali poskrbeti tudi za to, da bodo naši delavci spoznali prednost letnega oddiha in seveda najti način, da ga bodo kljub sorazmerno nizkim osebnim dohodkom lahko smotno izkoristili. Že nekaj časa iščemo primerno lokacijo, vendar imamo pri tem velike težave, saj so obmorske občine zainteresirane le za komercialni turizem. Prepričana sem, da smo zadnji ugodni vlak zamudili, saj so pogoji za delavski turizem vsako leto slabši.

Ravno o tem problemu bi po mojem moral sindikat reči odločnejšo besedo.“

A. A.

„Sodimo, da je problematika v našem pomorstvu več kot pereča in da s potrebnimi ukrepi nikakor ne smemo več odlašati. Pred kongresom se bomo delegati sestali nekje na Reki ali v Zadru in se o vsem temeljito pogovarjali, da bomo pozneje na kongresu nastopili enotno. Problematika je namreč tako široka, da se predstavniki slovenskih podjetij pogovarjamo celo o tem, da bi imeli pri republiškem svetu zveze sindikatov Slovenije svoj odbor. Nedvomno bi ga potrebovali...“

„Bi nam prosim v nekaj besedah povedali, kakšno trenutno najbolj tare naše pomorce...?“

„Zelo problematična je, recimo, obnova naših ladij. Že nekaj let sploh ne pridemo na vrsto, da bi gradili ladjo v kateri od domačih ladjedelnic. Do leta 1978 so vse kapacitete naših ladjedelnic že razprodane! Naš sistem je tak, da iščejo naše ladjedelnice naročnike samo na tujem in mi moramo kupovati svoje ladje v zamejstvu. Kreditiramo tuje kupce, in to tudi na deset let, domačih pa ne. Zadnje ladje smo doma zgradili pred trinajstimi leti. Seveda smo morali od takrat pa do danes kupiti še precej ladij, vendar vse, kot sem dejal, na tujem. Je to tem kaj logike?“

„Pod kakšnimi pogoji morate kupovati svoje ladje na tujem?“

„Na kratko povedano: pod precej neugodnimi. Ladjo moramo seveda plačati z devizami, potem so tu še visoke obresti, v Nemčiji znašajo na primer kar 12 odstotkov pa dajatve itd. Drugo z drugim; gradnja ladij postaja iz leta v leto bolj pereča in zares skrajni čas je, da prekinemo z dosedanjimi praksami. To je za nas pomorno srednje vprašanje, zato na kongresu seveda tem ne bomo mogli molčati...“

„Kaj pa kadri? Imate res tako zelo hude težave tudi na tem področju...“

„Dejstvo je, da zadnja leta precej upada intenzivnost našega poklica. Vse manj je ljudi, ki so voljni živeti in delati na ladji in mnoge stvari, ki so

Tujci pri nas, mi na tujem

Naše pomorce tarejo številni problemi, ki so v glavnem vsi starejšega datuma, zato so iz leta v leto bolj pereči in grenijo življenje našim pomorcem.

„Zato smo se delegati našega pomorstva, ki bomo zastopali na bližnjem kongresu Zveze sindikatov Jugoslavije interese naših delovnih organizacij, domenili za predhodni sestanek, na katerem bomo dokončno izoblikovali svoja stališča in jih potlej seveda posredovali kongresu v Beogradu...“, nam pripoveduje Joško Podgornik, delegat iz piranske Splošne plovbe.

včasih vlekli na morje, danes ne pritegnejo več. Tudi mladih ljudi ne. Za večino je življenje na kopnem pač mikavnejše od tistega na morju. Medtem ko se na drugih šolah dijaki borijo za študentske stipendije, jih mi dobesečno vsiljujemo. Pomorci slite, prav vsi dijaki naše srednje pomorske šole imajo študentske stipendije! Vsega skupaj pa danes študent diramo blizu 130 ljudi...“

„Kako, da se je odnos do tega poklica z leti tako spremenil?“

„Vzrokov je več. Delo na ladji je sicer težavno in zaradi monotonosti tudi utrujajoče, toda zdaj se mi, da to ni več glavni razlog, ki ljudem odvrača od pomorskega poklica. Najbolj hudo je to, da je pomorščak daleč od doma, včasih dolge mesece in celo več. Posebno tedaj ko se ljudje ustvarijo družino, se želijo posloviti od morja. Dom je le dom. Pa še to: v minulih letih se je življenje na kopnem toliko spremenilo, toliko nudi ljudem, da se mu le redki želijo odpovedati. Je pač tako! S tem se moramo sprijazniti. Preostane nam edino to, da se s problemom spopadamo...“

„Kaj pa visoki osebni dohodki na ladjah? Mar ne vlečejo več...?“

„Prejemki na ladjah zagotovo niso toliko visoki, da bi ljudi vlekle na ladje. Morda so bili včasih danes vsekakor niso več. In ker so osebni dohodki pomorcev na tujih ladjah precej večji kot pri nas – prvi oficir zasluži v tujini blizu 1200 dolarjev na mesec – oprava imamo med drugim tudi z vse večjo fluktuacijo. Vse to nas seveda veliko stane, posebno če vemo, kako dolga in obenem draga je šola pomorščakov. Tako nam izšolani pomorščaki odhajajo bodisi za večjim kosom kruha v tujino, drugi pa že iz omenjenih razlogov zapuščajajo naše vrste in odhajajo, da nimajo kot strojni inženirji, v delovne organizacije na kopnem. Vprašanje kadrov in visoka fluktuacija tako pomorcem res povzročata hude skrbi...“

DVAJSET LET PROIZVODNJE V TOVARNI GLINICE IN ALUMINIJA BORIS KIDRIČ V KIDRIČEVEM

POMENKI OB PRAZNIKU

Kako raste in se krepi samoupravna delavska veljava v industrijskem gigantu sredi Ptujkega polja

Pray takšen dan je bil takrat, pred dvajsetimi leti, kot je današnji. Hladno je bilo in dež se je ponujal in delavci, ki so zgradili tovarno v Strnišču ter tistega jutra odlili prve odlitke aluminija, so se zavijali v plašče.

In – praznovali!

Gledal sem srečo v njihovih očeh in delil njih radost ob delovni zmagi in zdelo se mi je, da je socializem kot zrel sad – le utrgati ga je treba.

Mnogi takratni graditelji – nekdanji haloški viničarji, kmečki delavci z Dravskega in Ptujkega polja in bajtarji iz Slovenskih Goric – ki so v tovarni glinice in aluminija našli svoj kruh in hkrati možnost, da se v delavski državi uveljavijo kot delavci, tudi danes praznujejo.

Kot zreli možje, strokovnjaki v svojem poklicu in preizkušeni samoupravljalci.

se vsak od graditeljev spomni na vse, smo delali in se ob delu veselili, smo živeli...

Krajinik, generalni direktor TGA govori na proslavi o dvajsetletni razvojni poti kolektiva, doktor Marjan Brečelj, predsednik občinske skupščine, pa med drugim pravi:

„Vaš delovni kolektiv lahko ob dvajsetletnici obratovanja tovarne s ponosom ugotovi, da je uspešno izpolnjeval svojo revolucionarno nalogo.“

„V precejšnjem težavam, ki so jih premagovali v minulih dveh desetletjih in ki jih je še zlasti povzročalo pomanjkanje električne energije, so kidričevski delavci povečali proizvodnjo glinice od 100 ton v prvem letu obratovanja na 125.000 ton v letošnjem proizvodnji aluminija pa od prvotnih 18.000 ton na 45.000 ton. Se uveljavili kot vodilno podjetje te panoge v Jugoslaviji.“

„Tovarna v Kidričevem je zagotovila zaposlitev številnim ptujkim delavcem – zdaj je v njej zaposleno kakih dva tisoč delavcev – in to vplivala na razvoj gospodarstva ter življenjske ravni v ptujki in v okoliških krajih. V nekdanjem Strnišču, ki so ga ob ustanovitvi imenovali Kidričevo, so zgradili prvo delovno naselje v občini. V tej tovarni se je izsolalo veliko delavcev, ki so se kasneje uveljavili kot strokovnjaki in dužbenopolitični aktivisti tudi v drugih industrijskih podjetjih, v gospodarskih in negospodarskih organizacijah na širšem območju Ptujkega polja, ki so spremljale njihov razvoj, so dosledno izpolnjevale svoje pogodbene in zakonske obveznosti in hkrati gradili šole ter vrtce, ceste in rekreacijske objekte ter prispevali svoja sredstva za gradnjo objektov družbenega standarda v številnih naseljih občine.“

„Uspešnosti njihovega gospodarjenja še zlasti pričajo naslednji podatki: v prvem desetletju je celotni dohodek TGA naraščal povprečno za 23 % na leto, v zadnjem desetletju pa je rasel po povprečju za 40 %; od leta 1964 do letos se je celotni dohodek obračunan na zaposlenega, povečal od 109.000 na 418.000 dinarjev. Torej skoraj za štirikrat.“

„Letos so v Kidričevem ustanovili temeljne organizacije združenega dela, na novo so se samoupravno organizirali in začeli so pripravljati določila nedavno sprejetih ustav. Dogovorili so se o ustanovitvi v Zimolov v Slovenski Bistrici, začeli bodo graditi obratovanje predelave odpadnega aluminija in novo tovarno predpečenih aluminijev. Modernizirali in rekonstruirali bodo obrate elektroliz, začeli bodo graditi štirideset stanovanj v družbeni lasti.“

„Se bolje se bodo samoupravno organizirali. Tudi sem jih na predvečer njihovega nedavnega praznika obiskal, predvsem govorili o uspehih, težavah in o bodočih načrtih, ki jih nameravajo uresničiti kot samoupravljalci.“

„V teh jesenskih dneh ustvarjamo novo tovarno iz tovarn in delavskih središč, pomlad...“

„V tej pomladi smo se pomenkovali. Anton Kurilič, predsednik sindikalne konference v tovarni me je govoril na misli, ki jih je povedal pred letom dni, ob mojem obisku v Kidričevem in ki jih je potrdil tudi osmi kongres sindikatov v Celju.“

„Tudi je dejal: „Sindikat mora biti povsod navzoč, in to za nas ni zgolj geslo ali dober namen, pač pa poziv na akcijo. Ko pravimo „povsod prisotni“, mislimo predvsem, da moramo delavci, organizirani v sindikatu, oblikovati lastna stališča do vseh problemov, ki nas zadevajo kot proizvajalce, potrošnike in občane. In znati moramo učinkovito zagovarjati ta stališča v naši samoupravi.““

„Prejšnja leta je tudi v njihovem sindikatu delovalo zgolj vodstvo in takšen forumski način dejavnosti so uveljavljali še v drugih družbenopolitičnih organizacijah in v samoupravi. Delavcem so resda kdaj pa kdaj povedali, kaj vodstva počno, njihove sklepe so objavili v tovarniškem glasilu, neposrednega vpliva na odločitve pa proizvajalci niso imeli. Odtod tudi nerazumevanje celo ob dobrih sklepih in razumljiva jeza ob slabih; takšno odločanje „po predstavnikih“, ki za svoje družbeno delo niso bili odgovorni volivcem, je v kolektivu dostikrat povzročalo hudo kri, še zlasti pa ob sleherni spremembi pri delitvi osebnih dohodkov.“

Precej let so ugotavljali, da se mora sindikat končno vendarle zavzeti za neposredno delavsko samoupravo, dalje od ugotovitev pa niso prišli. Šele ob sprejetju delavskih ustavnih dopolnil in po pismu predsednika Tita in izvršnega biroja so spoznali, kaj morajo storiti, da bi samoupravljanje postalo last delavcev.“

Sindikarno vodstvo, ki je bilo izvoljeno lansko pomlad, je najprej na novo organiziralo sindikat. Ustanovili so organizacije v vseh delovnih enotah, ki so januarja letos zaživele kot temeljne organizacije združenega dela. V delovnih skupinah, v vsaki izmeni osnovne proizvodne enote pa so izvolili sindikalne poverjenike, ki zdaj hitro in učinkovito prenašajo zahteve članstva do vodstev osnovnih organizacij v TOZD in do predsedstva sindikalne konference v tovarni, ki deluje kot zbor delegatov. Zato je zdaj marsikaj tistega, kar so se nekoč delavci pomenkovali „za vogali“, postalo bistvo sindikalnega dela.“

„To je šele začetek,“ je pred letom dni dejal Anton Kurilič, „prvi temeljni kamen, na katerem bomo zgradili bodočo zgradbo delegatskih samoupravnih odnosov.“

Anton Fajfarič, predsednik osnovne sindikalne organizacije v Vzdrževanju, mi je na predvečer nedavnega praznika dejal:

„Temeljne organizacije smo torej ustanovili in januarja letos smo podpisali samoupravni sporazum o njihovi združitvi, zdaj pa moramo uresničiti še vse tiste lepe samoupravne zahteve, zapisane v naših dokumentih. Ustvarjeni dinar je v TOZD bliže delavcu, imamo delovne skupine; volimo člane delavskega sveta v štirih temeljnih organizacijah in v delovni skupnosti skupnih služb, pa delegate delavskega sveta TGA in sestavljene organizacije združenega dela ZALIS (Kidričevo in Impol), člane in delegate, ki delujejo v komisijah delavskih svetov, delegacije, ki pošiljajo svoje odposlance na sejo občinske skupščine. Čež nekaj dni bomo delavci izvolili tudi svoje delegacije v občinske interesne skupnosti... Nova ustava torej zahteva, da o vseh pomembnih zadevah dela in življenja odločamo delavci sami. Toda nekdo nas mora organizirati, da bi kar najbolj preudarno in koristno odločali. Prav zato tako potrebujemo zvezo komunistov in sindikatov, kajti sami si moramo zagotoviti možnosti, da bi znali odločati.“

Kaj pomaga nam nov stroj, in hiše nove, gospodinjstvi aparat, če človek je človeku volk in vsak se za svoj žep drži...“

Franc Emeršič že dvajset let dela v Kidričevem in je kvalificiran žerjavovodja in predsednik izvršnega odbora osnovne sindikalne organizacije v tovarni aluminija.

Dejal je: „Devetnajst delovnih skupin imamo v naši temeljni organizaciji in naj kar takoj povem, da še ne delajo tako, kot želimo. Bolj poslušajo informacije, manj pa odločajo. V prihodnjih dneh bomo ponovno izvolili petčlanske odbore teh samoupravnih enot in od teh volitev si veliko obetamo. Tu naj bi v bodoče oblikovali stališča, ki naj bi jih člani delavskega sveta ali delegati uveljavljali na sestankih samoupravnih vodstev pa tudi na zborih delavcev. V statut naše TOZD smo zapisali, da bi morali na zborih delavcev pravzaprav le končati razprave, začete na sestankih delovnih skupin. Zdej pa na teh zborih, ki smo jih letos imeli že več kot dvajset in jih torej sklicujemo zelo pogosto (denimo, delavec se pritoži na odločitev o njegovem osebnem dohodku ali na sklep o njegovem odpustu iz podjetja), razpravljamo tudi o stvareh, ki bi jih bilo moč urediti v komisijah delavskega sveta ali na sestanku

delovne skupine. Dogaja se, da na sindikalnem sestanku v izmeni, ki ga skliče poverjenik, in na zboru delavcev govorimo o istih stvareh pa o teh zadevah spet razpravljamo na aktivu mladih delavcev, aktivu žena ali na sestanku zveze borbe. Vemo, da se mora samoupravljanje začeti med ljudmi in postati njihova last, počasi pa spoznavamo, kaj storiti, da bi bila naša samoupravna veljava bolj učinkovita in da ne bi bila zavoljo tako številnih sestankov tolikanj draga.“

V zadnjem letu so si v Kidričevem pridobili kar precej samoupravnih izkušenj.

Franc Jerič, poverjenik sindikata v eni izmed delovnih skupin tovarne aluminija, mi je med drugim dejal, da člani ali delegati delavskih svetov zdaj ne morejo več odločati o stvareh, ki zadevajo delavce, če se poprej niso pogovorili z njimi. Že se je zgodilo, da so proizvajalci rekli na svojem zboru takemu delegatu: Le zakaj smo te izvolili, če ne zastopaš naših stališč!

„Res pa je,“ je dejal Anton Fajfarič, skupinovodja v TOZD Vzdrževanje, „da sedaj šele obnovljamo številne stare vrline, ki smo jih v minulih letih pozabili, denimo, solidarnost delavcev, ki je nekoč že postajala družbena zakonitost, pa spoštovanje človekove osebnosti in njegovega dela, ki je bilo ena izmed temeljnih družbenih vrtilin. Kolikor več je teh starih delavskih moralnih norm v našem samoupravljanju, toliko bolj je učinkovita delavska oblast. Drži pa tudi tisto staro geslo, ki pravi, da človek velja toliko, kolikor zna, in zato smo se organizirali tako, da lahko vsak naš proizvajalec v tovarni pridobi strokovno izobrazbo (do visoko-kvalificiranega delavca), na tečajih in seminarjih (nedavno tega je 300 naših delavcev imelo na Borlu dvodnevni seminar) pa tudi družbenopolitično in samoupravno znanje.“

Ljubezen ni samo poljub in čvrst objem in nežno šepetanje... Zdej je ljubezen sreča dveh sredi sreče tisočev, ki razen nežnih besedi terja mnoga lepša hrepenenja.

Janez Kostanjevec, vodja splošne službe, ki je pred dvajsetimi leti začel delati v Kidričevem kot delavec, potlej pa je bil mojster in delovodja in nekaj let tudi sekretar občinskega komiteja zveze komunistov, pa Jože Šegula, nekdanji sindikalni aktivist in zvezni poslanec, ki je zdaj referent za invalidske in pokojninske zadeve v tovarni, sta me opozorila:

„Mnogi naši delavci delajo zelo aktivno tudi v krajevnih skupnostih ptujke občine, so predsedniki ali člani njihovih svetov, delujejo v socialistični zvezi in v drugih družbenopolitičnih organizacijah.“

Jože Šegula, ki se v zadnjih mesecih še zlasti ukvarja z ustanavljanjem interesnih skupnosti (v Kidričevem bodo 5. decembra volili v vsaki temeljni organizaciji po dvanajst delegatov, ki bodo imeli v občinskih interesnih skupnostih po dve delegatski mesti), je dejal:

„Tako imenovane delegate v svete krajevne skupnosti, kjer žive naši delavci, imenuje delavski svet TGA, in ker se še nismo dokončno dogovorili, kako bi najbolj preudarno financirali potrebe teh skupnosti, smo razen v Kidričevem, kamor je doslej tovarna dala največ sredstev, predvsem odvisni od občinskega proračuna, krajevnega samopriskpeva in dobre volje občanov. Tako pridobljenega denarja seveda ni dovolj za najnujnejše potrebe.“

Lovro Jeza, predelavec v anodni službi in delegat zbora združenega dela občinske skupščine, izvoljen v delegacijo TOZD tovarne aluminija, pa je povedal:

„Naša delegacija se sestaja pred vsako sejo občinskega zbora, razpravljamo o gradivu in se dogovarjamo o stališčih, ki jih bosta naša delegata zagovarjala na sestanku skupščine. Premalo pa se o teh stališčih pogovarjamo z volivci v delovnih enotah. Nismo več poslanci ali odborniki v starem pomenu te besede pa tudi pravi delegati še nismo, kajti delegat je lahko le odposlanec delavcev, ne pa zastopnik mnenja delegacije. Nimamo pravilnika o našem delu in ne vemo, kdaj naj bi o kaki zadevi, ki je na dnevnem redu skupščine, morali razpravljati in odločati volivci, kdaj delavski svet in kdaj delegacija sama. Dogovorili smo se že, da bomo v bodoče skupaj z delegati interesnih skupnosti organizirali razprave v delovnih skupinah o vseh tistih problemih, ki najbolj zadevajo proizvajalca – od urejanja stanovanjskih zadev in otroškega varstva, preskrbe, zdravstva in socialnega varstva do splošne usmeritve v delitveni politiki občine. Poprej pa morajo delovne skupine zaživeti kot osnovne celice delavske samouprave.“

Danes je v Kidričevem praznik. Jutri pa bo v dvatisoččlanskem delovnem kolektivu tovarne glinice in aluminija spet čisto navaden samoupravljalški delovni dan. JANEZ VOLJČ

Po poteh soodločanja o skupnih interesih

Kaj nam prinaša ustanovitev samoupravnih interesnih skupnosti za poštni, telegrafski in telefonski promet?

Vsega hkrati storiti, kar bi bilo potrebno, ne zmore nihče. Zato lahko rečemo, da zdaj že iztekajoče se priprave na ustanovitev »splošnih« samoupravnih interesnih skupnosti vzgoje in izobraževanja, kulture, znanosti, zdravstva ter socialnega varstva, skratka za področja, kjer te skupnosti enakopravno sedeljujejo s pristojnimi zbori skupščin družbenopolitičnih skupnosti, bržčas pomenijo najvažnejši vzrok, zaradi katerega so v zadnjem času nekako zastale priprave na ustanovitev večine drugih samoupravnih interesnih skupnosti.

Če gre za čakanje na primeren čas, pa je treba povedati, da so v pripravah na ustanovitev teh, recimo jim »posebnih« samoupravnih interesnih skupnosti, doslej še najbolj napredovali pobudniki ustanovitve republiške in vanjo vključeni območni samoupravnih interesnih skupnosti za poštni, telefonski in telegrafski promet. Vprašanje ustanovitve te skupnosti bi zaradi prej omenjenih dejstev lahko postalo »vroča tema« takoj po novem letu, nemara pa tudi že prej. Ker naj bi uporabniki in izvajalci PTT storitev v samoupravni skupnosti sporazumno urejali številne zadeve posebnega družbenega pomena, s katerimi se sicer vsak dan sproti soočajo bodisi kot pripadniki združenega dela bodisi kot občani, je prav, če o njenem nastajanju spregovorimo že prej, še preden je bila zares »rojena«.

Ni skrivnost, da poštni, telegrafski in telefonski promet predstavljajo tisto dejavnost materialne proizvodnje, v kateri delovanje tržnih zakonitosti ni edina podlaga za usklajevanje dela in potreb ter za vrednotenje delovnih uspehov. Vemo tudi, da trajno opravljanje te dejavnosti pomeni objektivno nujnost za zadovoljevanje potreb uporabnikov po medsebojnem komuniciranju; potreb, ki nenehno naraščajo tako v lokalnem kot v regionalnem, republiškem, državnem in meddržavnem, ne nazadnje tudi medcelinskem merilu. Razen tega PTT promet s pospešenim razvojem postaja tudi vedno bolj pomembno komunikacijsko sredstvo ne le za gospodarstvo in družbene službe, ampak tudi za občane. Kakorkoli stvari obračamo, taka ugotovitev velja tako za poštni kot za telefonski in telegrafski promet.

Če na kratko povzamemo izkušnje iz preteklosti, smo bili uporabniki PTT storitev praviloma nezadovoljni z njihovim obsegom in kvaliteto. Z druge strani so PTT kolektivi, povezani v Skupnosti jugoslovanskih pošt, telefonov in telegrafov, kar naprej terjali predvsem sistemske rešitve, ki naj — ob sočasnih lastnih naporih — njihovi dejavnosti omogočijo tako hiter razvoj, da bi PTT lahko zadovoljevala vedno večje potrebe in zahteve uporabnikov storitev.

Dejstvo je, da je PTT v danih razmerah sicer precej napredovala, pomislimo samo na dosežanje dosežke pri avtomatizaciji telefonskega in telegrafskega prometa ter posodabljanju poštnega prometa! Vendar pa ne smemo pozabiti, da vse do sprejema nove ustave tudi ni bilo prave možnosti, da bi se v širšem obsegu tudi dejansko razvilo nepotrebno sodelovanje med uporabniki in izvajalci PTT storitev pri skupnem reševanju temeljnih zadev. Mednje lahko prištevamo predvsem trajnost in kakovost PTT storitev, razvoj zmogljivosti, politiko cen PTT storitev in zagotavljanje sredstev, potrebnih pri uresničevanju zastavljenih ciljev.

Uspešno uresničevanje teh skupnih interesov je zdaj, po sprejetju nove ustave, omogočeno v obliki ustreznega samoupravnega organiziranja v okvi-

ru samoupravnih interesnih skupnosti. Republiški zakon o samoupravnih interesnih skupnostih za poštni, telegrafski in telefonski promet, katerega osnutek je že pripravljen, naj podpre tak samoupravni razvoj, obenem pa tudi konkretnije opredeli že omenjene zadeve posebnega družbenega pomena, ki naj bi jih dogovorno razreševali uporabniki in izvajalci PTT storitev.

KJE SE JE NAJBOLJ ZATIKALO?

Kot je rečeno v obrazložitvi predloga za izdajo navedenega zakona, bo s tem zagotovljena trdnjša osnova za uresničevanje pravic in obveznosti, ki nastajajo iz skupnega uresničevanja medsebojnih interesov. Prav tako bo v samoupravnih interesnih skupnostih za PTT promet možno sprejemati in uveljavljati tudi racionalnejše odločitve o razvoju sistema zvez kot celote v prid vseh zainteresiranih, tudi tistih, ki zdaj razvijajo lastne sisteme zvez.

Ker se skoraj vsa načelna izhodišča, na katerih temelji zakonski predlog, v bistvu ne razlikujejo od načel in določil, ki so že uveljavljena v praksi obstoječih samoupravnih interesnih skupnosti za različna druga področja, bi v zvezi z vsebino predlaganega zakona opozorili na vprašanje, ob katerem so se v dosedanjih razpravah najbolj lomila kopja, namreč: ali naj bo združevanje v interesne skupnosti obvezno tudi za uporabnike PTT storitev, ali pa se le-ti o tem izrekajo prostovoljno?

Prvotni zakonski osnutek je glede združevanja v samoupravne interesne skupnosti PTT prometa predvidel obe možnosti, to je da je združevanje za PTT delavce obvezno, za vse uporabnike PTT storitev pa prostovoljno ali pa obvezno. Iz najnovejšega osnutka pa povzema, da se skladno z zakonom v interesno skupnost združujejo kot uporabniki PTT storitev delavci temeljnih organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij ter delovni ljudje in občani prek krajevnih skupnosti, z druge strani pa PTT delavci kot izvajalci storitev.

„PTT delavci sodimo, da je prav, če se v interesne skupnosti na področju PTT prometa

obvezno združujejo tudi uporabniki PTT storitev,“ nam je povedal ALOJZ MALOVRH, član iniciativnega odbora za ustanovitev te samoupravne interesne skupnosti. „Naše stališče utemeljujemo s tem, da je področje naše dejavnosti tako razvejano, da je le-ta v neposrednem dnevnem stiku z velikansko večino organizacij združenega dela, družbenih služb, krajevnih skupnosti in občanov. Zato ne bi bilo prav, če bi o urejevanju najrazličnejših zadev, ki so za vse uporabnike PTT storitev tako rekoč življenjskega pomena, skupaj s PTT delavci odločali le tisti uporabniki naših storitev, ki bi glede na potrebe občutili tako močne lastne interese, da bi to pomenilo vzrok za njihovo pripravljenost za sodelovanje.“

KAKO SI SAMOUPRAVNO INTERESNO SKUPNOST PREDSTAVLJA PTT?

Predaleč bi nas zapeljalo razpravljanje o tem, da cené PTT storitev niso ekonomske oziroma kolikšne bi morale biti, da bi bile ekonomske. Na tovrstno „dokazovanje“ vse bolj pozabljajo tudi PTT kolektivi sami. Še enkrat prisluhimo, kaj pravi ALOJZ MALOVRH:

„Za PTT kolektive v tem trenutku razpravljanje o cenah še zdaleč ni najbolj pomembno vprašanje. Dosti bolj smo zainteresirani za to, da se v samoupravnih interesnih skupnostih za PTT promet tudi družbena skupnost prek uporabnikov PTT storitev bolj neposredno vključi v nadaljnji razvoj naše dejavnosti, ki je bila in ostaja dejavnost posebnega družbenega pomena. Če vemo, da bodo o vseh temeljnih vprašanjih naše dejavnosti, vštevisi cene, soodločali uporabniki naših storitev, to praktično po-

Vendar pa je, žal, točna tudi ugotovitev, da niso bile tako redke medsebojne obtožbe, da je ureditev zadev skupnega pomena vse preveč odvisna od „dobre volje“ in poslušnosti PTT bodisi občinskih skupščin in gospodarskih organizacij kot predstavnikov uporabnikov naših storitev. Hočem reči, da so bili vse preveč pogosti primeri, ko so bile naše pobude ocenjene kot pritisk in izsiljevanje, hkrati pa smo doživljali kritike, da ravnamo kot uradniki in da premalo vlagamo v razvoj dejavnosti, zaradi katere sploh obstajamo. Takim in podobnim kratkim stikom se bomo lahko izognili, če bo delo v samoupravnih interesnih skupnostih za PTT promet potekalo tako, kot si ga tudi zamisljamo.“

„To pa je ...?“

„Naj začnem pri poštnem prometu. Občani so najbolj občutljivi glede delovnega časa pošt, vprašanj v zvezi z dostavo, ustanavljanja novih pošt in podobno. Doslej ni bilo mehanizma, ki bi zagotavljal, da bi pobude s terena, če tako rečem, prihajale na organiziran način in po najkrajši poti, ampak smo jih morali sami preverjati, zahtevati njihovo verifikacijo v konkretnem okolju. To pa je, pri najboljši volji, vzelo precej časa in seveda, porajalo negotovanje. Izkušnje iz naše prakse pa kažejo, da se stroški PTT, kadar so bile pobude tudi uresničene, praviloma niso bistveno povečali. Torej je tudi ali predvsem naš interes, da potrebam uporabnikov ustrežemo v največji možni meri, zato pa tem potrebam ustrezno prilagodimo naše delo. Zdaj, ko bodo o takih vprašanjih soodločali tudi občani, zastopani v zboru uporabnikov PTT storitev, je — glede na značaj našega delegat-

ni, krajevnimi skupnostmi in še drugimi dejavniki pri razreševanju problemov, za katere smo obojestransko zainteresirani, vendar jih PTT z lastnimi sredstvi ni mogla urediti tako hitro, da bi s tem bili zadovoljni tudi uporabniki. Z druge strani pa PTT delavci pričakujemo, da bomo ob soodločanju združenega dela o razvojnih in drugih vprašanjih PTT prometa hitreje uveljavljali ne le konkretne programe in načrte, ampak tudi težnje, katerih uresničitev lahko pripomore k optimalnejšim učinkom po bolj racionalni poti. Predvsem bi poudaril nujnost smotrnega urbanističnega programiranja in komunalnega urejanja naselij, ki mora zajemati tudi primarno in sekundarno telefonsko omrežje, s čemer bi se izognili kasnejšim in zato veliko dražjim nevšečnostim. Prav tako pomembno je, ali, kdaj in kako bo prevladalo stališče, da PTT vendarle ni „čista“ gospodarska dejavnost in da bi zato bilo prav, če bi bila v pogojih gospodarjenja — vsaj glede investicij v infrastrukturo — čimbolj izenačena s podobnimi dejavnostmi, za katere tudi pravimo, da so posebnega družbenega pomena.“

... IN KAKO DRUGI?

Bržčas bi se zapletli v nepotrebna ponavljanja, če bi z drugičnimi besedami, izrečenimi iz drugih ust, opisovali, kako si občani, organizirani v krajevnih skupnostih, oziroma delavci v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela predstavljajo svoj vpliv na razvoj PTT prometa, kajti bistveni odgovor, da bo razvoj tem hitrejši, kolikor več bodo tudi uporabniki PTT storitev pripravljene prispevati za zadovoljevanje skupnih potreb, smo že lahko dovolj

se je Iskra uveljavila kot pomemben dobavitelj telekomunikacijske opreme za potrebe PTT, saj pokriva nekako 60% potreb jugoslovanskih PTT podjetij.

Na naše vprašanje, kakšno stališče do ustanavljanja samoupravnih interesnih skupnosti na področju PTT prometa, predsednik skupščine združenega podjetja Iskra tovarniškega V. VLADIMIR LOGAR takole odgovoril:

„Zainteresirani smo tako kot velik porabnik pa tudi kot pomemben dobavitelj telekomunikacijske opreme za PTT. Znan je, da s skupnostjo JPPT že vsaj leto plodno sodelujemo pri uresničevanju programa modernizacije telefonskega in telegrafskega prometa in da pri tem upajamo v prakso, seveda obojestranskem interesu, da sodobnejše naprave in oprema tega področja. To ni pomembno samo zaradi tega, da bi imeli v naši državi res sodobno telefonsko in telegrafsko omrežje, ampak tudi in predvsem zaradi tega, ker je naše omrežje del evropskega in svetovnega telekomunikacijskega sistema, za katerega veljajo zelo strogi normativi. Če je specifično Iskrin interes, da kot proizvajalec, ki polnjuje tudi te zahteve, pridirimo na svetovni trg, mora biti skupni interes v tem, da se razvija tudi domača industrija, ki je spodobna zadovoljevati velik del teh potreb. Vemo, moramo, da, denimo, pomembna kanja telefonskih priključkov ne čutimo samo zaradi tega, da ni dovolj sredstev za gradnjo modernizacijo omrežja ter prav, ampak nemara še zaradi tega, ker ob vsem doseženi razvoju in uspehih domača industrija še vedno ne razpolaga z zadostnimi zmogljivostmi, da bila fizično sposobna ustrezati tem potrebam.“

Ob vse sodobnejših telekomunikacijskih sredstvih tudi drugačni odnosi med uporabniki in izvajalci PTT storitev — Foto: Tadej Bratovc

meni, da se lahko in tudi moramo v skupnostih dogovoriti o tem, kako bomo ob obstoječih oziroma ob dogovorjenih pogojih gospodarjenja storili največ, kar bo mogoče. Zaradi sistema povezave med PTT delavci kot izvajalci storitev in združenim delom ter drugimi uporabniki PTT storitev pa v interesnih skupnostih nedvomno lahko dosežemo precej več, kot smo doslej.

Naj najprej opozorim, da je PTT že doslej, v mejah možnosti, skušala ustreči potrebam uporabnikov in jih pritegniti k razreševanju skupnih problemov. Res je, da je bilo na tej osnovi storjenega marsikaj.

skega sistema jasno — da tam ne bodo zastopali osebnih mnenj, ampak bodo posredovali predloge in zahteve okolij, kjer so bili izvoljeni. To pa pomeni, da se bo pot od predloga do uresničitve lahko bistveno skrajšala oziroma bodo prizadeti tudi hitreje dobili odgovor, zakaj konkretni predlog še ne more biti uresničen.

Glede bodočega razreševanja problematike telefonskega in telegrafskega prometa pa bi dejal, da ustanovitev samoupravnih interesnih skupnosti za PTT promet pomeni tudi zakonsko legalizacijo pozitivnih primerov sodelovanja z delovnimi organizacijami, občinskimi skupščina-

nazorno razbrali iz pravkar zapisane izjave tovariša Malovrha. Vendar pa taka ugotovitev še ne razkrije celotne resnice. Ta pa je v tem, da lahko imajo veliki porabniki določenih vrst storitev oziroma dobavitelji opreme za neko dejavnost poleg splošnih še povsem specifične interese.

Konkretno: združeno podjetje Iskra je že zaradi dislociranosti svojih TOZD velik porabnik PTT storitev, tako velik, da ga celo samoupravni sporazum o ustanovitvi republiške samoupravne interesne skupnosti PTT prometa Slovenije prišteva med šest največjih porabnikov v gospodarstvu. Z druge strani pa

Taki so vzroki, zaradi katerih ZP Iskra skuša z roko v roko sodelovati s PTT pri razreševanju problemov, za katerih dogovorjeno razrešitev smo zainteresirani na obeh straneh. Ustanovitev samoupravnih interesnih skupnosti za PTT promet za nas pomeni možnost več, da glede vprašanj nadaljnje razvoja telefonije in telegrafije najdemo optimalne rešitve, tem pa bi poudaril, da bo proces tega dogovarjanja dvomno vplival tudi tržni faktor, če tako rečem, kajti uresničevati je treba, da ZP Iskra edini domači dobavitelj za potrebe PTT.“

MILAN GOVEK

Nadaljevanje tradicij delavskega izobraževanja in usposabljanja

V četrtek, 5. decembra, bo v Kranju svečana izredna skupščina Zveze delavskih univerz Slovenije. Praznopravno bo to proslava ob 15-letnici delavskih univerz na Slovenskem in obstoja njihove Zveze. Pokroviteljstvo nad proslavo so prevzeli slovenski sindikati.

Pokroviteljstvo sindikatov nad proslavo ni nikakršno naključje. Ne gre le za to, da so imele delavske univerze posebej velik delež pri usposabljanju sindikalnih delavcev. Gre za mnogo več. Gre za to, da so sindikati vedno čutili odgovorne glede na vprašanje, kako si delavski razred in delovni ljudje zagotavljajo tudi z izobraževanjem možnosti, da bi bili čim bolj ustvarjalni pri ustvarjanju dobrin in urejanju družbenih zadev.

Znano je, da so delavske univerze kot posebne institucije za izobraževanje odraslih omogočale vseh teh petnajst let delavcem, da so si ob delu pridobivali dopolnilno znanje in poklicno izobrazbo, da se jim je s tem odprla možnost različnih poti do izobrazbe. Toda iz številnih atraktivnih podatkov o petnajstletnem delovanju delavskih univerz in njihove Zveze, izberimo tokrat enega samega in se ob njem ustavimo. Gre namreč za iskanje odgovora na vprašanje, kako so se delavske univerze teh petnajst let vračale k izvirmu in osnovnemu motivu za njihov

obstoj in delovanje. Kajti delavske univerze so bile ustanovljene z namenom, da bi nadaljevale in razvijale tradicije delavskega izobraževanja in osveščanja, povezanega z revolucionarnim delavskim gibanjem. Zasedrane naj bi bile torej v stvarnosti delavskega samoupravljanja.

Kaj pove iz kopice izdvojen podatek? Od milijon in več sto tisoč udeležencev na različnih seminarjih in tečajih delavskih univerz, jih je več kot tristo tisoč sodelovalo na seminarjih z družbenoekonomsko in idejno-politično vsebino. Danes torej lahko rečemo, da je ob obilici in raznovrstnosti izobraževalnih programov in dejavnosti delavskih univerz imela temeljni pomen vendarle prav tista njihova izobraževalna dejavnost, ki je namenjena osveščanju delavcev kot samoupravljalcev.

Zato tudi ni naključje, da smo v teh prazničnih dneh iskali pri naših sogovornikih z delavskih univerz odgovor na vprašanje, kako danes te institucije za izobraževanje odraslih opravljajo svojo funkcijo, svoje naloge v zvezi z uresničevanjem nove ustave, se pravi v zvezi z utrjevanjem samoupravnega in delegatskega sistema. O tem pripovedujejo predstavniki delavskih univerz iz Maribora, Slovenske Bistrice, Kranja in Ljubljane.

— Motivi našega programa družbenopolitičnega izobraževanja izvirajo ta čas seveda iz uresničevanja nove ustave.

Že v času pred sprejetjem nove ustave smo organizirali javna predavanja za vse delovne organizacije v naši občini. Pred spomladanskimi volitvami delegatov za skupščine družbenopolitičnih skupnosti smo organizirali štirideset predavanj na temo — družbeno bistvo delegatskih razmerij.

Za delegate smo doslej tudi že organizirali osemdeset seminarjev in sicer za delegate iz temeljnih organizacij združenega dela. Dogovorili smo se, da bomo podobne seminarje organizirali še za vse delegate v krajevnih skupnostih z območja občine Ljubljana—Bežigrad.

Del našega programa se odvija neposredno v temeljnih organizacijah združenega dela. Na željo kolektiva Gradbenega podjetja Bežigrad smo zanje organizirali dvodnevni seminar, na katerem so obravnavali družbenopolitični in skupščinski sistem SFRJ, razvoj ekonomskega in družbenega sistema ter delovanje in komuniciranje delegacij v temeljnih organizacijah združenega dela. Seminar za vse njihove delavce je bil v Jasnici in smo ga združili s krajšo poučno ekskurzijo. Za podjetje „Astra“ smo pripravili ciklus tridesetih predavanj v zvezi z ustavno in samoupravno dejavnostjo kolektiva. Predavanja so bila organizirana za vseh šest temeljnih organizacij „Astra“. Z njimi imamo tudi dogovor o nadaljnjem izobraževanju, tako kot tudi z ostalimi temeljnimi organizacijami združenega dela v občini Ljubljana—Bežigrad.

Ker je v naši občini precej srednješolske mladine, smo se dogovorili, da bomo organizirali zanje predavanja o ustavni problematiki in še o nekaterih drugih aktualnih temah. Tako bomo, na primer, v letošnji izobraževalni sezoni na Gradbeni tehnični srednji šoli organizirali 20

predavanj, na I. gimnaziji Bežigrad pa kar 125 predavanj.

Poleg šestih seminarjev za novo sprejete člane ZK smo v štiridesetih osnovnih organizacijah ZK izvedli 210 predavanj z razpravo. Kot že doslej, se bomo tudi poslej vključili v izvajanje obširnega programa, ki ga je pripravil komite občinske konference ZK Ljubljana Bežigrad za vodstva osnovnih organizacij in članstvo in za novo sprejete člane ZK.

IMAMO DRUŽBENI DOGOVOR O DRUŽBENEM IZOBRAŽEVANJU

VIKTOR SUŠA, direktor Delavske univerze Slovenska Bistrica:

— Višja stopnja samoupravne organiziranosti terja vsekakor tudi višjo stopnjo usposobljenosti za tvorno samoupravno delovanje. Zato je tudi vaše vprašanje zelo aktualno, kajti z uresničevanjem nove ustave so tudi delavske univerze kot organizacije za izobraževanje odraslih prevzele dokaj odgovorne naloge. Na naši ustanovi v Slovenski Bistrici se tega zelo dobro zavedamo. In prav zaradi zelo povečanega programa družbenega izobraževanja smo za to področje tudi že zaposlili novega sodelavca.

Doslej se je pri sestavi programa družbenega izobraževanja in pri njegovem uresničevanju še posebej angažiral komite občinske konference ZKS. Kaj smo od začrtanega programa letos že uresničili?

Imeli smo sedem seminarjev z delegati, mi jim pravimo uvajalni seminarji. Vabljenih je bilo 388 delegatov, udeležilo pa se je seminarjev 236 delegatov. Za predsednike delavskih svetov, sekretarje osnovnih organizacij ZK in za predsednike osnovnih organizacij sindikata smo organizirali dva seminarja o samoupravni delavski kontroli. Medtem, ko sta bila ta dva seminarja informativnega značaja, smo za predsednike komisij organov delavske kontrole pripravili celodnevni seminar, na katerem je sodelovalo 146 članov delavske kontrole iz 45 organizacij združenega dela.

Za usposabljanje članov ZK smo organizirali sedem seminarjev, pa tudi seminar za občinski politični aktiv in sekretarje OO ZKS. Na teh seminarjih smo obravnavali aktualne naloge Zveze komunistov. In če ne naštevam naprej vsega, kar smo organizirali, pa naj le še povem, da smo posebna predavanja organizirali tudi za prosvetne delavce na temo — vzgoja za samoupravljanje.

Obsežen program družbenopolitičnega izobraževanja smo izvajali predvsem s predavatelji z našega območja. V posameznih primerih pa smo za pomoč zaposlili tudi Delavsko univerzo Maribor in Center za družbeno izobraževanje pri RS Zveze sindikatov Slovenije.

Da bi zagotovili potrebna sredstva za izvedbo programa družbenega izobraževanja, smo v sodelovanju s komitejem občinske konference ZK in drugimi družbenopolitičnimi organizacijami pripravili predlog družbenega dogovora o idejnem in družbenoekonomskem izobraževanju v občini Slovenska Bistrica. Sestavni del tega dogovora je bil tudi finančno ovrednoten program.

Delovni ljudje so na svojih zborih obravnavali ta družbeni dogovor, ga sprejeli in pooblastili svoje podpisnike za podpis dogovora. Tako je bil podpisan 14. oktobra letos. S tem pa so delovne

organizacije sprejele obveznost financiranja skupno sprejetega programa družbenega izobraževanja. Iz vsote sredstev, namenjenih v skladu skupne porabe za izobraževanje delavcev (1,5 % od bruto OD), izločajo zdaj 7 % za izvajanje programa družbenoekonomskega izobraževanja.

TO JE NAŠA NAJPOMEMBNEJŠA IN TRAJNA NALOGA

DARIN HASL, direktor Delavske univerze Maribor:

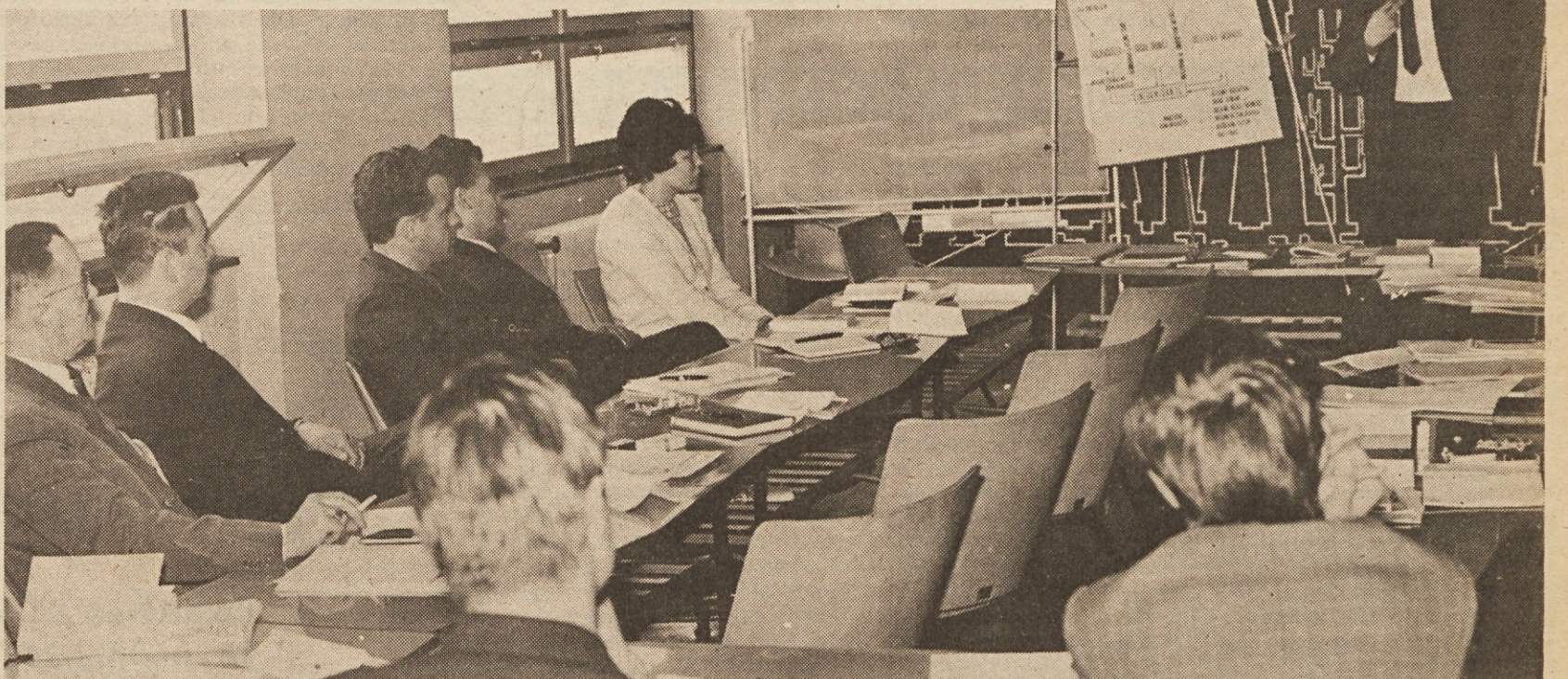
— Da je osnovna naloga delavske univerze v tem obdobju usposabljanje članov delegacij v temeljnih organizacijah združenega dela in organizacijah združenega dela, v krajevnih skupnostih in samoupravnih interesnih skupnostih, pravimo tudi mi v Mariboru. Tako smo se tudi dogovorili z družbenopolitičnimi organizacijami, še posebej s sindikati. In dogovorili smo se, da to ne sme biti nekakšna kampanja, pač pa, da moramo usposabljanje delegatov organizirati tako, da bo to potekalo stalno, da bo ta program dolgoročno zasnovan, skratka — da je izobraževanje članov delegacij poslej naša stalna naloga. In ker je ta naloga tako dolgoročna in tako pomembna, so družbenopolitične organizacije oblikovale stalno koordinacijsko komisijo za usposabljanje delegatov. V tej komisiji so predstavniki družbenopolitičnih organizacij, občinske skupščine in delavske univerze.

V dogovoru z našo delavsko univerzo je teze za predavatelje in delegate na seminarjih pripravila Višja pravna šola v Mariboru. Že v tem tednu bodo stekli seminarji, najprej za predavatelje, takoj zatem pa seminarji za člane delegacij v samoupravnih interesnih skupnostih.

Da bi lahko preverjali ustreznost programa seminarjev in da bi lahko delegati sami vplivali na izpopolnjevanje tega programa, smo že pripravili posebno anketo, na katero bodo odgovarjali delegati med potekom seminarja. Odgovori na našo anketo, v njej podane pobude za spremembe ali dopolnitve programa, nam bodo služile kot izkušnja oziroma kot opozorilo, v čem je treba izpopolniti program seminarjev za delegate samoupravnih interesnih skupnosti.

Seveda pa ta naša posebna družbenopolitična izobraževalna, trajno začrtana akcija, že zdaj ne poteka brez ovir. Predvsem moram omeniti našo šibko kadrovsko zasedbo. Ob nizkih osebnih dohodkih in brez možnosti, da bi novim delavcem na našem zavodu zagotovili stanovanje, seveda nimamo uspeha pri tem, da bi pritegnili k našemu delu nove sodelavce. No, občinski sindikalni svet nam pri tem vendarle poskuša pomagati, računamo pa seveda tudi na razumevanje teh naših problemov s strani občinske skupščine in njenih delegatov.

Anketo pripravila SONJA GASPERŠIČ

S seminarja za uredniške odbore glasil delovnih organizacij marca 1970. leta v Novi Gorici

POSTOPNO PRODIRAMO MED NEPOSREDNE PROIZVAJALCE

ANTO MARJANČIČ, direktor Delavske univerze Tomo Brejc Kranj:

— Lahko rečem, da programska usmeritev naše delavske univerze izhaja iz spoznanja, da je izobraževanje in usposabljanje delovnih ljudi eden izmed temeljnih pogojev za njihovo uspešno uveljavljanje, delovanje, in za to, da so sposobni spreminjati odnose v samoupravni socialistični družbi. Prav zaradi tega spoznanja se naša delavska univerza pojavlja v občinskem merilu kot pobudnik, organizator in izvajalec vsega tistega izobraževanja in usposabljanja občanov, ki naj prispeva k spreminjanju družbenih odnosov v skladu z vsebino nove ustave.

Že v obdobju, ko so nastajali predlogi za preoblikovanje naše ustave, je občinski iniciativni odbor družbenopolitičnih organizacij za organizacijo javnih razprav poveril to nalogo naši delavski univerzi. Izdelali smo program in pripravili predavatelje, ki naj bi razlagali in vodili razprave o vsebinskih spremembah ustave. V Kranju je bilo organiziranih 188 takih razprav v temeljnih organizacijah združenega dela, v krajevnih skupnostih, samoupravnih skupnostih in v družbenopolitičnih organizacijah.

Zdaj počasi že zaključujemo naše delo na osnovi programa SZDL za usposabljanje delegatov. Delegati so bili na dvodnevni seminarjih seznanjeni s temelji ustavne ureditve, teoretičnimi zasnovami in praktičnimi rešitvami delegatskega sistema in z uresničevanjem delegatskih razmerij, prav tako pa tudi z metodami dela in komuniciranjem v delegatskem sistemu. Takih seminarjev je bilo štirinajst in na njih je sodelovalo približno 900 delegatov.

V program naše delavske univerze se zdaj vključujejo tudi povsem nove skupine udeležencev izobraževalnega procesa. Prva taka skupina je aktiv neposrednih proizvajalcev pri občinski konferenci ZKS. Druga skupina so bodisi kandidati bodisi že na novo sprejeti člani ZK, med katerimi je devetdeset odstotkov neposrednih proizvajalcev in za te pripravljamo posebne seminarje. Tretja skupina na naših seminarjih so člani samoupravnih organov v temeljnih organizacijah združenega dela. Četrta taka skupina so člani odborov samoupravne delavske kontrole, za katere prirejamo prav tako posebne seminarje. In končno, sodelujejo na predavanjih in v razpravah, ki jih organiziramo v temeljnih organizacijah združenega dela.

Na takšen način, kot vidite, postopno prodiramo z izobraževanjem na delovna mesta, med plasti iz neposredne proizvodnje. To so nove izobraževalne skupine, ki jih vključujemo v naš izobraževalni program, za katere skrbno odbiramo vsebinske pogoje in jim pomagamo urejati pogoje za njihovo izpopolnjevanje. Povedati moram, da so nam za našo pomoč zelo hvaležni, da aktivno delovanje v procesu neposrednega odločanja, za to še nimajo urejenih pogojev.

DOGOVARJAMO SE S TEMELJNIMI ORGANIZACIJAMI ZDRUŽENEGA DELA

SONJA KARAS, direktorica Delavske univerze "Cene Štupar" Ljubljana:

Kako dolgo na prenizki stopnji samoupravnih odnosov!?

Delavci v družbenih dejavnostih ocenjujejo uveljavljanje ustavnih določil v svojih zavodih

Neredko se srečujemo z bolj ali manj poglobljenimi ocenami, da se delovne organizacije družbenih dejavnosti v svoji organiziranosti prepočasno prilagajajo določilom ustave tako v formalno-pravnem in še bolj v vsebinskem pogledu.

Pravkar opravljena raziskava Raziskovalnega centra za samoupravljanje RS ZSS nam odgovarja na nekatera vprašanja, ki se ob takšnih ocenah vedno znova zastavljajo. Z raziskavo smo želeli med drugim ugotoviti, ali sedanja organizacija zavodov, ki opravljajo naloge na področju družbenih dejavnosti, po mnenju zaposlenih omogoča uveljavljanje kvalitativno novih odnosov, v katerih bi delavci neposredno in enakopravno uresničevali svoje družbenoekonomske ter druge samoupravne pravice.

Pri tem nismo posebej ugotavljali, ali so v zavodih organizirali temeljne organizacije združenega dela, ker smo predvidevali, da v znatnem številu zavodov na področju družbenih dejavnosti ni pogojev za organiziranje TOZD v smislu ustavnega določila, ki v zvezi s tem pravi: „Delavci v delu delovne organizacije, ki je delovna celota, v katerem se da rezultat njihovega skupnega dela samostojno izraziti kot vrednost v delovni organizaciji ali na trgu in v katerem lahko delavci uresničujejo svoje družbenoekonomske in druge samoupravne pravice, imajo pravico in dolžnost organizirati tak del delovne organizacije v temeljno organizacijo združenega dela. Delavci v delovni organizaciji, ki nima pogojev, da bi se njeni posamezni deli organizirali v TOZD, uresničujejo v delovni organizaciji vse pravice, kot ji imajo delavci v TOZD.“

DELAVCI UGODNO OCENJUJEJO SEDANJO ORGANIZACIJO ZAVODOV

Anketirane smo vprašali, ali soglašajo s sedanjo organizacijo svoje ustanove in ali jim le-ta omogoča, da neposredno in enakopravno uresničujejo svoje samoupravne pravice. Iz strukture odgovorov lahko ugotovimo, da večina delavcev v celoti (38 %) ali deloma (28 %) soglašajo s sedanjo organizacijo in v njej se vidi ovire za uresničevanje samoupravnih pravic. Relativno velik delež (skoraj tretjina) anketiranih pa se ni izreklo o primernosti organizacije svoje ustanove glede na ustavna določila. Vzrok je gotovo predvsem v tem, da je čas od uveljavitve ustave oziroma sprememb v organiziranosti do anketiranja prekratek, da bi mogli vsi delavci že ocenjevati rezultate na osnovi dejanskih samoupravnih odnosov. Po drugi strani pa ta podatek dovoljuje sklep, da novi temeljni samoupravni akti v praksi povsod še niso zaživeli in da njihova določila niso takšna, da bi delavci na njihovi osnovi mogli ocenjevati napredek samoupravnih odnosov.

S sedanjo organizacijo svoje ustanove so v največjem delu zadovoljni učitelji, saj jih kar tri četrtine v celoti ali deloma soglašajo z njo. Tako visoka stopnja pozitivnih opredelitev je v znatni meri posledica dejstva, da v večini osnovnih pa tudi srednjih šol ni pogojev za organiziranje TOZD. Zato v tej fazi tudi ni bilo potrebno izdelovati samoupravnih sporazumov o združenju TOZD, ki zaradi usklajevanja stališč med delavci TOZD do vprašanj razdelitve premoženja, združevanja skladov, solidarnosti, enotnih kriterijev delitve dohodka in osebnih dohodkov ipd. predstavljajo dokaj zahtevno nalogo. Razen tega je bila šolam nudena pri prilaganju organizacije ustavnim načelom relativno učinkovita pomoč tako v obliki seminarjev, posvetovanj pa tudi vzorčnih statutih.

Najmanj (57 %) zadovoljnih s sedanjo organizacijo je med znanstvenimi delavci, kar 36 % pa jih odgovarja, da organizacije v smislu določil nove ustave še ne morejo oceniti. Visoko stopnjo nezadovoljstva in neopredeljenosti je do neke mere mogoče pripisati večji previdnosti znanstvenih delavcev pri dajanju ocen; hkrati pa rezultat na

vaja na ugotovitev, da do pomembnih sprememb v organiziranju znanstvenih zavodov še ni prišlo, ker močno zastaja zakonodaja in ker tudi ni bilo zadosti organiziranih političnih prizadevanj.

VODILNI DELAVCI IN ČLANI ORGANOV IN ORGANIZACIJ BOLJ ZADOVOLJNI S SEDANJO ORGANIZACIJO

Podatki kažejo, da kar 85 % vodilnih delavcev v celoti ali deloma soglašajo s sedanjo organizacijo svoje ustanove, medtem ko med preostalimi anketiranimi tako meni le 65 %. Med vodilnimi je manj tistih, ki kritično ocenjujejo obstoječo organizacijo, kar seveda lahko neugodno vpliva na hitrejšo spreminjanje le-te. Pri vrednotenju te ugotovitve pa je seveda treba upoštevati dejstvo, da so predvsem vodilni delavci pripravljali predloge sprememb, da jih zato tudi bolje poznajo in ne morejo biti ostri kritiki pravkar opravljenega dela. Med drugimi delavci pa je zelo verjetno večji delež tistih, ki se s spremembami in njihovimi učinki niso hoteli ali želeli seznaniti in jih zato ocenjujejo bolj kritično in previdno.

Ne glede na to pa je treba upoštevati dejstvo, da je vpliv vodilnih na odločitve relativno močnejši (čeprav ne tolikšen kot v gospodarstvu; zaradi višje izobrazbene strukture vseh zaposlenih, zaradi manjše hierarhije v odnosih in manjšega deleža vodilnih). Zato je tudi verjetno, da sedanja organizacija ustanov ne bo kmalu predmet kritične obravnave, kako bi jo hitreje prilagajali potrebam razvoja samoupravnih odnosov. Takšne neugodne domneve bodo ovržene, če se bo povečala zainteresiranost in vpliv drugih nevodilnih delavcev, ki predstavljajo večino v strukturi zaposlenih in imajo hkrati bolj kritičen odnos do obstoječih razmer, kar kaže tudi podatek, da 29 % med njimi še ne more oceniti ustreznosti organizacije svoje ustanove, medtem ko je med vodilnimi tega mnenja le 10 % anketiranih. Očitno drugi, nevodilni delavci manj poznajo pa tudi manj zaupajo formalnim spremembam in čakajo na praktične izkušnje. V tej zvezi je zanimivo odgovore analizirati tudi v odvisnosti politične angažiranosti anketiranih, torej od tega, ali je anketiran član samo-

upravnih organov oziroma član odbora sindikata, član zveze komunistov ali zveze mladine. Predvsem ugotovimo, da tisti, ki so člani katere od organizacij in organov, imenujemo jih politično angažirani člani, v večjem deležu soglašajo s sedanjo organizacijo (67 %) v primerjavi z nečlani (55 %). Iz odgovorov bi mogli zaključiti, da so bili člani organov in organizacij bolj angažirani pri pripravljanju sprememb, z njimi bolj seznanjeni in imajo do njih tudi bolj konstruktiven odnos. Zato so tudi njihova pričakovanja bolj ugodna kot pri nečlanih. Hkrati pa podatek kaže na problem nezadostnega sodelovanja vseh zaposlenih pri uveljavljanju sprememb in na njihovo nezadostno seznanjenost s pričakovanimi posledicami in učinki.

ZAPOSLENI SO PO SPREJETJU NOVE USTAVE ŽE DOBILI VEČ SAMOUPRAVNIH PRAVIC

Ustava zagotavlja delavcem nekatere samoupravne pravice, ki jih ni mogoče odtujevati, torej prenašati na samoupravne organe, to so predvsem pravice odločanja o združevanju sredstev in dela, sprejemanje normativnih aktov o merilih za ugotavljanje in delitev dohodka in osebnih dohodkov ipd. Postavili smo domnevo, da imajo zaposleni na tej osnovi že več samoupravnih pravic, kot so jih imeli pred sprejetjem ustave in jo z dobljenimi rezultati tudi potrdili.

Kljub temu, da je od sprejetja nove ustave in zlasti od uveljavitve prilagojenih internih aktov poteklo razmeroma malo časa, so odgovori na vprašanje „ali so zaposleni po sprejetju nove ustave že dobili več samoupravnih pravic“, dokaj spodbudni za oceno razvoja samoupravnih odnosov. Skoraj četrtina anketiranih namreč odgovarja, da so zaposleni v celoti dobili več samoupravnih pravic, če pa k temu dodamo še tiste, ki menijo, da so se zaposlenim samoupravne pristojnosti deloma povečale, je pozitivnih odgovorov kar 69 %. Še vedno pa ostaja v poprečju 13 % anketiranih, ki menijo, da se samoupravne pristojnosti niso razširile, 18 % pa ne ve, če se je kaj spremenilo.

Sodeč po odgovorih, je največji pozitivni premik dosežen v šolstvu. V zdravstvu pa je delež tistih, ki menijo, da so zaposleni dobili več samoupravnih pravic, manjši in ga moremo pripisati nekaterim specifičnim vzrokom: populacija anketiranih delavcev v zdravstvu je dokaj heterogena (anketirali smo zdravnike in medicinske sestre), kar ima gotovo določen vpliv na poprečno oceno; v strokovnem delu je med zdravniki in drugim zdravstvenim osebjem uveljavljen izrazito hierarhičen odnos, ki se izraža zlasti v tem, da so po medicinski doktrini sestre in drugi zdravstveni delavci izvrševalci zdravniških strokovnih direktiv. Ta odnos pa se v določeni meri odraža tudi na področju samoupravljanja. Domnevati je možno, da imajo zdravstveni delavci nižjih izobrazbenih kategorij manjše možnosti sodelovanja in predvsem manjši vpliv na samoupravne odločitve. Zato je verjetno, da je tudi ocena demokratičnosti samoupravnih odnosov pri medicinskih sestrah manj ugodna kot pri zdravnikih in zato je poprečni rezultat nižji kot v drugih dejavnostih.

MNENJE SE SPLAČA Povedati JAVNO

Razvitost samoupravljanja in demokratičnosti odnosov se prav gotovo odraža tudi v tem, ali imajo zaposleni občutek, da lahko javno izražajo svoja mnenja, stališča in predloge in da jih zaradi tega ne bodo posredno ali neposredno doletele neugodne posledice. Zato smo anketiranim zastavili tudi vprašanje „ali menite, da se pri vas splača javno, na sestanku povedati svoje mnenje“.

Majhen odstotek neopredeljenih v vseh dejavnostih kaže na to, da imajo skoraj vsi posredne ali neposredne izkušnje z javnim izražanjem mnenj in pripomb. Podatki hkrati kažejo, da večina (v poprečju za vse dejavnosti 69 %) anketiranih meni, da je koristno javno izražati mnenja in pripombe, ker se le-te v celoti ali vsaj delno upoštevajo. V šolstvu je takih pozitivnih mnenj kar 80 %. Rezultat je pravzaprav izreden in dovoljuje zaključek, da je na teh področjih dejavnosti demokratičnost v odnosih izredna. S tem pa so podani pogoji za uveljavljanje večjega vpliva večine delavcev na pomembne odločitve. Ko večina delavcev meni, da je v razpravah koristno sodelovati, izraža s tem zaupanje v samoupravni sistem, posredno pa tudi pripravljenost in hotenje, da v njem sodeluje kot neposredni upravljavec.

Močno od poprečja pa odstopajo rezultati za zdravstvo, kjer ima pozitivno mnenje o javnem diskutiranju kar 14 % polovica anketiranih, komaj 5 % (še enkrat več kot v drugih dejavnostih) pa jih misli, da so lahko posledica javnega diskutiranja in dajanja pripomb za delavca neugodne. V zdravstvu je tudi največji odstotek (26 %) tistih, ki menijo, da od javnega izražanja mnenj ni posebne koristi.

Ti podatki v povezavi z nekaterimi drugimi ugotovljenimi s to raziskavo (največji odstotek neopredeljenih pri vprašanju o ustreznosti organizacije zavoda, najnižji odstotek tistih, ki menijo, da so delavci po sprejetju nove ustave dobili več samoupravnih pristojnosti) dovoljujejo sklep, da so v zdravstvu po sprejetju nove ustave doseženi le skromni premiki v razvoju samoupravljanja. Podrobnejše poznavanje posameznih primerov kaže, da so samoupravne pristojnosti dokaj centralizirane. Pri tem je do neke mere treba upoštevati dejstvo, da je organiziranje temeljnih organizacij združenega dela v zdravstvu relativno zahtevna naloga, zato proces uresničevanja ustavnih določil o TOZD in uveljavljanja bolj neposrednih oblik upravljanja v precejšnjem delu zdravstvenih zavodov še ni za-

ključen. Razen tega smo v zdravstvu anketirali dve kategoriji zaposlenih – zdravnike in medicinske sestre – ki imata pomembno različen status v delovnem procesu samoupravnih razmerij. Zato je verjetno, da je ocena uresničevanja ustavnih določil in posebej ocena demokratičnosti odnosov pomembno različna, za zdravnike in medicinske sestre, česar pa v tej raziskavi nismo posebej proučevali.

Vse okoliščine, ki jih je sicer pri analizi osnovnih podatkov treba upoštevati, pa ne spreminjajo prvotne ugotovitve, da je zaupanje v samoupravljanje in pripravljenost za neposredno sodelovanje v njem pri zdravstvenih delavcih znatno manjše kot pri drugih delavcih na področju družbenih dejavnosti. Iz te ugotovitve pa izhaja potreba, da bolj podrobno proučimo sedanjo organizacijo zdravstvenih zavodov ter samoupravne odnose in medsebojna razmerja delavcev v njih.

Da se mnenje splača povedati

- nezainteresiranost zaposlenih za samoupravljanje
- premajhno družbenoekonomsko znanje zaposlenih
- nerazvitost samoupravljanja znotraj ustanove
- uveljavljanje osebnih interesov mimo samoupravljanja
- strokovne odločitve imajo prevladujoč pomen
- omejevanje pravic od zunaj
- v zakonih in drugih dokumentih
- ustava daje premalo samoupravnih pravic

Očitno je, da prevladujejo „notranji“ razlogi za nezadostno razvitost samoupravnih odnosov pred tistimi, ki bi jih mogli poimenovati „zunani“ – to so ustava, zakoni in drugi dokumenti ter omejevanje pravic od zunaj. To ugotovitev nam še bolj potrjuje podatek, da je po pomembnosti na prvem mestu navedlo kot vzrok ustavo le 1,85 % anketiranih, medtem ko „nerazvitost samoupravnih odnosov znotraj ustanove“ navaja na prvem mestu kar 14 % anketiranih, „nezainteresiranost zaposlenih za samoupravljanje“ pa 7,67 % anketiranih.

Če vemo, da sta znanje, poučenost, splošna razgledanost zaposlenih in njihova večja ali manjša zainteresiranost v medsebojni odvisnosti in da oba skupaj neposredno vplivata na stopnjo razvitosti samoupravnih odnosov, so dobljeni rezultati napotek na akcije v različnih smereh:

– če delavci s srednjo in predvsem višjo in visoko izobrazbo sami zase ugotavljajo, da imajo premajhno družbenoekonomsko znanje, da bi lahko bolj učinkovito sodelovali v samoupravljanju, je to znak, da učinkoviti proces ni zadosti prilagojen potrebam bodočih samoupravljalcev;

javno na sestanku, menijo pomembno večjem številu odroma deležu vodilni delavci (89 %) in delavci, ki imajo srednjo (55 %), višjo (72 %) in visoko izobrazbo (75 %); med delavci z osnovno in poklicno izobrazbo pa jih je takega mnenja le 45 %. Analogno odstotek pozitivnih odgovorov postopno narašča tudi v odvisnosti od višine osebnega dohodka.

ZAKAJ PREMALO SAMOUPRAVNIH PRAVIC

Anketirane, ki so menili, da zaposleni po sprejetju nove ustave še niso dobili več samoupravnih pristojnosti, smo vprašali po vzrokih. Porazdelitev odgovorov nam kaže, da 29 % anketiranih meni, da imajo zaposleni že dovolj samoupravnih pravic, 10 % pa jih odgovarja, da je teh pravic sicer premalo, vendar ne vedo, kje so vzroki za to. Drugi pa so odgovore porazdelili tako, da si vzroki za premamnosti sledijo takole (po anketiranih je izmed navedenih lahko izbral 5 vzrokov):

% odgovorov

- nezainteresiranost zaposlenih za samoupravljanje
- premajhno družbenoekonomsko znanje zaposlenih
- nerazvitost samoupravljanja znotraj ustanove
- uveljavljanje osebnih interesov mimo samoupravljanja
- strokovne odločitve imajo prevladujoč pomen
- omejevanje pravic od zunaj
- v zakonih in drugih dokumentih
- ustava daje premalo samoupravnih pravic

– nerazvitost samoupravljanja znotraj ustanov kaže še vedno premajhno angažiranost subjektivnih sil, zlasti sindikatov in zveze komunistov

– boj proti tehnokratskim silam je očitno potreben na teh področjih dejavnosti, več kot tretjina anketiranih meni, da je vzrok za prepočasno uveljavljanje neposrednih oblik upravljanja v tem, da se osebni interesi uveljavljajo mimo samoupravljanja in da imajo strokovne odločitve prevladujoč pomen

Podatki v bistvu tudi potrjujejo, da bomo v razvoju samoupravnih odnosov lahko še dolgo ostajali na prenizki stopnji, kljub nekaterim zelo ugodnim rezultatom; pravimo premajhno zato, ker manj kot tretjina zaposlenih ocenjuje, da je samoupravnih pravic glede na ustavna določila že dovolj; drugi pa kljub samokritičnosti pri ocenjevanju vzrokov ne bodo mogoče bistveno prispevati k hitrejšemu razvoju, ker se vrtijo v krogu nezainteresiranosti in premajhnega znanja. Ti rezultati morajo biti poziv vsem tistim organizacijam, organom in posameznikom, ki so znotraj in zunaj ustanov odgovorni za družbenoekonomsko in politično izobrazbo in znanje ter učinkovito obveščanje zaposlenih.

BAUMAN-ČENČIČ

ZAVAROVALNICA MARIBOR
V MARIBORU, Partizanska c. 47 P. O.

sklepa vse vrste premoženjskih, transportnih in življenjskih zavarovanj.

Čestitamo za praznik republike – 29. november!

Izmenjava izkušenj

V torek, 19. novembra, je prispela v Slovenijo na tridnevni obisk kot gost zveznega odbora Sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije tričlanska delegacija sindikata delavcev jekla in kovinske industrije Norveške. Vodi jo podpredsednik tega sindikata Jan Belstad, spremljata pa ga Alf Thorbjørgensen in Jon Ivar Nalsund.

Še istega dne so se gostje iz Norveške pogovarjali na republiškem odboru sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije o kazalcih stopnje razvitosti samoupravljanja v naših kovinskih delovnih organizacijah, o našem sistemu planiranja ter o mestu in vlogi sindikata. Zvečer pa so se pogovarjali s člani

predsedstva občinskega sveta Zveze sindikatov Jesenic o nalogah sindikatov na občinski ravni.

V sredo bo delegacija sindikata delavcev jekla in kovinske industrije Norveške obiskala jeseniško železarno in se s političnim aktivom pogovarjala o samoupravljanju in vlogi sindikata v poglabljanju samoupravnih odnosov v železarni. Podoben pogovor so člani norveške sindikalne organizacije imeli še s političnima aktivoma v Združenem podjetju Slovenske železarne Veriga v Lescah in v organizaciji združenega dela Metalna v Mariboru.

Najprej temelji, potem vse drugo

Javna razprava bo pokazala, ali se bodo kolektivni prometa in zvez odločili za eno ali za več samoupravnih interesnih skupnosti za usmerjeno izobraževanje ● Uveljavljanje ustavnih dopolnil v praksi je tista osnova, ki omogoča tudi razreševanje vseh drugih problemov

Glede na potrebe po kadrih ter njih sistematično usposabljanje je za delovne kolektive prometa in zvez več kot dobrodošla možnost, ki jim jo sedanja zakonodaja ponuja v obliki ustanavljanja posebnih samoupravnih interesnih skupnosti za usmerjeno izobraževanje. Te možnosti se je pred časom že poslužilo osem delovnih skupnosti z obalnega območja, ko je ustanovilo samoupravno interesno skupnost za usmerjeno izobraževanje v pomorskem gospodarstvu. Problemi kolektivov drugih dejavnosti, denimo, železniškega gospodarstva, cestnega gospodarstva in še vseh drugih pa niso dosti manjši, kot so jih ugotovili in jih na skupnih izhodiščih skuša razreševati že omenjenih osem kolektivov z obalnega območja. Zato ne preseñeča, da je v razpravi o volitvah delegacij za vseh pet samoupravnih interesnih skupnosti, ki bodo delovale v sestavi našega skupščinskega sistema, o možnosti ustanavljanja posebnih skupnosti na svoji zadnji razširjeni seji spregovorilo tudi predsedstvo RO Sindikata delavcev v prometu in zvezah Slovenije.

Udeleženci seje se niso izrekli niti proti ustanovitvi teh skupnosti, ker tega — najbolj enostavno povedano — niso niti mogli niti smeli storiti! Pri tem ne gre le za to, da so bila mnenja v razpravi deljena, ampak še zlasti za to, da so razpravljavci lahko izražali le osebna mnenja. Da bi se zavarovali pred napačnimi sklepanji, je treba takoj opozoriti, da tega ni kriva morebitna slaba povezava s sindikalno bazo, ampak gre predvsem za hudo časovno stisko, v kateri je nedvomno treba opraviti najprej osnovne naloge, to je volitve delegacij za tista področja, kjer samoupravno interesne skupnosti enakopravno sodelujejo s pristojnimi zbori skupščin družbenopolitičnih skupnosti, šele potem pa naloge, ki jih je možno sprejeti in izvajati, ko so stvari v osnovi urejene.

Zaradi take opredelitve trenutnih razmer, delno pa tudi zaradi nekaterih nejasnosti, saj še niso urejena vsa vprašanja, ki bodo opredeljena z zakonom, se je razprava kajpak osredotočila na problematiko, ki jo je tudi treba razrešiti, preden bi po delovnih skupnostih prometa in zvez stekla razprava o ustanavljanju interesnih skupnosti za usmerjeno izobraževanje. Predvsem je predsedstvo menilo, da je treba ob soočenju posebnih interesov posameznih prometnih dejavnosti in najširših družbenih interesov šele ugotoviti, ali obstajajo možnosti in potreba za ustanovitev več takih skupnosti, ali pa naj bi v dejavnosti prometa in zvez delovala ena sama posebna izobraževalna skupnost, ki bi na primeren način vključila tudi že obstoječo skupnost za usmerjeno izobraževanje v pomorskem gospodarstvu. V ta namen so se na seji dogovorili o ustanovitvi iniciativne komisije, ki mora svoj predlog pripraviti do 15. decembra, da bi sindikalne organizacije v kolektivih prometa in zvez o njem lahko takoj razvile javno razpravo in da bi republiški odbor Sindikata delavcev v prometu in zvezah na enem prvih plenarnih zasedanj tudi lahko opredelil svoje sta-

lišče do ustanavljanja samoupravnih interesnih skupnosti za usmerjeno izobraževanje v prometu in zvezah.

ZA PRVIMA DVEMA ŠE TRETJI IN NAJVAŽNEJŠI DEL VIII. KONGRESA!

Tudi v kolektivih prometa in zvez so delno ugodno ocenili delo in sklepe nedavnega VIII. kongresa ZSS. Če so priprave nanj pomenile prvi, kongres sam pa njegov drugi del, smo zdaj pred tretjim in najvažnejšim delom VIII. kongresa: z uresničevanjem njegovih sklepov v praksi.

Predsedstvo republiškega odbora je v zvezi s tem poudarilo, naj bi bila aktivnost vseh sindikalnih organizacij v prometu in zvezah v obdobju do konca leta usmerjena predvsem v prizadevanja za kar najbolj dosledno, torej tudi vsebinsko uveljavljanje ustavnih dopolnil, ki pomeni osnovo razreševanja vseh drugih problemov. Da bi tudi samo spodbudilo tako dejavnost, je predsedstvo imenovalo dve komisiji (za samoupravljanje in za samoupravno sporazumevanje), ki naj vsaka na svojem področju analizirata opravljeno delo in usmerjata bodoče delovanje. Tako njihovo delo bo prav gotovo v marsičem olajšalo prizadevanja in aktivnost sindikalnih konferenc, ki delujejo na ravni sestavljenih organizacij združenega dela oziroma na sploh vodstev osnovnih sindikalnih organizacij, da bi tudi same analizirale lastno delo in dosežke svojih kolektivov ter predlagale ukrepe za bolj celovito uveljavljanje neposrednega samoupravljanja v TOZD. K temu pa naj bi pripomogla tudi organizacija seminarjev za sindikalne delavce v osnovnih sindikalnih organizacijah, kakor tudi vrsta razgovorov s predsedniki občinskih organizacij sindikata delavcev v prometu in zvezah. Sodeč po mnenjih, ki smo jih slišali, uspešna izvedba teh nalog lahko bistveno pripomore tudi k poteku bližnjih občnih zborov osnovnih sindikalnih organizacij.

-mG

JUBILEJ TOMOSA

Perspektiva je v utrjevanju lastne organiziranosti

Zdaj že več kot 3500-članska delovna skupnost tovame motornih vozil TOMOS Koper je minulo soboto slavno proslavila dvajsetletnico ustanovitve. Če je nastanek nove tovame pomenil uresničitev enega izmed hotenj, ki naj obalnemu, takrat izrazito kmetijsko-ribičnemu območju pomagajo utreti pot iz zaostalosti, po dveh desetletjih trdega in uspešnega dela TOMOS pomeni enega izmed stebrov in nosilcev gospodarskega razvoja obalnega območja, Slovenije in tudi Jugoslavije. Kot so poudarili na večerini seji delavskega sveta podjetja, se predvsem v tej ugotovitvi izrazila vpliv tovame Tomos tako na pospešeno preobrazbo in industrializacijo na obalnem območju, kot tudi na razmah slovenske in jugoslovanske motorne industrije ter njuno vključevanje v mednarodno delitev dela.

Ko je kolektiv čestital za uspehe, dosežene v dveh desetletjih razvoja, se je predsednik RS ZSS inž. Janez Barborič v svojem govoru pomudil zlasti ob naslednjih vprašanjih.

„NICESAR MIMO DELAVCEV!“

Inž. Janez Barborič je med drugim poudaril, da temeljni boj za nove odnose prav gotovo poteka v TOZD in drugih organih združenega dela. Šele tedaj, ko bomo tu organizirani, tako kot smo zapisali v ustavi, bo boj za nove družbene ekonomske odnose lahko uspešen tudi na vseh drugih področjih našega dela in življenja.

Izhajajoč iz take ugotovitve je inž. Janez Barborič kritično ocenil nekatere pomanjkljivosti in slabosti sedanje in predvidene samoupravne organiziranosti v Tomosu. Nerazumljivo je, je dejal, da se tako velika organizacija, kot je Tomos, če pri tem odštejemo TOZD v Subotici, sestoji le iz dveh TOZD, pri čemer pa ena od njih šteje skoraj 3000 delavcev.

„Priprčan sem, da ste — kot tudi sami pravite — modemo organizirani delovna organizacija, da ugotovljate dohodek v posameznih delovnih enotah,“ je dejal inž. Janez Barborič. „Če ga ne — ali ni morda prav to vzrok za težave, s katerimi se občasno, toda dokaj pogosto srečujete? In, če ugotovljate dohodek, ali potem te enote ne izpolnjujejo temeljnega ustavnega pogoja za ustanovitev TOZD, kjer delavci lahko in kjer tudi mora odločiti o dohodku, ki ga ustvari, ali pa je vzrok za težave ravno v tem, da niste tako ravnali?“

Predsednik Barborič je še opozoril, da ob taki samoupravni organiziranosti, kot jo načrtujejo v Tomosu, težko govorimo o neposrednem samoupravljanju, saj so vse pristojnosti prenesene na delavski svet. Zamisliti se je treba nad tem, da je dopuščena možnost, po kateri delavski svet sam lahko kooptira člane združenega sveta. S sporazumom o združenem delu nadalje niso predvideli niti referendumski niti zbori delavcev, da o drugih oblikah neposrednega samoupravljanja, ki jih ustava izrecno navaja, niti ne govorimo. Prav tako ne moremo govoriti o „dobrem“ sporazumu, če ta do vzema stališče niti o eni stvari pri sklepanju na delavskem svetu ozi-

roma če določbe, ki urejajo delovanje delegatskega sistema, ne zagotavljajo niti vzpostavljanja stikov z delavci, kadar je to potrebno pred odločanjem na samoupravnih organih, niti informiranja delegatov o podatkih in zadevah, potrebnih za njihovo delo.

Vse to in še marsikaj, denimo določbe o skupnih vlaganjih, v sporazumu „pozabljen“ dogovorjene obveznosti za širjenje materialne osnove združenega dela ali pa nekako izjemem položaj skupnih služb, po besedah inž. Janeza Barboriča govori o tem, da se bodo predvsem družbenopolitične organizacije morale še precej poglobiti v urejanje odnosov v združenem delu. To pa ne pomeni, da v to delo že doslej ne bi bilo vloženo veliko truda, kar sicer dokazujejo druge določbe sporazuma.

Predsednik RS ZSS inž. Janez Barborič pa je v zvezi s pogloblja-

njem samoupravnih odnosov v združenem delu posebej opozoril na sklop odnosov CIMOS-TOMOS, ki — po besedah predstavnikov Tomosa — tudi predstavlja enega izmed perečih problemov. V zvezi s tem je izrazil prepričanje, da bo skladno z določili nove ustave — nedvomno treba revidirati marsikateri odnos, ki je v preteklosti nastal s pogodbami med našimi organizacijami združenega dela in njihovimi tujimi partnerji. Kar pa zadeva odnose na relaciji Cimos-Tomos, je dejal, da se jih pristojni lotevajo preveč s podjetniško-lastniških stališč premalo pa s stališča samoupravnega sporazumevanja in dogovarjanja med neposrednimi proizvajalci. Zgodovina pa nas uči, je poudaril Janez Barborič, da so delavci, kadar se mednje niso vrinjali tuji interesi, vedno našli skupen jezik in skupne interese.

-mG

OB ZAKLJUČKU REDAKCIJE

Predlog sindikalne liste 75

LJUBLJANA, 21. novembra. — Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je na današnji seji obravnavalo predloge v zvezi s spremembami in dopolnitvami osnutka „sindikalne liste 75“, hkrati pa je sklepalo tudi o njenem dokončnem besedilu za javno razpravo.

Sindikalna lista za 1975. leto, tako kot kaže, ne bo prinesla večjih sprememb v primerjavi z letošnjo. Nova, bolj povedano spremenjena, so le tista določila, ki obravnavajo najvišje osebne dohodke, minulo delo in regres za prehrano med delom. Glede višine najvišjega osebnega dohodka je predsedstvo sodilo, da zanj ne bi kazalo določati absolutne zgornje meje, temveč naj bi ga določali posamično za posamezne dejavnosti podpisniki samoupravnih sporazumov. Obveljala naj bi predlagana druga varianta, po kateri naj bi bila višina najvišjega osebnega dohodka odvisna od doseženega dohodka OZD, poslovnih rezultatov oziroma od tistih meril, ki jih samoupravni sporazumi za posamezne dejavnosti določajo za razporeditev dohodka na osebne dohodke in akumulacijo.

Pomembno je tudi določilo v osnutku nove sindikalne liste, ki opredeljuje nagrajevanje po minulemu delu. V sindikatih izhajamo s stališča, da se morajo pravice delavca iz minulega dela izraziti v pravici in možnosti vpliva na pogoje pridobivanja in razporejanja celovitega dohodka kot rezultata delavčevega dela v združenem delu. Prav tako predsedstvo sodi, da je v osnutkih sindikalne liste sprejemljiv predlog, po katerem naj bi se delavčeva pravica iz minulega dela izražala tudi v njegovem položaju v medsebojnih odnosih v združenem delu, nje-

gov osebni dohodek pa naj bi bil odvisen tudi od racionalnega gospodarjenja z družbenimi sredstvi.

Slednjic je v osnutku sindikalne liste predlagano, naj si organizacije sindikata prizadevajo, da bi svojim delavcem zagotovile organizirano in regresirano prehrano med delom. Po novem naj bi regres za organizirano prehrano med delom znašal največ 300 dinarjev mesečno, v primerih, ko temeljne in druge organizacije združenega dela ne bi mogle zagotoviti organizirane prehrane, pa naj bi znašal ta regres toliko kot do-

slej, torej 100 dinarjev na delavca mesečno.

Predsedstvo je končno sklenilo, da bo javna razprava o novi sindikalni listi trajala do 25. decembra, konec leta ali prve dni januarja prihodnjega leta pa naj bi jo z vsemi novimi predlogi, spremembami in dopolnitvami sprejeli na seji RS ZSS.

Po nekajmesečni razpravi v okviru sindikalnih organizacij je predsedstvo potrdilo tudi predlagano osnovno statuta Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije. Občinskimi organizacijam ZSS bo priporočilo, da se tvornom vključijo v nadaljnje razprave o tem skupnem dokumentu SZDL in sindikatov.

-iv

Pravna posvetovalnica DE

VPRAŠANJE:

Imam 12 let delovne dobe, v sedanji delovni organizaciji pa 6 let. Približno toliko časa tudi stanujem v stanovanju, ki sem ga dobil v uporabo od delovne organizacije. Glede na novo določilo zakona o stanovanjskih razmerjih, po katerem naj bi bil delavec z 10 let delovne dobe zaščiten pred odpovedjo stanovanja, me zanima, ali bi mi delovna organizacija lahko le-to odpovedala, če bi mi prenehala lastnost delavca po moji izjavi — odpovedi.

E. G. — Celje

ODGOVOR:

Člen 67. zakona o stanovanjskih razmerjih določa, da je mogoče delavcu, ki je dobil stanovanje od delovne organizacije, odpovedati stanovanjsko pogodbo (poleg splošnih odpovednih razlogov) tudi tedaj, če mu preneha lastnost delavca v združenem delu po lastni izjavi ali iz tako imenovanih krivdnih razlogov. Tretji odstavek istega člena pa dobesedno pravi: „Določba prvega odstavka ne velja za imetnika stanovanjske pravice, ki je dopolnil 10 let delovne dobe ali krajšo delovno dobo, določeno s splošnim aktom stanovalca“. Ker zakon izrecno govori le o 10-letni delovni dobi, ne da bi jo omejil le na zaposlitev pri delovni organizaciji, od katere je delavec dobil stanovanje, je naše mnenje, da vam glede na 12-letno

delovno dobo ne bi mogla sedanja delovna organizacija odpovedati stanovanjske pogodbe. Očitno je s to novostjo zakonodajalec hotel zavarovati delavce, ki s svojim delovnim prispevkom (s prispevkom od osebnega dohodka za stanovanjsko gradnjo) z leti posredno pripomorejo k povečanju stanovanjskega fonda v družbeni lasti. Menimo torej, da v primeru prenehanja lastnosti delavca po vaši izjavi organizacija združenega dela ne bi mogla uspešno odpovedati stanovanjske pogodbe, ker imate več kot 10 let delovne dobe. Povemo pa naj vam še, da so kljub jasnemu besedilu citiranega člena zakona tudi drugačni, nasprotni komentariji, ki pa so seveda — kot vsi komentariji — le osebna mnenja. Ker je zakon še premalo časa v veljavi, tudi ni še pravnomočnih sodb, iz katerih bi povzeli stališče sodišč do tega novega določila.

M. LIPUŽIČ

KUPON DE — Pravna posvetovalnica

Najuspešnejše obdobje

Po treh dnevih plodnega dela so minulo sredo zapustili sarajevsko Skenderijo delegati IV. kongresa Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine. Kakih 800 delegatov je lahko zadovoljnih z bilanco svojega dela. To dokazuje že podatek, da je v razpravi na plenarnih zasedanjih in v delu šestih kongresnih komisij sodelovalo 155 delegatov. Kongres je sprejel 14 resolucij o bodočih nalogah Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine, nov statut in izvolil nove organe v republiški organizaciji zveze sindikatov. Za predsednika novega republiškega sveta je bil vnovič izvoljen Raif Dizdarević. Delegati IV. kongresa pa so naslovili na VII. kongres ZSJ posebno pismo, v katerem izražajo svojo enotno željo, naj kongres Zveze sindikatov Jugoslavije imenuje tovariša Tita za častnega predsednika jugoslovanskih sindikatov.

Uvodni referat na IV. kongresu Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine o družbeni vlogi in nalogah sindikatov v tej republiki pri uresničevanju z ustavo opredeljenega položaja delavskega razreda je prebral Raif Dizdarević, predsednik republiške konference ZS. Obdobje med obema kongresoma je označil kot najbolj plodno in najbolj dinamično v samoupravnem socialističnem razvoju te republike. S tem, ko je delavski razred spreminjal gospodarske razmere in družbene odnose v republiki, je tudi sam doživljal globoke in daljnosežne posledice tako glede svoje moči kot glede razvoja in krepitve razredne zavesti in akcije, predvsem pa kar zadeva njegov družbeni položaj. Tako se je število zaposlenih od 439.000 v letu, ko je zasedal tretji kongres, povečalo do danes na 633.000. Več kot 55 % zaposlenih tvorijo kvalificirani delavci in vsak peti zaposleni je bil v obdobju med obema kongresoma član katerega od samoupravnih organov. Danes je v delavskih svetih 69,8 % delavcev iz neposredne proizvodnje, v delegacijah pa 54,3 %. To množično sodelovanje delavcev v odločanju pa je po oceni Raifa Dizdarevića najboljše šola samoupravljanja in revolucionarne akcije. Prav zavoljo teh dejstev lahko Bosna in Hercegovina z naglimi koraki hiti v razvito, moderno in samoupravno organizirano skupnost narodov in narodnosti, ki v njej živijo.

Dizdarević je v svojem referatu tudi poudaril, da so v obdobju med obema kongresoma odprli blizu 200 novih industrijskih objektov in osvojili proizvodno številnih novih proizvodov. V teku je gradnja in rekonstrukcija kakih 2.500 objektov, od tega skoraj polovica na nerazvitih predelih Bosne in Hercegovine. Vse to pa pomeni realno osnovo za nadaljnji in dinamični razvoj te republike.

Vendar se nad doseženimi rezultati ne bi smeli usipavati. To tolkito prej, ker smo pričali številnim negativnim tokovom v gospodarskem razvoju. Strukturna neskladja, denimo, že dolgo spremljajo razvoj naše države, kar je nedvomno eden od temeljnih vzrokov za inflacijo in nestabilnost. V razvojni in ekonomski politiki smo se v preteklosti odrekli lastni energetsko-surovinski bazi, Raif Dizdarević je opozoril, da ne dosegamo niti tega, kar smo si zadali s srednjeročnim programom razvoja Jugoslavije, čeprav že leta govorimo o potrebi po prioritetnem razvoju energije, surovinskih virov, hrane ter na tej osnovi tudi industrije za proizvodnjo reprodukcijskih materialov.

V nadaljnjem družbenoekonomskem razvoju čakajo vse družbene dejavnike – torej tudi sindikate – pomembne naloge. Vendar, je poudaril predsednik Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine, največji del konkretnih nalog čaka sindikate pri snovanju in nenehnem izpopolnjevanju sistema samoupravnega dogovarjanja in sporazumevanja o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, pri opredeljevanju meril in kriterijev, kako vsak posameznik in delovna skupnost prispeva ta k ustvarjanju dohodka. Sindikat bo podpiral razlike v osebnih dohodkih, ki ustrezajo razlikam v delu in delovnem učinku, je poudaril Raif Dizdarević, tako med posamezniki kot med temeljnimi organizacijami združenega dela. Pri osebnih dohodkih ne more biti enakosti med organizacijami, ki dobro delajo, varčujejo in dosegajo visoko produktivnost, ki izločajo za razširjeno reprodukcijo, ter tistimi, ki ravnavajo neracionalno, ki poslujejo na meji rentabilnosti in dosegajo nizko produktivnost dela.

Kako povezovati jugoslovansko gospodarstvo

V razpravi o srednjeročnem razvoju Jugoslavije v letih 1976 do 1980 se vse bolj uveljavlja prepričanje, da politika razvoja Jugoslavije ni in ne more biti seštevek osmih posebnih gospodarskih politik naših republik in pokrajin. Za takšno in drugačno politiko razvoja se lahko odločimo le z usklajevanjem stališč in predlogov, z dogovarjenjem, ki naj poteka predvsem v združenem delu, ne pa med republiški administracijami, zavodi za plan in drugimi podobnimi ustanovami. Da bi bila politika razvoja uspešna, bi morali predvsem doseči sporazum o nekaterih osnovnih vprašanjih, denimo o energetiki, metalurgiji in o prometu. Če na teh področjih ne bomo pravočasno dosegli sporazuma o dolgoročnem razvoju, se ne bomo spopadali samo z različnimi lokalističnimi interesi, marveč tudi s pojavi nacionalizma. Tudi probleme nerazvitih v Jugoslaviji je treba obravnavati s stališča gospodarskih problemov vse države, v republikah pa s stališča republiških politik razvoja.

V razpravah o usmerjenosti razvoja Jugoslavije prevladuje tudi ocena, da uporabljamo pri pospeševanju razvoja manj razvitih pokrajin in predelov države dokaj pomanjkljive metode; bolj kot doslej bi morali upoštevati in podpirati vlogo delovnih organizacij pri povezovanju med bolj in manj razvitimi predeli v državi in v republikah, hkrati pa si tudi precej bolj prizadevati za dosledno uresničevanje ekonomskih kriterijev. Vir mnogih nesporazumov med republikami je tudi sedanje delovanje jugoslovanskega tržišča, ki ni povsem odporno proti zapiranju in uveljavljanju lokalističnih interesov. Skoraj 50 % jugoslovanskega tržišča je osredotočenega v dvajsetih velikih mestih, ki uveljavljajo v proizvodnji in trgovini dokaj različna merila in politiko.

Pod vplivom še neopredeljene politike razvoja in pomanjkljivosti tržišča potekajo tudi sedanji integracijski procesi. Gospodarstvo Jugoslavije smo povezovali predvsem v republiških mejah, s tem pa smo zamudili rast velikih ekonomskih sistemov, ki bi ugodno vplivali na gospodarsko povezanost države in na stabilizacijo gospodarstva. Sele nova ustava je končno ustvarila možnost za spremembo družbeno-ekonomskih odnosov v sedanjih integracijah in tistih, ki bi se lahko nastale, predvsem pa smo z njeno pomočjo razjasnili dilemo: ali veliki proizvodni sistemi ali samoupravljanje.

Izkušnje že kažejo, da so samo veliki proizvodni sistemi, sodobna organizacija in moderna podjetja v vsakem pogledu – tehničnem, tehnološkem, ekonomskem in organizacijskem – najboljše temelj samoupravljanja, saj prav takšne velike koncentracije proizvodnih procesov omogočajo tudi združevanje delavskega razreda, znanosti in znanja. Zato razvitejša delovna organizacija, zlasti v gospodarstvu, skrbno in temeljito pripravljajo programe in ukrepe, ki so povezani z uresničevanjem nove ustave. Vendar bi lahko to delo potekalo še hitreje, če bi imelo bolj čvrsto zakonsko podlago. Tam, kjer se pri uresničevanju ustave lahko opro na posebne zakone, jim predstavlja to veliko pomoč pri statutarnem urejanju gradiva iz nove ustave. To pa pomeni, da bi kazalo celotno ustavno zakonodajo še naprej razvijati in izpopolnjevati.

V. B.

VOJVODINA

Nesprejemljive težnje in zaostajanje

V Vojvodini so oblikovali 1805 TOZD v 325 delovnih organizacijah, od tega v gospodarstvu 1571. Njihova velikost je zelo različna – od 10 do več kot 1600 zaposlenih. Po oceni PK ZK Vojvodine pa ni sprejemljivo, da so skoraj v vseh organizacijah skupne službe konstituirali kot TOZD. Ob oblikovanju TOZD se je tudi pokazalo, kako je gospodarstvo

pokrajine razdrobljeno in kako je združevanje šele na začetku. Še manj je doseženega v povezovanju proizvodnega dela in blagovnega prometa. Banke in zavarovalnice se še niso ustavno organizirale. Na prihodnji seji pokrajinskega komiteja bodo zato sprejeli konkretne ukrepe predvsem za delovne organizacije, kjer samoupravljanje zaostaja.

HRVAŠKA

60.000 novih delavcev

Za gospodarska gibanja na Hrvaškem je letos značilno povečanje proizvodnje, zaposlenosti in proizvodnosti dela ter hkrati povečanje smotnosti in učinkovitosti gospodarjenja. To

ugotovitev, izrečeno na seji republiškega IS, potrjujejo podatki, po katerih pričakujejo do konca leta rast družbenega proizvoda za 6,5 %, industrijske proizvodnje za 7,5 ter kmetijske proizvodnje za 6,5 %. Zaposlenost raste po 3,4 odstotni stopnji, kar pomeni, da so na Hrvaškem zaposlili 60.000 novih delavcev. Poprečni realni osebni dohodki so se povečali za 4 %, hitro pa rastejo tudi izdatki za družbeni standard in investicijsko porabo. Vendar narašča splošna poraba počasneje kot družbeni proizvod.

TE DNI SO REKLI

JOSIP BROZ-TITO, predsednik SFRJ, v zbirki Erichu Honeckerju:

Menim, da lahko o mednarodnem položaju rečemo, da smo dosegli uspehe pri sporazumevanju in popuščanju napetosti zlasti na naši celini. Se vedno so močne imperialistične in kolonialistične sile, ki skušajo obdržati svoj položaj in onemogočiti pozitivne procese. Veliko držav, zlasti neuvrščeni, ne postavljajo različnim pritisnim in grobim napadom na svojo suverenost in neodvisnost. Danes svet hudo tarejo resne mednarodne gospodarske krize, usoda sveta pa je ves negotova.

Spodbudno pa je, da mlajubne in napredne sile v svetu dosegajo pomembne uspehe v boju proti imperializmu, neizmizmu in reakciji. To potrjuje tudi zmaga demokratičnih sil v nekaterih državah, kjer so narodi dolgo brez pravic in nasilja.

Jugoslavija pripisuje velik pomen konferenci o evropski enotnosti in sodelovanju in se zaveda, da to, da bi se ta konferenca čimprej uspešno končala. Pričujemo, da bodo na njej uspešno dilli nekatera načela, na katerih bi lahko gradili trdnjše odnose med evropskimi državami in meljih popolne enakopravnosti in medsebojnega spoštovanja.

STANE DOLANC, sekretar IK predsedstva CK ZK, v razpravi na seji občinskega komiteja ZK v Titovom Uzicu:

Prepričan sem, da bomo v krajšem obdobju storili vse, je potrebno za zagotovitev malnega razvoja samoupravnih odnosov v naši družbi. Toda bomo lahko storili samo ob popolni podpori in pomoči pravi, če boste razumeli pomen čene ukrepe, do katerih bomo šlo. Naj dodam, da morajo komunisti prednjačiti v disciplini in uresničevanju vseh teh ukrepov, predvsem na področju porabe, kajti samo pravo lahko pridemo naprej v razvoju našega gospodarstva, s tem tudi samoupravnih družbenih odnosov. Če bi namreč dovolili, da bi se gospodarski položaj v državi v smer, ki bi postala nevarna, se bodo v tej nevarnosti predvsem samoupravni odnosi bodo ogroženi z več strahom. Ogrožali jih bodo tudi tisti, ki opozarjajo, da samoupravni sistem ne more rešiti vseh gospodarskih problemov, pred katerimi rimi smo. Tako tisti, ki izihod v sistemu trde roke, se tisti, ki zagovarjajo liberalizacijo ne samo politični, temveč tudi gospodarski – in ki bi v bistvu hoteli restavracijo določenih odnosov. Toda jaz sem prepričan, da sta Zveza komunistov in naša družba sposobni premagati ta položaj, v katerem smo.

IVAN LAPAJNE, namestnik direktorja republiškega zavoda za plan, na tiskovni konferenci sekretariata informacije pri republiškem IS:

Prioriteto bo treba nameniti strukturim problemom gospodarstva. Seveda pa bomo morali končati tista dela, ki smo jih pričeli, ob tem pa hkrati pripraviti tudi nadaljnje skupne programe v združenem delu. Naj bi se naši proizvajalci dostojneje povezovali tudi s tistimi drugih republik – še posebej v surovinskem področju, ki lahko mnogokrat uvožene materiale ali reprodukcijski materiale zamenjajo z domačim. In strukturne investicije bodo povzročale tudi povpraševanje na drugih industrijskih sektorjih. Tako bi lahko kljub določenim recesijskim gospodarskim znamenjem svetu pri nas še vedno obratno dosegamo stopnjo industrijske rasti. Če računamo, da bi v letošnji povečali rast družbenega proizvoda za 6 do 6,5 odstotkov, bi nam to še vedno omogočilo dovolj širok manevrski prostor za nekatere naše prioritete v obsevu – ko naj bi bistveno več vlagali v energetiko, ceste, demizacijo industrije. Surovinska industrija naj bi imela večjo stopnjo rasti kot predelovalna. Preusmeriti se kaže na izvozu končnih izdelkov, ki jih doma ne bomo uspeli vseh proizvoditi. Tako naj bi v Sloveniji izvoz praznil z rastel po osem, uvoz pa praznil šestodstotni stopnji.

– Sem z inštituta za proučevanje javnega mnenja. Kako vam je uspelo priti do stanovanja?

Občinski svet Zveze sindikatov SLOVENSKE KONJICE

čestita vsem delovnim ljudem za praznik republike – 29. november – in jim želi še veliko delovnih uspehov!

Pred uvedbo celodnevne šole

Prvi svet Skupščine občine Slovenj Gradec je sprejel odločitev o začetku celodnevne šole na podružnični osnovni šoli »Pod Graško goro« v Šmiklavžu. Rešujejo tudi stanovanjske probleme prosvetnih delavcev.

Med vsemi občinami na Koroškem so bili v letošnjem letu najmanj gradnji novih šolskih in varstvenih objektov. V Slovenj Gradcu, ko so dogradili nove prostore za osnovno šolo v sodelovanju z občino, ter za posebno celodnevno šolo v Slovenj Gradcu,

so jeseni odprli še novi vzgojno-varstveni ustanovi na Legnu in v Podgorju. Pred dograditvijo pa je še novo poslopje za slovenjgraški Ekonomski šolski center.

Ob tem, ko dosegajo pomembne uspehe pri reševanju prostorskih problemov, pa če-

prav vseh nalog še zdaleč niso rešili, začenejajo načrtneje in pospešeno reševati tudi stanovanjske probleme prosvetnih delavcev. Največ težav imajo na osnovni šoli »Franjo Vrnč« v Slovenj Gradcu, kjer živi v neprimernih stanovanjih, ali je brez stanovanj, kar 36 prosvetnih delavcev.

Letošnje leto pa bo, kar zadeva nadaljnji razvoj šolstva v Mislinjski dolini, pomembno tudi zavoljo tega, ker bodo na podružnični osnovni šoli »Pod Graško goro« v Šmiklavžu prvi v občini Slovenj Gradec in na Koroškem uvedli celodnevno šolo, in sicer na začetku drugega šolskega polletja. To podružnično šolo obiskuje v prvih

štirih razredih 24 učencev. Izvršni svet Skupščine občine Slovenj Gradec je sprejel odločitev o začetku celodnevne šole v Šmiklavžu, ko je podrobno proučil vse možnosti in pogoje zanjo. S prostori v Šmiklavžu ne bo težav, treba jih bo le urediti in opremiti, urediti centralno ogrevanje ter opremiti šolsko kuhinjo. Na začetku drugega šolskega polletja pa bo treba v Šmiklavžu zaposliti najmanj še eno učno moč. Samo za nakup potrebne opreme pa bo temeljna izobraževalna skupnost Slovenj Gradec morala nameniti nad 230.000 dinarjev, seveda za podružnično šolo v Šmiklavžu.

An

Uspel referendum

Veliko večino glasov so se minulo nedeljo na referendumu občani občine Litija odločili za poplajšanje samoprispevka. Dober zgled so jim dali delavci v OZD

Delavci litijskih kolektivov so pred nedeljskim referendumom za poplajšanje samoprispevka podpisali družbeni dogovor o sofinanciranju novega programa graditve šol, telovadnic in otroških vrtcev. Medtem ko bodo po odločitvi na nedeljskem referendumu občani v prihodnjih petih letih prispevali s samoprispevkom skoraj 10 milijonov din, bodo delavci v prihodnjih šestih letih iz svojega strojnega dohodka prispevali 18 milijonov 250.000 din.

V Litiji bodo s samoprispevki kolektivov, s prispevki kolektivov, pa tudi s krediti, sezidali veliko osemletko, štiri večje in dve manjše telovadnice, sofinancirali bodo graditev telovadnice na Vačah, dogradili dva otroška vrtca, od katerih bo eden imel dvajset jaslji, poleg tega pa bodo odprli tri šolska poslopja in dogradili novo trirazrednico v Litiji. S sofinanciranjem gradnje počitniškega objekta bodo litijskim otrokom omogočili poletne počitnice na vasi Rtiču.

V novem programu za odpravljanje prostorske stiske pri vsakem otroku pa ima osrednje mesto graditev novih telovadnic. Zdaj odpade na šolarja dva kvadratna decimetra telovadnih prostorov. Po dograditvi kar pet novih telovadnic bodo zelo izboljšali tudi pogoje za telesno vzgojo otrok. V Litiji bodo v tej zasavski občini sezidali nove telovadne prostore na vasi in sicer v Gabrovki na Vačah.

Seveda pa odpravljanje razlik

v pogojih šolanja na vasi ali v mestu ni odvisno samo od bolj urejenih učilnic in sodobnih učil na vseh šolah, pač pa tudi od zadostnega števila strokovno usposobljenih prosvetnih delavcev. Za takšno kadrovsko politiko pa se v Litiji že dolgo zavzemajo. Kaže, da jim bo v prihodnjih petih letih uspelo zagotoviti dovolj kadra z načrtno štipendijsko politiko. Že doslej so namreč v občini Litija združevali denar za te štipendije, prispevali pa so ga delovni kolektivi po posebnem samoupravnem sporazumu.

-m-

GOSTJE IZ ZENICE

Za delavce iz bratskih republik

V petek, soboto in nedeljo bo v Ljubljani, Mariboru in na Jesenicah gostovalo Narodno pozorišče iz Zenice. Njihovo gostovanje v Sloveniji sodi v okvir kulture akcije med tistimi našimi delavci, ki so prišli k nam iz drugih republik. Prav ti delavci pa največkrat, tudi zaradi jezikovnih pregrad, niso vključeni v naše kulturno življenje. Zato bodo

posebne predstave tudi zanje v treh slovenskih industrijskih mestih gotovo dobrodošle. Še posebej zato, ker bodo zeniški gledališčniki pokazali odrski spektakel Mome Koprja »Vox humana«, prestavo, ki je bila nagajana na sarajevskem festivalu malih in eksperimentalnih odrov in na gledaliških igrah v Jajcu.

Tudi na srečanju poklicnih in nepoklicnih gledališčnikov letos v Štatenbergu so mnogo razpravljali o tem, da so urejeni kulturni prostori prvi pogoj za široko zasnovano gledališko kulturno akcijo.

KOPER

Še vedno ni dokončne rešitve za dijaški dom

V Koprju je bil v začetku meseca širši razgovor o problematiki financiranja gradnje novega dijaškega doma, saj je sedanja stavba v izredno kritičnem stanju. Razgovor je pripravil komite obalne konference ZKS, udeležili pa so se ga predstavniki vseh šestih južnoprimorskih občin, poleg njih pa tudi Majda Gaspari, članica IK predsedstva CK ZK Slovenije in predstavnik republiškega sekretariata za prosveto in kulturo. Osnovna ugotovitev posveta je, da bo potrebno čimprej najti ustrezno rešitev, saj terja problem hitro in učinkovito akcijo.

Govorili so tudi o predlogu, ki so ga dali na zadnjem skupnem sestanku sekretarji občinskih komitejev ZKS. Namreč, da bi polovico sredstev zagotovila republika, ostalo pa bi zbrale južnoprimorske občine, polovico od tega samo koprsko gospodarstvo.

Na posvetu so predstavniki republike ocenili predlog za udeležbo republike pri tej investiciji kot neuresničljiv. Predlagali so, naj bi samoupravne stanovanjske skupnosti omogočile premostitvene kredite, z delovnimi organizacijami pa naj bi sklenili družbeni dogovor za zbiranje sredstev, pri čemer bi se le-te lahko odločile, da tudi viške pri samoupravnih interesnih skupnostih namenijo za gradnjo doma.

Celotno breme naj bi torej nosile zainteresirane občine in gospodarstvo na tem območju. Vprašanje pa je, če bodo delovne organizacije to zmogle ob čedalje težavnejših pogojih gospodarjenja in poslovanja.

Akcija za gradnjo dijaškega doma bo morala biti hitra in energična, saj bo treba dom v prihodnjem letu zapreti. Na dokončno rešitev pa čaka preko 400 gojencev, otrok delavcev in kmetov, saj je polovica dijakov iz delavskih in kmečkih družin.

MILOŠ SVANJAK

MARIBOR

Usposabljanje za delo na kulturnem področju

Republiška konferenca SZDL, Zveza sindikatov Slovenije, Zveza kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije in Zveza delavskih univerz Slovenije organizirajo seminarje za predsednike odborov za kulturo pri občinskih konferencah SZDL in občinskih sindikalnih svetih, predsednike in tajnike občinskih svetov ZKPO in strokovne sodelavce za kulturno vzgojo na delavskih univerzah.

Prvi seminar je bil v Mariboru 15. in 16. novembra, prihodnji pa bo 22. in 23. novembra v Koprju. Tema seminarja bo sledil 13. in 14. decembra seminar v Ljubljani in 20. in 21. decembra v Novem mestu. Program seminarja obsega teme o kulturni akciji (s posebnim poudarkom na nalogah posameznih nosilcev), samoupravno organiziranje in delovanje v kulturi in oblike in metode usposabljanja organizatorjev kulturnega življenja.

V Mariboru se je udeležilo seminarja 33 predstavnikov imenovanih organizacij. Med njimi je bilo največ predstavnikov občinskih svetov ZKPO in občinskih sindikalnih svetov.

V razpravi so sodelovali s koristnimi predlogi in stališči domala vsi udeleženci seminarja. Obravnavali so cel splet nalog, ki zadevajo uresničevanje ciljev kulturne akcije. Udeleženci so menili, da bi bilo treba naloge kulturne akcije hitreje uresničevati.

Na seminarju je o kulturni akciji govorila tov. Tilka Blaha, sekretar sektorja RS ZSS za izobraževanje, znanost in kulturo, Andrej Ujčič, podpredsednik ZKPO Slovenije in pomočnik republiškega sekretarja za kulturo in prosveto, pa je govoril o samoupravnem sporazumevanju.

Pri temi o usposabljanju organizatorjev kulturnega življenja so sodelovali trije koreferenti, ki so pripovedovali o praktičnih izkušnjah pri usposabljanju.

Na seminarju so sprejeli tudi zaključke, ki jih nameravajo objaviti v posebni številki Kulturnega poročevalca.

T. S.

IZ OBČINE V OBČINO, OD TU IN TAM

POSKUS REPORTAZNO-KOMENTIRANEGA PISANJA O KULTURNEM ŽIVLJENJU V OBČINAH

V SLOGI JE MOČ

Menda ni treba posebej poudarjati, da je v naši državi vzajemnosti resnična moč, saj to končno kažejo številni primeri pri uresničevanju kulturne akcije in ne nazadnje pri urejanju gradnje kulturnega prostora.

Znano je, da Kulturna skupnost Slovenije prizadeva za urejanje kulturnih domov in knjižnic v manj razvitih območjih v tem letu le nekaj več kot 2 milijona dinarjev, kar glede na potrebe predstavljajo takorekoč kapljo v morju. Zato so najbolj potrebna nenehna prizadevanja občinskih in krajevnih činiteljev za urejanje kulturnega prostora, saj bo edino s skupnimi prizadevanji mogoče vsaj za silo rešiti to vprašanje, ki bi brez ustreznega prostora si ni mogoče zamisliti pravega kulturnega življenja.

Zal pa so pri nas v Sloveniji še vedno redki primeri, kakršen je moziški, o čemer je bilo govora v prejšnji številki. No, tak je tudi krški v občini Krško, kjer sem se nedolgo tega udeležil, sem »ujel« zadnji del seje izvršnega odbora kulturne skupnosti, kjer so se zagreto pogovarjali med drugim tudi o kulturnem prostoru oz. o tem, kako bi slej ko prej dobili

ustreznejše prostore. Največje težave imajo s prostorom v Senovem in v Krškem. Zavedajo se, da od združenih sredstev pri kulturni skupnosti Slovenije ne morejo pričakovati kdo ve koliko denarja za ta namen. Zato smo slišali predlog, da bi kazalo v občini začeti akcijo za združevanje posebnega prispevka, ki bi ga bili »deležni« vsi občani in delovne organizacije, zbrana sredstva pa bi namenili izključno za urejanje in gradnjo kulturnega prostora.

Na najslabšem so s prostorom trenutno v Senovem, kjer nimajo zagotovljenih niti najosnovnejših pogojev za kulturno delo. Veliko na boljšem pa niso niti v Krškem, kjer bi radi uredili kulturni center, ki bi bil usposobljen za nastope največjih ansamblov in najzahtevnejše prireditve.

Čeprav v marsikateri občini na različne načine zagotavljajo denar za urejanje kulturnega prostora, pa je zlasti malo primerov, ko bi se vsi v občini, tako kot v krškem primeru, enotno zavzeli za rešitev tega vprašanja, podobno kot se drugod ponavadi zavzemajo za reševanje problemov šolskega prostora.

Gotovo je, da potrebujemo nove šole, domove za učence in študente. Prav tako pa nujno potrebujemo ustreznejše prostore za kulturno živ-

ljenje. Mar moremo od ljudi zahtevati, da delajo v nefunkcionalnih in nemalokrat slabo ogrevanih prostorih! Tudi prostor za kulturno delovanje bi moral biti privlačno urenjen, da bi ljudje vanj ne hodili z nekakšnim odporom. Za tako ureditev pa potrebujemo denar, dobro voljo in ne nazadnje strokovno pomoč.

Res je, da bi imeli danes s prostori manjše probleme, če bi v preteklosti sprti vzdrževali kulturne objekte. Seveda pa zdaj ne kaže jadikovati, treba je misliti predvsem na prihodnost.

Zadnji čas smo tu in tam slišali za predloge, da potrebujemo mladinske, delavske in ne vem še kakšne domove. Po mojem pa potrebujemo primerno urejene kulturne objekte, ki bodo funkcionalno tako urejeni, da bodo služili vsem potrebam. Najbrž še ne bomo kmalu tako bogati, da bi si lahko vsakdo privoščil svoj prostor. Je pa tudi vprašljivo, ali bo to bilo družbeno opravičljivo, saj je znano, da ponekod, kjer že imajo lep kulturni prostor, ta ni vedno dovolj izkoriščen, čeprav je na voljo raznim interesentom.

Kulturne skupnosti bi se morale dogovoriti, kateri kulturni objekti naj imajo prednost in kje

kaže graditi nove. Gotovo je treba podpreti stališče Kulturne skupnosti Slovenije, da naj bi slej ko prej vsaka občina dobila tako imenovani kulturni center, ki bi bil nekakšno kulturno žarišče. Končno se je za tako koncepcijo že pred mnogimi leti zavzela tudi Zveza kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije. Za urejanje kulturnega prostora bomo morali bolj kot doslej združevati tudi sredstva krajevnih skupnosti in delovnih organizacij, izdatneje pa pomagati zlasti manj razvitim tudi s solidarnostno oz. vzajemnostno združenimi sredstvi pri Kulturni skupnosti Slovenije.

Urejanja vsakega kulturnega objekta pa bi se morali lotiti načrtno, pri čemer naj bi bolj pomagali strokovnjaki. Žal je danes izdelava načrtov za preurejanje prostorov velikokrat prepuščena strokovno premalo podkovanim ljudem. Najbrž bi kazalo izdelati tipske projekte za preurejanje in novogradnjo prostorov, ki bi morali biti taki, da bi jih bilo moč prilagoditi posameznim potrebam.

In lepo bi bilo, ko bi povsod sledili zgledu občine Krško ali občine Murska Sobota, kjer so se tudi zelo celovito lotili urejanja kulturnega prostora v središču Pomurja, Murski Soboti. Morebiti bi Sobočani lahko svoj načrt predstavili širši slovenski javnosti.

TONE ŠTEFANEC

Prihodnjič: Kulturo v statute in programe

AKCIJA ZA IZGRADNJO SPOMINSKEGA DOMA V KUMROVCU USPEŠNO KONČANA

IZPRIČANO BRATSTVO NAŠIH NARODOV

Spominski dom borcev NOB in mladine Jugoslavije spomenik prehojene poti delavskega in revolucionarnega gibanja naših narodov in marksistični izobraževalni center

Obsežna, tri leta trajajoča akcija za izgradnjo Spominskega doma borcev NOB in mladine Jugoslavije v Kumrovcu, ki je ponovno potrdila veliko bratstvo jugoslovanskih narodov, je končana. Na dan republike, 29. novembra, bo na slovesen način tudi uradno zaključena: tisti-krat bo predsednik republike tovariš Tito predal dom svogemu namenu. Namen doma pa vsekakor presega tisto, kar lahko razberemo iz njegovega imena: prostori so namenjeni spominom na dosedaj prehojeno pot delavskega gibanja pri nas in v svetu (poseben poudarek je na življenjskem delu predsednika Tita), proučevanju delavskega gibanja in kajpada razvoju delavskega gibanja danes in jutri.

V tako imenovanem spominskem delu doma so: kinoteka s filmi o Titu, revolucionarnem in delavskem gibanju pri nas in drugih deželah; knjižnica z deli tovariša Tita in drugih naših voditeljev, dela o zgodovini jugoslovanskih narodov, o delavskem gibanju pri nas in svetovna literatura o delavskem gibanju v najpomembnejših svetovnih jezikih; galerija z deli domačih in tujih umetnikov na temo delavskega gibanja in revolucija; fonoteka z revolucionarnimi pesmimi naših in drugih narodov in prostor za simpozije. Zraven pa bo tudi razstava daril, ki jih je tovariš Tito dobil kot državnik. Spominski dom pa naj bi postal tudi marksistični izobraževalni center.

Že danes je dom nov dokaz bratstva in trdne povezanosti vseh jugoslovanskih narodov. Širina akcije za zbiranje sredstev za gradnjo doma in njena uspešnost najbolje pričata o tem. Resda je zamisel o gradnji doma že dokaj stara — že pred 12 leti sta vzpodbudo dali združenji zveze borcev Posavja (občina Ljubljana-Bežigrad) in Kumrovcu — obeh pobratenih občin. Vendar je zamisel počasi zorela. Pred tremi leti je zamisel prerasla v vsejugoslovansko akcijo.

Uspešnost akcije pa ni toliko v zbranih sredstvih, kot v izjemno širokem odzivu občanov, delovnih organizacij, družbenopolitičnih in drugih organizacij. Svoj prispevek je dalo prek 10 milijonov Jugoslovancev — skorajda polovica vseh prebivalcev, ki so skupaj z delovnimi, družbenopolitičnimi in drugimi organizacijami zbrali do 15. novembra letos 100,6 milijona dinarjev, ali 95 odstotkov potrebne in dogovorjene vsote (preostanek pa so za čas, ko bodo zbrana vsa sredstva, zagotovili s pomočjo posojil).

V SLOVENIJI BI ZBRALI VEČ, ČE ...

V naši republiki se je akcija začela približno leto dni kasneje, kot v drugih republikah, kljub temu pa smo uspeli zbrati 13 milijonov dinarjev od 15 milijonov, kolikor naj bi jih zbrali po dogovorjenem ključu — glede na število prebivalstva, višino narodnega dohodka in število zaposlenih v družbenem in zasebnem sektorju. Tolikšen uspeh gre pripisati predvsem skrbno izvedeni akciji, ki so jo podprle vse družbenopolitične organizacije in tudi vsa slovenska javnost. Vendarle pa bi v Sloveniji kljub relativno kratkemu roku uspeli zbrati več, kot naj bi zbrali po dogovoru — začetni uspehi so tako tudi kazali — če ne bi vmes posegle na-

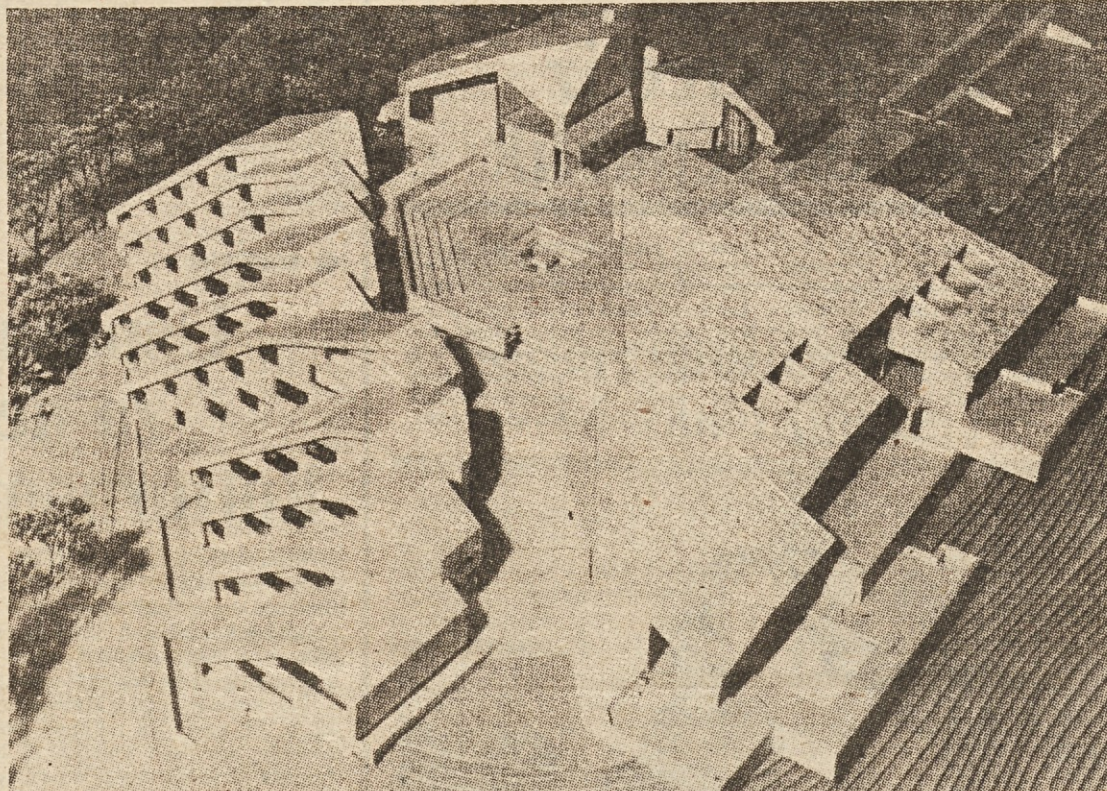
ravne katastrofe, ki so prizadele Prekmurje in Kozjansko. Tako so pač hkrati potekale akcije za zbiranje pomoči prizadetim krajem in za gradnjo spominskega doma v Kumrovcu — iz istega vira tako rekoč. Brez tega pa bi menda v naši republiki zbrali okrog 5 milijonov dinarjev več, kot je bilo dogovorjeno, ta sredstva pa bi namenili za urejanje spominskega območja na Kozjanskem.

V naši republiki so se zbirala sredstva tudi s pomočjo javnih prireditelj, kot so bile kulturne prireditve „V Ljubljani se dobi-

delovali predvsem pri pobiranju prispevkov med občani, pri organiziranju krajevnih priložnostnih, kulturnih, športnih in drugih prireditev, katerih izkupiček je bil namenjen gradnji spominskega doma.

Vsekakor pa niti Titova rojstna hiša v Kumrovcu niti pravkar zgrajeni spominski dom nista zaključna spominska objekta na delavsko gibanje in našo revolucijo na tem področju. Hkrati s tema, že uresničenima zamislima, se uresničuje tudi program o spominskem parku, ki naj bi na Slovenskem obsegal ob-

vahnih operacij partizanskih odredov od leta 1941 dalje, pohoda XIV. divizije na Štajersko in bojov za končno osvoboditev domovine. Mladinske delovne brigade naj bi ob pomoči podjetij in Jugoslovanske ljudske armade v naslednjih treh, štirih letih na tem področju zgradile ustrezne spominske objekte — predvsem ceste in nekatere druge objekte, ki bi pomagali, da bi se to področje tudi izklopalo iz nerazvitosti in dobilo možnost korakiti vstrijc z gospodarskim razvojem drugih območij Slovenije.

Spominski dom borcev NOB in mladine Jugoslavije v Kumrovcu julija letos. Otvoritev doma bo na dan republike

mo za Kumrovec in Kozjansko“, hokejska tekma med Olimpijo in Jesenicami, košarska tekma med Olimpijo in Crveno zvezdo. Vrsta podjetij je prispevala za pokritje materialnih stroškov akcije, tako da se je del zbranih sredstev potrošil samo za bančne manipulativne stroške. Pri zbiranju prispevkov je sodelovalo 4353 organizacij, od delovnih skupnosti do organizacij ZZB NOV in pionirskih odredov.

PIONIRJI IN MLADINCI

Posebej velja omeniti trud, ki so ga v zbiranje sredstev in odpadnega materiala, od katerega iztrženi izkupiček pri Dinosu je šel na žiro račun „sklada“ za gradnjo spominskega doma, vložili slovenski pionirji in pa člani zveze mladine Slovenije. V akcijo za zbiranje odpadnega materiala je bilo vključenih 250 slovenskih osnovnih šol. Pionirji teh šol so zbrali skupno okrog 1200 ton odpadnega papirja v vrednosti prek 250 tisoč dinarjev. Pionirji so s svojo pridnostjo krepko presegle prvotni načrt — 1000 ton papirja, ki je bil po mnenju nekaterih kar previsoko postavljen.

Na nekaterih šolah so bili v akciji tako uspešni, da je v poprečju vsak učenec zbral tudi do 100 kg papirja. Na precejšnjem številu osnovnih šol so zbrali po prek 10 ton papirja, na nekaterih pa tudi znatno več. Tako so na šoli Tone Čufar na Jesenicah zbrali 50 ton odpadnega papirja, na osnovni šoli Danile Kumarjeve 36 ton, na šoli Milojke Strukelj 30 ton. Velik delež — ne toliko s sredstvi kot s sodelovanjem v zbiralni akciji — je dala tudi zveza mladine Slovenije. Člani so so-

močje od Podčetrčka do Bizelskega. To je področje intenzivne predvojnega ilegalne komunistične dejavnosti Tita v času, ko je postal sekretar partije, ži-

Prizadevanja za prizadete

Zavod za rehabilitacijo invalidne mladine v Kamniku je minuli teden počastil 10 let uspešnega in plodnega dela v novih prostorih in 27. obletnico svojega delovanja v pomoč telesno prizadeti mladini. S svojimi uspehi ta zavod v najkonkretniji obliki uresničuje načela naše družbe z odnosom do človeka, s pozornostjo in s pomočjo tistim, ki so pomoči potrebni.

Gojenci tega zavoda so ob tej priložnosti izvedli prisrčen kulturni program. Članom njihovega športnega društva so podelili številne diplome in darila, saj je letos aktivno sodelovalo v raznih disciplinah kar 80 učencev. Prav tako so podelili diplome najuspešnejšim v tekmovalnih mnogoboja. Ob posebnem odobravanju gojencev in delavcev so podelili 13 članom delovne skupnosti priznanja za 20- in 10-letno prizadevano delo z invalidno mladino v tem zavodu.

Njihove slovesnosti se je udeležila tudi skupina Društva invalidov iz Kranja, ki že več let uspešno sodeluje pri reševanju težav invalidne mladine z zavodom v Kamniku. K. M.

O POTREBNOSTI SAMOPRISPEVKA IN O PRIPRAVAH NA OBALNI REFERENDUM SO REKLI:

MIRAN HASL, predsednik obalnega odbora za samoprispevek:

„V sistemu, ki smo ga oblikovali letos, v času, ko se z delegatskimi razmerji ustvarjajo novi neposrednejši odnosi, kjer pri sklepih postaja občanov vpliv tudi na področje vzgoje in izobraževanja odločilen, se ne more več zgoditi to, da bi odločali mimo delovnih ljudi, brez njihovega sodelovanja, brez upoštevanja njihovega mnenja. Če se bomo torej vsi delovni ljudje in občani obale odločili za to, da bomo solidarni in enotni, da bomo z našimi osebnimi dohodki začeli graditi predšolskim in šolskim otrokom boljše osnove za delo in življenje, se bomo enotno in solidarno tudi dogovorili in sporazumeli, kaj, kako in kje bomo gradili!“

JOŽE BOLJE, predsednik Skupščine občine Izola:

„Človek velja, kolikor zna. To ljudsko reklo je veljalo večeraj, velja danes in bo veljalo v prihodnosti. Zato smo dolžni skrbeti, da bi naši otroci več znali in torej več veljali.“

Zadnjih deset, petnajst let, smo se navadili živeti samo od danes na jutri, ne da bi dovolj skrbeli tudi za prihodnost. Zaradi tega smo zanemarili veliko vprašanj družbenega standarda, predvsem izgradnjo ustreznih šol, otroških vrtcev, telovadnic, igrišč, zdravstvenih ustanov itd. Vse to, kar smo zanemarili, se nam danes maščuje, saj ugotavljamo, da ne moremo v naših

TEMELJITE PRIPRAVE NA UVEDBO SAMOPRISPEVKA
NA SLOVENSKI OBALI

8. decembra »DA« za vrtce in šole

V temeljnih organizacijah združenega dela in krajevnih ter drugih samoupravnih skupnosti na slovenski obali so končali javno razpravo o gradnji in obnovi objektov osnovnega šolstva ter otroškega varstva. Gre za najnujnejše objekte, pri katerih gradnja in obnova naj bi sodelovali tudi občani s samoprispevkom. Referendum o uvedbi samoprispevka, in pri tem velja poudariti, da bo to prvi tak referendum ob naši obali, bo 8. decembra. Izvedli ga bodo v vseh treh občinah skupaj, središče iz samoprispevka pa bodo trošili v vsaki občini posebej, v skladu s sprejeti programi.

V piranski občini predlagajo, da bi se še predvsem usmerili v gradnjo otroških vrtcev, ker je položaj tu še posebej kritičen. Zato bi v prihodnjih petih letih — toliko časa naj bi občani na obali plačevali samoprispevek — zgradili vrtce v Luciji, Portorožu in Sečoveljah. Pri osnovnem šolstvu pa bi imela prednost šola v Piranu, ki dela zdaj v skrajno slabih razmerah. Razen tega predlagajo še izgradnjo telovadnic v Luciji, Sečoveljah in Portorožu, kjer bo treba zgraditi tudi novo osnovno šolo. Tako Portorožu, kot v Luciji in Sečoveljah, ki so mlada in razvijajoča se naselja, je prebivalstva vsak dan več in so potrebe po novih šolskih in vzgojnovarstvenih objektih razumljive.

V izolski občini med drugim predlagajo, da bi do konca leta 1979 dogradili nove učilnice pri prenatrpani osnovni šoli v Izoli, zgradili novo osnovno šolo v Dvorih nad Izolo s prostori za otroško varstvo, predlagajo pa tudi gradnjo še enega vrtca v Izoli in adaptacijo starega v Kosovelovi ulici.

Najobsežnejši program si je zastavila koprška občina, kar je razumljivo spričo številnega prebivalstva in hitrega dotoka novih delavcev. Komajda zgrajene šole in vrtci so že pretesni in osnovnim šolam grozi tretja izmena, na varstvo pa čaka okrog 100 otrok. Da bi rešili trenutne probleme, bi morali v koprski občini v naslednjih letih med drugim dograditi 6 učilnic pri osnovni šoli v Dekanih, zgraditi dodatne prostore za šolo in vrtce v Marezigah, zgraditi šolo za 400 otrok v Škofijah, prvo fazo nove osnovne šole v zahodni Smedeli, šolsko telovadnico v Hrtovinih, urediti pa bo treba tudi osnovni šoli z italijanskim učnim jezikom v Smedeli in Bertokih pri Kopru. Nadalje bodo morali v koprski občini zgraditi nov otroški vrtec v Smedeli, v Bertokih, v Smedeli prav tako urediti varstvo za dojenčke in dodatne prostore za otroško varstvo v Ankaranu.

Poleg omenjenih in še nekaterih objektov so vse tri občine v programe izgradnje in obnove osnovnih šol in vrtcev vključile tudi sofinanciranje gradnje novih učilnic, telovadnic in drugih prostorov pri posebnih šolih „Elvire Vatovec“ v Smedeli, njanju, piranski program pa vključuje tudi zavod za korekcijsko sluha in govora v Portorožu.

Z uresničitvijo omenjenih načrtov, kar pa bo možno le s solidarnostnem sodelovanju vsega prebivalstva — bi na obali rešili trenutno najbolj odprte probleme osnovnega šolstva in otroškega varstva. Da bi se otroci šolali in vzgajali v boljših pogojih, bodo morali zato tudi občani obale na bližnjem referendumu reči svoj „da“. Ob tem ne kaže prezreti, da drugod v Sloveniji s pomočjo samoprispevkov uspešno rešujejo podobno problematiko osnovnega šolstva in otroškega varstva vrsto let in da je slovenska obala danes ena redkih, če ne celo edina izjema.

tudi na obali poiskali takšne šitve že pred leti.“

IVAN BAŽEC, predsednik Skupščine občine Piran:

„Vedno in povsod radi vemo, kako se je naša občina zelo kratkem času povzpela na vrh lestvice gospodarsko razvitih občin v Sloveniji. To se prav gotovo ni zgodilo samo od sebe, ampak je rezultat trdega in marljivega dela naših ljudi. Vse, kar smo ustvarili, rezultat nenehne želje, da s lastnim delom zgradimo bolj bogatejšo življenje sebi in svojim potomcem.“

Premalo pa smo vsi skupaj doslej storili za rast tistih delovnih dejavnosti, ki so obhodno potrebne pri vzgoji in izobraževanju človeka kot sposobnega proizvajalca in samoupravnega Nobenega dvoma ni, da je vzgojen, izobražen in zdrav človek sposoben varovati že ustvarjeno in na ustvarjenih materialnih dobrinah zavestno graditi nove samoupravne družbeno-ekonomske odnose. Prevečkrat smo se zanašali na to, da nam bo to reševala neka namišljena širša skupnost, ne da bi se vedali, da smo ta skupnost ustvarjali in trošili, mi sami.

Ob referendumu o uvedbi samoprispevka za izgradnjo objektov za otroško varstvo in osnovno šolstvo se moramo skupaj zavedati, da je to edini pot, s katero bomo zagotovili sodobno varstvo, vzgojo in izobrazbo našim otrokom, njihovim rodovom ...“

„Želim povedati naslednje; škoda, zares škoda, da nismo

DELEGATI SO OPOZORILI TEMELJNE ORGANIZACIJE ZDRUŽENEGA DELA NA NEPOSREDNE NALOGE

Volitve delegacij SIS

Z izvolitvijo delegacij v samoupravne interesne skupnosti – volili jih bomo v TOZD 5. decembra in v krajevnih skupnostih 8. decembra – ter z delegiranjem delegatov v skupščine samoupravnih interesnih skupnosti, z njihovim konstituiranjem na nivoju občine in republike bomo dokončali izgrajevanje skupščinske ureditve, kot jo določa ustava. To je šele začetek – vsekakor kvaliteten – dela pri uveljavljanju takih socialističnih samoupravnih proizvodnih odnosov, v katerih bodo sami delavci v združenem delu glavni nosilci vseh družbenih funkcij in upravljavši celotne družbene reprodukcije.

Casa za priprave volitev delegacij za skupščine SIS ni bilo na pretek, je pa bil zlasti zadnja dva meseca politični in delovni utrip bolj intenziven. Tako je bilo čutili ne le v krajevnih skupnostih, temveč tudi v temeljnih organizacijah združenega dela veliko pripravljenost na to, da bodo vse naloge, ki zadevajo ustanovitev SIS, v rokah opravljene. To delo ni bilo lahko, kajti zakonskih ureditev, na katera bi se iniciativni odbori za ustanovitev SIS konkretno oprli pri njihovem oblikovanju, še ni bilo. Bila pa so določila nove ustave, bile so izkušnje samoupravnega organiziranja, ki so si jih delovni ljudje že pridobili in obstajal je živ interes proizvajalcev in občanov, da bi odločali o družbenih zadevah, ki so zanje neposrednega življenjskega pomena. Samoupravne interesne skupnosti naj bi jim to omogočile in zato so jim bile, čeprav še neizoblikovane, blizu.

Takšno delovno zavzetost za sodelovanje so delovni ljudje pokazali tudi v razpravah o nalogah in delu SIS, o osnutkih samoupravnih sporazumov za njihovo konstituiranje in v razpravah na temeljnih kandidacijskih konferencah, ko so se odločali o kandidiranju članov delegacij za oblikovanje SIS.

Delovni ljudje in občani so izbirali take kandidate, v katere zaupajo in za katere vedo, da bodo upoštevali interese delavskega razreda ter se bodo pri odločanju zavzemali za najboljše rešitve. Ljudje, ki so jih delavci in občani kandidirali za SIS, ustrezajo idejnemu, moralnim političnim in strokovnim merilom, ki jih terjajo posamezne družbene dolžnosti in so s svojim delom že doslej izpričali svojo usvarjalnost pri uveljavljanju socialističnih samoupravnih odnosov. Tako torej ni bojazni, da pri odločitvah o razvoju in usmeritvah dejavnosti SIS ne bi prišel do izraza vpliv delovnih ljudi in občanov.

Zelo malo evidentiranih je odklonilo kandidate, kar je znak, da se ljudje zavedajo vloge, ki jo bodo imele SIS pri načrtovanju in izvajanju nalog za ožje in širše področje naše družbene skupnosti.

Četrtno in nedeljske volitve delegacij SIS so res šele začetek uveljavljanja novega skupščinskega sistema. In res je še mnogo nejasnosti o konkretnih vprašanjih, vendar to nikakor ni razlog, da SIS ne bi začele z delom. Praksa bo pokazala pomanjkljivosti, ki jih bomo sproti odpravljali. Morda bo pokazala, da so se v TOZD le premalo poglobili v naloge SIS, kajti po večini so se odločili za splošne delegacije, medtem ko so se v KS v mnogih primerih odločili tudi za posebne delegacije. Morda bo praksa prav na tem področju terjala nekatere dopolnitve, ali pa bo morda potrdila pravilnost sedanjih odločitev. Kakorkoli že, pomembno je, da delegatski sistem začne delovati na vseh področjih, in da bo začetek novega leta začetek novih in bolj kvalitetnih samoupravnih odnosov tudi na področjih, ki so bila delovnim ljudem doslej odtujena, čeprav so za njihovo dejavnost ustvarjali sredstva.

M. L.

Nikakor mimo delavcev!

Delegati skupščine občine Slovenj Gradec so pred kratkim opozorili vse temeljne organizacije združenega dela iz Mislinjske doline na naloge, ki jih čakajo pri uresničevanju proizvodnih in drugih nalog do konca letošnjega leta. Gospodarstvo te koroške občine sicer dosega zadovoljive proizvodne in finančne rezultate, saj povečuje v primerjavi z lanskim letom celotni dohodek za 46 %, krepki pa se tudi reproductivna sposobnost. Težave pa še obstajajo. V posameznih organizacijah se kopičijo zaloge, slabša se tudi plačilna sposobnost Povečanje števila zaposlenih za 9 % v letošnjem prvem polletju pa kaže na ekstenzivnost zaposlovanja delavcev.

V razpravi so delegati skupščine občine Slovenj Gradec ugotovili, da so na dobro gospodarjenje vplivali izoblikovani razvojni programi, nove investicije, uspešne integracije ter kadrovske spremembe v vodstvih nekaterih organizacij združenega dela. Opozorili pa so, da izredno hitro naraščajo stroški poslovanja in dodali, da mora zavoljo tega postati akcija za večanje produktivnosti dela in za racionalizacijo poslovanja sestavni del vsesplošnih prizadevanj.

Delegati slovenograške občinske skupščine so tudi opozorili vse temeljne organizacije združenega dela, da morajo v prihodnje nameniti posebno pozornost samoupravnemu načr-

tovanju. Še vedno namreč ugotavljajo, da sprejemajo razvojne načrte le manjše skupine ljudi, se pravi, da jih ne verificirajo

osnovni nosilci razvoja – delovni ljudje. Pri sestavi in sprejemu razvojnih načrtov za prihodnje razdobje bo treba zato

dosledno zagotoviti, da bodo o njih razpravljali in jih tudi dejansko sprejemali delovni ljudje. (An)

DELEGATI V SREDIŠČU RAZPRAV

Letno najmanj 120 stanovanj

V Litiji so se dogovorili za osnovne cilje srednjeročnega programa gospodarskega in družbenega razvoja ● Precejšen porast družbenega proizvoda in narodnega dohodka ● Vsako leto najmanj 120 družbenih in delavskih stanovanj

Komisija za sestavo srednjeročnega programa razvoja občine bo imela znatno lažje delo, ker so se v širokih razpravah vse družbenopolitične organizacije in občinska skupščina dogovorile, na katera področja naj bi v prihodnje usmerili poglobljena prizadevanja za to, da bi povečali gospodarske zmogljivosti, ustanavljali nove in zaposlili več kvalificiranih in visokokvalificiranih delavcev. V srednjeročnem programu bo na prvem mestu poudarjena skrb za nadaljnje uresničevanje ustave, delegatskih razmerij in družbeno-ekonomskih in samoupravnih odnosov.

V Litiji računajo, da bi morali vsako leto na novo zaposliti

precej več delavcev, ko so jih doslej. Predvidevajo, da bi do leta 1980 bilo zaposlenih 4450 ljudi, v primerjavi z letošnjim letom, ko jih imajo 3370. Družbeni proizvod bi moral naraščati najmanj 8 % na leto, da bi dohiteleti republiško povprečje, doseženo lani ali letos.

Najosnovnejšo skrb bodo posvetili povečanju zmogljivosti v obstoječih organizacijah združenega dela, ustanovili pa bodo tudi nekatere nove industrijske dejavnosti.

Ena neodlozljivih nalog vseh delovnih kolektivov bo skrb za vzgojo kadrov. Ker v vseh delovnih organizacijah primanjkuje strokovnjakov, bodo v srednjeročnem razvojnem na-

črtu poudarili pomen načrtnije kadrovske politike in politike štipendiranja. O tem bodo sprejeli konkretne sklepe in ukrepe. Na področju družbenega standarda bo srednjeročni razvojni program uveljavil stališče, da bo treba odslej vsako leto na novo sezidati najmanj 120 družbenih in delavskih stanovanj. V zvezi s tem že proučujejo ukrepe, da bi vse delovne organizacije povečale stanovanjski prispevek od 6 na osem ali devet odstotkov. Za zdaj samo Predilnica že tretje leto izloča 9 % stanovanjski prispevek, zato najbolj uspešno odpravlja stanovanjsko stisko svojih zaposlenih.

-m-

USTANOVLJENA ZVEZA STANOVANJSKIH SKUPNOSTI

Usklajevalec reševanja stanovanjskih problemov

V četrtek je bila v Ljubljani ustanovljena Zveza samoupravnih stanovanjskih skupnosti Slovenije, dejavnik, katerega vloga v stanovanjskem gospodarstvu naj bi bila pomembna in koristna. Gre predvsem za prizadevanje za čim bolj usklajeno in enotno reševanje problemov v stanovanjskem gospodarstvu. Problemi stanovanjskega gospodarstva so v občinah sicer enaki, oziroma podobni, vendar jih skoraj v vsaki rešujejo na svoj način. To pa je kajpak precejšnja ovira pri uresničevanju nalog na tem področju, predvsem pa zavira hitrejšo izgradnjo novih še kako potrebnih stanovanj.

Zveza stanovanjskih skupnosti se je zategadelj pri uresničevanju novega sistema stanovanjskega gospodarstva že zelo

zgodaj pokazala kot nujen nadaljnji korak pri reševanju problemov stanovanjskega gospodarstva. Ta organizacija bo samoupravnim stanovanjskim skupnostim nudila pomoč oziroma opravljala naročene usluge. Okvir teh nalog pa je kajpak že bolj ali manj začrtan. Zveza bo lahko pomagala pri proučevanju nadaljnega razvoja samoupravnega sistema stanovanjskega gospodarstva in samoupravnih stanovanjskih skupnosti v občinah, spremljala in analizirala bo razvoj stanovanjskega gospodarstva v naši republici in seznanjala stanovanjske skupnosti in skupščine s problematiko na tem področju. Ena pomembnih nalog zveze stanovanjskih skupnosti je prav gotovo usmerjanje in usklajevanje stanovanjske politike v Sloveniji

z družbenim planom naše republike glede graditve stanovanj in drugih vprašanj, ki so z zakonitimi razlogi za zadeve posameznega družbenega pomena. Prav tako bo Zveza mnogo lažje kot posamezne stanovanjske skupnosti sodelovala pri pripravi osnov za dolgoročni načrt družbenega razvoja Slovenije glede gradnje stanovanj.

Zlasti pa bo vloga zveze stanovanjskih skupnosti lahko odločilna pri urejanju vprašanj v stanovanjskem gospodarstvu, ki so splošnega družbenega pomena, in ki jih je nedvomno treba v okviru republike reševati in urejati enotno. Tu mislimo predvsem na povezovanje z drugimi interesnimi skupnostmi in samoupravnimi organizacijami na republiški ravni za reševanje skupnih vprašanj, po-

membnih za razvoj stanovanjskega gospodarstva. Zveza naj bi poleg tega pomagala stanovanjskim skupnostim oblikovati družbeno priznane cene za gradnjo stanovanj, pomagala naj bi pri oblikovanju osnov za politiko stanarin, pri določanju stanovanjskega standarda in tehničnih normativov za stanovanja, ki jih gradimo z družbenimi sredstvi, in tako dalje. Ena izmed nalog, ki se jih bo Zveza morala lotiti takoj sedaj, pa je pomoč stanovanjskim skupnostim pri uresničevanju akcije izgradnje 26.000 stanovanj v dveh letih. Pri tem bo njena glavna naloga spremljati gibanja cen osnovnih materialov in izkoriščenosti proizvodnih zmogljivosti ter – seveda – te podatke posredovati na ustrezno mesto.

IBREST
POHIŠTVO

BLAGO PO NAJKRAJŠI POTI DO POTROŠNIKA

Cene so pri Nami poprečno za 7 odstotkov nižje kot v drugih trgovskih podjetjih

Težko bi našli v Sloveniji človeka, ki ne bi poznal trgovskega podjetja Nama. V Ljubljani sta dve blagovnici Nama, v zadnjih letih pa so se tema priključile blagovnice v Škofji Loki, Kočevju, Velenju in Slovenjem Gradcu, ki bodo skupaj letos ustvarile za okrog 800 milijonov dinarjev prometa. K navedenim dejstvom še dodajmo, da je Nama trgovska organizacija blagovniškega tipa z majhnim grosističnim prometom, da lahko v njenem asortimentu dobimo 25.000 vrst blaga, da ima od 1600 dobaviteljev 300 pomembnih ter 40 tisoč kupcev v svojih blagovnicah. S temi svojimi zmogljivostmi predstavlja Nama 7 odstotkov celotnega slovenskega maloprodajnega prometa, ki ga opravi skupaj z učenci v gospodarstvu 1430-članski kolektiv.

Nama je edina trgovska delovna organizacija v Sloveniji, ki je organizirana na blagovniškem principu, kar ji tudi v sedanjih pogojih gospodarjenja omogoča, da relativno dobro gospodari in vlaga sredstva v razširjeno reprodukcijo. Razlog za to je v velikih količinah nabave blaga za vse blagovnice, kjer ima vse ugodnosti kot prodaja na veliko, kljub temu, da nima tega statusa. Hkrati pa so njene cene zaradi teh ugodnosti in dobrega gospodarjenja v povprečju okrog 7 odstotkov nižje kot v ostalih trgovskih delovnih organizacijah. V njenem poslovnem ciklusu namreč ni grosistične marže, kar seveda pomeni blago. V bistvu je torej ta trgovska delovna organizacija sprejela načelo, da blago pride do potrošnika po najkrajši in najhitrejši poti, kar je zelo pomembno načelo v svetu, ki se ga pa marsikje pri nas še pre-

malo zavedamo. V razgovoru s predstavniki Nama je bilo precej kritičnih pripomb na pogoje gospodarjenja trgovskih delovnih organizacij. Pravijo, da so pogoji gospodarjenja slabi, da si ne morejo zagotoviti dovolj obratnih sredstev, da so marže zamrznjene na nivoju iz leta 1971 in da so se družbene obveznosti predvsem pa zakonske povečale za 87 odstotkov. V samoupravnem sporazumevanju o cenah med trgovino in proizvodnjo bi bilo nujno potrebno upoštevati sedanji položaj, v katerem je trgovina ter ji omogočiti tolikšno razliko v ceni, da bo lahko krila stroške dela in tudi vlagala v razširjeno reprodukcijo.

Kljub temu pa da pogoji gospodarjenja v trgovini niso ugodni, Nami blagovniški sistem poslovanja, večja produktivnost, iskanje skritih rezerv in boljša organizacija dela omogočajo ugodne tričetrtletne rezultate. Celotni dohodek se je namreč v primerjavi z lanskim enakim obdobjem povečal za 28 odstotkov, dohodek za 34 odstotkov, ostanek dohodka pa za 23 odstotkov. Danes ustvari delavec Nama letno 600.000 dinarjev prometa, kar je zelo visok promet v maloprodaji. Od lani na letos se je fizični obseg prometa na zaposlenega povečal za okrog 5 odstotkov, osebni dohodki pa so dosegli v povprečju 2.780 dinarjev. Najnižji osebni dohodki v Nami so že dosegli 2.200 dinarjev, kar je precej več, kot je v sindikalni listi.

VLAGANJE SREDSTEV V RAZŠIRITEV ZMOGLJIVOSTI

Razširjanju prodajnih zmogljivosti so v zadnjih osmih letih v Nami posvečali mnogo pozor-

nosti in sredstev. Na novo so bile zgrajene blagovnice v Kočevju, Škofji Loki in Velenju. Letos je bila odprta blagovnica z 2.700 kvadratnimi metri bruto površine v Slovenjem Gradcu ter obnovljena Železnina. Skupna vrednost teh dveh investicij je bila 26 milijonov dinarjev. V prihodnjem letu bo Nama v Štepanjskem naselju v Ljubljani zgradila samopostrežbo s 1.500 kvadratnimi metri ter novo veleblagovnico v Ravnah na Koroškem. V bodoče želijo razširiti svoje blagovnice tudi na Štajerskem, Dolenjskem in morda še kje, kjer bodo za to potrebni pogoji.

Kolektiv Nama je organiziran v šestih temeljnih organiza-

Nova trgovska hiša podjetja NAMA v Slovenj Gradcu...

cijah združenega dela ter delovni skupnosti skupnih služb. Normalno in logično je, da je bil uveljavljen pri konstituiranju temeljnih organizacij teritorialni princip, v Ljubljani pa se je Nama organizirala v temeljno organizacijo drobna prodaja in prodaja na debelo. Tudi družbenopolitične organizacije so organizirane po temeljnih organizacijah združenega dela, razen

v Ljubljani, kjer se ravno sedaj dogovarjajo o novi organiziranosti sindikalne organizacije. Vse družbenopolitične organizacije so organizirane sodelovalne pri uveljavljanju novih samoupravnih odnosov v Nami.

Rezultati nove organiziranosti v Nami so ugodni. Na področju gospodarjenja je mnogo večja zainteresiranost, raz-

prave o gospodarskih rezultatih in skrb za zmanjševanje stroškov poslovanja pa živijo odkrite in odločne. Vse te ne organizacije združenega se zavedajo, da je nadaljnji razvoj Nama odvisen vsem od tesnega sodelovanja povezanosti temeljnih organizacij v Nami ter od naložbe razširjanje prodajnih zmogljivosti.

● SREBRNI JUBILEJ KOLEKTIVA IPLAS

Proizvodni program: zagotoviti osnovne surovine

NA SLOVESNOSTI, KI JE BILA V SREDO, SO 40 DELAVCEM PODELILI PRIZNANJA ZA DOLGOLETNO IN USPEŠNO DELO

Koprski IPLAS je eden tistih slovenskih kolektivov, ki so iz skromnega obrtniškega zametka pred 25 leti prerasli v moderno industrijo kemične usmeritve.

V začetku svojega obstoja so v zgradbi, kjer je še danes uprava tovarne in del proizvodne dejavnosti, izdelovali ščetke, metle in čopiče. Tovarna je nosila naziv ISTRRA, v letu 1956 pa se je preimenovala v Partizanko. Poleg izdelkov svoje osnovne dejavnosti so pričeli

izdelovati tudi nekatere izdelke iz plastike, ki so prav tedaj bili novost na jugoslovanskem tržišču.

Specializacija proizvodnega programa in usmeritev na bazno kemijo so bili osnovni motivi za združitev Partizanke in Plame iz Podgrada v letu 1959. Združeni podjetji sta sprejeli naziv „Industrija plastičnih mas in umetnih smol IPLAS“. Nanovo nastalo podjetje ni ostalo dolgo združeno, vendar Iplas ni menjal proizvodnega programa.

Kolektiv kemične industrije IPLAS šteje danes 365 delavcev, ki bodo v tem letu ustvarili celotni dohodek v višini

212.000.000 din. Izdelali bodo 12.806 ton kemičnih izdelkov in predelali okoli 2.000 ton plastičnih mas v razne izdelke. Fizični obseg proizvodnje je v primerjavi z letom 1964 17-krat večji ali 10-krat večji na zaposlenega, kot je bil pred 10 leti.

Letošnji izvoz kemične industrije IPLAS bo presegal vrednost 2.000.000 dolarjev in to predvsem na konvertibilno področje. Poprečni osebni dohodek v kolektivu je v letošnjem letu 3.266 din.

Širok asortiment proizvodnega programa je narekoval tudi ustavno organiziranost, saj so se v Iplasu odločili za 8 TOZD in SDS Skupne službe.

Temu konceptu organiziranosti so prilagodili tudi sindikalno organiziranost, saj sindikalna konferenca Iplas združuje osnovnih organizacij sindikalnih vodstvih delavcev. V sindikalnih vodstvih delavcev predvsem mladi aktivisti osnovni organizaciji ZK vsak deseti član kolektiva. V okviru širših asociacij je član Zdržene kemične industrije Slovenije, prav tako razmišljajo o možnostih zovanja v bodočo petrokemično in rafinerijo Sermin v Kopru. Drugimi podjetji iste branje

ČIMVEČ DOMAČIH SUROVIN

V skladu z družbenim programom o razvoju petrokemične industrije Jugoslavije in ob zahtevanjih, da jugoslovanska kemija zagotovi osnovne surovine, ki jih sedaj v velikih količinah uvažajo, si je Iplas začrtal program nadaljnjega razvoja.

Nova tovarna anhidridne ftalne kisline, ki jo je Iplas začel letos graditi, bo izredno pomembna za vse jugoslovansko tržišče, saj to surovino izredno uvažajo. Surovina pa je potrebna pri izdelavi, izdelavi čal, poliestrov, barv, umetnih dišav, insekticidov, alkidnih smol itd. Razen tega kolektiv kemične industrije Iplas načrtuje investicije, ki bodo nujno potrebne, če želijo dalje razvijati proizvodnjo plastičnih mas, mehčal in uretanskih izdelkov.

Kolektiv Iplasa uspešno izvaja in dobro gospodari. Njegov uspeh so trdno zagotovili, da bodo ob našem morju, v slovensko okno v svet, ustvarili svoj razvojni program, ki je pomemben ne le za slovensko temveč tudi za jugoslovansko kemično industrijo.

TOZD TERMOPLASTIK – PROIZVODNJA NOSILK ZA COCA-COLO

TOZD CIMOS V BUZETU GLAVNA OPORA GOSPODARSKEGA IN KOMUNALNEGA RAZVOJA TEGA ISTRSKEGA OBMOČJA

ŽIVLJENJE SE VRAČA V BUZET

Med tremi leti zgrajena Cimosova tovarna je dala kruh skoraj 400 delavcem s tega področja, kjer se ljudje prej počasi, a zanesljivo izseljevali ● Načrtovani razvoj te tovarne zagotavlja delo še novim delavcem

Dvajset let je življenje otekalo iz Buzeta, malega mesta na severnem koncu istrskega polotoka. V minulih dvajsetih letih se je število prebivalcev te občine, ki je sicer sodi med najbolj revne in najmanj razvite občine na Hrvaškem, skrčilo od dobrih 20 tisoč na komajda 7400. Odhajali so in se naseljevali v okoliških, gospodarsko bolj razvitih mestih, mnogi so si iskali kruh na tujem. Danes se ljudje počasi vračajo.

V Buzetu je namreč že moč zaslužiti dovolj kruha zase in za družino. Zategadelj se ljudje, navezani na domačo zemljo in na domače ljudi, vračajo, se zaposlujejo v domačem kraju, si zidajo hiše. Buzet je eno redkih istrskih mest v notranjosti polotoka, ki se razvija, kjer okoli starega, na grič postavljenega naselja raste novo mesto blokov, stolpičev in novih domov.

Da je temu tako, gre zahvala republiškomu programu (hrvaškemu) za pomoč nerazvitim krajem in občinam, ki je spodbudil nekatera hrvaška podjetja, da so v tem kraju postavila svoje obrate. Nekajera mala podjetja, ki so do nedavna živovarila, pa so se povezala z močnejšimi sorodnimi delovnimi organizacijami iz sosednjih mest.

Pri razvoju kraja pa je v zadnjem času pomembno vlogo odigralo tudi slovensko podjetje za proizvodnjo avtomobilov in sestavnih delov za avtomobile, koprski Cimos. To podjetje je pred tremi leti odkrilo življenjski prostor za porajajočo in razvijajočo se industrijo sestavnih avtomobilskih delov. Našlo ga je v Buzetu, kjer so kolektivu širokosično pomagali ne le z zemljiščem, pač pa tudi s poselitvami, da je lahko postavil obrat in zaposlil v njem precejšnje število delavcev. Danes, ko se buzetska TOZD koprskega Cimosa širi na še enkrat tolikšno območje, pa je tudi perspektiva zaposlovanja ljudi iz Buzeta in okolice znatno večja.

Buzet ima najboljšega predstavnika občine pri nas, trdijo strokovnjaki tega kraja. MILAN RINAC je namreč gonilna sila razvoja tega kraja in prav zaradi njegove vztrajnosti gre hvala, da se ta kraj ponovno vrača življenju. Predsednika občine tisti, ki smo obiskali Buzet, smo našli, moral je službeno v Buzet. Pogovarjali pa smo se s predsednikom sodelavci in počasi se je izostrila slika o življenju, vsem gospodarskem, v tem kraju, o težavah, ki tarejo Buzet v prihodnosti ter (upravičeno) upih, ki ponovno navdajajo delavce tega dela naše sovjetske republike.

ZAOSTAJANJE

Glavno vlogo v teh pripovedih igra prav dejavnost Cimosova v Buzetu, ki je tu postavil svojo proizvodno, oziroma gospodarsko enoto. Po povečanju proizvodnih kapacitet pa v Buzetu niti daleč naokrog ni tako velike gospodarske organizacije, kot bo Cimosova TOZD.

Ne bi posebej razlagali zgoščene tega področja, pogledimo posledice počasnega gospodarskega razvoja v daljni preteklosti in posledice povojne nujne, ki napredujejo v obdobju obnovi napredku gospodarsko in ekonomsko pomembnejših krajev, ki bil mali istrski Buzet. Najbolj hitreje se razvijajoči kraji so kajpak naglo pritegnili pozornost mladih v buzetski občini, ki doma nikakor niso našli primerne zaposlitve, v kmetijah, borni, kakršne so našli na istrski zemlji, pa za vse to ni bilo kruha. V kasnejšem

povojnem obdobju bi nemara industrija in druga spremljajoča gospodarska dejavnost našli pot tudi v Buzet in druga srednje-istrska mesta, toda cestnih povezav, takšnih, kakršne potrebuje sodobno gospodarstvo, praktično ni bilo. To, namreč dobre hitre prometnice so še danes eden velikih problemov v Istri — predor pod Učko pa bo pomenil pombnejšo izboljšanje.

Prav temu predoru, bodoči močno izboljšani cestni pove-

BORIS DVORNIČIĆ: V našem kraju imamo še nekaj podjetij, Drvoplast, obrat trikotaze zagrebške Nade Dimić, bližnje Istrske toplice, trgovsko, kmetijsko, gostinsko podjetje Jadran, komunalno gradbeno podjetje. Pred Cimosom je bilo v Buzetu zaposlenih 950 delavcev, sedaj jih je okrog 1350, prav po zaslugi Cimosa pa se bo število zaposlenih v kratkem povečalo še za okrog 400. In ko bomo zgradili pivovarno ...

zavi severne Istre z Reko, v Buzetu tudi pripisujejo precejšnje zasluge za močno oživljanje industrijske dejavnosti v njihovem kraju in za ponovno vračanje nekdanjih prebivalcev. Hkrati pa seveda z obžalovanjem pripominjajo, da bi si želeli boljše cestne zveze z bližnjo Slovenijo, kajti tudi s te strani bi lahko hitreje, kot že prihaja, pritekal investicijski kapital.

Zasedaj je s slovenske strani primer Cimososa osamljen — ostali poskusi, bilo pa jih je nekaj, so se izjalovili. Po vzrokih nismo povpraševali, resnica pa je, da je na tem področju še dovolj nezaposlenih ljudi, ne-kvalificiranih namreč, takih, ki jih na primer v vsem slovenskem primorju krepko primanjkuje.

NAJVEČJE PODJETJE

Cimosov TOZD je, kot smo omenili, sedaj največja tovarna v Buzetu, tako po številu zaposlenih, kot po doseženem celotnem dohodku. V tej tovarni je sedaj zaposlenih že skoraj 400 delavcev iz Buzeta in njegove okolice, v naslednjih nekaj letih pa jih bo ta tovarna lahko sprejela še enkrat toliko. In čeprav se sedaj avtomobilski industriji v svetu „črno piše“, vendarle ta tovarna v prihodnje ne bo izgubila svojega pomena za razvoj tega kraja, kljub temu, da je sedaj v trenutnih škripcih zaradi neuskladenosti cen, težav z domačimi kooperanti in seveda, zaradi težav v matični avtomobilski industriji, v francoskem Citroenu.

Zaradi teh težav je letošnji ostanek dohodka precej uplahljen v primerjavi z lani doseženim, ali pa letos načrtovanim, vendar pa se v podjetju še ne boje, da bi poslovali nerentabilno. Glede na to, da dela v tovarni okrog 80 odstotkov priučnih delavcev — tu je pač veliki serijska proizvodnja ob tekočem traku — imajo v Cimosu zaposleni dokaj visoke osebne dohodke, v poprečju 2500 dinarjev. Druga plat medalje pa je seveda skrb za družbeni standard zaposlenih, ki mu kljub izrednemu trudu kolektiva ni moč bolj pomagati na zeleno vejo. Ta kolektiv ima pač enake značilnosti, kot vsi „novi“ kolektivi v razvijajočih se okoljih in tudi enake težave, ki jih pramaguje prav tako težko, kot ostali kolektivi v enakih okoliščinah.

MLAD KOLEKTIV

„Naš kolektiv je v poprečju sila mlad,“ je povedal ZLATKO PRODAN, direktor TOZD Buzet. „Poprečna starost je namreč samo 24 let, to pa je prineslo toliko nevšečnosti, da jim sami nikakor ne moremo biti kos.“

Pri tem je mislil predvsem na stanovanjske probleme. Delavci so večinoma iz okoliških vasi, in ker so mladi, jih kajpak vleče v večja središča — v Buzet. Tu pa je stanovanj premalo, kljub tako močnemu izseljevanju in opuščanju stanovanj v preteklosti. Kako torej do stanovanj?

Od sredstev, ki jih po družbenem dogovoru izločamo za gradnjo stanovanj, nam je ostalo okrog 300 tisoč dinarjev letno,“ je nadaljeval ZLATKO PRODAN. „Da s tolikimi sredstvi ob dejstvu, da pri nas solidarnostni sklad še ni zaživel, ne moremo reševati kaj prida stanovanjskih problemov, je razumljivo. Z vlaganjem v banko in najemanjem posojila smo si pomagali toliko, da smo do slej kupili 6 stanovanj.“

STANOVANJA, STANOVANJA

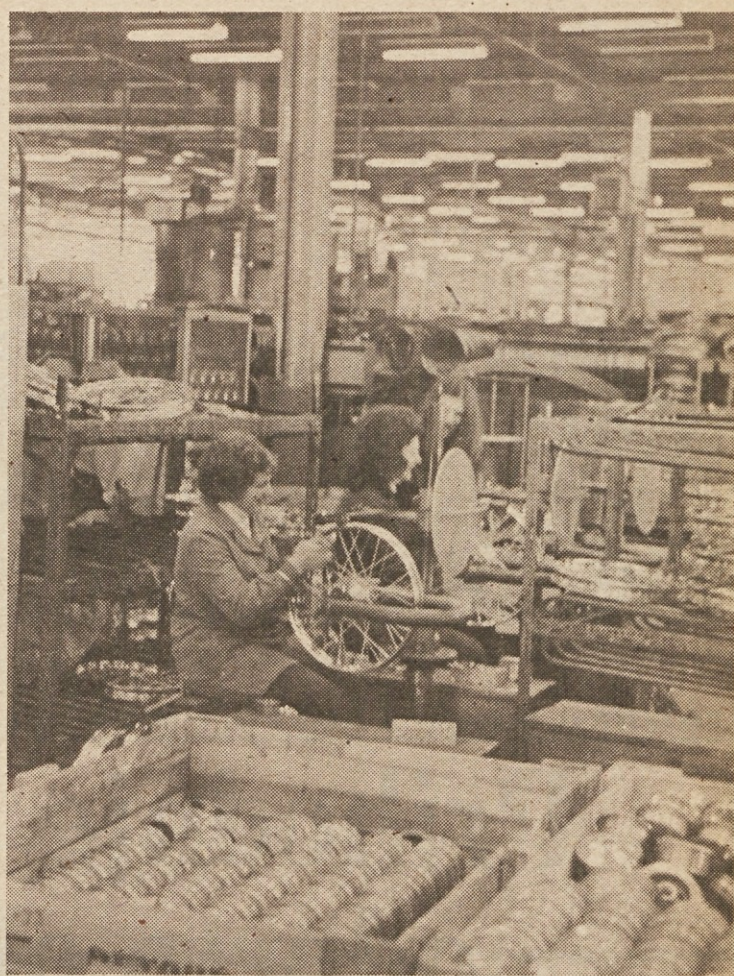
To pa je kajpak za tako velik kolektiv, s tolikimi stanovanjskimi nerešenimi problemi, kaplja v morje. Če upoštevamo najbolj stroga merila za oceno potrebnosti po stanovanjih, ostane sedaj še 40 prošenj, med njimi pa je kakih 15 takšnih, ki morajo po vseh merilih dobiti prioriteto. Podjetju namreč hudo primanjkuje prav strokovnjakov na vseh nivojih in teh 15 primerov so večinoma prav strokovnjaki, ki so se v zadnjem času vmili domov, v Buzet, ker

V Cimosovi tovarni v Buzetu so najprej začeli izdelovati kolesa za Tomosove mopede. Izdelujejo jih še danes, medtem pa je vrednost proizvodnje avtomobilskih delov za Citroen in seveda za potrebe Cimososa nekajkrat prerasla vrednost proizvodnje za Tomos.

so lahko tu našli delo, ne pa, vsaj za sedaj, tudi stanovanja. V podjetju so zategadelj pod pritiskom okoliščin sklenili, da bodo najprej zadovoljili najbolj pereče probleme, šele v prihodnjem letu pa bodo prišli na vrsto tudi tisti delavci, ki želijo dobiti le posojilo za adaptacijo ali popravilo hiše.

Stanovanjski problem Cimososa, gledan s perspektive občine, pa je nekoliko drugačen. BORIS DVORNIČIĆ, sekretar občinske skupščine, nam je dejal, da bi moralo podjetje porabiti več sredstev za reševanje tega vprašanja, občina, ki je do slej že pomagala s sredstvi, je svoje možnosti namreč izčrpala. Občina je namreč prispevala vsem, ki so se odločili na-

V Cimosu so sicer zaposleni pretežno moški, saj je delo ob tekočem traku in obdelovalnih strojih pretežno za ženske roke. Kljub temu pa je v proizvodnji in ne le v režijskem delu kolektiva zaposlenih precej žensk, kar seveda zmanjšuje probleme nezaposlenosti na tem področju.

seliti prazna stanovanja v starem delu mesta, 20 do 30 odstotkov vrednosti adaptacijskih del.

OBOJESTRANSKE KORISTI

So pa ti problemi seveda majhni v primeri s koristmi, ki jih ima kraj z razvojem gospodarstva, s prihajanjem investicij-

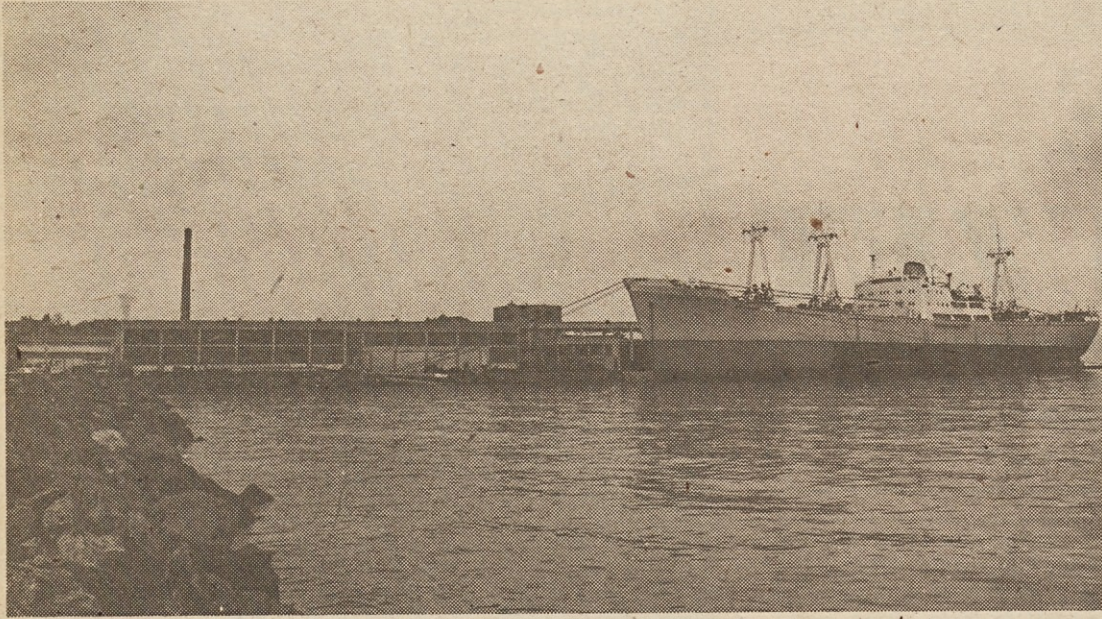
bolj bel kruh, kot si ga lahko sedaj režejo na kmetijah. Z njihovim prihodom se bodo sicer povečali komunalni problemi, vendar je tudi to nekakšen znak napredka, ali ne? “

Cimos je velika opora in up tistim, ki so se naveličali tujih krajev in se želijo vrniti domov, je poudaril sekretar občine Buzet. Seveda ne bi bilo prav, če ne bi dodali, da je tudi Cimos imel svojo računico, ko se je z delom svoje proizvodnje preselil v Istro. Vsekakor je tu glavno vlogo odigrala prosta delovna sila v takšni količini, da zagotavlja tudi razvoj tovarne brez tovrstnih omejitev. Koristi tega koraka so torej obojestranske, zato je tudi razumljivo dobro sodelovanje med podjetjem in krajevno družbenopolitično skupnostjo. Medsebojne probleme urejajo kar se da hitro, brez hude krvi in z dovolj veliko mero razumevanja za težave drugega „partnerja“.

Življenje se vrača v Buzet.

ZLATKO PRODAN: Krajevna skupnost nam je šla pri gradnji tovarne zelo na roke. Dali so nam pod zelo ugodnimi pogoji zemljišče, dovolj veliko za bodoče širjenje tovarne, obenem pa so nam v začetku pomagali tudi pri finančnih zadevah. Vsekakor pa bi potrebovali boljše cestno zvezo s Kopro, kar pa bo, kot kaže, menda kmalu urejeno. Naša tovarna daje kruh velikemu številu prebivalcev tega kraja, v tem pa je njen največji pomen in poslanstvo.

Ob novi ladjedelnici v Izoli že pristajajo preko oceanske ladje ... (Foto: A. Ulaga)

KOLEKTIV »2. OKTOBER« IZ IZOLE DOBI PRIHODNJE LETO PLAVAJOČI DOK IZ SOVJETSKE ZVEZE

Prihodnje leto še bolj odprto okno v svet

S preselitvijo delovne organizacije »2. oktober« iz Pirana v Izolo je slovenska obala dobila še eno perspektivno pomorsko podjetje, kolektiv pa možnost za razširitev remonte dejavnosti. Dejavnost kolektiva »2. oktober« je pretežno usmerjena v popravilo in remont ladij, prav to pa je zaželeno v bližini vsake luke, kamor prihajajo tudi ladje, ki so potrebne obnove in popravil. Kolektiv »2. oktober« se je že doslej uspešno uveljavil v tej dejavnosti, še močnejše pa se bo, ko bo iz Sovjetske zveze dobil plavajoči ladijski dok. Pogodbo o nakupu doka so predstavniki kolektiva »2. oktober« podpisali pred dnevi v Moskvi. Izdelala ga bo ladjedelnica Palade v Hermesu ob Črnem morju, v Jugoslavijo ga bodo dostavili po morju oktobra prihodnje leto.

Dok bo imel 8.500 ton dvizne moči, kar pomeni, da bo lahko dvignil ladje od 25 do 28 tisoč ton, če bodo primernih dimenzij. Pri njegovem nakupu

sodeluje Sovjetska zveza z 90 odstotki komercialnega kredita za dobo osmih let s petodstotnimi obrestmi. Delež sovjetskega kredita znaša nekaj čez osemdeset milijonov dinarjev, celotna naložba z dajatvami, carino in namestitvijo vred pa bo stala »2. oktober« okrog 115 milijonov dinarjev. Manjkajoča sredstva bodo dale Koprška in Ljubljanska banka, skoraj 10 milijonov dinarjev pa piranska Splošna plovba, ki je močno zainteresirana za razvoj ladijske remonte dejavnosti ob slovenski obali. Z nabavo doka bo kolektiv »2. oktober« povečal svojo realizacijo za dvakrat, število zaposlenih pa se bo povzpelo med 420 in 450. Ovir za povečanje dejavnosti ni, saj je povpraševanje po remontu ladij veliko, razen tega pa so podpisali s Sovjetsko zvezo protokol, po katerem bo ta za dobo sedmih let priskrbelo popravil za milijon dolarjev letno.

Z nabavo doka se bo dejavnost kolektiva »2. oktober«

precej spremenila. Večji bo namreč delež popravil in remonta ladij, ki znaša zdaj 50 odstotkov njihove dejavnosti, druga polovica dejavnosti pa odpade trenutno na industrijsko obdelavo železnih konstrukcij in proizvodnjo raznih delov za jugoslovanske ladjedelnice. Med drugim izdelujejo krmila, jambore, statve in še nekatere zahtevnejše konstrukcije.

Ob nabavi doka se marsikje na obali zastavlja tudi vprašanje, ali ne bi tak objekt bolj sodil v luško območje v Koprki kot v Izoli. Občani Izole se namreč bojijo, da bo dok prinesel hrup in prispeval k onesnaževanju morja. Kolektiv »2. oktober« zatrjuje, da plavajoči dok ne povzroča nobenega dodatnega hrupa, kar pa zadeva onesnaževanje morja, ima dok proti temu vse zaščitne naprave. Dok je zaprtega tipa in je opremljen s posebno drenažo, ki se odvaja na obalo. Seveda pa zaradi varstva okolja in tudi

drugih vzrokov ni računati, da bi lahko kolektiv »2. oktober« še širil dejavnost v Izoli.

Svoj razvoj v Izoli bo »2. oktober« končal z nabavo doka. Vsaka druga razširitev, vključno z gradnjo ladij, ki bi prišla v poštev čez nekaj let, če bi v Sloveniji za to pokazali zanimanje, sodi v vsakem primeru v koprsko luko. Tu ima »2. oktober« že rezerviran prostor, od katerega kolektiv ne namerava odstopiti, kajti če bi prostor v Koprki izgubili, bi si zaprli pot za nadaljnji razvoj.

S. K.

Nekaj poskusno betoniranih bazenov. Kakšna usoda čaka ostale ...? (Foto: A. Ulaga)

V SEČOVELJSKIH SOLINAH SO LETOS PRIDELALI KOMAJ 1600 TON SOLI – TAKO SLABE »ŽETVE« NI BILO ŽE OD LETA 1920 ...

Opeharjeni solinarji

Bodo devize za sol res kmalu ostale doma?

Lera – tako pravijo sečoveljskim solinam – ki leži na območju piranske občine, je bila včasih sila donosna. Pridelovanje soli je pomenilo za številne prebivalce glavi vir dohodka. Blizu petsto družin se je vsako pomlad preselilo v solinske hiše, kjer so živele tja do pozne jeseni. O tem še danes pričajo majhni otočki in številne kamnite, na pol zrušene hišice. Namesto njiv so imeli solinarji bazene slanice, namesto pšenice so želi sol.

Mnogo generacij se je zvrstilo na sečoveljskih solinah. Celih sedemsto let je bilo pridobivanje soli donosno in je nudilo številnim našim ljudem trd, vendar zanesljiv kos kruha.

Danes so hiše solinarjev zapuščene, ostali so le nasipi in številni bazenčki. In ostali so gaverji. Zdi se, da je šel ves razvoj, vsa civilizacija mimo naših solinarjev, da smo na številne lesketajoče se bazene s slanico povsem pozabili.

Tako, kot da morske soli na enkrat ne bi več potrebovali ...

SOLINARJI NOČEJO IMETI SVOJE TOZD!

Od petsto družin, ki se je včasih na tem koščku slovenske obale ukvarjalo s pridobivanjem soli, je ostalo danes le še nekaj več kot sto solinarjev. In še ti zagotovo ne vedo, kaj jih čaka jutri. Družba se namreč dobesedno norčuje iz njihovih žuljev ...

„Letos smo uplenili morju le 1600 ton soli. Tako slabe letine ni bilo že več kot petdeset let ...“, razmišlja CIRIL SOMRAK, tehnični vodja Solin pri portoroški Drogi. „In čim manjša je proizvodnja, tem večji je uvoz. Poraba morske soli je namreč v Jugoslaviji precejšnja, več kot 80 tisoč ton letno. Kar ne pridelamo doma, moramo uvoziti in krepko plačati z dragocenimi devizami. Tako letno še vedno uvažamo 20 do 40 tisoč ton morske soli, ki je nenadomestljiva predvsem v prehranski in usnjarski industriji. Nerazumljivo, vendar resnično: devize za uvoz soli se vedno najdejo, ne najdejo pa se

diinarji za modernizacijo naših solin ...“

Razmišljanje o tem, da bi solinarji sami poskrbeli za obnovo svojih solin in s tem za večjo ter rentabilnejšo proizvodnjo dragocene morske soli, je dandanes povsem nesmiselno. Predvsem zato, ker je cena soli že od nekdaj »zamrznjena« in ker morajo tako solinarji portoroške Droge, kot tudi vsi ostali v Jugoslaviji, prodajati svoje blago globoko pod ceno.

Pa veste, koliko morate odšteti v trgovini za kilogram lepo pakirane morske soli, ki vam bo, mimogrede povedano, zadostovala za mesec dni kuhanja? Manj kot recimo za eno samo domače kurje jajce! Droga mora namreč prodajati kilogram soli za dinar, v trgovini pa morate odšteti za kilogram soli le dinar in pol.

Seveda, vsi, ki se spoznajo na pridobivanje soli, vedo, da so cene nerealne. Ne omogočajo niti življenja solinarjem, niti obnavljanje in modernizacije solin. Cene soli so, kot smo že za-

pisali, »zamrznjene«. Ker so pač monopol. In tudi zato, ker tistim, ki o cenah na debelo odločajo, ni mar usoda naših solinarjev in tudi ne (kar je še bolj čudno!) deviz, ki jih vsako leto družba troši za uvoz soli.

Tako pač je! Zato se nikaner čudimo, če bo morda že konec letošnjega leta prišlo v portoroški Drogi do »političnega problema«. Z novim letom naj bi namreč ustanovili v Drogi štiri temeljne organizacije združenega dela. Ena izmed njih naj bi bila »Soline«.

„Vsi v podjetju vemo, da so potrebne naše soline korenite modernizacije, najbolj pa se tega zavedajo solinarji sami ...“, nam pripoveduje VESELIN KEZUNOVIČ, direktor splošnega sektorja v Drogi. Vendar potrebnega denarja enostavno ni. Ni ga zato, ker moramo prodajati sol z izgubo, ker nam, z drugimi besedami povedano, družba onemogoča ren-

Po eni strani je težak položaj posledica hudega pomanjkanja obratnih sredstev, po drugi strani pa najnovjših tokov v našem gospodarstvu, ki prinašajo močno inflacijo in zmanjšujejo likvidnost. Iskre vse to ni obšlo, še zlasti zato ne, ker je v preteklosti velik del akumulacije vlagala v nove proizvodne zmogljivosti, tako da je zmanjkovalo lastnega denarja za obratna sredstva. Naraščajočo inflacijo pa bolj občuti zato, ker mora veliko reprodukcijskega materiala uvažati in ker s cenami izdelkov ni mogla slediti naraščajočim proizvodnim stroškom.

Pomanjkanje obratnih sredstev je letos prišlo še toliko bolj do izraza zato, ker so vrednost proizvodnje povečali kar za 40 odstotkov, pri čemer so se materialni stroški več kot podvojili. Ko je na začetku drugega polletja zmanjkalo tekočega denarja, niso mogli sproti uvažati reprodukcijskega materiala, zato je pri delu prišlo do zastojev. V devetih mesecih so izpolnili le 93 odstotkov predvidene proizvodnje. Največji zaostanek je Iskrin kolektiv imel pri telefonskih centralah.

Prav v tem delu proizvodnje pa so v Elektromehaniki tudi zabeležili vso izgubo. Nastala je predvsem pri elektronskih telefonskih centralah, kjer s sedanjo ceno ne morejo kriti niti stroškov za material. Ta se je namreč v zadnjem času zelo podražil, medtem ko so se cene central, za katere so se dogovorili s pogodbami pred štirimi

leti, povečale le za 41 stotkov.

Prizadevanja vodstva tovornih bodo sedaj usmerjena v to, se s skupnostjo PTT pogodijo dogovorijo za višje cene telefonskih central. Prav tako bodo trebno dobiti kredite za obratna sredstva, da bi si zagotovili redno oskrbo z materialom, tem nemoteno proizvodnjo. Urediti pa bodo morali tudi odnose z Iskrino prodajno organizacijo, ki se je v tem primeru kot so ugotovili na zadnjem delavskem svetu, pokazala slabega posrednika.

Ko je kolektiv Elektromehanike zvedel za izgubo, se kmalu pričelo šušljati o pravih dopustih zaradi zastojev proizvodnji. Tem govoricarjem naredil konec delavski svet je na zadnji seji sklenil, da bodo delavce v proizvodnji porazdelili, da jih ne bo pošiljali domov ob 70-odstotnih osebnih dohodkih. Za delavce pa bodo vrata kranjske Iskre nekaj časa zaprta, sedaj bodo sprejemali le najbolj potrebne strokovnjake in delavce na ozkih grlih v proizvodnji.

Na omenjeni seji so se vzeli tudi za večjo delovno disciplino in bolj odgovorno vodilnih in vodstvenih delavcev ter za varčevanje tako v proizvodnji kot na drugih področjih. Prišlo je namreč na dan, da Elektromehaniki tudi sami kaj krivi za sedanji položaj, kaj moralni napraviti večji tudi pri sebi.

BO OSTAL SANACIJSKI NAČRT LE NA PAPIRJU?

Sečoveljske soline so potrebne temeljite modernizacije. Potrebno bo betonirati še pol milijona kvadratnih metrov bazenov in vse skupaj prirediti tako, da bodo lahko delavci strojno pobirali sol. Sanacijski načrt je že dlje časa pripravljen. Problem je le v tem, da podjetje nima potrebnih milijonov. In

kolektiv tudi danes še ne ve, kaj jih bo dobilo.

„Zanimivo, povsod, v dokumentih in resolucijah poročajo, da moramo izkoreniniti predvsem domače survine, moramo uvoz kar ne zmanjšati. Tako govorimo, mo pa drugače ...“ JOŽE ČERNE, sekretar osrednje organizacije zveze kolektivov pri portoroški Drogi, štetokrat vpraša se že zavzeto, da bi vprašanje naših solin pridobivanja soli sistemsko šili, pa vendar zaman. Ne more nas razumeti. Vse skupaj se malce nerazumljivo oziramo smiselno, vendar pa je čist iz izgubo, zavestno rinemo iz va v dan v večje dolgove. vemo, kako se bo to končalo. Očitno je le eno, da usoda solni le v naših rokah in da razumevanja pristojnih blemu ne bomo kos ...“

ANDREJ ULAGA

Komentatorjev stolpec

Pomesti s kroničnimi pomanjkljivostmi v letu 1975

Predstavniki gospodarstva, ki v okviru ustreznih komisij zvezne in republiške zbornice v skladu z načeli nove ustave in resolucije X. kongresa ZKJ namesto zvezne administracije prevzemajo mnoge pristojnosti, med temi oblikovanje in tudi uresničevanje ciljev ekonomske politike v državi, sodijo, da bo treba v letu 1975, kljub trenutnim plačilnim bilančnim težavam, spodbujati in dosegati optimalne stopnje rasti proizvodnje. Čeprav je torej takšen predlog v trenutni situaciji protisloven, stojijo predstavniki združenega dela na stališču, da je optimalna stopnja rasti gospodarstva osnovni pogoj za prebroditev številnih negativnih gibanj ter za zagotovitev trajneje zadovoljivih pogojev gospodarjenja.

Predlog za zagotovitev zadovoljive rasti proizvodnje tudi v letu 1975 pa mora biti kajpada pogojen z zahtevo, da bo z rastjo proizvodnje ustvarjena nova vrednost našla tudi plama na trgu, kar pomeni, da bo tudi v prihodnjem letu treba spodbujati rast predvsem tiste proizvodnje, ki se lahko realizira na inozemskih trgih in ki z realizacijo na domačem trgu ne bo še dodatno spodbujala inflatornih gibanj bodisi z zadovoljevanjem luksuzne ali neproduktivne porabe bodisi s kopičenjem zalog v dejavnostih, ki jim tržna konjunktura trenutno ni naklonjena.

Takšno diferencirano obravnavanje gospodarskih dejavnosti in njihove rasti je seveda nujno tako v proizvodnem kot tudi v investicijskem smislu, zlasti še, če upoštevamo, da je — kot kažejo izkušnje iz tekočega in minulih let — nesmotna in prekomerna investicijska poraba zaradi otežkočenega nadziranja nosilcev naložb in strukture investicij brez dvoma še odločilnejši povzročitelj proračunskih primanjkljajev in nelikvidnosti v gospodarstvu kot druge vrste in oblike porabe.

Zelo pomembna komponenta stabilne ekonomske politike v prihodnjem letu je vzpostavljanje ustrežnejših razmerij v zunanjetrgovinski izmenjavi. Da bi dosegli te spremembe, bi vsekakor morali zagotoviti večji vpliv združenega dela zlasti na pripravo in sestavljanje blagovnih list, ki so, kot je znano, osnova trgovinskih, plačilnih in drugih sporazumov v okviru blagovne izmenjave z drugimi državami. Večji vpliv združenega dela na sestavljanje blagovnih list bi namreč onemogočil uvoz potrošnih dobrin, ki jih proizvajamo bodisi sami v zadostnih koli-

činah in ustrezni kvaliteti bodisi, da gre za izrazito luksuzne artikle, katerih uvoz spričo trenutnega primanjkljaja v plačilni bilanci ni neobhodno potreben.

Gospodarstvo se dosledno zavzema za omejitvene ukrepe ne le pri uvozu omenjenih potrošnih dobrin, marveč tudi pri uvozu opreme in surovin, ki jih je moč zagotoviti iz domačih virov. Če je ovira za prodajo domače opreme pomanjkanje kreditov (zaradi katerega je konkurenčna sposobnost tujih proizvajalcev pogosto zdaleč večja), bo treba pač spremeniti kreditno politiko bank v prid domači proizvodnji investicijskih dobrin in artiklov tako imenovane trajnejše vrednosti.

Kar zadeva investicije, jih je treba usmerjati prvenstveno na spodbujanje razvoja tistih področij in dejavnosti, ki obetajo in nudijo najustrežnejše učinke, oziroma jih usmerjati na tiste dejavnosti, za katerih napredek je družbena skupnost še posebej zainteresirana.

V skladu s potrebami prehranjevanja prebivalstva in s tem povezanimi možnostmi zmanjševanja uvoza hrane, naj bi bilo deležno prednosti pri naložbah predvsem kmetijstvo v skladu z že doseženim družbenim dogovorom na jugoslovanski ravni. Živilska industrija naj bi napredovala še v večji meri ob uporabi surovin iz domačih virov, kar pa zadeva plama njenih proizvodov, naj bi se še v večji meri kot doslej realiziral tudi na inozemskih trgih.

Jasno je nadalje, da v letu 1975, ki bo verjetno kritično za vso svetovno ekonomijo, tudi pri nas ne bo mogoče živeti in trošiti prek obstoječih možnosti. Skupna poraba v državi naj bi se zato prihodnje leto gibala v okvirih razpoložljivega dohodka. V ta namen in sploh za doseganje ciljev ekonomske politike v letu 1975 pa bo seveda nujno sprejemanje in doslednejše izvajanje ukrepov s področja kreditno-monetarne politike, cen, primarne delitve in drugih pomembnih področij gospodarjenja. Ob vsem tem pa bo kajpada osnovna obveznost združenega dela, da bo čimbolj učinkovito pognalo kolesje gospodarskega in samoupravnega mehanizma s spodbujanjem in nadaljnjim uveljavljanjem družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja, ki postaja vse bolj odločilen dejavnik pri uresničevanju ciljev ekonomske politike.

NANDE ŽUŽEK

— Francelj pripravlja doktorsko disertacijo iz ekonomije ... Zagovarjal bo tezo, da bi s stoođstotno devalvacijo dinarja dosegli stoođstotno povečanje izvoza ... — I. ANTIČ

IZVOZNI NAČRTI ZASAVSKIH DELOVNIH ORGANIZACIJ ZA LETO 1975

Enačba s pomembno neznanko

Vsako leto ta čas zasavske delovne organizacije sklepajo pogodbe s tujimi partnerji za prodajo svojih izdelkov ● V prvi polovici decembra že dokaj natančno vedo, kolikšen del letne proizvodnje bodo odmerili za izvoz in katerim osnovnim vprašanjem bodo morali pri svojem sodelovanju v mednarodni menjavi posvetiti posebno skrb ● Manj pa vedo, s kakšnimi pogoji se bodo srečevali pri izvozu

Za večje delovne organizacije so vsakoletni izvozni načrti izredno pomembna postavka v njihovem gospodarjenju, zato spremljajo vsa gibanja v svetovnem gospodarstvu, zlasti pa v Evropi. Nekatere zasavske delovne skupnosti namreč danes prodajo na tuja tržišča 30 in več odstotkov letne proizvodnje, z nadaljnjim obnavljanjem in modernizacijo obratov ter razširitvijo zmogljivosti pa se

uvrščajo med tiste slovenske delovne organizacije, ki prodajo v tujino polovico svoje letne proizvodnje. Letos v Zasavju končujejo modernizacijo in povečujejo zmogljivosti zlasti litijska Lesna industrija, hrastniška Steklarna. Tovarna kemičnih izdelkov, Sijaj, Iskrina tovarna polprevodnikov v Trbovljah in nekatere druge. Vse so večje izvoznice in postajajo še večje, zaradi novih zmogljivosti.

Čeprav še ni mogoče natančno napovedati višino vrednosti zasavskega izvoza v letu 1975, ocenjujejo, da bo presegla vrednost 15 milijonov dolarjev. In ker je bil pred kratkim spremenjen tečaj dinarja v odnosu na nekatere trdne valute, tudi v Zasavju ugotavljajo, da bo to deloma spodbudilo delovne organizacije na znatno večji izvoz od letošnjega. Letos so se vsi večji pa tudi zasavski izvozniki znašli na tujih tržiščih v velikih težavah. Številna podjetja so prodajala svoje izdelke na tuja tržišča na meji donosnosti, nekatera pa celo z manjšo izgubo. To je najbolj prizadelo večje delovne organizacije, ki so računale, da bomo dosti prej

premahnili intervencijsko stopnjo dinarja, ne pa šele zdaj. Ker je že pred jesenjo zmanjkalo denarja za izvozne premije, so bili nekateri kolektivi še bolj prizadeti, zato so začeli prodajati izdelke, sicer namenjene izvozu, na domačih tržiščih. Ob začetku leta je bil izvoz še kolikor toliko donosen, pomladi in zlasti poleti pa so tudi odjemalci zahtevali od zasavskih izvoznikov pocenitev njihovega blaga. To so utemeljevali s padcem cen nekaterih surovin in pogonskega goriva na svetovnem trgu. Predlogov tujih partnerjev nobena zasavska izvoznica ni mogla sprejeti, ker doma surovine niso bile poceni in so njihove cene še vnaprej naraščale, nenehno pa se je dražilo tudi pogonsko gorivo, plin, nafta in električna energija.

Na večji izvoz zasavskih kolektivov prihodnje leto bo zatoj v veliki meri vplivala naša domača stabilizacija; zmanjšanje inflacije in umiritev stroškov vseh vrst, zlasti pa zakonov in pogodbenih obveznosti. Če bodo te naraščale, bo izvoz iz Zasavja neekonomičen kljub novemu tečaju dinarja. —m—

V OBJEKTIVU ● V OBJEKTIVU ● V OBJEKTIVU ● V OBJEKTIVU ● V OBJEKTIVU ● V

V KORAK S ČASOM IN POTREBAMI

Zbiranje in obdelava podatkov, pomembnih za delovne organizacije v gospodarstvu, sta vsak dan bolj potrebna. Brez hitrih spoznanj in učinkovitosti včerajšnjega dne je ne mogoče načrtovati uspešnejši jutri. Zadevni ni dovolj, da le štirikrat na leto ugotavljamo poslovne rezultate. Ti morajo biti znani oziroma spremljivi vsak trenutek. To spodbuja sicer ni novo, sorazmerno pa so možnosti, da do teh podatkov dejansko pridemo. Strojna obdelava s pomočjo elektronskih računalnikov v svetu ni dosti starejša od dveh desetletij. Tudi pri nas takšna obdelava podatkov že zelo uspešno uveljavljamo. Najodobnejše naprave te vrste najdemo najkrajšo pot do naših delovnih organizacij, ki poznajo prednosti takega načina dela.

„Mehanografski center“ v Ljubljani je te dni praznoval 10. obletje svojega dela, in sicer z otvoritvijo novih prostorov in z novim, najodobnejšim računalnikom. „Mehanografski center“ dela danes kot delovno združenje trinajstih slovenskih delovnih organizacij, ki skupaj zaposlujejo 15 tisoč delavcev. Začetek Centra sega pravzaprav 15 let nazaj, ko so v tovarni Rog začeli strojno obdelovati podatke za potrebe. Pet let kasneje, leta 1960, so z združenimi sredstvi Roga, Topasa, Satumusa, Lesnine, Slove-

nijalesa, Kartonažne tovarne in Zavoda za zdravstveno varstvo SRS dopolnili obstoječo Rogovo garnituro klasičnih mehanografskih strojev in začeli z obdelavo podatkov za ta podjetja. V začetku v glavnem le za izračunavanje osebnih dohodkov, materialnega poslovanja in proizvodne priprave dela. Leta 1968 so nabavili prvi elektronski računalnik. Poslovno združenje se je tedaj povečalo že na 12 članov. Leto dni kasneje so kupili še en elektronski računalnik in letos, ko so se preselili v moderno preurejene prostore Tobačne tovarne, je začel delati še nov računalnik IBM 370/135. Ta ima 18-krat večjo zmogljivost, kot jo je imel prvi.

Temu najmodernejšemu računalniku so dodali še novost, ki je ena prvih v Jugoslaviji, to pa je optični čitalec, ki prenaša podatke v računalnik neposredno iz originalnih dokumentov, kar pospeši delo, saj ni več treba mehnično prenašati podatke na kartice oziroma diske. Letos so podpisali pogodbo za nabavo še enega računalnika, ki bo, kot sodijo v Centru, skupaj z ostalimi skupaj zadovoljili potrebe delovnih organizacij poslovnega združenja vsaj za nekaj nadaljnjih let.

Danes v Centru seveda ne izračunavajo le osebnih dohodkov, temveč opravljajo veliko zelo zapletenih poslov, kot na primer evidenco gibanj surovin, materialov in gotovih izdelkov, trgovskega blaga in osnov-

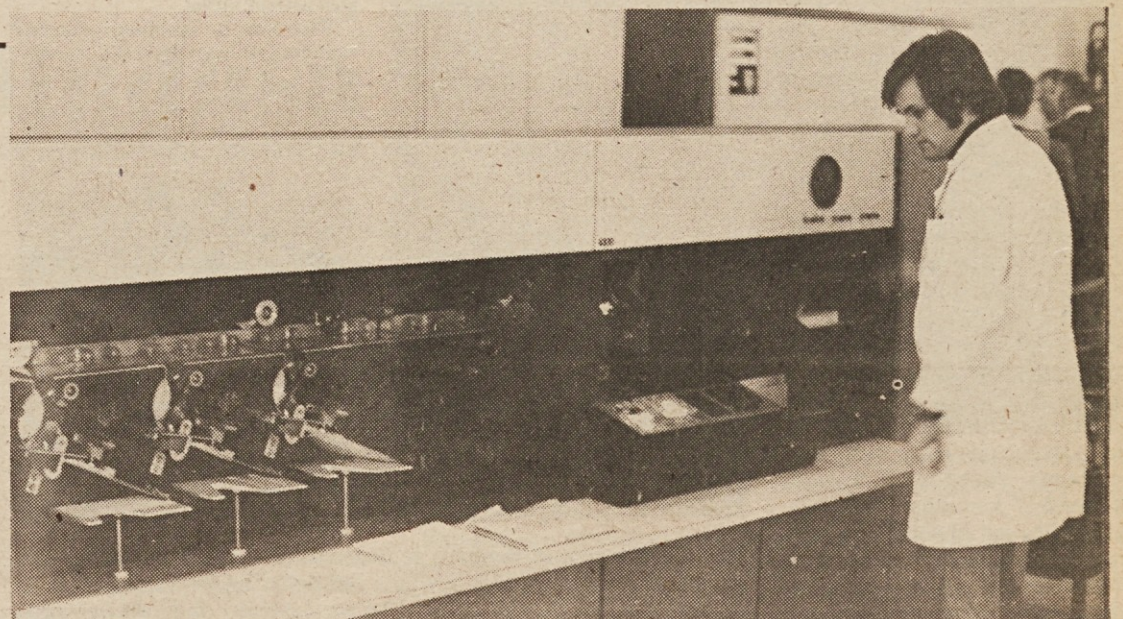
nih sredstev pa fakturiranja, evidenco glavnih knjig, terjatve in obveznosti, izdelavo letnih in periodičnih obračunov ter statistične obdelave v finančnem, tehničnem in drugem poslovanju. Našteti je le nekaj nalog izmed mnogih, ki jih opravlja Center za svoje partnerje.

Se posebej pomembno za „Mehanografski center“ in njegov razvoj je

spoznanje, do katerega so prišli in ki je postalo njihovo delovno načelo. Razvoj in usposabljanje nista nikoli končana. Vsak zamujeni dan je korak nazaj pri modernizaciji dela. Prav zaradi tega se lahko pohvalijo, da so eden najbolj smotrno organiziranih računalniških centrov pri nas.

A. A.

Najnovejša pridobitev Centra je prav gotovo optični čitalec, ki prenaša v računalnik podatke direktno iz dokumentov. Seveda pa je treba te dokumente in način podajanja prilagoditi stroju. Ko je to narejeno, je stroj sposoben narediti „plačilno listo“ za 300 zaposlenih v nekaj minutah. Še posebej s pridom uporabljajo optični čitalec pri Zavodu za zdravstveno varstvo, saj z registracijo in obdelavo podatkov na receptih ugotavljajo vrsto pomembnih gibanj bolezni, kar potrebujejo zlasti pri načrtovanju programov zdravstvenega varstva.

ČIMBOLJ IZENAČITI POGOJE OSKRBE S SUROVINAMI

Več samoupravnega sporazumevanja

Kdaj bomo pokopali že obsojeno administrativno vmešavanje?

Hitrejšje in doslednejše uveljavljanje sistema družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja bi brez dvoma omejilo potrebe po administrativnem vmešavanju na področju politike cen. Takšne so ugotovitve predstavnikov gospodarstva, a še zlasti industrije, ko kritično presojujejo obstoječe razmere in v okviru le-teh nevzdržne (administrativne) odnose med sporazumevaljivimi proizvajalci in zveznim zavodom za cene.

V čem so pravzaprav ti odnosi nevzdržni in protislovnosti? Nobenega dvoma sicer ni, da bo družbena kontrola na področju cen tudi po dosledni uveljavitvi sistema družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja o politiki cen vsekakor nujna, vprašanje pa je, kakšne naj bi bile pri tem v prihodnje pristojnosti zveznega zavoda in sploh zavodov za cene, zlasti še, ker je jasno, da njihovo delovno področje ob širšem uveljavljanju samouprav-

nega sporazumevanja o cenah ne bo moglo biti tako široko, kot je še sedaj.

Ob nadaljnjem širšem vključevanju našega gospodarstva v svetovno blagovno izmenjavo (ki je eno osnovnih potreb in vodil, ki bodo še posebej poudarjena v resoluciji o naši družbenoekonomski politiki za leto 1975) se bo nujno moral nadaljevati proces prilagajanja naših notranjih cen svetovnim cenam. Ta proces je tem nujnejši v sedanjih razmerah, ko se na svetovnih trgih v splošnem znižujejo cene osnovnih surovin in so takšna gibanja ugodna priložnost za predelovalno industrijo, da čimbolj izkoristi nazadovanje cen osnovnih surovin za krepitev svojega konkurenčnega položaja na domačem in še zlasti inozemskem trgu.

Vendar prilagajanje domačih cen surovin cenam; ki trenutno veljajo na svetovnem trgu, nikakor ni po volji bazičnim proizvajalcem, katerim so vsekakor bolj prijale dosežanje visoke

cene surovin. Konkretno sedanje nizke cene metalurškega blaga niso po volji rudnikom in topilnicam barvastih kovin, ki za sporazumevanje s predelovalci niso zainteresirani tako kot prej, ko so bili njihovi proizvodi na zunanjih trgih visoko vrednoteni in je bil potemtakem tudi položaj barvaste metalurgije nasproti domači predelavi precej ugodnejši, kot je sedaj.

Poudariti pa velja, da cene blaga črne in barvaste metalurgije na svetovnih trgih oz. borzah doživljajo zelo nagla in tudi pogostna nihanja, zaradi česar bi bilo vsekakor ustrežnejše oblikovanje cen proizvodov črne in še zlasti barvaste metalurgije prepustiti proizvajalcem in predelovalcem samim, da bi skladneje s svetovnimi cenami sporazumno določali cene za surovine in repromaterialne ter si dolgoročno, s samoupravnimi sporazumi, zagotovili obojestranske interese ter po možnosti tudi vzajemni, skladnejši razvoj.

Podatki o gibanjih cen pri proizvajalcih in uvoznih cen za devetmesečno obdobje za nekatere bazične in predelovalne dejavnosti so v primerjavi letošnjega leta proti lanskemu naslednji: domače cene premoga so narasle z indeksom 140,8, a uvozne cene premoga z indeksom 141, cene nafte v domači proizvodnji so narasle z indeksom 222,8, cene uvozne nafte pa z indeksom 397. Dalje so cene blaga črne metalurgije pri domačih železarnah narasle z indeksom 135,4, uvozne cene za isto blago pa z indeksom

147. Razlika med domačimi in uvoznimi cenami proizvodov barvaste metalurgije pa je večja, saj so domače cene narasle z indeksom 149,4, uvozne cene pa z indeksom 161. Manjša pa je ta razlika pri proizvodih kemične industrije, katerih cene so pri domačih proizvajalcih narasle z indeksom 144,7, a uvozne cene z indeksom 150. Medtem ko pri gumarskih proizvodih in izdelkih kovinskopredelovalne industrije skoraj ni razlike med porastom domačih in uvoznih cen (domače cene gumijevih izdelkov so narasle z indeksom 135,4, a uvozne cene le za 0,6 poena več, cene pri domačih predelovalcih kovin so se zvišale z indeksom 116, uvozne cene pa hkrati z indeksom 117), je domača elektroindustrija v primerjanem obdobju dosegla celo višji porast (z indeksom 120,1), kot pa je znašal porast uvoznih cen za izdelke te industrije (indeks 117).

Razlike med naraščanjem domačih in uvoznih cen ter tudi med doseženo ravnijsko domačih in uvoznih cen so v nekaterih dejavnostih še znatne, vsekakor pa bi bile manjše, cene pa bi bile hkrati stvarnejše (bolj usklajene z gibanji na svetovnih trgih), če bi bilo v politiki cen manj administrativnega vmešavanja in več samoupravnega sporazumevanja in odločanja, ki bi pripomoglo, da bi se zlasti izvozno usmerjeni del industrije in gospodarstva sploh tako iz uvoznih kot iz domačih virov lahko oskrboval z osnovnimi surovinami in repromateriali po bolj izenačenih pogojih.

N. Ž.

KEMIČNA TRGOVINA SE POVEZUJE Z INDUSTRIJO

Tri trgovine pristopile k Polikemu

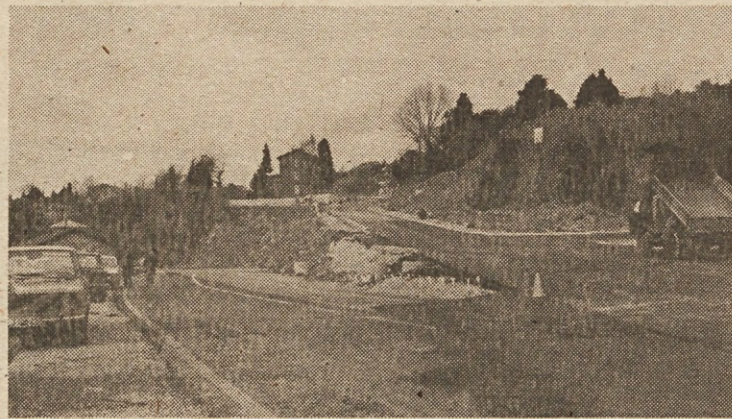
V prizadevanjih, da bi se slovenska industrija okrepila s povezovanjem sorodnih podjetij v večje OZD ali v sestavljene organizacije združenega dela, je pomembna komponenta tudi sodelovanje trgovinskih gospodarskih organizacij. Promet blaga namreč bistveno vpliva na proizvodnjo in s tem tudi na družbeno reprodukcijo, pa je povezovanje trgovinskih organizacij s proizvodnimi in njihovo medsebojno samoupravno sporazumevanje o nabavi repromateriala, plasmaju gotovih izdelkov, o delitvi ustvarjenega dohodka itd. prav tako važno za povečevanje reprodukcijske sposobnosti proizvodnje, kot povezovanje proizvodnih organizacij samih.

Nekateri koraki v tej smeri so bili v Sloveniji že storjeni. Pravkar pa se specializirana trgovina kemične stroke pripravljala na povezovanje s tovrstnimi proizvodnimi organizacijami — še prej pa seveda v okviru Združenja slovenske kemične industrije, v katerem je poslovno povezana vsa slovenska kemična industrija. Nedavno tega se je v vseh podjetjih tako proizvodnih kot trgovinskih — Taninu iz Maribora, Kemija-Impexu, Chemu, Astri, Tehnomicatorju, Kemofarmaciji, Inexu, Jugotekstilu — ter tudi na Gospodarski zbornici Slovenije, začela razprava o osnutku izhodišč za normativno ureditev razmerij med OZD, ki se ukvarjajo s prometom blaga in storitev ter proizvodnimi in drugimi OZD, s katerimi trgovinske OZD namreč poslujejo. Osutek izhodišč, ki je v javni razpravi, je pripravila poslovna skupnost Združenja slovenske kemične industrije. Izhodišča naj bi služila za izdelavo samoupravnega sporazuma, s katerim naj bi se trgovinske in proizvodne organizacije dogovorile za oblike sodelovanja in

uredile medsebojne odnose. Osutek izhodišč so vse organizacije pozdravile kot dober, za nadaljnji korak pa je potreben zvezni zakon, ki bo menda kmalu izšel.

Obenem trgovinske organizacije napovedujejo povezavo s slovenskimi kemičnimi industrijskimi podjetji — s tistimi, s katerimi so seveda že dosedaj sodelovale. Kot je znano, so se v okviru Združenja slovenske kemične industrije izoblikovale že tri sestavljene organizacije združenega dela, v katerih je povezan dober del slovenskih kemičnih podjetij. Tri trgovska podjetja, Kemija-Impex, Astra in Chemo pa so se medtem že odločile, da se pridružijo sestavljeni organizaciji združenega dela, ki jo je letos spomladi izoblikovala industrija gumarskih izdelkov, barv, lakov, umetnih smol in plastičnih snovi in jo imenovala Polikem. Za ostala trgovska podjetja zasedaj nimamo podatkov, kaže pa, da se tudi pri njih uspesešno pripravljajo na povezovanje s proizvodnimi organizacijami slovenske kemije.

rb

Med Portorožem in Piranom so dogradili nov. asfaltno cesto (desno na našem posnetku), ki je speljana nad bodočim Bernardinom. S to in tudi drugimi novimi cestami bo na slovenski obali vse več prostora za sprehode ob morju. (Foto: A. Ulaga)

S POSVETOVANJA O PROBLEMIH STANDARDIZACIJE

Zastavljena naloga je zahtevna in odgovorna

Jugoslavija je skupaj z Alžirijo prevzela koordinacijo medsebojnega sodelovanja dežel v razvoju področju znanosti in tehnologije ● Naloga je sila pomembna tudi za naše gospodarstvo, ki vedno močnejše sodeluje z gospodarstvom teh dežel

Nedavno tega je bilo v Portorožu prvo jugoslovansko posvetovanje o industrijskih standardih, ki naj bi, skupaj z novim zakonom o standardizaciji, dalo nove, širše temelje za razvoj standardizacije v naši proizvodnji in drugih gospodarskih dejavnostih in ji dalo pravo, se pravi mnogo pomembnejše mesto v našem gospodarstvu, kot ga danes ima. Na posvetovanju smo slišali vrsto strokovnih referatov na to tematiko. Posvetovanje je navrglo nekaj osnovnih ugotovitev o položaju standardizacije pri nas in nekaj predlogov za njen hitrejši razvoj.

Vsekakor je izjemnega pomena vključevanje jugoslovanske standar-

dizacije in njeno usklajevanje s standardizacijo razvitih dežel, s katerimi imamo sedaj zelo bogate gospodarske stike, pa slabe v smislu enotnih standardov. Razen tega je Jugoslavija na zadnji konferenci nevrščenih držav skupaj z Alžirijo prevzela koordinacijo medsebojnega sodelovanja nevrščenih dežel na področju znanosti in tehnologije. Ta naloga, tako je dejal na posvetovanju Branko Babič, podpredsednik gospodarske zbornice Slovenije, je za našo deželo zelo častna, vendar pa tudi izjemno zahtevna in odgovorna. Ker pa je pretežna večina nevrščenih dežel nerazvitih, pomeni takšna njihova usmeritev glede standardizacije tudi njihovo trdno odločenost, da se vključijo v mednarodno delitev dela ne le kot dobavitelje ceninih surovin, pač pa tudi kot izdelovalke industrijskih izdelkov.

Jugoslavija se je torej lotila tako politično kot gospodarsko sila občutljive naloge, ki pa je pomembna tudi za nadaljnji in hitrejši razvoj njenega gospodarstva samega. Namreč, gospodarsko sodelovanje z nevrščenimi državami zavzema v naših kratkoročnih in dolgoročnih gospodarskih usmeritvah vedno pomembnejše mesto. Osnova, oziroma eden izmed temeljev vse večje izmenjave industrijskih izdelkov in drugih dobrin, pa je prav gotovo p. enotne standardov v vsej gospodarski dejavnosti sodelujočih dežel. Brez tega masovna in cenena proizvodnja ni mogoča, prav tako si brez tega ni moč zamisliti niti izvoza niti uvoza blaga, če le-to po svojih zna-

čilnostih in lastnostih ne ustreza porabnikom.

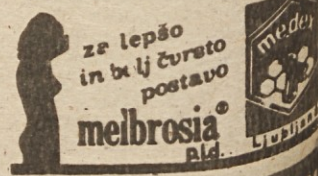
Alžirska konferenca nevrščenih je torej prekretnica v pojmovanju pomena standardizacije pri nas, seveda pa nas nemara prav zategadelj, ker smo doslej temu vprašanju posvečali premajhno pozornost, čakajo tako doma, kot tudi v mednarodni sferi velike težave. Ni namreč dovolj le dogovor o standardih na nivoju držav ali skupine držav, tega dogovora se je treba potem tudi držati in mu prilagoditi svojo industrijo, transportna sredstva... Kako drago je, če domača industrija ni sposobna izdelati, denimo, polizdelkov v določeni kakovosti ali dimenziji, pa vemo iz lastnih, dokaj grenkih izkušenj.

Če še malo sledimo referatom in razpravi na omenjenem posvetovanju, ugotovimo, da se v nerazvitih in razvijajočih se državah globoko zaveda pomena standardizacije za hitrejši razvoj dežel, njenega pomena za manjšanje velikanske razlike v življenjskem standardu v primerjavi z industrijskimi deželami. Ob tem pa je področje standardizacije v teh deželah kaj slabo zorana njiva: v glavnem dežele še nimajo svojih nacionalnih standardov, pač pa uporabljajo mednarodne ali pa le-te prirejajo. Vendar bo vsekakor nujno — zaradi klimatskih razmer, življenjskemu nivoju, energetskim in surovinskimi virom itd. Ob tem pa je jasno, da bo treba lastne standarde

prilagoditi mednarodnim in seveda doseči, da jih bodo nacionalne industrije res upoštevale.

Poseben problem v deželah v razvoju je pomanjkanje strokovnjakov, specializiranih za ta vprašanja, kajpak lahko veliko pomagajo tudi mednarodne organizacije, pa seveda tudi posamezne industrijske dežele s šolanjem kadrov, poslanjem svojih strokovnjakov v dežele v razvoju, s finančno pomočjo, organiziranjem izobraževalnih tečajev itd. Prav tu, pri izobraževanju kadrov, „posojanju“ strokovnjakov in pri drugih oblikah tehnične ali finančne pomoči, je tudi mesto našega gospodarstva. Ob tem pa moramo povedati, da je tudi naša dežela sibka na strokovnem področju, s katerim tudi njej primanjkuje strokovnjakov.

Tako bomo morali, če bomo hoteli na mednarodnem področju opraviti zastavljeno nalogo, krepiti poprijeti tudi doma, predvsem zato, ker področje standardizacije enkratna naloga, pač pa se stalno ponavlja. Zategadelj bo družba morala vložiti v reševanje teh vprašanj zlasti pa v dolgoročni program izobraževanja ustreznih kadrov znatno več truda, zlasti pa sredstev.

Prva TRIM akcija v Gorenju

Mladinska organizacija v to-
ni gospodinske opreme
Gorenje" Velenje je v nedeljo,
novembra 1974, organizi-
svojo prvo večjo TRIM ak-
cijo.

Kljub dežju se je na avtobus-
postaji v Gorenju zbralo bli-
sto mladink in mladincev, pa
starejših članov tega
članskega delovnega ko-
aktiva ni manjkalo med udele-
nici nedeljske akcije.

Da bi bil orientacijski pohod
naravo čim bolj zanimiv, je
na sporedu tekmovalje v
teki vrvi, v napihovanju balo-
na, ocenjevali pa so še znanje
tovarni Gorenje in točkovali
možnost udeležencev iz po-
meznih temeljnih organizacij
zruženega dela.

Potem ko so ekipe posamez-
ni TOZD pokazale svojo moč
teki vrvi, so odšle na 3 km
dolgo pot, speljano po obron-
nad tovarno. Na najvišji
teki, ob cerkvi Sv. Jakoba,
ekipe odgovarjale na zastav-
ena vprašanja. Čeprav kar pre-
razgreti, so udeleženci pra-
no odgovorili skoraj na vsa
vprašanja o razvoju svoje to-

varne. Nato so se spustili v do-
lino in opravili pred tovarno še
zadnjo nalogo.

Prijeten sprehod v naravo,
čeprav v slabem vremenu, so
udeleženci združili s koristnim.
Največ športne sreče in tudi
znanja so pokazali člani ekipe
TOZD štedilniki, ki so zbrali 74
točk. Ekipe TOZD elektronika,
čeprav številčno slabše zastop-
pana, je zbrala 72 točk in osvojila
drugo mesto. Na tretje
mesto se je uvrstila sicer najbolj
številna ekipa TOZD Chrom-
metal, ki je boljše uvrstitev za-
pravila s slabim napihovanjem
balona. Ekipe skupnih služb je
bila četrta (56 točk), peta je
bila TOZD hladilna tehnika (55
točk) in šesta TOZD pralna teh-
nika (47 točk).

IZJAVE PO AKCIJI:

SONJA ŠPEH, predsednica
mladine v TOZD hladilna teh-
nika: „Pot ni bila naporna. Šla
bi še večkrat. To bi morala
postati stalna oblika rekreativne
dejavnosti. Škoda, da so se ne-
kateri ustrašili dežja.“

JOŽE KREBL, predsednik
tovarniške konference ZSMS

Gorenje: „Glede na slabo vreme
in na prve oblike takšnih sre-
čanj pri nas, menim, da je
orientacijski pohod uspel. Vse-
kakor pa mislim, da si moramo
vsi aktivisti mladine in sindikata
v nadalje še bolj prizadevati, da
tovrstna rekreacija zaživi še
bolj.“

ZVONE PEČNIK, član ko-
misije za šport in rekreacijo pri
TK ZSMS Gorenje: „Organiza-
cija je bila dobra, čeprav je
slabo vreme preprečilo večjo
udeležbo. Vsi so šli z veseljem
na pot. Organizirali bomo še
več takšnih akcij. Upam, da
bomo pritegnili na podobna sre-
čanja še več udeležencev.“

MILAN KRETIČ, član komi-
sije za šport in rekreacijo TK
ZSMS: „Dela pri pripravah na
akcijo je bilo veliko. Še več
takšnih tekmovalj bi moralo
biti, še več sprehodov v na-
ravo.“

MIRA GOLOB, TOZD hla-
dilna tehnika: „Bila sem članica
komisije. Naša mladina dobro
pozna razvoj tovarne Gorenje.
Skoraj ni bilo vprašanja, na ka-
tere ga ni bilo slišati pravega od-
govora.“

IVICA VIDEMŠEK, TOZD
gradbeni elementi: „Proga bi
bila lahko daljša. Še več TRIM
akcij bi morali organizirati. Ve-
sela bi bila tudi tekmovalj in
srečanj na snegu.“

H. J.

MURSKA SOBOTA

Zaključek sindikalnih športnih iger

Pred kratkim so v Murški Soboti sklenili letošnje sindikalne športne igre. Udeležba, če jo primerjamo z lansko, je bila posamično nekoliko slabša, saj je razmerje 1 udeleženec proti 14 zaposlenim (lani 1:12). Ekipna udeležba pa je bila boljše, saj je letos sodelovalo 39 ekip (lani 34).

Kljub temu, da je bilo letos število ekip večje, vseeno z udeležbo ne moremo biti zadovoljni, kajti nekatere prijavljene ekipe so bile neresne, zato so iz končnega tekmovalja izpadle kar tri panoge: atletika, kolesarjenje in plavanje.

Sindikalne športne igre so se tudi letos odvijale v dveh delih: v spomladanskem in jesenskem. Glede na povečano število ekip je jesenski zaključni del bil nekoliko v zaostanku, zato bodo prihodnje leto nekoliko „pohiteli“. Finalni zaključek iger naj bi bil prve dni oktobra, uradni pa ob dnevu republike.

Glede na vse večjo priljubljenost sindikalnih iger se bodo sindikalni športni delavci prihodnje leto povezali s temeljno telesno-kulturno skupnostjo v Murški Soboti.

Letošnje sindikalne športne igre so bile v atletiki, kegljanju, streljanju, malem nogo-

metu, namiznem tenisu, odbojki, plavanju, kolesarjenju in šahu. Vrstni red prvih desetih ekip v skupni razvrstitvi je naslednji: Pannonija (239 točk), Konstruktor (205), Mura (162), Potrošnik (133), Merkur (121), SZSV (121), Pomurski tisk (104), Elektro (100), Ljubljanska banka (97) in UJV (97 točk).

Ob zaključku sindikalnih iger so tudi letos v Murški Soboti pripravili zabavno prireditvev „Šport in glasba“, ki je bila povezana s podelitvijo pokalov in priznanj najboljšim. Toliko bolj, ker so bile letošnje sindikalne igre — jubilejne — desete! V nabit polni dvorani kina Park je nastopil glasbeni ansambel Mojmir Sepeta s pevcem Bracom Kerenom, program pa je povezoval napovedovalec Jaka Bogataj. Sodelovali so tudi športni novinarji: Franek Trefalt, Franci Pavšar in Tonček Gider in nekateri znani slovenski športniki: Mima Jaušovec, Nataša Urbančič, Ivan Bajec, Janez Zakotnik, Zvone Zanošar itd.

Na tej prireditvi so prvič podelili trim značke: zlato profesorju Evgenu Titanu, srebrni pa Jožetu Bratošu in Štefanu Srešu.

Š. SOBOČAN

Nova telovadnica na Ravnah na Koroškem

V Meziški dolini si že nekaj
prizadevajo, da bi zagoto-
vili pogoje za nemoten pouk
telesne vzgoje skozi vse šolsko
leto, torej tudi v jesenskih in
zimskih mesecih. Največ težav
pogoj v samem občinskem sre-
čanju, na Ravnah na Koroškem,
je za učence osnovne šole

ureditev že obstoječih telovad-
nic v Mezi in Črni na Koro-
škem.

V prizadevanja za uresniči-
tev perspektivnega programa
gradnje objektov za potrebe šol-
ske telesne vzgoje se je vključila
tudi delovna skupnost Želez-
zarne Ravne na Koroškem. Že
lani so železarji na sestankih
delovnih skupin, ko so odločali
o delitvi sredstev sklada skupne
porabe sklenili, da bodo prispe-
vali denar za gradnjo telovad-
nice pri osnovni šoli „Prežihov
Voranc“. Te dni so začeli s
prvimi deli za ta prepotrebni
objekt, v katerem bo telovad-
nica, opremljena s sodobnimi
napravami za telesno vzgojo.
Dela morajo biti končana naj-
pozneje do konca prihodnjega
leta.

V Meziški dolini so prepri-
čani, da bodo hkrati z gradnjo
nove telovadnice pri osnovni
šoli „Prežihov Voranc“ na Ravnah
na Koroškem uredili tudi
druge objekte za potrebe šolske
telesne vzgoje v občini.

(Ma)

V Velenju so na občinskem sindikalnem prvenstvu v krosu zmagali na 1000 m predstavniki Društva telesnih invalidov v postavi Ivan Petek, Franc Jošt in Alojz Hil. (Foto: L. O.)

VELENJE

Slaba udeležba

Letos prvič so v okviru delavskih športnih iger organizirali v Velenju tudi tekmovalje v krosu za člane osnovnih sindikalnih organizacij.

Udeležba ni bila takšna kot so pričakovali organizatorji. Nastopilo je 21 športnikov, medtem ko so ženske spet stale ob strani.

Rezultati: 1000 m: Tine Štajener REK 3:24,2, Jaka Grošl SDK, Silovšek Jože, ERA, Anton Juršnik, RŠC, Ivan-Petek, Društvo invalidov, itd.

1500 m: Spasoje Tešanovič RŠC 4:56,1, Tone Vedenik REK, Štefan Obal REK, Stanko Koselj REK, itd.

Ekipno so zmagali predstavniki REK, drugi pa so bili športniki Društva telesnih invalidov Velenje. Ti so nastopili tudi najbolj množično.

L. O.

Pokal v rokah Tekstilindusa

V mesecu oktobru je bilo na
kegljiščih Hmezada v Žalcu in
Mogorja v Celju, v organizaciji in
pod pokroviteljstvom Tekstilne
tovarne JUTEKS Žalec, tradi-
cionalno tekmovalje slovenskih
kegljencev v kegljanju. Kljub re-
šeni udeležbi, sodelovalo je
35 delovnih organizacij s 530
nastopajočimi (150 žensk in
380 moških), je bilo tekmo-
vanje na izredno visoki ravni.

REZULTATI:
Moški — borbene igre: 1. To-
per Celje 892 kegljev, 2.

Tekstilindus Kranj 817, 3.
Tekstina Ajdovščina 816.

Moški — 6 x 200: 1. Tekstil-
indus Kranj 5702 keglja, 2. To-
per Celje 5370, 3. Metka Celje
5087.

Moški — posamezno: 1. Ka-
čič, Metka Celje 1033, 2. Jen-
kole, Tekstilindus Kranj 1013,
3. Martelanc, Tekstilindus
Kranj 993.

Moški — pari: 1. Jenkole-
Martelanc, Tekstilindus Kranj
2006, 2. Dobrišek-Justin, Toper
Celje 1886, 3. Marinšek-Rogelj,

Tekstilni center Kranj 1878.

Ekipno moški: Tekstilindus
Kranj 119 točk, 2. Toper Celje
72 točk, 3. Metka Celje 43
točk.

Ženske — 4 x 100: 1. Kokra
I. Kranj 1625 kegljev, 2. MTT I.
Maribor 1580, 3. Dekorativna
II. Ljubljana 1513.

Ženske — posamezno: 1. Za-
lokar, Tkanina Celje 468, 2.
Žumer, Kokra Kranj 458, 3.
Tomišč, Tkanina Celje 451.

Ženske — pari: 1. Žumer-
Vidali, Kokra Kranj 906, 2. Za-

lokar-Trglavčnik, Tkanina Celje
894, 3. Šloger-Faja, Metka
Celje 857.

Ekipno ženske: 1. Kokra
Kranj 65 točk, 2. Tkanina Celje
61 točk, 3. Metka Celje 38
točk.

V tekmovalju za prehodni
pokal Tekstilniade je vrstni red
naslednji: 1. Tekstilindus Kranj
126 točk, 2. Toper Celje 97
točk, 3. Metka Celje 81 točk.

Tekstilindus je zmagovalec že
tretjič zapored, zato je osvojil
pokal v trajno last.

Na kegljišču v hotelu „PAKA“ v Velenju so se te dni pomerili v kegljanju moška in ženska ekipa iz REK — Velenje in kegljači iz Krapinskih toplic.

Zmagali so Velenjčani, in sicer ženske 204:182 za REK in moški 427:322 prav tako za ekipo REK iz Velenja. Povratno srečanje bo v Krapinskih toplicah v mesecu decembru.

L. O.

METKA

Tekstilna tovarna in konfekcija
CELJE

ČESTITA
VSEM DELOVNIM LJUDEM
ZA PRAZNIK REPUBLIKE 29. NOVEMBER
IN JIM ŽELI
ŠE VELIKO DELOVNIH USPEHOV

**Ljubljanska
banka**

Podružnica Celje

OB DNEVU REPUBLIKE
ČESTITAMO
VSEM OBČANOM
IN JIM ŽELIMO
ŠE VELIKO
DELOVNIH USPEHOV!

LJUBLJANA

podjetje za proizvodnjo in prodajo
toplotne energije, 61000 Ljubljana,
Toplarniška 19, telefon 42-880.

PREDSTAVLJA OSNOVNI
ENERGETSKI VIR LJUBLJANE
ZA:

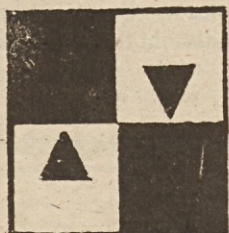
- tehnološko paro za industrijo,
- vročo vodo za ogrevanje stano-
vanjskih in poslovnih prostorov
ter za bojlersko vodo.

PRIKLJUČITEV NA TOPLARNO
POMENI:

- ceneno oskrbo z energijo,
- večjo zanesljivost dobave,
- zmanjšanje onesnaženja ozračja
in s tem tudi zmanjšanje koro-
zijskih vplivov ozračja,
- razbremenitev mestnega prometa
za transport goriv in pepela,
- razbremenitev dela v industriji in
gospodinjstvih.

ČESTITAMO ZA PRAZNIK
REPUBLIKE 29. NOVEMBER

INDUSTRIJA TEHTNIC IN FINOMEHANIKE

LIBELA

63000 CELJE
Opekarniška 2

ČESTITA VSEM
DELOVNIM LJUDEM
ZA PRAZNIK REPUBLIKE
IN JIM ŽELI ŠE VELIKO
DELOVNIH USPEHOV.

KORS

Konfekcija oblačil p. o.

Rogaška Slatina

Čestita vsem
delovnim ljudem
za praznik republike 29. november
in jim želi še veliko
delovnih uspehov.
Čestitkam se pridružuje
tudi sindikalna organizacija
konfekcije oblačil KORS.

Lesna industrija

BOR
LAŠKO

ČESTITA VSEM
DELOVNIM LJUDEM
ZA PRAZNIK REPUBLIKE 29. NOVEMBER
IN JIM ŽELI ŠE VELIKO
DELOVNIH USPEHOV.

ALPOS

Tovarna kovinskih izdelkov
in opreme

ŠENTJUR PRI CELJU p. o.

ČESTITA VSEM
DELOVNIM LJUDEM
ZA PRAZNIK REPUBLIKE 29. NOVEMBER
IN JIM ŽELI ŠE VELIKO DELOVNIH USPEHOV.

Pomurka

EXPORT — IMPORT

MURSKA SOBOTA
JUGOSLAVIJA

KMETIJSKO INDUSTRIJSKI KOMBINAT — POMURKA

s svojimi temeljnimi organizacijami združenega dela:

- KMETIJSKO GOSPODARSTVO, Rakičan
- OBRAT ZA SODELOVANJE S KMETI, Murska Sobota
- KMETIJSKA ZADRUGA, Lendava
- MESNA INDUSTRIJA, Murska Sobota
- TOVARNA MLEČNEGA PRAHU, Murska Sobota
- »AGROMERKUR« — perutninarstvo in transport, Murska Sobota
- GOZDNO IN LESNO GOSPODARSTVO, Murska Sobota

Uspešno usklajuje osnovno družbeno in zasebno kmetijsko proizvodnjo z živilsko predelavo in prodajo.

Kmetijsko industrijski kombinat »Pomurka« se vključuje v širši program razvoja kmetijstva v Sloveniji. V svojem programu razvoja si je KIK Pomurka zadala obsežne naloge, ki jih uresničuje iz leta v leto. Osnovni koncept razvoja v KIK Pomurki temelji na povečanju kmetijske proizvodnje in na predelavi teh proizvodov na domačem območju. Taka prizadevanja se kažejo predvsem v povečanju predelovalnih zmogljivosti in v organiziranju proizvodnje surovin za predelovalno industrijo.

V svoji dejavnosti je KIK »Pomurka« v letu 1974 dosegel pomembne rezultate. TOZD Mesna industrija je začela graditi klavnico. Proizvodnja v novi klavnici bo večja od dosedanje proizvodnje za 2,5-krat. Kapaciteta nove klavnice bo zakol 150.000 svinj in 35.000 glav govedi. Zavoljo povečanih kapacitet klavnice bo zgrajena hladilnica za meso v zmogljivosti 2.000 ton mesa. Začetek gradnje hladilnice bo v letu 1975. Da bi zagotovili zadostno količino surovin, bo TOZD Kmetijsko gospodarstvo Rakičan začela graditi prašičje farne s kapaciteto 104.000 svinj letno. Potrebe po močnih krmilih se bodo precej povečale, zaradi tega bomo gradili mešalnice močnih krmil z zmogljivostjo 80.000 ton letno.

TOZD Gozdno in lesno gospodarstvo je začela z gradnjo novega žagarskega obrata v Lendavi. Na tej žagi bo stekla polfinalna predelava listavcev in iglavcev. Predelan les bo zapuščal našo pokrajino više ovrednoten, s tem pa se bo dohodek TOZD precej povečal.

TOZD Obrat za sodelovanje s kmeti v Murski Soboti in Kmetijska zadruga v Lendavi uspešno organizirata proizvodnjo v zasebnem sektorju kmetijstva. Posebnega pomena je hranilno-kreditna služba, ki daje kredite zasebnim kmetovalcem za organiziranje kmetijske proizvodnje.

KIK »Pomurka« daje velik poudarek razvoju lastne trgovske mreže po vsej Jugoslaviji. S svojimi prodajalnami in skladišči se skuša čimbolj približati potrošnikom in jim ponuditi svoje kvalitetne izdelke. Poleg že obstoječih prodajaln v Murski Soboti, Mariboru, Ljubljani, Kranju, v Novi Gorici in skladišč v Sarajevu, Splitu in Skopju je bilo zgrajeno novo skladišče na Reki.

Glavni cilj Pomurke je proizvesti čim več hrane in to pretežno z lastnimi surovinami. Pridružujemo se čestitkam za praznik republike!

Strojna tovarna Trbovlje v Trbovljah

ČESTITA
VSEM DELOVNIM LJUDEM
ZA PRAZNIK REPUBLIKE
29. NOVEMBER
IN JIM ŽELI
ŠE VELIKO
DELOVNIH USPEHOV.

ENERGOINVEST SARAJEVO

Tovarna elektromotorjev in elektroopreme

VARNOST ZAGORJE OB SAVI

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM
ZA PRAZNIK REPUBLIKE
IN JIM ŽELI ŠE VELIKO DELOVNIH USPEHOV!

Industrija
volnenih
izdelkov

VOLNA LAŠKO

ČESTITA
VSEM DELOVNIM LJUDEM
ZA PRAZNIK REPUBLIKE
29. NOVEMBER!

organizacija poslovnega združevanja
RUDARSKO INDUSTRIJSKA SKUPNOST

RUDIS
TRBOVLJE JUGOSLAVIJA

OPZ RUDARSKO INDUSTRIJSKA SKUPNOST »RUDIS«

je bila ustanovljena v decembru 1959. leta z namenom, da raziskuje, projektira, gradi in kompletno opremlja objekte s področja rudarstva, energetike, gradbeništva ter industrije gradbenega materiala. V preteklih 15 letih se je skupnost RUDIS uveljavila kot inženiring organizacija 33 članov, ki izvajajo investicijska dela doma in v tujini.

Člani združenja imajo bogate izkušnje pri izvajanju raziskovalnega in procesnega do vključno izvedbenega inženiringa.

DEJAVNOST:

Geodetska dela
Geologija in vrtnanje
Raziskave materiala in konstrukcij
Tehnologija
Projektiranje in inženiring
Rudarsko gradbena dela
Gradbeništvo
Proizvodnja gradbenega materiala
Proizvodnja rudarske in industrijske opreme
Montaža rudarskih in industrijskih naprav
Zastopanje tujih tvrdk
Industrijska kooperacija
Izvoz in uvoz
Soljanje kadrov

OB DNEVU REPUBLIKE ČESTITAMO VSEM DELOVNIM LJUDEM
IN JIM ŽELIMO ŠE VELIKO DELOVNIH USPEHOV!

DE DELAVSKA ENOTNOST

Posebna izdaja
Delavske enotnosti

2. 12. 1974

Glavni in odgovorni urednik
IVO TAVČAR

OSNUTKI RESOLUCIJ

RESOLUCIJA O OSNOVNIH SMEREH AKTIVNOSTI SINDIKATA V REALIZACIJI USTAVE IN STALIŠČ X. KONGRESA ZKJ

RESOLUCIJA O NALOGAH SINDIKATOV V GRADITVI SISTEMA PRIDOBIVANJA IN DELITVE DOHODKA IN OSEBNIH DOHODKOV

RESOLUCIJA O NALOGAH SINDIKATA PRI ZBOLJŠEVANJU IN NADALJNJEM RAZVOJU MEDSEBOJNIH RAZMERIJ DELAVCEV V ZDRUŽENEM DELU

RESOLUCIJA O NALOGAH SINDIKATOV PRI HITREJŠEM REŠEVANJU STANOVANJSKIH PROBLEMOV IN PRI IZBOLJŠEVANJU ŽIVLJENJSKIH POGOJEV DELOVNIH LJUDI

RESOLUCIJA O NALOGAH SINDIKATOV PRI IZBOLJŠEVANJU IN ZAŠČITI DELOVNEGA IN ŽIVLJENJSKEGA OKOLJA

RESOLUCIJA O NALOGAH SINDIKATA PRI IZBOLJŠEVANJU ZDRAVSTVENE ZAŠČITE, ZDRAVSTVENEGA IN POKOJNINSKO-INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA DELAVCEV

RESOLUCIJA O NALOGAH SINDIKATOV NA PODROČJU ODDIHA IN REKREACIJE DELAVCEV

RESOLUCIJA O NALOGAH SINDIKATA V IZOBRAŽEVANJU IN USPOSABLJANJU DELAVCEV ZA DELO IN ZA SAMOUPRAVLJANJE

RESOLUCIJA O NALOGAH SINDIKATOV PRI RAZVIJANJU KULTURNEGA ŽIVLJENJA DELAVCEV

RESOLUCIJA O NALOGAH SINDIKATOV PRI URESNIČEVANJU SAMOUPRAVNE DELAVSKE KONTROLE

RESOLUCIJA O NALOGAH SINDIKATA V ZVEZI Z ZAČASNIM ZAPOSLOVANJEM JUGOSLOVANSKIH DELAVCEV V TUJINI

RESOLUCIJA O NALOGAH SINDIKATOV IN ZVEZE SINDIKATOV JUGOSLAVIJE V SPLOŠNO-LJUDSKI OBRAMBI, VARNOSTI IN DRUŽBENI SAMOZAŠČITI

RESOLUCIJA O MEDNARODNI DEJAVNOSTI ZSJ

V obdobju med VI. in VII. kongresom zveze sindikatov Jugoslavije so bili doseženi pomembni uspehi v samoupravnem in materialnem razvoju družbe in uresničene so bile daljnosežne spremembe v družbenoekonomskem in političnem sistemu. Družbeni nosilec teh sprememb je delavski razred pod vodstvom zveze komunistov Jugoslavije. Zveza sindikatov Jugoslavije se vse bolj uveljavlja kot organizirana družbenopolitična in akcijska sila delavskega razreda in kot činiatelj njegovega povezovanja v boju za graditev samoupravne socialistične družbe.

Z novo ustavo SFRJ so bile storjene pomembne spremembe in omogočeno je bilo uresničevanje odločilne vloge delavskega razreda v razvoju socialistične družbe. Z ustavo so postavljeni družbeni temelji za delovanje sindikata kot integralnega dela samoupravnega sistema in kot najširše oblike organiziranja delavskega razreda v neposrednem uresničevanju oblasti in razvoju samoupravljanja. Ustava zagotavlja novo družbeno vlogo sindikata, predvsem v razvoju samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov in združenem delu; oblikovanju kriterijev za pridobivanje in delitev dohodka in osebnih dohodkov, sprejemanju in realizaciji samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov; delovanju in razvoju delegatskega sistema; kadrovske politiki; reševanje sporov v združenem delu in v samoupravljanju; zaščiti samoupravnih in drugih pravic delavcev itd.

Deseti kongres ZKJ je jasno določil smeri nadaljnje akcije socialističnih sil; uresničenje neposredne oblasti delavskega razreda in graditev samoupravnih proizvodnih odnosov pa je okarakteriziral kot cilj delovanja vseh družbenih činiteljev. Kongres je posebej opozoril na pomen in odgovornost družbenega angažiranja sindikata za politično in samoupravno organiziranje in aktivnost delavcev. Zveza sindikatov Jugoslavije sprejema vsa stališča X. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije in se bo v praksi odločno borila za njihovo uresničevanje.

Izhajajoč iz poročila, predloženega kongresu, javne razprave o kongresnih dokumentih, stališč in sklepov republiških kongresov in pokrajinskih konferenc zveze sindikatov, ocen in stališč iz referatov in razprave, sprejema VII. kongres zveze sindikatov Jugoslavije naslednjo

Resolucijo o osnovnih smereh aktivnosti sindikata v realizaciji ustave in stališč X. kongresa ZKJ

I.

1. Najpomembnejša naloga sindikata v prihodnjem obdobju je odločen boj za dosledno uresničevanje ustave in stališč X. kongresa ZKJ. Za to nalogo se mora zavzeti ves delavski razred, zato je nujno, da se zagotovi organiziranost in enotnost njegove neposredne družbenopolitične akcije. Sindikat bo organiziral ves delavski razred in ga z drugimi socialističnimi silami v združenem delu akcijsko povezal in spodbujal v boju za uresničitev ustavnih načel.

Pri uresničevanju ustave se sindikat neposredno prizadeva za odkrivanje samoupravno socialističnih rešitev in premagovanje družbenih nasprotij. Aktivno sodeluje v oblikovanju razredno družbenopolitične orientacije in enotne izhodiščne osnove za delo temeljnih organizacij združenega dela, krajevnih skupnosti in vseh oblik njihovega samoupravnega povezovanja.

2. Z bojem za razvoj samoupravljanja in za uresničevanje interesov delavskega razreda bo sindikat prispeval h krepitvi bratstva in enotnosti in k uresničevanju enakopravnosti vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti. Pomembna naloga sindikatov je, da spodbujajo in neposredno sodelujejo pri graditvi odnosov in oblik medsebojnega sodelovanja, dogovarjanja in sporazumevanja republik in pokrajin o skupnih interesih. S svojo akcijo bodo organizacije sindikata vplivale na razvoj solidarnosti in vzajemne pomoči narodov in narodnosti Jugoslavije.

3. Sindikat bo aktivno sodeloval pri organiziranju akcij in oblikovanju stališč socialistične zveze in odgovorno deloval za uresničevanje skupno določene politike. Zavzemal se bo za široko demokratizacijo socialistične zveze, ki bo omogočila popolno družbeno uveljavitev interesov delavskega razreda, splošno mobilizacijo in organizirano akcijo vseh socialističnih sil za njih uresničitev.

Mladi delavci morajo imeti pomembno vlogo v družbeni aktivnosti sindikata. Organizacije in organi sindikata bodo bolj vsestransko sodelovali z organizacijami zveze socialistične mladine.

4. Uresničevanje ustavnega načela, da delo predstavlja osnovo skupnega družbenega položaja človeka, je ena od najpomembnejših nalog sindikata. Ta naloga terja boj za nadaljnji samoupravni razvoj proizvodnih odnosov, v katerih bo delavski razred upravljal z vso družbeno reprodukcijo in neposredno odločal o pogojih in o rezultatih svojega dela kot o temelju za ustvarjanje in delitev skupnega dohodka.

Dosledno se mora razvijati temeljna organizacija združenega dela kot osnovna socialističnih proizvodnih odnosov in vsega organiziranja združenega dela. Organizacije sindikata so dolžne, da kritično proučijo dosedanje prakso ustanavljanja in dela temeljnih organizacij združenega dela in da, po potrebi, začnejo akcijo za iskanje boljših rešitev, ob doslednem spoštovanju ustavnih odredb. Skupne službe se ne smejo konstituirati kot temeljne organizacije združenega dela.

Sindikat se bo še posebej prizadeval za razvoj neposrednega samoupravljanja v temeljnih organizacijah združenega dela. Nujno je uveljaviti zbore delavcev in druge oblike neposrednega odločanja. Organizacije sindikata so dolžne, da s svojo akcijo spodbujajo stalno izboljševanje aktivnosti v teh oblikah in da se odločno upirajo vsem poskusom njihovega izigravanja in zlorabe.

5. Nujna je odločna akcija sindikata, da bi pospešili samoupravno združevanje dela in sredstev med vsemi področji in v njih. V samoupravnem združevanju dela in sredstev je sindikat dolžar organizirati delavce, da demokratično in neposredno sprejemajo sklepe po postopku, določenem v ustavi in v samoupravnih aktih.

6. Organizacije in organi sindikata morajo s svojimi pobudami, z jasno opredeljenimi zahtevami in stališči pospešiti proces samoupravnega konstituiranja interesnih skupnosti na vseh področjih samoupravnega združevanja dela in zadovoljevanja skupnih potreb delovnih ljudi. Zato je nujno odločno in takojšnje angažiranje sindikata v akcijah socialistične zveze. Organizacije in organi sindikata se bodo zavzemali za dosledno uresničevanje ustavnih načel v delu in v razvoju interesnih skupnosti. Nujno je zagotoviti, da se subjekti samoupravnega združevanja v interesno skupnost enakopravno dogovarjajo o skupnih interesih, potrebah in akcijah, in da delovni ljudje neposredno odločajo o združevanju sredstev in o programih dela interesnih skupnosti.

7. Da bi zagotovili hitrejše samoupravno združevanje dela in sredstev ter skupni razvoj samoupravnih odnosov v združenem delu, v interesnih in v družbenopolitičnih skupnostih, je nujno pospešiti samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje. Organizacije sindikata so dolžne, da sprožijo pobude za sprejem samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov. Z neposrednim sodelovanjem pri določanju vsebine sporazumov in dogovorov ter pri njihovem uresničevanju, se bo sindikat zavzemal za prevlado razrednih interesov in bo odločno nasprotoval poskusom vsiljevanja partikularističnih interesov. Pri tem je treba zagotoviti, da delovni ljudje neposredno izpovedujejo svoja stališča in enakopravno sodelujejo v samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju.

Organizacije in organi sindikata naj kritično preučijo in po potrebi sprožijo postopek za spremembo in usklajevanje samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov z ustavo. Hkrati se bodo borili za spoštovanje in dosledno uresničevanje sporazumov in dogovorov, zasnovanih na ustavi, in zahtevali bodo, naj kličejo na odgovornost vse, ki jih kršijo ali jih posledno ne spoštujejo.

8. Ena od najpomembnejših nalog sindikata je boj za stalno izpopolnjevanje in dosledno funkcioniranje samoupravnega delegatskega sistema. Organizacije sindikata se morajo zavzemati, da bodo pobude, zahteve in neposredni dogovori delovnih ljudi v temeljnih organizacijah združenega dela in v krajevnih skupnostih osnova za samoupravno odločanje na vseh področjih in na vseh ravneh samoupravno organizirane družbe. Treba je ustvariti pogoje, da delegacije aktivno sodelujejo v samoupravnem življenju temeljnih organizacij združenega dela in v krajevnih skupnostih, da jih obveščajo o problemih in o delu ustreznih družbenih organov in da pojasnjujejo sklepe, pri sprejemu katerih so neposredno sodelovale.

Organizacije in organi sindikatov morajo vplivati, da bi samoupravne delegacije delale kot kolektivna telesa, da bi se delegat v svoji delegaciji in v samoupravni skupnosti, ki ga je delegirala, dogovarjal o stališčih, ki jih bo zastopal in da jim bo polagal račune o svojem delu. Sindikat se bo zavzel tudi za stalen razvoj sodelovanja med delegacijami, spodbujal in usmerjal bo dogovarjanje delegacij iz posameznih vej in grupacij. Odločno se je treba upreti težnjam po ločevanju delegacij od temeljnih samoupravnih skupnosti in poskusom, da se spremenijo v instrument vsiljevanja raznih partiku-

larističnih interesov.

Preko svojih članov v skupščinskih delegacijah družbenopolitičnih organizacij bodo organizacije sindikata vplivale, da bodo skupščine v svojem delu upoštevale stališča sindikatov in skupna stališča, dogovorjena v socialistični zvezi. Stalno bodo spremljale aktivnost svojih delegatov, zahtevale, da delujejo odgovorno in da jim polagajo račune o svojem delu.

9. Ena od najpomembnejših smeri akcije sindikata je prizadevanje, da delovni ljudje neposredno odločajo o zadovoljevanju skupnih potreb in da za to sami izdvajajo in samoupravno združujejo sredstva. Zavoljo tega morajo organizacije sindikata s svojim delovanjem prispevati, da bi se krajevne skupnosti oblikovale in delovale kot osnovne samoupravne celice družbe, v katerih se bodo delovni ljudje neposredno dogovarjali o skupnih potrebah. Zato je nujno, da sindikalne organizacije sodelujejo v akcijah krajevnih in občinskih organizacij socialistične zveze in da s svojimi zahtevami in opredelitvami zagotavljajo uresničevanje delavskih interesov. Zlasti je pomembno, da organizacije sindikata spodbujajo in usmerjajo prakso samoupravnega združevanja sredstev temeljnih organizacij združenega dela in krajevnih skupnosti, da bi tako neposredno zadovoljevali življenjske potrebe delavcev.

10. Dosledno uresničevanje ustave zahteva, da vsakdo odgovorno opravlja svojo družbeno funkcijo in da so na ključnih pozicijah v družbi najposobnejši ljudje, ki se odločno borijo za interese delavskega razreda in za razvoj samoupravljanja. Sindikalne organizacije se bodo zavzemale, da bi takšne ljudi volili za delegate in na odgovorne položaje v organih samoupravljanja, v poslovnih organih in v skupščinah interesnih ter družbenopolitičnih skupnosti. Pri tem bodo zahtevale, da se v samoupravnih delegacijah, organih samoupravljanja in v skupščinah zagotovi delavska večina, kakor tudi ustrezna zastopanost žensk in mladine, in da se stalno širi praksa neprofesionalnega opravljanja političnih funkcij.

Sindikat bo zahteval politično in samoupravno odgovornost pri opravljanju vseh družbenih funkcij in ne bo podprl nikogar, ki se v praksi ne bo potrjeval v delu za samoupravno usmeritev in ki ne bo pokazal rezultatov pri uresničevanju ustave in sklepov X. kongresa ZKJ. Organizacije sindikatov so dolžne, da takoj sprožijo pobudo, da bi takšne posameznike odstavili z odgovornih funkcij.

11. Organizacije in organi sindikata se bodo zavzemali, da se samoupravna delavska kontrola organizira in uresničuje kot samoupravna pravica in obveznost vseh delavcev. Nujno je, da se zagotovi oblikovanje in učinkovito funkcioniranje delavske kontrole v vseh temeljnih in drugih organizacijah združenega dela, v samoupravnih delovnih skupnostih, bankah, pri skladih, zavarovalnih zavodih in drugih pomembnih institucijah v interesnih in družbenopolitičnih skupnostih. Organizacije in organi sindikata so dolžni, da se borijo proti poskusom manipuliranja in zlorabe organov delavske kontrole.

II.

1. Kongres ocenjuje, da dosežena raven družbeno-ekonomskega razvoja, ob odločnem in doslednem uresničevanju ustave in stališč X. kongresa ZKJ, in na tej osnovi hitrejša in učinkovitejša urejanje mnogih zapletenih problemov, omogoča, da se bolj uspešno uresničuje politika stabilizacije, dinamičen in stabilen ekonomski in socialni razvoj države. Organizacije in organi sindikata se morajo odločno in vztrajno bojevati za oblikovanje in dosledno uresničevanje dolgoročnih, srednjeročnih in letnih načrtov razvoja v organizacijah združenega dela in v družbenopolitičnih skupnostih, za povečanje proizvodnje in produktivnosti dela, za večji dohodek in na tej osnovi, za nadaljnjo rast življenjskega standarda.

Kongres ugotavlja, da ni dokončano spreminjanje vseh odtujenih sredstev v poslovne sklade združenega dela in da se znaten del akumulacije še nadalje deli mimo združenega dela in njegovih interesov. Zato je treba usmeriti akcijo sindikata k odkrivanju konkretnih rešitev za odpravo odtujevanja dohodka od njegovih ustvarjalcev. Urejanje problemov družbeno-ekonomskega razvoja se mora zasnovati na odločujočem vplivu in odgovornosti delavcev v združenem delu.

Sindikat se bo zavzel, da bi se z družbenimi dogovori oblikovala in uveljavljala skupna politika razvoja vseh socialističnih republik in pokrajin, predvsem pa za uresničevanje optimalne stopnje rasti v bolj stabilnih pogojih razvoja, ustrezne delitve nacionalnega dohodka na akumulacijo in potrošnjo, optimalne strukture investicij in kompletarnosti gospodarstva. Hitrejši razvoj gospodarsko premalo razvitih republik in SAP Kosovo je po oceni kongresa eno od pomembnih vprašanj skupnega gospodarskega razvoja. Treba je torej, upoštevajoč ta dejstva, pospešiti razvoj in funkcioniranje enotnega jugoslovanskega tržišča in uspešneje urejati strukturne in druge probleme v gospodarstvu in družbi. Pri dogovarjanju in spo-

razumevanju o politiki in o programih razvoja Jugoslavije se mora zagotoviti enakopravnost vseh sodelujočih.

Kongres zadaljuje organizacije in organe sindikata, da s svojo aktivnostjo prispevajo k uresničevanju ciljev in nalog razvojne politike, še posebej na prioritarnih področjih kot so energija, surovine, hrana in promet. Sindikat se bo zavzel za večje stimuliranje proizvodnega dela in ustvarjalnosti na vseh področjih družbenega dela in za maksimalno izkoriščanje obstoječih proizvodnih in drugih kapacitet ter izvorov surovin.

2. Kongres poudarja, da se morajo sindikati z odločno akcijo zavzeti za širše povezovanje in združevanje dela in sredstev temeljnih organizacij združenega dela, v delovnih in sestavljenih organizacijah, velikih sistemih, in v interesnih gospodarskih skupnostih medsebojno odvisnih organizacij v procesu proizvodnje. Sindikat bo podpiral ustanavljanje proizvodno prometnih kompleksov in sistemov, ki po svojih tehnično tehnoloških možnostih predstavljajo ogrožje za hitrejšo povečanje proizvodne, produktivnosti dela, dohodka in akumulacije. Zato se bo sindikat prizadeval, da se hitreje in popolneje uresničuje proces združevanja dela in sredstev proizvodnih in prometnih organizacij, usklajevanja njihovih razvojnih programov, prevzemanja skupne odgovornosti in rizika za napredek proizvodnje in prometa v skladu s sporazumi o združitvi. Temu pa je treba podrediti sredstva bank, zavarovalnih zavodov in drugih finančnih organizacij.

Sindikat je dolžan, da se bojuje za uresničanje materialnih in drugih družbenih pogojev za večjo stimulacijo znanstveno raziskovalnega dela in ustvarjalnosti, večjo povezanost znanosti in gospodarske prakse, širšo in bolj učinkovito uporabo rezultatov znanstveno tehničnega napredka v vseh gospodarskih in drugih družbenih dejavnostih.

3. Sindikat se mora s konkretno akcijo zavzeti za integracijo raznih področij dela v celoti in za ustanavljanje proizvodno prometnih kompleksov, povezovanje velikih sistemov in podobno. To je pogoj, da združeno delo postane resnični nosilec samoupravnega sistema planiranja in zagotavlja bolj skladne odnose v pridobivanju in delitvi dohodka. Naloga sindikata je, da skupaj z gospodarsko zbornico sodeluje pri usklajevanju in programiranju razvoja v grupacijah, medgrupacijah, na delovnih področjih in v proizvodnih kompleksih. Nesprejemljiva je razvojna politika, ki temelji na nizkem dohodku, nizkih osebnih dohodkih in na nizkem življenjskem standardu.

4. Urejanje problemov zaposlenosti je pomemben cilj in naloga razvojne politike in zato bo sindikat podprl s svojo akcijo ustvarjanje bolj ugodnih pogojev za nadaljnje večanje delovnega angažiranja prebivalstva in zaposlovanja, za zmanjševanje nezaposlenosti in za hitrejšo zaposlovanje mladih kvalificiranih kadrov. Upoštevajoč, da bo pomemben del akumulacije usmerjen v kapitalno intenzivne investicije, zaradi urejanja strukturnih problemov, je nujno, da se sindikat zavzema za sestavo in realizacijo tistih programov, ki zahtevajo manj sredstev, zagotavljajo pa večjo zaposlitev. Z družbenimi dogovori in s samoupravnimi sporazumi bo sindikat, skupaj z drugimi družbenimi činitelji, spodbujal ustvarjanje pogojev za svobodno gibanje dela in oblikovanje enotnega delovnega področja v državi. Z medrepubliškiimi in medobčinskimi družbenimi dogovori je treba ustvariti pogoje za večjo profesionalno in teritorialno gibljivost delavcev.

Nujno je tudi ustvariti pogoje za sprejem v združeno delo tistih delavcev, ki se vračajo z začasnega dela v tujini. Sindikat se bo še nadalje zavzemal za politiko organiziranega zaposlovanja delavcev v tujini in nudil bo neposredno pomoč za njihovo zaščito in zagotavljanje ustreznega družbeno-ekonomskega položaja.

5. Sindikat se bo trudil, da bi ustvarili pogoje za razvoj družbenih dejavnosti v skladu s potrebami družbeno-ekonomskega razvoja v celoti in zahteval, da se pogoji dela in pridobivanja dohodka v družbenih dejavnostih oblikujejo na temelju delitve dela v odvisnosti od njihovega prispevka k povečanju družbene produktivnosti dela, razvoja proizvodnih sil, interesov in potreb delovnih ljudi. Razvoj teh dejavnosti mora temeljiti tudi na njihovi medsebojni odvisnosti in pogojenosti v reprodukciji in na usklajenih stališčih in programih razvoja v samoupravnih in družbenopolitičnih skupnostih.

6. Z instrumenti gospodarskega sistema, ukrepi ekonomske politike in s praktičnimi akcijami je treba ustvariti pogoje za uresničevanje enakopravnega ekonomskega položaja pri pridobivanju dohodka organizacij združenega dela na enotnem jugoslovanskem tržišču. Sindikat bo zahteval, da skupščine vseh družbenopolitičnih skupnosti podvzamejo učinkovite ukrepe, s katerimi bi preprečevali neenakopraven ekonomski položaj organizacij združenega dela, odločno odpravljali monopol na tržišču in druge pojave

kršitve enotnega jugoslovanskega trga. Sindikat bo spodbudil organizirano akcijo za povečanje delovne storilnosti, bolj intenzivno gospodarjenje, racionalno izkoriščanje zmogljivosti in sredstev, za varčevanje in zmanjševanje proizvodnih stroškov, ter prispeval k ustvarjenju pogojev za povečanje dohodka in s tem tudi življenjskega standarda delavcev. Vsa akcija sindikata in orientacija v politiki pridobivanja in delitve dohodka bo težila k polni družbeni, moralni in ekonomski uveljavitvi dela.

7. Kongres zadolžuje vse organizacije in organe sindikata, da se odločno zavzamejo za razvoj enotnega jugoslovanskega tržišča na osnovah družbene delitve dela, krepitve integralnega sistema samoupravljanja, združenja dela in sredstev družbene reprodukcije in razvoja sistema samoupravnega planiranja. Sindikat je torej dolžan, da se skupaj z drugimi družbenimi organi in organizacijami zaveže in bojuje za hitrejšo odpravljanje vseh težav po zapiranju organizacij in trga, avtarktičnega razvoja posameznih regij in drugih pojavov, ki kočijo objektivne procese združevanja dela in sredstev družbene reprodukcije na vsem jugoslovanskem gospodarskem prostoru.

8. Kongres zahteva od vseh organizacij in organov sindikata, da se vključijo v prizadevanje, da bi s skupno razvojno politiko in delitvijo dela dognali in določili izvozno-uvožno politiko, ki bo spodbujala izvoz, zagotavljala zamenjavo uvoznih surovin s surovinami iz domačih virov — za katerih proizvodnjo obstajajo pogoji — in uravnoteženost plačilne bilance. Nujna je večja stopnja organiziranosti in povezovanja organizacij združenega dela ter skupno nastopanje na domačem in tujem tržišču blaga in denarja. Nosilec politike vključevanja v mednarodno delitev dela pa mora biti združeno delo.

9. Organizacije in organi sindikata v občinah, socialističnih republikah, avtonomnih pokrajinah in v federaciji morajo dati svoj prispevek k oblikovanju samoupravnega sistema razširjene reprodukcije v skladu z ustavo in s sklepi X. kongresa ZKJ — da delovni človek v združenem delu zavladava nad vsemi odnosi v družbeni reprodukciji. Sindikat se bo pri tem trudil, da bi bili družbeni ukrepi in akcije usmerjeni na krepitev materialne osnove združenega dela, povečanje dohodka in akumulacije. To zahteva, da dosežanje oblike obtoka sredstev družbene akumulacije prek države in banke vedno bolj zamenjuje sistem samoupravnega sporazumevanja in dogovarjanja med organizacijami združenega dela in družbenopolitičnimi ter interesnimi skupnostmi. Pri tem pa je treba vedno upoštevati, da je osnovni nosilec družbene reprodukcije temeljna organizacija združenega dela, da se sredstva ne odtujujejo od delavca, da mora biti ves proces reprodukcije pod samoupravno kontrolo delavcev, ki so sredstva ustvarili in združili.

10. Sindikat bo spodbujal sprejemanje in uresničevanje ustreznih samoupravnih sporazumov organizacij združenega dela in drugih subjektov reprodukcije ter družbenih dogovorov republike in pokrajin o sistemu in politiki cen v skladu s skupno politiko gospodarskega in družbenega razvoja. V ta namen je nujno podvzeti odločnejše družbene ukrepe in akcije, ki bi zagotovile, da se sedanje oblike pretežno administrativne in neposredne družbene kontrole cen vedno bolj zamenjujejo s sodobnimi oblikami usmerjevanja cen, predvsem bilanciranjem in kontrolo delitve družbenega proizvoda in nacionalnega dohodka; bolj neposrednim povezovanjem sistema in politike cen z instrumenti gospodarskega sistema kot so: sistem davkov in prispevkov, kreditno-monetarni, devizni, zunanjetrgovinski in carinski sistem ter sistem formiranja in porabe materialnih dinarskih in deviznih fezerov.

11. Z reformo davčnega sistema in davčne politike je treba hitreje opuščati dosedanja prakso prerazdelitve družbenega proizvoda in dohodka na škodo gospodarstva, pa tudi avtomatizem pri prelivanju dohodka proračunov in posameznih skladov družbenopolitičnih in interesnih skupnosti; bolj dosledno je treba uresničevati ustavno načelo o določanju in plačevanju davkov in drugih dajatev po ekonomski moči davčnih obveznikov in o enakopravni razvrstitvi družbenih obveznosti, da bi za zadovoljevanje splošnih in skupnih potreb družbe več prispevali tisti, ki ustvarjajo tudi večji dohodek.

12. Boj za ekonomsko stabilizacijo in odpravljanje inflacije je izredno pomembna naloga sindikata. Angažiranje sindikata za urejanje obstoječih gospodarskih problemov pa je dolgoročna temeljna osnova za uresničevanje politike stabilizacije in stabilno rast življenjskega standarda. S svojo aktivnostjo mora sindikat spodbujati pravočasno sprejemanje ukrepov na področju ekonomske politike, prispevati k sinhroniziranemu delovanju in odgovornosti vseh udeležencev pri uresničevanju ciljev in nalog dogovorjenega razvoja in stabilizacijske politike. Namen te aktivnosti je maksimalna mobilizacija delavskega razreda in vseh ljudi za uresničitev večje, bolj ekonomične in rentabilne proizvodnje.

Kongres zadolžuje organizacije in organe sindikatov, da stalno, s stališča vloge sindikatov, spremljajo in preučujejo prakso, probleme in potrebe združenega dela in da aktivno in neposredno sodelujejo pri oblikovanju takšnih sistemskih rešitev in ukrepov ekonomske politike, s katerimi bi hitreje ustvarjali materialne in druge družbene pogoje, da bi združeno delo prevzelo sprejemanje sklepov o vseh bistvenih vprašanih in odnosih v družbeni reprodukciji.

III.

1. Kongres poudarja, da je na področju delitve dohodka in osebnih dohodkov, kljub uspehom, ki so bili doseženi z družbenim dogovarjanjem in samoupravnim sporazumevanjem, ostalo še precej odprtih vprašanj. Preveč je poudarjena vloga zakonov; v samoupravnih sporazumih največkrat manjka konkretne obdelave splošno družbenih dogovorov o politiki delitve dohodka in osebnih dohodkov; pokazale so se težnje po uravnilovki; favorizirajo se formalne kvalifikacije, delovni staž, hierarhija pri delitvi dela; delitve ni odvisna od pogojev za pridobivanje dohodka in ne urejajo se ustrežna merila za delo.

Sindikat je dolžan, da stalno organizira in spodbuja delavce in samoupravne organe v temeljnih in v drugih organizacijah združenega dela in v samoupravnih delovnih skupnostih, da izpopolnjujejo in zboljšujejo osnovne kriterije in merila delitve po delovnih rezultatih. Osebnih dohodkov mora biti odvisen od skupnega prispevka delavca v sedanjem in minulem delu za ustvarjanje dohodka temeljne organizacije združenega dela.

2. Kongres sodi, da se uresničevanje pravic delavcev do minulega dela izraža predvsem z odločanjem delavcev o pogojih pridobivanja in delitve dohodka, s stabilnostjo delavcev v delovnem odnosu, s pravicami, da odločajo o sredstvih skupne potrošnje in porabi teh sredstev v raznih oblikah vzajemnosti in solidarnosti.

3. Sindikat bo s svojo aktivnostjo zagotovil, da bodo pri odločanju o delitvi dohodka v organizacijah združenega dela upoštevali pogoje, pod katerimi je bil dohodek ustvarjen. Rezultate je treba primerjati z rezultati v sorodnih in v drugih temeljnih organizacijah združenega dela v vsej družbi.

4. Člani, organizacije in organi sindikata so odgovorni za oblikovanje, dogovarjanje in učinkovito delovanje sistema samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja na področju dohodka in osebnih dohodkov. Sindikat bo spodbujal akcijo za odpravo odprtih in nerešenih problemov v sistemu družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja ter prizadevanje za usklajevanje teh dogovorov z ustavnimi določili.

Sindikat se bo zavzel, da bi v samoupravnih sporazumih in v družbenih dogovorih o politiki dohodka in delitvi osebnih dohodkov uredili in obdelali osnove in kriterije pridobivanja in ne samo delitve dohodka, tiste kriterije, ki zagotavljajo, da so odnosi pri delitvi dohodka in delitvi osebnih dohodkov v skladu z doseženimi rezultati, s planom in programom razvoja organizacij združenega dela, z družbenimi razvojnimi načrti in ekonomsko politiko družbenopolitičnih skupnosti.

Sindikat bo vplival, da bo skupna politika pridobivanja razdelitve dohodka in delitve osebnih dohodkov določena s samoupravnimi sporazumi in družbenimi dogovori, dosledno obdelana in realizirana v samoupravnih sporazumih temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnostih. Sindikalne organizacije morajo zagotoviti, da bodo temeljne organizacije združenega dela in delovne skupnosti, s svobodno izraženo voljo delavcev, sklepale samoupravne sporazume.

5. Sindikat se bo zavzemal, da bi delavci ustvarjali osebni dohodek v skladu z načelom delitve po delu in rezultatih dela. Osnove in merila morajo zagotoviti ugotavljanje in merjenje rezultatov dela in prispevka vsakega delavca pri ustvarjanju dohodka.

Z nameštom, da bi zagotovili materialno in socialno varnost delavcev, se bo sindikat prizadeval, da bi v samoupravnih sporazumih in v družbenih dogovorih določili najnižji osebni dohodek. V vsaki temeljni organizaciji združenega dela mora biti najnižji osebni dohodek odvisen od ustvarjenega dohodka, delovne storilnosti in neposrednega izpolnjevanja delovnih obveznosti delavcev.

Višine osebnih dohodkov ne bi bilo treba omejevati, če je le-ta odraz dosledno upoštevanje delitve po delovnih rezultatih in delovnega prispevka k skupnim rezultatom dela. Tudi ni treba omejevati prejemkov, pridobljenih na osnovi racionalizatorstva, novatorstva, kakor tudi prejemkov za pomembne kreativne rešitve in posebna družbeno priznanja.

6. Organi in organizacije sindikata v pokrajinah, republikah in federaciji so dolžni, da pospešijo sprejemanje medrepubliškega družbenega dogovora o skupnih osnovah za usklajevanje kriterijev in meril delitve dohodka in osebnih dohodkov.

IV.

1. Sindikat se bo zavzemal, da bi bil razvoj življenjskega standarda sestavni del planov družbeno-ekonomskega razvoja, od temeljnih organizacij združenega dela in krajevnih skupnosti do najširših ravni združevanja dela in družbenega organiziranja. Trajna naloga sindikata je, da se na temelju večje proizvodnje in dohodka ter večanja delovne storilnosti bolj učinkovito izkoriščajo razpoložljive zmogljivosti, da se prizadeva za stalno izboljševanje delovnih in življenjskih pogojev in zaboljšanje materialnega in socialnega položaja delavcev, da bi tako zagotovili večjo skladnost ekonomskega in socialnega razvoja.

2. Kongres poudarja, da mora socialna politika postati ena od bistvenih komponent skupnega družbeno-ekonomskega razvoja. Sindikat bo s svojo aktivnostjo pomagal pri ugotavljanju prioritete socialnega razvoja in politike v združenem delu in v družbenopolitičnih skupnostih.

Dolžnost sindikata je, da vsakodnevno vgrajuje elemente socialistične solidarnosti in vzajemnosti in samoupravne družbeno-ekonomske odnose.

3. Sindikat se bo zavzemal in neposredno sodeloval pri sprejemanju samoupravnih sporazumov, s katerimi se oblikujejo medsebojni odnosi delavcev v združenem delu in urejanju najpomembnejših vprašanj, ki zadevajo položaj delavca in delovne pogoje.

Sindikat se bo bojeval za uresničevanje ustavne pravice do dela in zahteval spoštovanje načela odprtosti temeljne organizacije združenega dela ob zaposlovanju. Vsako delovno mesto mora biti enako dostopno vsem, ki izpolnjujejo enake pogoje. Sindikalna organizacija ima svoj del odgovornosti za dosledno uresničevanje tega načela in za spoštovanje institucije konkurza ter javnega oglaševanja prostih delovnih mest.

Osnovne organizacije so dolžne zagotoviti, da bi v samoupravne sporazume in v družbene dogovore vgradili norme, ki zagotavljajo delovno in socialno varnost delavcev, zlasti tistih, katerih organizacije so v likvidaciji, in onih, ki so ostali nerazporejeni zaradi uvajanja sodobne tehnologije in organizacije.

4. Organizacije in organi sindikata se bodo skupaj z drugimi družbenimi organizacijami in organi zavzemali za hitrejši razvoj družbenega standarda. Kongres opredeljuje na tem področju naslednje prioritete naloge:

- nadaljnji razvoj delovne zaščite, zmanjševanje težavnega in zdravju škodljivega dela, preprečevanje delovnih nezgod, profesionalnih in drugih obolenj, skrajševanje delovnega časa na težavnih delovnih mestih in omejevanje nadurnega dela, razvoj zaščite, preventive in medicine dela;

- ustvarjanje ugodnih pogojev za dnevni, tedenski in letni odmor, za rekreacijo in športne aktivnosti delavcev. Nujno je zgraditi večje število delavskih počitniških domov;

- izboljšanje družbene prehrane tako, da bi bil vsak delavec deležen družbene prehrane;

- večjo družbeno skrb za otroke ter razvoj aktivnosti na vseh področjih od temeljne organizacije združenega dela in krajevnih skupnosti do komune za graditev otroških varstvenih ustanov.

5. Še zlasti pomembna je dolžnost sindikatov, da se zavzemajo za spremembo družbeno-ekonomskih odnosov na področju stanovanjske politike in predvsem za odločujočo vlogo delavcev na tem področju, za povečanje obsega in učinkovitosti gradnje stanovanj, za solidarnost in socialno pravičnejšo delitev stanovanj, za hitrejšo zadovoljevanje stanovanjskih problemov in potreb delavcev. V vsaki temeljni organizaciji združenega dela in v delovni skupnosti je treba ugotoviti, kakšne so stanovanjske potrebe, samoupravno določiti in izdvojiti sredstva za gradnjo stanovanj in sprejeti konkretne načrte za urejanje stanovanjskih problemov. Delavci v združenem delu morajo biti osnovni nosilci stanovanjske politike.

6. Sindikat se zavzema za razširitev pravic in izboljšanje kvalitete zdravstvene zaščite, za stalno večanje zdravstvene in delovne sposobnosti delavcev, žensk in mladine, za bolj ugodno zaščito materinstva, za napredek materialnega in socialnega položaja upokojencev in delovnih invalidov.

7. Sindikat se bo še posebej prizadeval za ustvarjanje večjih možnosti za hitrejšo delovno, samoupravno, družinsko in sploh družbeno emancipacijo žensk.

8. Kongres zahteva od vseh organov in organizacij sindikata, da se zavzamejo za zaščito in izboljšanje življenjskega okolja in da se aktivno vključijo v boj proti ogrožanju in zastrupljanju človekovega življenjskega prostora.

V.

1. Ena od najpomembnejših nalog sindikata je vsestransko izobraževanje delavcev za delo in za samoupravljanje – kot nedeljiva komponenta večanjdelovne storilnosti, dohodka in osebnih

dohodkov delavcev, materialnega napredka družbe in nadaljnega razvoja samoupravnih socialističnih odnosov. Zato se bo sindikat v prihodnjem obdobju na tem področju zavzemal:

- za ukrepe, da bi zagotovil materialne in družbene pogoje in možnosti za šolanje kar največjega števila delavcev v osnovnem šolstvu; za likvidacijo nepismenosti v združenem delu; za odpravo osnovnih izvorov nepismenosti;

- za obdelavo in uveljavljanje koncepta o permanentnem izobraževanju ob delu in o ponovnem izobraževanju ter za njegovo upoštevanje v programih in načrtih razvoja organizacij združenega dela, samoupravnih in družbenopolitičnih skupnosti;

V samoupravnih interesnih skupnostih usmerjenega izobraževanja se mora sindikat zavzemati za vsebinske spremembe v njihovem delu na temeljih ustave. Treba je zagotoviti, da bodo delavci v združenem delu obvladali vsa vprašanja s področja usmerjenega izobraževanja od odločanja o višini in namenu dohodka, ki ga izdvajajo za usmerjeno izobraževanje, konkretnih programov in njihove vsebine do odločanja o skupni politiki usmerjenega izobraževanja v družbi.

Sindikat je zlasti odgovoren, da načelo solidarnosti upoštevajo v vseh interesnih skupnostih v izobraževanju; le tako bi hitreje odpravljali socialne razlike, ki vplivajo na izobraževanje in na možnosti šolanja mladih in odraslih.

V politiki štipendiranja in kreditiranja je treba posvetiti posebno skrb delavcem in otrokom delavcev, katerih materialni pogoji predstavljajo oviro za njih nadaljnje izobraževanje. Skupno politiko Titovega sklada je nujno treba usmeriti tako, da bo stimuliral permanentno izobraževanje ob delu talentiranih delavcev in delavskih otrok in da se bo tako krepila solidarnost delavskega razreda Jugoslavije na področju izobraževanja.

Sindikat se mora prizadevati, da bi bila vsa področja izobraževanja prežeta z marksističnim pogledom na svet in da se v različne oblike marksističnega izobraževanja za samoupravljanje vključijo vsi delavci.

2. Sindikat ima neposredno odgovornost, da organizira interese delavcev v kulturi in jih usmeri k stalnemu večanju njihove lastne kulturne ravni, razvoju ustvarjalnih možnosti v delu in življenju, upoštevanju najbolj dragocenih pridobitev kulture in obvladnanju programov sredstev in pogojev kulturega razvoja.

Zato sindikat prispeva k razvoju kulture dela, izboljšanju pogojev, da bi delavci kar najbolj široko koristili kulturne dobrine in širili svoja kulturna spoznanja in da bi razvili amatersko samodejavnost delavcev.

Sindikat združuje svojo aktivnost s politiko in prakso samoupravnih interesnih skupnosti v kulturi – da bi razvoj potreb in interesov delavcev v kulturi postal temelj njihovega delovanja.

3. Kongres poudarja pomen znanosti in znanstvenoraziskovalnega dela za hitrejši materialni in samoupravni razvoj družbe. V programih znanstvenih raziskovanj je treba dati prednost projektom, ki koristijo samoupravnemu razvoju združenega dela in zadovoljujejo osnovne interese delavskega razreda in vse družbe. Krepkejše povezovanje znanosti s proizvodnjo in s samoupravno prakso bo omogočilo veliko hitrejšo uporabo najsodobnejših znanstvenih dosežkov v proizvodnih procesih, istočasno pa bo spodbujalo in materialno stimuliralo iznajditeljstvo, novatorstvo in racionalizatorstvo in na tak način usmerjalo znanstveno delo in ustvarjalnost.

4. Sindikat bo organizirano deloval za razvoj informiranja kot nedeljive komponente samoupravljanja. Potrebno je zagotoviti objektivno, vsestransko in pravočasno informiranje o vseh vprašanih življenja in dela, od temeljne organizacije združenega dela do federacije. Sindikat se bo zavzel, da bi sindikalna glasila, časniki, bilteni in glasila organizacij združenega dela, namesto pretežnega informiranja o delu forumov, posvetila večjo pozornost problemom delavcev in akcijam o bistvenih vprašanih socialnega, ekonomskega in samoupravnega položaja delovnih ljudi. Sindikat se bo odločno uprl vsem vrstam monopola in privatizacije informiranja.

Usposabljanja sindikata za uresničevanje družbene vloge, določene z novo ustavo, zahteva, da se razvije ustrezen sistem informiranja. Članstvo mora razpolagati z vsemi informacijami, nujnimi za kvalificirano oblikovanje in uspešno uresničevanje sindikalnih stališč. Zato je treba informiranje uveljavljati kot neločljiv del demokratičnega komuniciranja v organizaciji sindikata, da bi tako zagotovili vzajemno, enakopravno, objektivno in pravočasno informiranje vseh organizacij in organov. Nujno je tudi, da je najširša javnost dobro in pravočasno obveščena o aktivnosti in o stališčih sindikata.

1. Sindikat se mora v skladu s svojo vlogo v samoupravnem sistemu še nadalje organizacijsko in vsebinsko utrjevati, tako da bo sposoben za učinkovito uresničevanje svojih nalog in da bo omogočil neposredno izražanje in demokratično soočanje interesov delavcev in delov delavskega razreda ter skupno oblikovanje enotnega razrednega interesa. Ta interes naj se jasno izraža v stališčih sindikata in postati mora osnova samoupravnih odločitev na vseh področjih in na vseh ravneh samoupravno organizirane družbe.

Vse organizacije in organi sindikata se morajo v skladu s statutom zveze sindikatov Jugoslavije in s statuti sindikatov ter zvez sindikatov v republikah, oziroma pokrajinah, organizirati in delovati tako, da bo članstvo nosilec sindikalne akcije. Z neposrednim sodelovanjem osnovnih organizacij pri določanju in uresničevanju stališč sindikata, s povezovanjem, konstituiranjem in delovanjem sindikalnih organizacij po delegatskem načelu je treba zagotoviti odločilno vlogo članstva v politiki sindikata in enotno dejavnost sindikalne organizacije.

Nujno je dosledno spoštovati odredbe statuta zveze sindikatov Jugoslavije v organiziranju članstva v temeljnih organizacijah združenega dela in v samoupravnih delovnih skupnostih. Skupščina se mora uveljaviti kot oblika neposrednega dogovarjanja članstva, ki bo omogočila široko uveljavljanje pobud in demokratično sprejemanje skupnih stališč o vseh akcijah sindikata.

Članstvo v osnovni organizaciji naj razpravlja o vseh vprašanjih, ki so v interesu delavskega razreda in preko svojih delegatov naj zahteva, da o njih zavzamejo stališča na ustreznih ravneh sindikalnega organiziranja. Za uveljavljanje razrednega interesa se je treba bojevati predvsem v osnovnih organizacijah sindikata, kjer se tudi začne njegovo demokratično oblikovanje.

Da bi zagotovili aktivno vlogo članstva pri oblikovanju razrednega interesa, se mora uveljaviti praksa, da se pred sprejemom pomembnih političnih sklepov organizira javna razprava v osnovnih organizacijah, in tam naj se, v demokratičnem vzdušju, oblikujejo predlogi in mnenja organizacij ter na temelju politične opredelitve članstva določijo končna stališča. Tako sprejeta stališča so obvezna za vse člane, organizacije in organe sindikata, ki so dolžni, sodelujejo v skupni akciji. Osnovne organizacije in organi sindikata moramo spremljati uresničevanje stališč sindikata in pravočasno podvzeti ustrezne ukrepe za odpravljanje zastojev v družbenopolitični, in samoupravni akciji.

Delegat je dolžan, daktivno sodeluje v delu svoje organizacije in organa, čigar član je, da predlaga pobude in sodeluje pri pripravljanju sklepov in stališč, sodeluje v razpravi in se trudi za uresničevanje stališč. Stališča, ki jih delegat zastopa v organu, se morajo oblikovati med demokratično razpravo v organizaciji, ki ga je delegiral.

2. Odgovorne funkcije v sindikatu se lahko zaupajo le ljudem, ki se najodločneje zavzemajo za uresničanje razrednih interesov in ki so na čelu boja za razvoj samoupravljanja. V organih sindikata je nujno zagotoviti delavsko večino, ustrezno zastopanost žensk in mladine; funkcije pa je treba zaupati ljudem iz neposredne proizvodne in omogočiti, da jih vedno bolj neprofesionalno opravljajo.

Povečati se mora odgovornost delegatov in organov sindikatov pred organizacijo. Če ne delujejo v skladu s statutom ali pa so pasivni, morajo organizacije poiskati vzroke takšnega obnašanja in jih poklicati na odgovornost. Kritika in samokritika naj postaneta oblika vsakodnevnega komuniciranja v organizacijah in organih sindikata.

3. Da bi razvili široko družbeno politično aktivnost delavskega razreda, je treba predvsem zagotoviti njeno vsestranskost in raznovrstnost, se pravi, aktivnost naj bo odvisna od konkretnih potreb in pogojev delovanja, od načina proizvodnje, pogojev za pridobivanje dohodka in položaja delavca v združenem delu. Z organiziranjem v sindikate je treba omogočiti neposredno izražanje in uresničevanje konkretnih interesov posameznih delov združenega dela, toda tudi demokratsko ugotavljanje in učinkovito uresničevanje skupnega razrednega interesa. Zato se pri konstituiranju sindikata mora upoštevati poseben interes združenega dela, hkrati pa tudi potreba po skupnem delovanju.

Zaradi zapletenosti interesov in potreb po reševanju problemov v različnih grupacijah in dejavnostih je nujno organizirati sindikalno aktivnost v grupacijah. Osnovne organizacije sindikata iz grupacij naj se akcijsko povezujejo in ustanavljajo medgrupacijske odbore v okviru sindikatov, ki bodo odgovorni za svoje delo članstvu ter sindikalnim organom.

Sindikati bodo aktivno in učinkovito sodelovali pri oblikovanju in uresničevanju enotne politike zveze sindikatov s tem, da bodo

dajali pobude za razpravo o vprašanjih, ki zadevajo enoten razredni interes, če bodo z lastnimi naporii sodelovali pri iskanju najbolj naprednih rešitev in vodili skupne akcije.

Republiške in pokrajinske organizacije zveze sindikatov in sindikati Jugoslavije so skupno odgovorni za oblikovanje in uresničevanje politike zveze sindikatov Jugoslavije. Hkrati s krepitvijo njihove samostojnosti je treba spodbujati tudi njihovo vedno bolj neposredno povezovanje in enotno organizacijo delavskega razreda Jugoslavije. Zveze sindikatov republik in pokrajin in sindikati Jugoslavije se morajo skupno prizadevati za odkrivanje enotnega razrednega interesa in se skupno bojevati za njegovo uresničevanje.

VII.

Nadaljnji razvoj in vsestranska krepitev splošnojudske obrambe, varnosti in družbene samozščite sta trajna in vsakodnevna dolžnost vseh organizacij in organov sindikata.

Sindikat se bo še zlasti zavzemal za pripravlanje in usposabljanje organizacij združenega dela in delovnih skupnosti za proizvodnjo, obrambo in delo v vojnih pogojih. Naloga sindikata je, da se stalno zavzema za idejnopolično, vojno-strokovno, tehnično in fizično usposobljenost vseh delovnih ljudi, za aktivno sodelovanje v oboroženem boju in v drugih oblikah boja ter odpora agresorju, kakor tudi za opravljanje različnih dolžnosti v vojnih pogojih.

VIII.

1. Svojo mednarodno aktivnost bo sindikat zgradil na načelih, na katerih je zasnovana zunanja politika Jugoslavije in ki izhajajo iz razredne vsebine in doslednosti samoupravne socialistične ureditve. V mednarodni dejavnosti se bo zveza sindikatov Jugoslavije zavzemala za nadaljnje uveljavljanje naše socialistične in neuvrščene politike, nudila bo stalno podporo in pomoč vsem naprednim silam, zlasti v mednarodnem sindikalnem gibanju.

Sindikat se bo prizadeval, da bi spremenili mednarodne ekonomske odnose in hitreje odpravili prepad med industrijsko razvitimi deželami in deželami v razvoju.

2. Sindikat izhaja v svojih mednarodnih stališčih iz interesov delavskega razreda, ki zahteva angaziranje in sodelovanje sindikata v boju za mir in splošni napredek v svetu, za svobodo in pravico slehernega naroda, da sam suvereno odloča o vseh vprašanjih svojega življenja in razvoja, za boljše življenjske in delovne pogoje delovnih ljudi, za zagotovitev pravice do sindikalnega organiziranja.

Zveza sindikatov Jugoslavije bo razvijala dvostransko in večstransko sodelovanje med sindikati ob vprašanjih, ki so skupnega interesa za delavski razred, zavzemala se bo za krepitev akcijske enotnosti delavcev in sindikatov, da bi tako uresničili neposredne in zgodovinske interese delavskega razreda.

Ta resolucija in posebne resolucije VII. kongresa ZSJ so enotna osnova za aktivnost sindikata v prihodnjem obdobju. Kongres zadoljuje organizacije in organe sindikata, da prilagodijo programe svoje aktivnosti tem dokumentom in da se neposredno zavzemajo za njih uresničevanje.

Izhajajoč iz ustave in sklepov X. kongresa ZKJ, analize rezultatov in problemov v samoupravni praksi o pridobivanju in delitvi dohodka in osebnih dohodkov, iz ustavnega položaja delavcev v združenem delu, iz ocen prvih izkušenj, rezultatov in problemov v dogovarjanju in samoupravnem sporazumevanju o pridobivanju in delitvi dohodka, iz zahtev in predlogov delegatov republiških kongresov in pokrajinskih konferenc zveze sindikatov, sprejema VII. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije

Resolucijo o nalogah sindikatov v graditvi sistema pridobivanja in delitve dohodka in osebnih dohodkov

I.

1. Odpravljanje obstoječih slabosti v družbenih dogovorih in samoupravnih sporazumih o pridobivanju in delitvi dohodka in osebnih dohodkov ter dosledno uveljavljanje ustavnega načela delitve po delu je ena izmed prvih in najbolj odgovornih nalog vseh organizacij in vodstev sindikatov. Z organizirano in konkretno družbeno akcijo sindikatov je nujno treba začeti z izdelavo meril

dela in materialne stimulacije ter odpraviti vse elemente, rešitve in ravnanja, ki omejujejo uveljavljanje tega načela. To je potrebno tudi zato, ker obstoječi družbeni dogovori in samoupravni sporazumi, čeprav zgrajeni v boju proti socialnim razlikam, ki so se razmahnile zaradi odstopanja od nagrajevanja po rezultatih dela in proti zelo razvitim oblikam in načinom prisvajanja dohodka brez dela in prispevkov, niso rešili problema stimulacije in ne izdelali meril dela in nagrajevanja.

Kongres zadoljuje vse organizacije in vodstva sindikatov, da čim bolj neposredno delujejo v doslednem uveljavljanju ustavnih določil, da delavci v temeljnih organizacijah združenega dela in v širših samoupravnih asociacijah v združenem delu odločajo o pogojih pridobivanja, osnovah in merilih delitve dohodka in osebnih dohodkov po delu in rezultatih dela.

Zato je nujno, da se v obstoječem sistemu družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov spremenijo rešitve, ki destimulativno vplivajo na ugotavljanje meril rezultatov dela in delitev po delavnem prispevku in da se določijo nove, ki bodo zagotovile, da se razporejanje dohodka in delitev osebnih dohodkov čimprej povežeta s pogoji pridobivanja dohodka, ki bo delitev sredstev za osebne dohodke temeljila na delu in delovnem prispevku delavca in da se z različnimi oblikami solidarnosti in zagotavljanja socialne varnosti delavca ne ruši stimulativnost v delitvi osebnih dohodkov po rezultatih dela. To bo prispevek k hitrejšemu ustvarjanju pogojev za uresničevanje z ustavo določenih samoupravnih socialističnih proizvodnih odnosov, v katerih bodo delavci, organizirani v združenem delu, osnovni nosilec vseh družbenih funkcij in bodo upravljali celotno družbeno reprodukcijo.

3. Sindikalne organizacije in organi so dolžni bojevati se za to, da se s samoupravnim združevanjem dela in sredstev na temelju usklajenih načrtov in programov razvoja organizacij združenega dela in njihovih asociacij, medsebojno odvisnih v reprodukcijskem procesu odpravljajo neenakopravni pogoji gospodarjenja, izenačujejo pogoji pridobivanja dohodka, določajo skupne osnove in merila razporejanja dohodka in da se osebni dohodki delavcev usklajujejo in ustvarjajo v odvisnosti od rezultatov dela, družbene produktivnosti in na načelih solidarnosti in vzajemnosti v delu in razvoju.

Kongres zavezuje vse organe in organizacije sindikatov, da vodijo stalno akcijo za samoupravno povezovanje in sporazumevanje o družbeni delitvi dela in združevanja dela in sredstev v sestavljenih organizacijah, grupacijah, samoupravnih interesnih skupnostih, reprodukcijskih kompleksih, dejavnostih po panogah in da se odločno upro vsem oblikam neenakopravnosti, zapiranja in onemogočanja, da bi se dogovarjanje in sporazumevanje o razvoju, pridobivanju in razporejanju dohodka vršilo v celotnem jugoslovanskem prostoru.

4. Organizacije in organi sindikatov so dolžni delovati za hitrejšo transformiranje ostankov državnih in anonimnih bančnih sredstev, kakor tudi posameznih družbenih skladov v poslovne sklade združenega dela in da se postavijo po robu vsem nasprotovanjem, da bi se ta dejavnost povezala z akcijo za dosledno konstituiranje temeljnih organizacij združenega dela, za združevanje dela in sredstev ter za odločanje o pridobivanju in delitvi dohodka v združenem delu.

5. Naloga sindikalnih organizacij je, da se angažirajo pri graditvi samoupravnega sistema določanja cen in da se s samoupravnim sporazumevanjem o cenah in pogojih njihovega oblikovanja v združenem delu določajo skupne osnove in merila izenačevanja pogojev pridobivanja in razporejanja dohodka, s katerimi bo zagotovljeno, da bo materialni in družbeni položaj vseh proizvajalcev in njihovih asociacij odvisen od rezultatov dela, uresničenih v približno enakih pogojih, ob enakih obveznostih in odgovornostih.

6. Uresničevanje pretežnega vpliva delavcev na pogoje pridobivanja in delitve dohodka zahteva čim hitrejšo usklajevanje obstoječega gospodarskega sistema in njegovih podsistemov z novo ustavo. Sindikati se bodo zavzemali za rešitve, ki bodo spodbujale družbeno dogovarjanje in samoupravno sporazumevanje o vseh bistvenih vprašanih pridobivanja in razporejanja dohodka, združevanja dela in sredstev ter plansko programiranje razvoja na samoupravnih temeljih in bodo tako prispevali h krepitvi družbene moči delavskega razreda v družbeni reprodukciji.

Kongres poudarja pomen večje angažiranosti sindikatov pri ustvarjanju pogojev, v katerih bodo instrumenti gospodarskega sistema in ekonomske politike, ki vplivajo na pogoje pridobivanja dohodka, imeli večjo dolgoročnost in stabilnost, to pa bomo dosegli z vključevanjem združenega dela v njihovo ugotavljanje in uresničevanje.

7. Bistvena predpostavka za organiziran vpliv združenega dela na pogoje pridobivanja dohodka je obstoj izdelanih in realnih dol-

goročnih in srednjeročnih programov razvoja. Pri izdelavi, usklajevanju in uresničevanju teh programov morajo sindikalne organizacije aktivno sodelovati. Sindikati se bodo zavzeli za to, da se spremembe obstoječih samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov ter njihova nadaljnja graditev čim trdneje povezujejo z določanjem in usklajevanjem realnih dolgoročnih, srednjeročnih in letnih programov razvoja v vseh temeljnih in drugih organizacijah združenega dela, dejavnostih, grupacijah, panogah in na vseh ravneh organiziranja združenega dela.

Sindikati bodo s svojo akcijo zagotovili, da bodo v procesu izdelave, usklajevanja in odločanja o razvojnih načrtih delavci neposredno sodelovali in izražali svoja stališča in da se bo vrednost vseh načrtov ocenjevala s stališča ustvarjanja pogojev za naraščanje produktivnosti dela, dohodka, življenjskega standarda in zadovoljevanje skupnosti in splošnih družbenih potreb, da bodo osnovni pogoji pridobivanja dohodka znani vnaprej v vseh temeljnih in drugih organizacijah in njihovih širših asociacijah, da se bodo le-ti določali s samoupravnimi sporazumi in da bodo delavci v temeljnih organizacijah združenega dela osnovni subjekti takšnega sporazumevanja in dogovarjanja.

8. Sedanje stanje samoupravnega povezovanja znotraj organizacij združenega dela, panog in grupacij in med njimi na podlagi medsebojne odvisnosti v reprodukcijskem procesu ne zadovoljuje. Ožje organiziranje po panogah in regijah ni zadostno brez širšega povezovanja in lahko postane ovira v razvoju samoupravnih odnosov in proizvodnih sil. Interesi delavskega razreda in naše družbe zahtevajo, da se združeno delo konstituirajo v širšem prostoru. Vsako zapiranje in izkoriščanje trenutnih monopolnih prednosti vodi k spopadanju interesov in k administrativnemu arbitranju v pridobivanju in delitvi dohodka.

Kongres zadoljuje organizacije in organe sindikatov, da se odločno upro vsem nosilcem odpora celovitemu organiziranju združenega dela in da se angažirajo v hitrejšem odpiranju takšnih procesov izboljševanja sporazumov o konstituiranju in združevanju temeljnih organizacij in drugih ukrepov.

Nujno je, da se v vseh organizacijah združenega dela urejajo vsi interni pogoji pridobivanja dohodka in razmejijo materialne bilance, določijo pravice in dolžnosti v zvezi z njimi, zagotovi izkazovanje skupnega dohodka in dohodka vsake temeljne organizacije združenega dela in da se zagotovi, da o vseh pomembnih vprašanih delavci neposredno odločajo. Samoupravni sporazumi temeljnih organizacij o pridobivanju in razporejanju dohodka morajo izhajati in neposredno temeljiti na danih in vnaprej določenih programih razvoja in na pogojih pridobivanja dohodka. Samo s skupnim proučevanjem in urejanjem pogojev gospodarjenja v združenem delu in z dogovorom določenimi pogoji pridobivanja dohodka je možno začeti z določanjem osnovnih proporcij razporejanja dohodka n uresničiti doslednejše uveljavljanje načela delitve po rezultatih dela.

9. Sindikati se bodo energično zavzeli za to, da proporce delitve dohodka na akumulacijo in porabo določajo delavci v temeljni organizaciji združenega dela na podlagi sprejetih razvojnih načrtov in določenih pogojev pridobivanja dohodka in jih spreminjajo odvisno od sprememb pogojev gospodarjenja in sprememb v razvojnih načrtih. Pri tem se bodo držali samoupravnega sporazuma v delovni organizaciji in v grupaciji o skupnih osnovah in merilih ter družbenega dogovora in načrta družbenoekonomskega razvoja kot najširšega dogovora.

10. Sindikati se bodo angažirali pri prilagajanju in učinkovitosti obveščanja delavcev o poslovnih rezultatih in se zavzeli za to, da vsaka temeljna organizacija združenega dela ugotavlja in razporeja ustvarjen skupni dohodek in samostojno izkazuje svoj družbeni obračun (periodični obračun in zaključni računi). V ta namen bodo vplivali tudi na spremembe v predpisih o skupnem dohodku in dohodku, o sredstvih organizacij združenega dela, o knjigovodstvu in družbenem obračunu.

11. Izhajajoč iz tega, da so družbene dejavnosti sestavni del enotnega združenega dela in da je dohodek enotna družbena kategorija in neodtujljiv od delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela, kongres zadoljuje organizacije in organe sindikatov, da se posebej angažirajo pri določanju pogojev pridobivanja dohodka v vseh dejavnostih. Dohodek v družbenih dejavnostih je treba določiti po prispevku teh dejavnosti k povečanju družbene produktivnosti dela in k razvoju proizvodnih sil družbe. To zahteva, da določanje razvoja družbenih dejavnosti temelji na medsebojni odvisnosti in pogenosti v reprodukciji teh dejavnosti in drugih področjih združenega dela, to je na neposrednih potrebah in interesih delavcev v združenem delu. Zato je nujno, da vsi subjekti družbene reprodukcije, od temeljnih organizacij združenega dela, do interesnih in družbenopolitičnih skupnosti vgradijo v svoje krat-

koročne in dolgoročne načrte družbeno-ekonomskega razvoja tudi skupne potrebe in interese na področju izobraževanja, znanosti, zdravstva, kulture, socialnega varstva ter druge skupne in splošno družbene potrebe. Izhajajo iz določenih in usklajenih načrtov in programov razvoja družbenih dejavnosti morajo delavci in drugi delavni ljudje na temelju solidarnosti in vzajemnosti, po samoupravnih sporazumih določiti sredstva, ki so potrebna za zadovoljevanje skupnih potreb in uresničevanja določenih načrtov in programa razvoja družbenih dejavnosti.

12. Vse organizacije sindikatov se bodo zavzemale za to, da se v razvojnih programih in samoupravnih sporazumih v vseh temeljnih organizacijah združenega dela, grupacijah, dejavnostih in reprodukcijskih kompleksih ugotavlja programirani dohodek na delavca, in višina dohodka, pod katero se ne sme iti v nove investicije, če se z njimi ne zagotavlja socialna varnost in stabilnost delavcev. Cilj ugotavljanja programiranega dohodka na delavca je hitrejša in organizirano ukrepanje, ki zagotavlja rast produktivnosti, intenzifikacijo v gospodarjenju, optimalnost investicij, optimalno izbiro proizvodnih programov in sanacij v tistih organizacijah, ki ustvarjajo izgubo ali dohodek pod govornim najnižjim dohodkom delavca.

II.

1. Da bi dosegli ustvarjanje odnosov, ki bodo omogočili, da delavci v temeljnih organizacijah združenega dela neposredno ugotavljajo svoj dohodek in odločajo o njegovem razporejanju, se bodo sindikati borili za določanje osnov in meril namenske delitve ustvarjenega dohodka in bodo zahtevali, da se analizira stanje in kritično ocenjuje družbeni in gospodarski položaj delavcev v organizacijah združenega dela in v družbeni reprodukciji. Organizacije sindikatov bodo s svojo akcijo prispevale, da se hitreje premagata formalizem in tehnokratsko odinjanje neposrednega odločanja delavcev o namenski delitvi dohodka in se bodo postavile po robu vsakršnemu izigravanju in pačenju bistva ustavnih načel o delitvi.

2. Sindikati se bodo zavzemali za to, da se bodo prosta menjava dela v okviru samoupravnih interesnih skupnosti in vse njene oblike urejale s posebnimi samoupravnimi sporazumi namesto s sporazumom o konstituiranju interesne skupnosti, kot se to sedaj največkrat dela. Ti sporazumi morajo temeljiti na sprejetih programih razvoja družbenih dejavnosti, bližje določenim potrebam in prioritetam v njihovem zadovoljevanju. Delavci iz vseh delov združenega dela, ki so v medsebojni odvisnosti, morajo skupaj usklajevati svoje potrebe in razvoj družbenih dejavnosti z materialnimi možnostmi gospodarstva. Sindikat se bo zavzemal za to, da bosta pridobivanje dohodka in njegova delitev v družbenih dejavnostih temeljila na kvaliteti in kvantiteti opravljenega dela. Na teh temeljih je treba zboljšati obstoječa merila in doseči, da se bodo odvisno od razlik v rezultatih dela ustvarjale tudi razlike v višini dohodka temeljnih organizacij in osebnih dohodkov delavcev v družbenih dejavnostih.

3. Organizacije sindikatov morajo zagotoviti, da delavci v temeljnih organizacijah združenega dela, preden sklepajo o razporejanju dohodka, analizirajo pogoje, pod katerimi je dohodek ustvarjen. Dosežene rezultate je treba primerjati z rezultati drugih organizacij v grupaciji, panogi in reprodukcijskem kompleksu. Brez take analize ne morejo sprejemati sklepov o razporejanju dohodka.

4. Sindikati se bodo zavzeli za to, da se v vseh samoupravnih sporazumih o pridobivanju in razporejanju dohodka in delitvi osebnih dohodkov določi obveznost udeležencev sporazumevanja, da se del dohodka, ki je rezultat izjemno ugodnih naravnih, tržnih ali kakih drugih razmer, izloči za razširitev materialne osnove združenega dela. Organi sindikatov se bodo skupaj z gospodarskimi zbornicami, izvršnimi sveti in z udeleženci samoupravnega sporazumevanja angažirali pri iskanju meril za ugotavljanje dela dohodka, ki je rezultat izjemno ugodnih razmer.

5. Kongres zadolžuje organizacije in organe sindikatov, da si pribore take samoupravne norme, ki bodo zagotovile, da se dohodek, ki se s spremembami v primarni in sekundarni delitvi veča zaradi krepitve reprodukcijske sposobnosti in hitrejšega razvoja temeljnih organizacij združenega dela, izloča za razširjanje materialne osnove združenega dela.

6. Kongres zavezuje organizacije sindikatov, da se ob samoupravnem sporazumevanju o pridobivanju in razporejanju dohodka ravnavajo po načelih, da delavci v temeljnih organizacijah združenega dela odločajo o celotnem ustvarjenem dohodku in da se primerjanje rezultatov poslovanja udeležencev samoupravnega sporazumevanja vrši na podlagi skupnega dohodka.

Pri medsebojnem primerjanju rezultatov dela udeležencev samoupravnega sporazuma je treba uporabiti skupno ugotovljene osnovne kazalce in tako ustvariti učinkovito obveščanje o vprašanih, ki so pomembna za preučevanje poslovnega uspeha, ekonomike dela

in sredstev in za delitev po delu in delovnem prispevku.

Glede na razlike med panogami, grupacijami in deli združenega dela v opravljanju dejavnosti in pridobivanju dohodka je treba ugotoviti tudi kazalce, po katerih se bodo pogoji in rezultati dela preučevali in primerjali na podlagi objektiviziranih in primerljivih podatkov. Zato je treba določiti metodologijo za izpeljavo zapletenega dela na enostavno delo. Po dosedanjih spoznanjih je najprimernejša enota za izpeljavo zapletenega dela na preprosto delo pogojno delavec, za katerega metodologijo je treba ugotoviti enotno metodologijo in koeficiente za SFRJ. Podatkov o pogojnih delavcih še ni možno uporabiti za ugotavljanje konkretnih razmerij v oblikovanju in delitvi sredstev za osebne dohodke v temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih. Kongres zadolžuje organizacije in organe zveze sindikatov in sindikatov, da se z družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi onemogoči neposreden ali posreden vpliv koeficientov in števila pogojnih delavcev na oblikovanje sredstev za osebne dohodke in njihovo delitev na posameznike.

7. Kongres zadolžuje organizacije in organe sindikatov, da v samoupravnih sporazumih zagotove uporabo načela: da temeljna organizacija združenega dela, ki na enega delavca ustvarja dohodek večji od povprečja dohodka v grupaciji udeležencev samoupravnega sporazuma, izloča relativno več za razširjanje materialne osnove združenega dela kot za povečanje sredstev za osebno in skupno porabo delavcev; da temeljna organizacija združenega dela, ki na enega delavca ustvari dohodek, ki je manjši od povprečja dohodka v grupaciji udeležencev samoupravnega sporazuma, izloča relativno manj za razširjanje materialne osnove združenega dela, s tem da so sredstva za osebno in skupno porabo na delavca manjša. Nujno je treba zagotoviti dosledno uveljavljanje tega načela in uskladiti davčno politiko, da se ne bo z davčnimi instrumenti delovalo v nasprotni smeri. Davčna politika ne sme prizadeti temeljnih organizacij, ki se obnašajo bolj racionalno v delitvi in izločajo več za razširjanje materialne osnove.

8. Razpone osebnih dohodkov med panogami je treba določiti z družbenim načrtom ali družbenim dogovorom republike oziroma pokrajine in to po njihovem predhodnem medsebojnem usklajevanju s temi razponi.

9. V določanju politike osebnih dohodkov z družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi in uveljavljanju načela: da enako delo približno enak osebni dohodek — je nujno treba upoštevati razliko v razvoju in rezultatih dela med posameznimi temeljnimi organizacijami, grupacijami in panogami.

Izenačevanje osebnih dohodkov do poprečja tudi v najbolj izenačenih pogojih gospodarjenja in pridobivanja dohodka lahko destimulira inovacije v proizvodnji, hitrejšo uporabo rezultatov znanstveno-tehničnega napredka, boj za boljšo izbiro, ki ga tržišče sprejema in druge dejavnike uspešnega gospodarjenja in razvoja. Včasih že majhne spremembe v tehnologiji, opremljenosti in organizaciji dela vplivajo na spremembe in povečanje dohodka na delavca. Prav tako intenzivnost znanstveno-tehničnega napredka in uporaba njegovih rezultatov nista enaka v vseh panogah in njihovih delih, kar vpliva na različne možnosti za povečanje produktivnosti. V politiki osebnih dohodkov in razponov med panogami je treba upoštevati ta dejstva, ker bi sicer zavirali razvoj. Delitev mora vzpodbujati procese pospeševanja rasti produktivnosti in ekonomskega razvoja.

10. Organizacije sindikatov se morajo zavzemati za to, da vsaka temeljna organizacija združenega dela ob izločanju in delitvi sredstev za osebne dohodke dosledno uveljavlja ustavno načelo delitve po rezultatih dela, izhajajoč iz dosežene produktivnosti, kriterijev dela, kvalitete in kvantitete delovnega prispevka vsakega posameznika.

Vse oblike porabe se morajo gibati v mejah ustvarjenega dohodka.

11. Organizacije sindikatov se bodo zavzemale za namenske sklade v temeljnih organizacijah združenega dela in v širših asociacijah dela, za njihovo združevanje in za neposredno odločanje delavcev o njih. Namen, osnove, kriteriji in pogoji, pod katerimi se uporabljajo ti skladi, se morajo določiti s posebnimi samoupravnimi sporazumi in sklepi.

12. Za poslovno stabilnost organizacije združenega dela in večjo socialno varnost delavcev je treba krepiti rezervna sredstva. Celoten sistem oblikovanja rezerv in upravljanja teh sredstev mora biti povezan s samoupravnim sporazumevanjem o pridobivanju in razporejanju dohodka in s sistemom družbenega načrtovanja. Skupne rezerve se morajo razviti v učinkovit instrument samoupravne solidarnosti in kontrole, kar pomeni obveznost vseh samoupravnih subjektov, da poslujejo s skrbnostjo dobrega gospodarja in da v skladu s samoupravno sprejetimi kriteriji z znanjem in sredstvi

pomagajo delavcem v drugih temeljnih organizacijah združenega dela, če se znajdejo v težavah.

III.

1. Organizacija sindikatov se bo bojevala za to, da se delitev dohodka za zadovoljevanje osebnih, skupnih in splošnih družbenih potreb uresničuje na podlagi rezultatov dela, dosežene produktivnosti in samoupravno določenih kriterijev solidarnosti in vzajemnosti delavcev v združenem delu. Nesprejemljiva je praksa, da se za osnovo delitve osebnih dohodkov jemljejo kriteriji, ki ne določajo kvantitete in kvalitete proizvodov dela in da se osebni dohodki povečujejo neodvisno od večanja produktivnosti dela. Kriteriji solidarnosti in socialne varnosti delavcev se morajo določiti tako, da ne ovirajo in ne rušijo delitve osebnih dohodkov po individualnih rezultatih dela.

Organizacije sindikatov bodo s svojo akcijo prispevale, da bodo delavci neposredno in skupno določali osnove in merila delitve po rezultatih dela v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela, grupacijah in dejavnostih. Bojevala se bodo tudi za to, da se bodo merila izpopolnjevala in bogatila z novimi metodami in spoznanji, da se bodo čimbolj eksaktno določali pogoji dela, ekonomičnost, kvaliteta in kvaniteta proizvodov dela. Organizacije in organi sindikatov se bodo energično postavili po robu vsakemu odporu proti takemu načinu merjenja rezultatov dela in uresničevanju osebnih dohodkov v skladu s temi rezultati.

2. Izhajajoč iz ustavnih določil o povezovanju gospodarskega in prometnega področja, se bodo sindikati zavzemali, da se dohodek, ustvarjen s skupnim poslovanjem v združevanju dela in sredstev, razporeja po prispevku v ustvarjanju tega dohodka in to na osnovah in merilih, določenih s samoupravnimi sporazumi o družbenih dogovorih. Zaposleni na prometnem področju morajo usklajevati višino osebnih dohodkov s temeljnimi organizacijami združenega dela s področja materialne proizvodnje, za katere vršijo storitve in s katerimi so v medsebojni odvisnosti v reprodukcijskem ciklusu in jih ustvarjajo na podlagi meril rezultatov dela in medsebojne odvisnosti v ustvarjanju dohodka.

3. Sindikati bodo zahtevali, da delovne skupnosti skupnih služb (za več temeljnih organizacij združenega dela, poslovnih združenj, bank, skupnosti zavarovanja, kmetijskih zadrug in podobno) pri določanju skupnih osnov in meril za delitev sredstev, svoje osebne dohodke primerjajo in usklajujejo z osebnimi dohodki delavcev v organizacijah, za katere opravljajo posle. To primerjanje in usklajevanje je treba vršiti po delovnih mestih in poslih, osebne dohodke pa uresničevati na podlagi izvršenih nalog in prispevkov k rezultatom organizacij, za katere opravljajo posle.

4. Organizacije sindikatov bodo terjale, da delovne skupnosti strokovnih služb samoupravnih interesnih skupnosti in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti ter njihovih združenj, družbenopolitičnih organizacij in drugih družbenih organizacij in organov družbenopolitičnih skupnosti pri delitvi sredstev za osebne dohodke in skupno porabo primerjajo in usklajujejo osebne dohodke po delovnih mestih in poslih z osebnimi dohodki delavcev v gospodarstvu določenega področja in jih uresničujejo po rezultatih dela in po gibanju družbene produktivnosti.

5. V konkretizaciji ustavnega načela o minulem delu v delitvi se kongres zavzema za to, da pravice delavcev na tej osnovi zavise od prispevka, ki ga je delavec dal k razširitvi materialne osnove združenega dela, in od učinkov, ki jih dosega z vlaganjem teh sredstev. Te pravice se izražajo v pravici do odločanja o pogojih pridobivanja in razporejanja celotnega dohodka; v zagotavljanju stabilnosti delovnega razmerja; v osebem dohodku, ki bo večji, če je prišlo do povečanja dohodka kot rezultat racionalnega vlaganja in upravljanja družbenih sredstev, manjši pa, če se takšni učinki ne uresničujejo; v pravici do odločanja o sredstvih za skupno porabo in porabo dela teh sredstev, namenjenih minulemu delu, ter skozi razne oblike vzajemnosti in solidarnosti (zlasti v zvezi z reševanjem stanovanjskih problemov delavcev in podobnimi ppo-trebami).

Kongres se zavzema za to, da se osebni dohodek ne zmanjšuje delavcu v poznih letih njegove delovne dobe zaradi zmanjševanja njegovih delovnih sposobnosti, temveč da se mu zagotovi delo na delovnem mestu in poslih, na katerih bo lahko izvrševal delovne obveznosti in dosegal rezultate, ki so osnova uresničevanja osebnega dohodka.

6. Za materialno in socialno varnost delavcev, odvisno od splošne stopnje produktivnosti celotnega družbenega dela in splošnih pogojev okolja, v katerem delavec dela in živi, se bo sindikat zavzemal tako, da se v samoupravnih sporazumih in družbenih dogovorih določi znesek najnižjega osebnega dohodka delavca za določeni delovni učinek, poln delovni čas in določene delovne

pogoje. Sindikati so proti pravici do najnižjega osebnega dohodka brez obveznosti in prispevkov, ki jih ta dohodek zajema.

7. Sindikati so proti omejevanju višine osebnega dohodka, če se le-ta dosledno deli po delovnem prispevku delavca skupnim rezultatom dela. Najvišji osebni dohodek je treba omejevati samo v organizacijah in na delovnih mestih, kjer se še ne uveljavljajo merila rezultatov dela ali kjer je njihovo realno določanje otežkočeno z naravo poslov, ki jih organizacija opravlja. Prejemkov na podlagi racionalizatorstva in novatorstva, za pomembne kreativne rešitve in izjemna družbena priznanja prav tako ni treba omejevati, marveč spodbujati takšno osebno angažiranje in delo.

8. Organizacije sindikatov bodo usklajevale svoja stališča o kriterijih za osebne prejemke delavcev na breme materialnih stroškov in iz sredstev skupne porabe in se bodo zavzele za uveljavljanje teh kriterijev v samoupravnih sporazumih. Prav tako se bodo zavzele, da se glede na sedanjo prakso delovni pogoji bolj urejajo, zlasti pri težjem delu.

9. Za uspešno delovanje sistema dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanje je pomembno, da se skupno določi enotna enota produktivnosti dela, na podlagi katere se usmerjata politika in dinamika osebnih dohodkov. Da bi presegli različne pristope in neuskklajenosti v zvezi s tem vprašanjem, kongres poudarja potrebo, da pristojni organi in institucije v sodelovanju z združenim delom in sindikatom določijo kazalce za izkazovanje in spremljanje gibanja produktivnosti dela, kar je bistvenega pomena za samoupravno sporazumevanje in usklajevanje razmerij v razporejanju dohodka in dinamike osebnih dohodkov s produktivnostjo dela.

10. Kongres opozarja na pomen in nujnost večjega angažiranja osnovnih organizacij sindikatov pri iskanju in izdelavi meril individualne materialne stimulacije organizatorjev proizvodnje, ki s svojim delom vplivajo na izkoriščanje kapacitet, rast proizvodnje in produktivnosti, na stroške proizvodnje, organizacijo dela, poslovno politiko in rezultate temeljnih organizacij združenega dela.

IV.

1. Kongres zadoljuje organizacije in organe sindikatov, da sklepe veljavnih in bodočih družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov cenijo in izboljšujejo s stališča pogojev, da delavci v družbenem delu usklajujejo in urejajo odnose v pridobivanju in delitvi dohodka in osebnih dohodkov in določajo kriterije, osnove in merila, s katerimi se meri delo in rezultati dela, stimulira ustvarjalnost in razvija odgovornost.

2. Z družbenimi dogovori na področju pridobivanja in delitve dohodka in osebnih dohodkov je treba določiti smernice, načela in način uresničevanja družbene politike in obveznosti podpisnika družbenega dogovora v njegovem uresničevanju.

3. Za usklajevanje skupnih osnov in kriterijev delitve dohodka in osebnih dohodkov med republikami in pokrajinami se na osnovi skupnih stališč sprejema in permanentno izboljšuje medrepubliško-pokrajinski družbeni dogovor.

Izvajanje stališč in nadaljnjo izdelavo skupnih osnov in kriterijev medrepubliško-pokrajinskega družbenega dogovora je treba zagotoviti z republiškimi oziroma pokrajinskimi družbenimi dogovori ob upoštevanju razlik v reševanju posameznih vprašanj.

4. S samoupravnimi sporazumi o skupnih osnovah pridobivanja dohodka in o merilih razporejanja dohodka o delitvi osebnih dohodkov med temeljnimi organizacijami združenega dela in delovnimi skupnostmi je treba konkretno izdelati politiko, določeno v družbenih dogovorih, in konkretizirati merila interne delitve. Nujno je treba zagotoviti neposredno določanje delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih o vseh merilih, ki se urejajo s tem sporazumom.

5. Sindikat se bo zavzemal, da se jasno določi, kdo se s kom dogovarja in sporazumeva, izhajajoč iz celote sistema, medsebojne odvisnosti v dogovarjanju in sporazumevanju, iz združevanja dela in povezovanja interesov na samoupravnih temeljih. Sporazume naj sklepajo predvsem temeljne organizacije združenega dela, ki so med seboj tesno povezane v procesu reprodukcije (v okviru organizacij združenega dela, grupacij, panog, dejavnosti proizvodno-prometnih kompleksov ipd.), pri čemer se mora vzpostaviti neposredna zveza med usklajeno razvojno politiko teh organizacij in pridobivanjem in razporejanjem dohodka.

6. Dosedanja praksa opozarja na nujnost, da se sindikati še naprej zavzemajo in bojujejo za naslednje ravni družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja o pridobivanju in delitvi dohodka in osebnih dohodkov in za dogovarjanje na ravni komun-ter za medobčinsko (regionalno), zlasti o tistem delu dohodka, ki se izloča za splošne in skupne potrebe delavcev (delitev dela, stanovanja, rekreacija, dopusti, zaposlovanje ipd.). V družbenih dogovorih na ravni republike so izdelane skupne osnove in kriteriji, dolž-

nosti organizacij dogovarjanja in sporazumevanja. Z dogovarjanjem na ravni federacije se določajo med republikami in pokrajinami skupna stališča in kriteriji za usklajevanje pridobivanja in delitve dohodka in osebnih dohodkov.

Na vseh teh ravneh se lahko sprejemajo tudi posebni družbeni dogovori, v katerih se bodo izdelala samo določena vprašanja, če se pojavi potreba ali skupni interes.

7. Sindikati se bodo v naslednjem obdobju bojevali za to, da se samoupravno sporazumevanje o pridobivanju in delitvi dohodka in osebnih dohodkov vrši na vseh ravneh od temeljne organizacije do federacije, oziroma na vsem jugoslovanskem področju in to: v temeljnih organizacijah združenega dela, v katerih so obdelani konkretni pogoji pridobivanja, namenska delitev in merila rezultatov dela in prispevka, katerim morajo sindikati posvetiti posebno pozornost; samoupravno sporazumevanje na ravni samoupravnih skupnosti v organizacijah z več temeljnimi organizacijami združenega dela, s katerim se konkretizirajo le določene skupne osnove in merila; samoupravno sporazumevanje v med seboj odvisnih integriranih reprodukcijskih in velikih sistemih, ki zajema skupne osnove in merila, za katera se izrečejo temeljne organizacije združenega dela; sporazumevanje na ravni grupacij in panog o pridobivanju in delitvi dohodka, ki bo vsebolj pomembno. Poleg sporazumevanja o osnovah in merilih delitve se bo tudi sporazumevanje znotraj panog ter med panogami in grupacijami o pridobivanju dohodka vse bolj širilo na teritorialnem načelu za določena vprašanja v komuni, regiji in republikah, njegovi podpisniki pa bodo temeljne organizacije združenega dela.

8. Kongres zadolžuje organizacije in organe sindikatov, da se angažirajo pri širjenju sporazumevanja o pridobivanju in razporejanju dohodka znotraj grupacije na celotno področje države, na temelju programov razvoja in dogovorjene delitve dela, združevanja dela in sredstev, kakor tudi med grupacijami na temelju skupnih vlaganj, delitve dela in skupnega urejanja medsebojnih razmerij. Poprečne osebne dohodke v notranji in zunanji trgovini, bankah in finančnih institucijah je treba usklajevati z gibanji osebnih dohodkov v materialni proizvodnji tistih organizacij, za katere in s katerimi te organizacije delajo.

9. Temeljne organizacije družbenih dejavnosti morajo sprejemati samoupravne sporazume v okviru samoupravnih interesnih skupnosti in grupacij. S sporazumi v samoupravni interesni skupnosti je treba urejati pogoje pridobivanja in razporejanja dohodka soglasno s sporazumi o osnovah in merilih proste izmenjave dela, z določeno politiko razvoja in s sporazumi v grupaciji.

10. Z občinskimi in regionalnimi družbenimi dogovori je treba urejati vprašanja glede obsega in strukture skupne in splošne porabe ter glede uresničevanja ustavnih načel o socialni varnosti in solidarnosti delavcev ter zagotavljanja pogojev za njihovo uresničevanje. To zadeva zlasti: višino najnižjega osebnega dohodka, združevanja sredstev za stanovanjsko graditev in družbeno prehrano, oddih in rekreacijo, strokovno izpopolnjevanje delavcev ipd. S temi dogovori je treba urediti tudi nekatera vprašanja razvoja organizacij in dejavnosti, ki so v interesu razvoja združenega dela kot celota.

11. Sindikati se bodo uprli vsakršnemu zapiranjemu temeljnih organizacij združenega dela v lokalne, grupacijske in druge okvire zaradi ustvarjanja monopolnega položaja in privilegiranih pogojev v pridobivanju dohodka in razpolaganju z njim. Vsi dogovori in sporazumi morajo biti javni in dostopni javnosti.

12. Z internimi samoupravnimi sporazumi je treba obdelati individualna in druga merila udeležbe vsakega posameznika v ustvarjanju dohodka in v njegovi delitvi, zaradi česar je nujna organizirana praktična akcija sindikata. Vsaka temeljna organizacija združenega dela mora imeti svoj interni sporazum o pridobivanju in delitvi dohodka in o merilih interne delitve. Organizacije sindikata morajo vztrajati pri zahtevi po večji odgovornosti strokovnih služb v izdelavi stališč in sklepov sindikata in zborov delovnih ljudi o delitvi dohodka in osebnih dohodkov. Sindikati se bodo odločno uprli oportunističnemu, liberalizmu in grupno lastninskemu obnašanju v delitvi.

13. V skladu s svojimi ustavnimi pravicami in dolžnostmi bodo sindikati začeli akcije za sklepanje samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov, aktivno bodo sodelovali pri izdelavi meril razporejanja dohodka in delitve osebnih dohodkov, delali za usklajevanje različnih interesov posameznih delov združenega dela in za izpopolnjevanje sistema delitve. Organizacije sindikatov bodo zagotovile, da vse temeljne organizacije združenega dela in deževne skupnosti sklenejo samoupravne sporazume o skupnih osnovah in merilih pridobivanja in razporejanja dohodka in delitve osebnih dohodkov.

14. Če katera izmed temeljnih organizacij združenega dela ali delovnih skupnosti ne bo hotela skleniti sporazuma ali sprejeti

posameznih skupnih osnov in meril, bo organizacija sindikata organizirala razpravo med delavci te organizacije, da bi ugotovili vzroke za tako ravnanje. V primeru grobega in trajnega zanemarjanja skupnih interesov in kriterijev bodo sindikati v skladu s svojo ustavo pravico sprožili spor pred sodiščem združenega dela.

15. Treba je razvijati oblike preučevanja in primerjanja poslovnih rezultatov ter usklajevanja posameznih interesov s skupnimi in splošnimi interesi na področju pridobivanja in razporejanja dohodka. Pri tem se morajo bolj neposredno angažirati sindikati, zbornice, statistične službe, službe družbenega knjigovodstva idr., da bi se ustvarili pogoji za uspešno uresničevanje samoupravnega sporazumevanja.

Sindikati bodo zahtevali in prispevali, da se določijo skupni kazalci pridobivanja in razporejanja dohodka in delitve osebnih dohodkov v temeljnih organizacijah združenega dela za vso Jugoslavijo, na podlagi katerih se bo na enoten način vršilo primerjanje med TOZD, panogami in regijami. Te kazalce bodo udeleženci posameznih samoupravnih sporazumov dopolnjevali odvisno od konkretnih in specifičnih potreb.

16. Da bi se zagotovilo kvalitetno uveljavljanje določenih kazalcev in uresničile samoupravne pravice delavcev, je nujno treba izvršiti ustrezne spremembe v zakonskih predpisih, po katerih bi se zagotovile spremembe v obračunu in ustreznih podatkih, ki jih spremljajo v službi družbenega knjigovodstva in statistiki. Ves informativno-statistični sistem bi moral biti bolj obrnjen k združevanju dela in sredstev, k samoupravnemu sporazumevanju in družbenemu dogovarjanju v združenem delu. Knjigovodske in druge evidence morajo pravočasno zagotavljati potrebne podatke in njihovo obdelavo kot osnovo za odločanje v temeljnih organizacijah in njihovih širših asociacijah.

17. Glede na to, da je obdelava pogojev pridobivanja in sistema delitve dohodka zapleten in trajen proces, kongres zadolžuje organe in organizacije sindikatov, da se bojujejo za to, da bo tematika pridobivanja in delitve dohodka in osebnih dohodkov bolj vgrajena v učne programe določenih šol in fakultet, da bo posvečena večja pozornost strokovnim službam in kadrom, ki delajo na tem in da se znanstvene in strokovne institucije bolj angažirajo pri izpopolnjevanju sistema dohodka, zlasti meril rezultatov dela in delovnega prispevka.

18. Usposabljanje sindikalnega aktiva in delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela za uspešno reševanje problemov v delitvi in obvladovanju sistema pridobivanja in delitve dohodka in osebnih dohodkov je eden izmed osnovnih kriterijev za oceno vsebine in uspešnosti delovanja sindikatov. Zato mora biti usmerjenost družbene vloge in akcije sindikatov v procesu samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja v konkretnem odločanju delavcev v združenem delu o osnovah in merilih ter drugih vprašanjih, s katerimi urejajo pogoje in rezultate svojega dela.

Izhajajoč iz zahtev po doslednem uveljavljanju določil nove ustave o položaju delavcev v združenem delu in iz stališča, da delavci neposredno in samostojno odločajo o svojih dolžnostih in pravicah v temeljni organizaciji, drugih oblikah združenega dela in v združenem delu v celoti, ter iz potrebe po bistvenem spreminjanju sistema medsebojnih razmerij delavcev v združenem delu, VII. kongres ZSJ sprejema

Resolucijo o nalogah sindikata pri izboljševanju in nadaljnjem razvoju medsebojnih razmerij delavcev v združenem delu

1. VII. kongres ZSJ poudarja pomembno vlogo in odgovornost sindikata za nadaljnji razvoj medsebojnih razmerij delavcev v združenem delu v skladu z družbenoekonomskimi spremembami in samoupravno pravico delavcev, da neposredno in enakopravno odločajo o svojih dolžnostih in pravicah ter o medsebojnih razmerjih iz združenega dela. S svojo družbenopolitično akcijo morajo sindikati doseči take bistvene spremembe v sistemu medsebojnih razmerij v združenem delu, ki bodo zagotovile, da bo delavec postal osnovni subjekt in proces urejanja in uresničevanja medsebojnih razmerij. Nujno je treba razviti politično aktivnost, ki bo postavila delavca v središče boja za proizvodnjo in dvig njene kadrovske in

organizacijsko-tehnične ravni, ki bo omogočila ustvarjanje večjega dohodka, s tem pa tudi ustrezno uresničevanje pravic delavcev iz dela. Okrepiti se mora odgovornost za uresničevanje delovnih dolžnosti, za učinkovitejšo izkoriščanje proizvodnih zmogljivosti in delovnega časa. Organizacije sindikata na vseh ravneh so dolžne, da kritično preučijo stanje glede ureničevanja medsebojnih razmerij v združenem delu in da na tej podlagi določijo ustrezne rešitve v samoupravnih sporazumih in družbenih dogovorih, ki bodo omogočili nadaljnji razvoj socialističnih odnosov do dela in ustvarjalnosti, družbene lastnine in preseganja pojavov najemniško-birokratske psihologije in samovolje. Sindikati bodo prilagajali novim pogojem svojo zaščitno vlogo in se borili za uresničevanje socialne varnosti in trdnosti delavcev ter za dosledno izvajanje samoupravnih sporazumov, družbenih dogovorov in zakonskih predpisov s tega področja.

V urejanju pravic in dolžnosti iz medsebojnih razmerij delavcev v združenem delu je ustavna pravica in dolžnost sindikata, da daje iniciativo in predloge za sklepanje samoupravnih sporazumov in da le-te podpisuje in predlaga njihove spremembe in dopolnitve. Kongres zahteva od vseh sindikalnih organizacij, da preučijo obstoječe samoupravne sporazume, da bi se uskladili z ustavo, če pa še niso sprejeti, naj dajo iniciativo za njihov sprejem. Ker združevanje v širše asociacije združenega dela zaostaja, je treba okrepiti aktivnost za urejanje vprašanj, ki so skupnega interesa, s samoupravnimi sporazumi o združevanju v delovnih organizacijah in z družbenimi dogovori.

2. Uresničevanje zahtev po hitrejšem razvoju proizvodnje, produktivnosti in ekonomičnosti dela zahteva napore in vsestransko angažiranost sindikata za spreminjanje odnosa do dela, za izboljšanje kulture dela in odgovornosti pri uresničevanju delovnih dolžnosti. Sindikat se mora bojevati za polno izkoriščanje določenega delovnega časa, za uresničevanje proizvodnih planov ter za vse ukrepe, ki bodo spodbujali kreativnost in pozitivna stališča in obnašanje vseh v delovnem procesu. Z vsemi sredstvi, tudi s sistemom moralne stimulacije, je treba vzpostavljati take odnose, ki bodo pri posamezniku povečali interes, iniciativo, odgovornost in ustvarjalno delo.

Sindikat se mora energično bojevati proti nedisciplini, neupravičenemu izostajanju z dela in neodgovornosti do ljudi in družbene lastnine. Nasprotoval bo odnosom, ki slone na tehnokratsko-birokratskih modelih organizacije dela, na nedelu in na primitivizmu. Sindikat si prizadeva, da bi delavec osebno odgovarjal za izvrševanje svojih delovnih dolžnosti in poudarja povečano odgovornost delavcev na vodilnih delovnih mestih. Za neodgovornost je treba dosledno ukrepati. Vendar pa je sindikat proti denarnemu kaznovanju delavca in proti ukrepom, ki bi kratili po ustavi zagotovljene pravice delavca, rušili njegovo človeško dostojanstvo in socialistični značaj medsebojnih razmerij delavcev v združenem delu. Nujno je določiti nove samoupravne rešitve v zvezi z materialno odgovornostjo, kajti ne moremo še naprej tolerirati prakse, da se izgube, škode in posledice nedela in neodgovorno obnašanje prevalijo na družbo.

3. VII. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije poudarja, da pravice delavcev izhajajo iz dela in morajo biti urejene v skladu s tem načelom. V samoupravnih sporazumih je treba določiti kriterije in osnove za uresničevanje pravic, pa tudi pravic, ki jih zagotavlja zakon vsakemu delavcu, ne glede na nivo ustvarjenega dohodka. Pri uresničevanju pravic mora priti do uveljavljanja načelo minulega dela in solidarnost delavcev. Energično se je treba upreti praksi prepisovanja zakonov in tujih rešitev, ki niso v skladu s potrebami in pogoji organizacij združenega dela.

Za uresničevanje nadaljnega procesa humanizacije dela se bodo sindikati angažirali pri postopnem uvajanju ukrepov glede skrajševanja delovnega časa, stimulacije ustvarjalnosti, novatorstva in racionalizatorstva, pri razvijanju delovnih sposobnosti in napredovanja delavcev ter pri dviganju tehnične ravni dela. Sindikat se bo angažiral pri ustvarjanju pogojev, ki bodo omogočili delavcem večjo stopnjo ustvarjalnega izražanja, samokontrole delovnega procesa in obveščenosti. Nasprotovali bodo pojavom podrejanja delavcev, zasnovanim na mezdni psihologiji, ki povzročajo odpor pri delavcih, zmanjšujejo njegovo odgovornost in učinkovitost v izvrševanju dolžnosti.

Sindikat se bo angažiral pri nadaljnjem skrajševanju delovnega časa v tistih organizacijah združenega dela, kjer bi le-ta deloval kot faktor produktivnosti dela in večje zaposlenosti, ohranjanja delovne sposobnosti delavca ter boljšega nagrajevanja. Posebno si bodo sindikati prizadevali za uvajanje skrajšanega delovnega časa na mestih s posebno težkimi in za zdravje škodljivimi delovnimi pogoji, vendar na podlagi preučenih potreb in možnosti.

4. Sindikat se bo neposredno angažiral pri izbiri in konkretni

zaciji rešitev o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu, ki se bodo vgrajevale v samoupravne sporazume in družbene dogovore. V samoupravnih sporazumih je treba vgraditi in izdelati načelo socialistične solidarnosti, posebno skozi zaščito delavcev v pogojih strukturnih in ekonomskih sprememb. V zvezi s prepovedjo odpuščenja delavcev, ki ostajajo t. i. tehnološki višek, je treba določiti pravico delavcev do ustreznega delovnega mesta ter pravico do prekvalifikacije. Za zagotovitev socialne varnosti delavcev, katerih delo je prenehalo zaradi likvidacije organizacije, se bo sindikat zavzemal da se z družbenimi dogovori uredi položaj in temeljne pravice teh delavcev. Sindikat se bo zavzemal za to, da se s samoupravnimi sporazumi uredijo tudi razmerja in postopek v zvezi s konfliktnimi situacijami v skladu s samoupravnimi načeli in da se pri tem zagotovi zaščita interesov in pravic delavcev.

Dolžnost sindikata je, da se bori za dosledno uresničevanje načela odprtosti organizacij združenega dela pri sprejemanju delavcev na delo ter za večjo notranjo in zunanjo gibljivost delavcev. Nujno je povečati odgovornost za spoštovanje zakonskih predpisov, družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov v zvezi z načinom zaposlovanja delavcev in razporejanja na posamezna delovna mesta, zlasti, če gre za obvezen konkurs in zaposlovanje na vodilnih delovnih mestih. Kongres meni, da morajo delavci v samoupravne sporazume o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu vgraditi tudi merila o moralno-političnih lastnostih, ki jih morajo imeti delavci na vodilnih delovnih mestih, kjer je delo posebnega družbenega interesa. Sindikati morajo poostriiti boj proti pojavom protekcije, zvez in drugih zlorab pri sprejemanju delavca na delo.

Sindikat se bo bojeval za to, da se bodo s samoupravnimi sporazumi in temeljnimi organizacijah združenega dela adekvatno in ustvarjalno obdelala vprašanja v zvezi s sistematizacijo delovnih mest, z načinom pridobivanja položaja delavca v združenem delu, z načinom delitve sredstev za osebne dohodke, z delovnim časom, odnosi, s posebno zaščito žensk, mladine in invalidov, z omejevanjem nadurnega in nočnega dela, z odgovornostjo, prenehanjem dela ter z načinom uresničevanja in zaščite pravic delavcev. Sindikati se bodo zavzemali za to, da se delavcem, ki so vključeni v združeno delo za določen čas zaradi sezonskih del, zagotovi polno uresničevanje samoupravnih in drugih pravic, ki jih določa zakon.

5. Sindikati morajo postati eden izmed najpomembnejših dejavnikov v sistemu zaščite interesov in pravic delavcev in uresničiti novo vsebino svoje zaščitne vloge v skladu z ustavo. V sedanjih pogojih mora biti zaščitna vloga namenjena predvsem k zaščiti tistih, ki delajo, pred nedelavnimi in neodgovornimi posamezniki. Hkrati mora biti angažiranje sindikatov usmerjeno na odpravljanje birokratsko-tehnokratske samovolje in postopkov posameznikov ali skupin v zvezi z zlorabami pri uresničevanju pravic na podlagi protekcije, familijarnosti in grupiranja. Zaščitna vloga sindikatov mora biti obrnjena ne le na varstvo zakonskih pravic delavcev, temveč tudi na zaščito dostojanstva dela, na varstvo družbene lastnine in zaščito ustvarjenega dohodka pred individualno in skupinsko neodgovornostjo.

Sindikat se bo v svoji dejavnosti bojeval za to, da se s kolektivnimi pogodbami zagotovi zaščita pravic delavcev, zaposlenih pri zasebnih delodajalcih v skladu s pravicami, določenimi v zakonu. Pri uresničevanju pravic in potreb teh delavcev (delovni pogoji, izobraževanje, oddih, stanovanjska vprašanja ipd.) imajo posebno dolžnost in odgovornost organizacije in organi sindikata delavcev storitvenih dejavnosti.

Sindikati se morajo politično, organizacijsko in kadrovske usposobiti za učinkovito izkoriščanje z zakonom in ustavo danih pooblastil glede zaščite pravic delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela in pred samoupravnimi sodišči združenega dela. Sindikati bodo zastopali delavca v postopku zaščite njihovih pravic in bodo dajali iniciativo za pozivanje na odgovornost vseh, ki krnijo pravice delavcev. Nujno je, da inšpekcijski organi poostrijo kontrolo in da se le-ta razširi na vsa vprašanja iz medsebojnih razmerij delavcev. Sindikat se zavzema za večjo in učinkovitejšo zaščito pravic delavcev, ki naj jo zagotove samoupravna sodišča združenega dela in drugi predstavniki družbene kontrole. Sindikat se bo neposredno angažiral in sodeloval pri zaščiti pravic delavcev skozi sistem delavske kontrole v organizacijah združenega dela.

6. Nujno je pospešiti delovanje za sprejemanje predpisov na področju delovne zakonodaje v skladu z novo ustavo. Sindikat se bo zavzemal za to, da se zmanjša regulativa države, da se večina vprašanj s področja medsebojnih razmerij delavcev v združenem delu ureja s samoupravnimi sporazumi in družbenimi dogovori. Sindikati se bodo angažirali pri usklajevanju konkretnih rešitev, ki jih vsebujejo republiški in pokrajinski zakoni, z družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi.

Pri gradnji stanovanj so bili doseženi zelo dobri rezultati. Z več kot tremi milijoni na novo zgrajenih stanovanj od leta 1945 naprej, potem, ko se je prebivalstvo povečalo za približno šest milijonov, se je stanovanjska površina na prebivalca povečala od prejšnjih 3 kv. m na 12,7 kv. m, kar pomeni, da se je povečala za več kot 50 odstotkov.

Zelo hitre in globoke spremembe v socialno ekonomski strukturi prebivalstva, še posebej pa izjemno hiter porast mestnega prebivalstva kljub tako mogočnim rezultatom, pa povzročajo, da je stanovanjski problem še vedno zelo zapleten, zlasti zaradi dejstva, da veliko število gospodinjstev še vedno nima zagotovljenih elementarnih pogojev, ki so potrebni za bivanje.

Izhajajoč iz prejšnjih ugotovitev in stališč ZKJ, ki so bili potrjeni na X. kongresu, sprejema Sedmi kongres ZSJ

Resolucijo o nalogah sindikatov pri hitrejšem reševanju stanovanjskih problemov in pri izboljševanju življenjskih pogojev delovnih ljudi

1. Sedmi kongres Zveze sindikatov Jugoslavije poudarja, da se je brezpogojno treba lotiti vseh potrebnih ukrepov, da bo mogoče uresničiti stališče Desetega kongresa ZKJ o povečanju obsega družbene stanovanjske graditve in njeni rasti, ki mora biti hitrejša od realnega odstotka povečevanja narodnega dohodka družbenega gospodarstva. Uresničitev tega stališča je treba zagotoviti tudi s pomočjo dolgoročnega, kompleksnega programiranja stanovanjske graditve.

Zaradi tega se Zveza sindikatov obvezuje, da bodo v prihodnjem letu sprejeti srednjeročni in dolgoročni programi stanovanjske graditve v vseh osnovnih organizacijah združenega dela, v vseh interesnih in družbenopolitičnih skupnostih in v drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih. Programi stanovanjske graditve za obdobje 1976–1980 morajo biti nadrobno obdelani in morajo predstavljati petletni program kot del enotnega petletnega načrta družbenega razvoja.

Zaradi tega je nujno, da se na ravneh republik, pokrajin in federacije ob programu stanovanjske graditve izdelajo finančno-materialne bilance, še posebej bilance proizvodnje in potrošnje gradbenega materiala.

Za uresničitev povečanega obsega stanovanjske graditve je osnovni predpogoj zagotoviti ustrezna finančna sredstva in proizvodnjo gradbenega materiala in opreme.

Naloga članstva, sindikalnih organizacij in sindikalnega vodstva je, da skupaj z ostalimi faktorji prevzamejo iniciative, zahtevajo in aktivno sodelujejo pri izdelavi in še posebej pri sprejemanju in uresničevanju programa stanovanjske graditve in pri reševanju stanovanjskih problemov delovnih ljudi.

2. Da bi se povečal obseg stanovanjske graditve je nujno potrebno zagotoviti trajne izvore sredstev za finansiranje.

Še naprej je treba obdržati obvezno namensko izločanje sredstev organizacij združenega dela in drugih pravnih oseb za stanovanjsko graditev. Zveza sindikatov meni, da se morajo temeljne organizacije združenega dela samostojno odločati o izločanju sredstev za stanovanjsko graditev in sicer na osnovi sprejetega programa stanovanjske graditve in reševanja stanovanjskih problemov v TOZD. Hkrati je nujno potrebno s predpisi določiti spodnjo mejo, po kateri so temeljne organizacije združenega dela dolžne izločevati sredstva za stanovanjsko graditev.

Materialni položaj gospodarstva in potreb lastne razširjene produkcije, kakor tudi finansiranje ostalih splošnih in skupnih potreb, žal, ne bodo dovoljevali takšnega povečanja izločevanja iz dohodka za stanovanjsko graditev, da bi v naslednjem desetletju lahko rešili najbolj akutne stanovanjske probleme v družbi.

Zavoljo naštetih razlogov se Zveza sindikatov zavzema, da bi delovni ljudje, v skladu s svojimi materialnimi možnostmi, z lastnimi sredstvi sodelovali pri reševanju svojega stanovanjskega problema, seveda na osnovi obdelanih kriterijev, ki so potrjeni v temeljnih organizacijah združenega dela.

Del sredstev, ki so izločeni za stanovanjsko graditev, je treba s pomočjo samoupravnega sporazuma združevati na ravni samoupravne stanovanjske interesne skupnosti za solidarnostno stanovanjsko graditev. Prav tako je treba predvideti možnost, da bi se

predpisal obvezni prispevek za solidarnostno stanovanjsko graditev v korist interesne skupnosti, in to različno, obvezujoč se uskladiti določene objektivne kriterije, kakor tudi proceduro verifikacije predlaganih obrestnih mer prispevkov.

Sredstva za solidarnostno stanovanjsko gradnjo je treba uporabljati hkrati s obvezo, da se bodo lahko sredstva vračala pod ugodnejšimi pogoji.

3. Uresničitev večjega obsega stanovanjske graditve je kljub povečanemu izločevanju sredstev in kljub povečani proizvodnji gradbenega materiala in opreme, mogoča samo, če se z energično akcijo realizirajo družbene zahteve: graditi bolj smotrno in bolj učinkovito.

Zato je usodnega pomena uresničitev koncepta usmerjene družbene stanovanjske graditve, praktične uporabe z dogovorom sprejetih in predpisanih normativov in telničnih pogojev za projektiranje in gradnjo stanovanj, stanovanjskih zgradb in naselij, kakor tudi uresničevanje tistih funkcij stanovanjskih interesnih skupnosti, ki zagotavljajo smotrnejšo in učinkovitejšo angažiranost družbenih sredstev in kapacitet gradbene operative (družbeno dogovorjena cena stanovanj, dolgoročno angažiranje in popolnejša uporaba sodobnih načinov proizvodnje in ustreznih kapacitet gradbene operative, smotrnejše urbanistično in arhitektonsko reševanje in načrtovanje naselij, zgradb in stanovanj itd.).

Da bi se povečala učinkovitost gradnje je treba povsod z organiziranimi akcijami pospešiti vse faze priprav in gradnje stanovanj, še posebej pa – urbanistično reševanje in izdelavo investicijsko-tehnične dokumentacije, ki se nemalokrat dopolnjuje, predeluje in izpopolnjuje, ko je graditev že v teku: – administrativni postopek v proceduri izločevanja odobritve za gradnjo; – reševanje imovinsko-pravnih odnosov v procesu priprav zemljišč za gradnjo; – pravočasno izgraditev komunalnih in drugih objektov, ki sodijo poleg, še posebej pa organizacijo in tehnologijo graditve.

Stabilizacija cen stanovanj in njihova prilagoditev realnim družbeno dogovorjenim okvirom in okvirom povečevanja cen ostalega blaga in uslug, je najbistvenější predpogoj, da bi se povečal obseg stanovanjske graditve. Zato je nujno potrebno današnji sistem relativno svobodnega oblikovanja cen zamenjati s sistemom družbenega dogovarjanja o cenah stanovanj. Prav tako je nujno potrebno zagotoviti nenehno spremljanje in objavlanje, oziroma javno prikazovanje tako dogovorjenih, kakor tudi resničnih cen stanovanj.

Ker stroški urejevanja in pripravljanja zemljišča za gradnjo čedalje bolj sodelujejo pri oblikovanju cene stanovanja, je postavljena zahteva, da se uresničijo stališča o:

- večjem sodelovanju vseh uporabnikov zemljišč v stroških priprav in urejevanja zemljišč za gradnjo, in sicer iz sredstev povečanega nadomestila za uporabo zemljišča in iz drugih izvirov,

- zagotovitvi kreditnih sredstev za kreditiranje graditve objektov individualne komunalne potrošnje (vodovod, kanalizacija; električna itd.) in namensko izločenih sredstev za stanovanjsko gradnjo, iz bančnih kreditov in iz sredstev družbeno zajete mestne rente, ki jo tvorijo uporablanje in promet z nepremičninami,

- zmanjšanju dela stroškov za rušenje starih zgradb in preselejevanju stanovalcev s pomočjo sodelovanja zainteresiranih organizacij združenega dela in stanovanjskih skupnosti v primerih, ko se hkrati s preseljevanjem rešujejo tudi stvarni stanovanjski problemi delovnih ljudi in državljanov.

Občinski in mestni sveti Zveze sindikatov so dolžni sprožiti iniciativo, da bi bili sprejeti družbeno dogovorjeni programi akcij za pospešitev racionalnosti in učinkovitosti stanovanjske graditve, kakor tudi za stabilizacijo cene stanovanj.

5. Sedmi kongres poudarja, da je nujno preučiti celoten sistem kreditiranja stanovanjske graditve in predložiti rešitve, ki ustrezajo današnjim družbenoekonomskim odnosom na osnovi Ustave, pri tem pa zagotoviti mesto in vlogo delovnih ljudi in državljanov, temeljnih organizacij združenega dela, interesnih skupnosti in bank.

6. Naloga vseh organizacij in vodstev sindikatov je, da se neposredno angažirajo, da bi organizacije združenega dela z občinskimi skupščinami in interesnimi skupnostmi še naprej vzpodbujale in družbeno usmerjale individualno stanovanjsko gradnjo. To je mogoče doseči s skupnim usklajevanjem urbanističnih pogojev, z zagotavljanjem minimalnega obsega urejevanja in komunalnega opremljanja zemljišča za individualno gradnjo, kakor tudi z uresničevanjem ostalih ugodnih pogojev, ki bi zagotovili nujno plansko disciplino v urbanizaciji zemlje, hkrati pa tudi pospešili organizirano gradnjo, s čemer je edino mogoče premagati težke probleme na tem področju.

Osnovna naloga sindikatov na področju delitve stanovanj v prihodnjem obdobju je, da sprožijo iniciativo, da bi v občinah pod-

pisali samoupravne sporazume o splošnih kriterijih delitve stanovanj, kakor tudi, da bi se s široko politično akcijo zagotovilo usklajevanje pravilnikov temeljnih organizacij združenega dela o delitvi stanovanj s sprejetimi splošnimi kriteriji delitve. Samoupravni sporazumi o delitvi stanovanj morajo biti takšni, da je z uporabo socialnih, delovnih in ekonomskih kriterijev mogoče zagotoviti delavcem iz neposredne proizvodnje stanovanja najmanj v sorazmerju med njihovim številom in celotnim številom zaposlenih v družbenem sektorju.

Prvenstveno pravico v delitvi morajo imeti tisti delavci, ki nimajo stanovanja, ki stanujejo v težkih stanovanjskih pogojih, odnosno tisti, katerih družine so številne. S samoupravnimi sporazumi o splošnih kriterijih je treba natančno določiti, za katere socialne, delovne in ekonomske kriterije gre. Pri tem bi se ne smelo zanemarjati interesov delovnih organizacij po strokovnih kadrih, prav tako pa bi se moralo ocenjevanju delovnih pogojev posvetiti ustrezno pozornost.

8. Zveza sindikatov se poteguje za takšno raven stanarin, ki bi zagotavljala, poleg pokrivanja stroškov enostavne reprodukcije stanovanjskega fonda, še del za novo stanovanjsko gradnjo. Na ta način bi zagotovili sodelovanje osebnih sredstev tudi tistih delovnih ljudi, ki so doslej dobivali družbena stanovanja.

Današnja raven stanarin in sistem točkovanja ne izraža resnične uporabne vrednosti stanovanj. Zaradi tega je treba z medrepubličkim dogovorom zagotoviti enake osnove za politiko stanarin in za utrjevanje sistema točkovanja stanovanj.

V prihodnji politiki stanarin se Zveza sindikatov še naprej zavzema za sistem diferenciranega subvencioniranja stanarin.

9. Organizacije združenega dela in samoupravne stanovanjske interesne skupnosti morajo hitro ukrepati pri graditvi kapacitet samskih domov in sicer na različnih ravneh opremljenosti in pogojev bivanja, da bi s tem lahko stanovanja uporabljale vse vrste kategorij delavcev.

Naloga sindikatov je, da se neposredno angažira pri uveljavljanju samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov, prek katerih bodo realizirane našete zahteve.

10. Zveza sindikatov je mnenja, da bi bilo treba tudi v prihodnje omogočiti, da bi se iz namenskih sredstev za stanovanjsko graditev uporabljali del tudi za izboljšanje bivanjskih pogojev v že obstoječem stanovanjskem fondu, ki doslej ni zagotavljal normalnih bivanjskih pogojev. Pod pretvezo izboljšanja bivanjskih pogojev pa se ne bi smela uporabljati sredstva za visok stanovanjski standard; zaradi tega je nujno potrebno v samoupravnih sporazumih natančno določiti, katera dela sodijo k izboljšanju bivanjskih pogojev.

11. V smislu smotrnega uporabljanja družbenega stanovanjskega fonda menijo sindikati, da morajo vsi uporabniki družbenih stanovanj, ki imajo v istem mestu vseljiva stanovanja ali pa jih odajajo v svoboden zakup, izprazniti družbeno stanovanje, ki ga uporabljajo, ali pa lastniško stanovanje odstopiti organizaciji združenega dela, oziroma občini, ki naj ga oddaja pod istimi pogoji, pod kakršnimi uporabniki družbenega stanovanja uporabljajo to stanovanje.

12. Naloga in odgovornost organizacij in vodstev sindikatov je, da se angažirajo pri razvijanju samoupravnih interesnih skupnosti, kjer naj delovni ljudje v organizacijah združenega dela ter državljani v hišnih svetih, mestnih skupnostih v občini, družbenopolitične organizacije in ostali udeleženci v stanovanjsko-komunalni izgradnji uresničujejo svoje neposredne interese na tem področju in rešujejo vsa stanovanjska vprašanja.

Zveza sindikatov meni, da morajo stanovanjske interesne skupnosti enakopravno z ostalimi sveti občinske skupščine odločati o vseh vprašanih stanovanjske politike v občini.

Čeprav ni predvideno obvezno samoupravno interesno organiziranje v kmunalnih dejavnostih v upravljanju zemljišč in poslovnih prostorov v družbeni lasti, se Zveza sindikatov odločno zavzema za formiranje samoupravnih interesnih skupnosti, v katerih se lahko odražajo novi družbeni odnosi in poseben družbeni interes za razvoj teh področij.

13. Zveza sindikatov bo pobudnik za nove, spremenjene in izpopolnjene predpise ter še posebej predpise, ki bodo usklajeni z že obstoječimi predpisi, cilj pa naj bi bil učinkovit boj zoper špekulacije, izrabljanje, zoper privilegije, zoper neupravičeno bogatenje na osnovi izločanja, zamenjavanja in prodajanja stanovanj in zoper vse negativne pojave na stanovanjskem področju.

14. Da bi se stališča iz Resolucije Desetega kongresa ZKJ in stališča pričujoče resolucije čim popolneje uresničila, obvezuje Sedmi kongres vse organizacije in forume Zveze sindikatov, da se v tem smislu lotijo ustreznih akcijskih programov.

Izhajajoč iz interesa delavcev za uresničitev čim bolj ugodnih pogojev za delo in življenje, kakor tudi za uveljavitev potrebe po učinkovitejši zaščiti delovnega in življenjskega okolja, hkrati pa upoštevajoč stanje in probleme na tem področju, sprejema VII. kongres ZSJ

Resolucijo o nalogah sindikatov pri izboljšanju in zaščiti delovnega in življenjskega okolja

1. Ustvarjanje čedalje bolj ugodnih delovnih pogojev, zagotovitve zaščite in izboljšanje delovnega in življenjskega okolja predstavljajo pomembne činitelje pri ohranjanju zdravja in delovne sposobnosti delavcev, pri povečevanju proizvodnje in produktivnosti dela, kakor tudi pri življenjskem standardu delavcev. Sindikat se mora trajno angažirati pri izboljševanju in zaščiti delovnega in življenjskega okolja. Sindikati naj zahtevajo, da bo zaščita delovnega in življenjskega okolja upoštevana v programih in načrtih gospodarskega in družbenega razvoja in da se ob sprejemanju konkretnih ukrepov zaščitijo interesi delavcev v skladu z njihovimi ustavnimi pravicami ter pravicami do varnega dela in zdravega okolja.

VII. kongres ZSJ nalaga vsem sindikalnim organizacijam, da naj se borijo za takšne odnose, v katerih bodo ljudje v združenem delu postali aktivni činitelji boja za zaščito in izboljšanje delovnega in življenjskega okolja. Glede na to, da negativne posledice kršenja delovnega in življenjskega okolja v največji meri prizadenejo delavce in njihove družine, se morajo delavci organizirati tako, da ta vprašanja rešujejo v skladu s svojimi potrebami in interesi. Na temelju samoupravnega odločevanja, z neposredno akcijo in prek samoupravnih sporazumov, družbenih dogovorov in interesnih skupnosti morajo delavci zagotoviti razvoj dejavnosti pri zaščiti in izboljševanju delovnega in življenjskega okolja.

Sindikat naj se loti akcij in ukrepov v zvezi z reševanjem problemov delovnega in življenjskega okolja, zlasti pa še v zvezi z vzroki in posledicami rušenja tega okolja. Sindikati naj zahtevajo odstranitev opaznih pomanjkljivosti na tem področju, naj bodo iniciatorji za prevzemanje konkretnih zaščitnih ukrepov in iniciatorji za sodelovanje in odgovornosti vseh zainteresiranih faktorjev. Sindikat naj se energično upre izčrpanju delavcev v težkih in škodljivih delovnih pogojih in v umazanem okolju, vse izvira iz ozkih interesov in pridobitniške logike. Sindikat naj se poteguje, da bodo sprejeti preventivni in drugi ukrepi, da se bodo dosledno izvajali že obstoječi predpisi in standardi s tega področja, prav tako pa naj se bori za učinkovitejšo inšpekcijsko in strokovno kontrolo. Bori naj se tudi za večjo odgovornost in kaznovanje posameznikov in odgovornih organov in organizacij, ki z onesnaževanjem okolja ali kako drugače ogrožajo zdravje in življenje delavcev in njihovih družin.

2. Sindikati naj se borijo tudi za ugodnejše in varnejše delovne pogoje in za zaščito delavcev pred fizičnimi nevarnostmi na delovnem mestu (neustrezna temperatura, vlaga, radiacija, prah, umazan zrak, hrup, povečan pritisk, vibracija, premajhna osvetljenost prostorov, nevarni stroji in kemične substance). Sindikati se morajo s svojo aktivnostjo izkazati tudi pri postopnem ukinjanju težkega fizičnega dela in dela, ki škoduje zdravju, pospešiti morajo uvajanje novih, nenevarnih tehnoloških procesov, mehanizacije in avtomatizacije osnovnih proizvodnih in pomožnih dejavnosti. Kongres energično poudarja zahtevo, da bi se zamenjale nevarne namestitve strojev, prav tako pa tudi, da bi se zamenjali stroji, ki niso opremljeni z varnostnimi napravami. Nujno je zagotoviti dosledno pregledovanje naprav in sredstev za delo, občasno preiskovanje obratov in instalacij in nenehno ukrepanje v zvezi z vzdrževanjem delovne higiene. Da bi zagotovili ugodnejše pogoje za varno delo, naj se sindikati v prihodnje bolj ukvarjajo z reševanjem vprašanj, ki so povezana z organizacijo dela in s procesom humanizacije dela. V tej smeri naj se angažirajo pri zmanjševanju nadurnega dela, monotonije dela in se trudijo, da bi bilo delovno okolje čim bolj zadovoljivo. Nujni so tudi ukrepi na področju delavčeve rekreacije, oddiha, prevoza in drugih življenjskih pogojev. Sindikat naj se upre uvajanju in inštaliranju škodljive tehnologije, ki se je želijo otresti

industrijsko razvitejše države. Nedopustno je, da se iz tujine prevzemajo modeli organizacije dela, ki niso v skladu z možnostmi delavca glede prilagoditve delovnemu ritmu in vodijo k fizičnemu in psihičnemu izčrpanju, k boleznim in poškodbam pri delu.

3. Kongres poudarja potrebo neposrednega angažiranja sindikatov pri vprašanjih v zvezi z zaščito pri delu, v zvezi s profesionalnimi obolenji in drugimi izviri nevarnosti, ki ogrožajo zdravje in delavčevo delovno sposobnost. Odločneje je treba odstranjevati vse tiste vzroke, ki so doslej vodili k prezgodnji invalidnosti delavcev. Kongres zahteva, da se mora v sistemu zaščite pri delu mnogo bolj upoštevati preventivna dejavnost in aktivnost pri preprečevanju raznih obolenj. Sindikat naj se bojuje za utrjevanje vloge medicine dela in za dosledno uporabljanje predpisov v zvezi s predhodnimi in občasnimi pregledi delavcev, ki delajo na delovnih mestih, ki so za zdravje in celo za življenje nevarni, poteguje naj se za sistematične preglede delavcev, zato, da bi bilo mogoče pravočasno preprečiti profesionalna in druga obolenja, prav tako pa bi sistematični zdravniški pregledi pripomogli k pravičnemu ocenjevanju delovne sposobnosti. Da bi delavca zaščitili pred prezgodnjo invalidnostjo, bi bilo treba na osnovi medicinskih dognanj sprejeti posebne delovne režime in ukrepe za zaščito delavcev, ki delajo na posebno težkih in za zdravje škodljivih mestih, vključujoč pri tem tudi beneficirani staž.

Nujno je treba zagotoviti popolnejšo in kvalitetnejšo proizvodnjo osebnih zaščitnih sredstev, kakor tudi sredstev in naprav, ki ščitijo delavčevo delovno in življenjsko okolje. Sindikati naj se trudijo za nadaljnji razvoj strokovnih služb v organizacijah združenega dela, za usposabljanje vodij proizvodnje in vseh zaposlenih, da bi bilo delo povsem varno. Za napredek in izboljševanje življenjskega okolja je nujno še naprej razvijati dejavnost komunalnih podjetij za ohranjanje čistote, za ohranjanje mestnih zelenic in za gasilsko službo.

V prihodnosti se morajo sindikati angažirati, da samoupravne interesne skupnosti zdravstvenega, invalidskega in pokojninskega zavarovanja in zaposlovanja ter druge institucije s samoupravnimi akti sprejmejo ukrepe, s katerimi je mogoče vplivati na odstranjevanje vzrokov za nezgode pri delu, na odstranjevanje profesionalnih in drugih obolenj ter drugih vzrokov, ki so posledica onesnaženja delovnega in življenjskega okolja.

4. VII. kongres ZSJ poudarja potrebo večjega in bolj neposrednega angažiranja sindikatov pri spoznavanju osnovnih problemov in sprememb, ki ogrožajo delavca v procesu urbanizacije, strukturalnih tehnoloških sprememb kakor tudi demografske rasti in migracije prebivalstva. Aktivnost sindikatov naj velja tudi izboljšanju življenjskih pogojev delavcev v naseljih. Sindikati naj se zavzemajo za najrazličnejše ukrepe, ki bi pripomogli, da bi omogočili oskrbovanje delavcev z zdravimi in čistimi življenjskimi potrebščinami ter z zdravo pitno vodo. Posebno v večjih mestih naj se sindikati pobrigajo za zagotovitev zanesljivega in učinkovitega prevoza delavcev zlasti še, če vemo, da se je povečalo število smrtnih primerov in nezgod pri prihajanju delavcev na delo in pri odhajanju. V zvezi s prostorskim načrtovanjem naj se sindikati angažirajo, da pri lokaciji in gradnji industrijskih con ne bo ogrožena kakovost življenjskega okolja. Sindikati naj zahtevajo da družbena kontrola skrbi za posebno dragocene dele naprave, da se zagotovijo prostori za parke in zelenice. Nujno je treba določiti omejitve lastniških pravic na zemljiščih, ki predstavljajo poseben interes za zaščito okolja, kakor tudi način uporabljanja materialnih in energetskih izvirov ter dobrin, ki predstavljajo splošni interes.

5. Kongres poudarja, da gospodarstvo in družba mnogo izgubljajo zavoljo naravne stihije in prepoznega ukrepanja, da bi se stihija preprečila. Dolžnost sindikata je, da se v skupnosti z ostalimi odgovornimi organi in faktorji angažira v akcijah odstranjevanja vzrokov in posledic elementarnih nesreč: poplav, požarov, erozije in drugih vrst stihijskega delovanja narave, ki vodijo k ogromnim gospodarskim zgubam, škodam ter tudi zgubam v človeškem in materialnem pogledu.

6. Sindikati so dolžni spodbujati razvijanje strokovnega in znanstvenega dela, ki naj pripomore k zaščiti delovnega in življenjskega okolja in ki naj še posebej pripomore v utrjevanje norm in standardov na tem področju. Pri sklepanju zakonskih predpisov naj se sindikat bojuje za uskladitev s principi nove Ustave, prav tako pa tudi za povečano odgovornost vseh tistih, ki rušijo varnost delavca v njegovem delovnem in življenjskem okolju. Sindikati naj se bojujejo za nadaljnji razvoj informativno propagandne dejavnosti v zvezi z napredovanjem in zaščito okolja. Sindikati naj delujejo pri razvijanju zavesti in vzgoji delovnih ljudi v duhu odgovornega odnosa do delovnega in življenjskega okolja in v duhu odgovornega odnosa do razpoložljivega materialnega bogastva v korist sedanjih in prihodnjih generacij.

Zavedajoč se pomena zdravstvene zaščite, zdravstvenega in pokojninsko-invalidskega zavarovanja za delovne ljudi ter njihove socialne in materialne varnosti in izhajajoč iz aktualnih vprašanj zdravstvene zaščite in zdravstvenega zavarovanja, sprejema VII. kongres

Resolucijo o nalogah sindikata pri izboljševanju zdravstvene zaščite, zdravstvenega in pokojninsko-invalidskega zavarovanja delavcev

1. Zveza sindikatov in sindikati se morajo stalno in neposredno angažirati pri izboljševanju kakovosti in obsega zdravstvene zaščite delavcev ter njihovih družin in se zavzemati za sodobno in učinkovito zdravstveno zaščito: prizadevati si morajo, da se poenotijo pravice delavcev za zdravstveno zaščito in pogoji za uporabo zaščite na temelju vzajemnosti in solidarnosti, kakor tudi, da se vsa ta vprašanja regulirajo na osnovi samoupravnih dogovorov.

Sindikati naj se angažirajo, da bosta zdravstvena mreža in njena kapaciteta bolj enakomerno razporejeni na vseh področjih ter dostopni vsem delovnim ljudem; prizadevati si morajo, da se kadri nenehno usposabljavajo in da se modernizirajo zdravstvene ustanove; prizadevati si morajo še, da se urejuje proces funkcionalnega in teritorialnega povezovanja organizacij združenega dela v zdravstvu.

2. Trajna naloga sindikatov je, da v okviru interesnih skupnosti zdravstva in zdravstvenega zavarovanja pripomorejo k nenehnemu razvijanju in napredovanju svobodne menjave dela. Še posebej pomembno je, da se v skupnosti z drugimi organizacijami in organi angažirajo pri ugotavljanju meril, kriterijev in normativov za objektiviziranje svobodne menjave dela. Cena zdravstvenih uslug mora zagotavljati enostavno in del razširjene reprodukcije organizacije združenega dela zdravstva. Na osnovi načrtov in razvojnih programov, ki so bili z družbenim dogovorom sprejeti, je potrebno načrtovati sredstva za rekonstrukcijo in za gradnjo novih kapacitet, kakor tudi način njihovega formiranja.

Programi razvoja zdravstvene zaščite, potrjeni z družbenim dogovorom vseh nosilcev načrta, morajo upoštevati vsa vprašanja najbolj neposrednega interesa delavcev za realizacijo učinkovitejših in kvalitetnejših zdravstvenih zaščite. Posebno pomembno je, da bi se v teh programih predvidel hitrejši razvoj preventivne zdravstvene zaščite. Sindikati se bodo potrudili, da bo ustaljena politika razvoja zdravstvene zaščite na določenem področju temeljila na ugotovljenih potrebah in možnostih ob primerni solidarnosti in vzajemnosti; da se bodo s temi programi določile obveznosti in odgovornosti vseh subjektov za izvajanje učinkovite in sodobne zdravstvene zaščite delavcev.

Sindikati naj se neposredno angažirajo, da bo v okviru dolgoročnih, srednjeročnih in tekočih načrtov družbeno-ekonomskega razvoja upoštevan tudi razvoj zdravstvene zaščite.

3. Kongres poudarja, da imajo temeljne organizacije združenega dela pomembno vlogo pri izvajanju skupne zdravstvene zaščite delavcev, še posebej pa pri razvijanju in izvajanju preventivnih oblik zdravstvene zaščite. Zategadelj je obvezno stalno in neposredno angažiranje sindikatov, da bi temeljne organizacije združenega dela postale odgovornejši činitelji skrbi in aktivnosti za napredek zdravja svojih delavcev.

V načrtih razvoja temeljnih organizacij združenega dela je treba predvideti tudi ukrepe in sredstva za napredek in dvig zdravstvene preventive, higijene dela in splošne zdravstvene zaščite delavcev zato, da bi ohranili njihove zdravstvene in delovne sposobnosti in odstranili vzroke prenekaterih izostankov od dela zaradi profesionalnih in drugih obolenj ter nesreč pri delu. Sindikati se bodo še posebej potrudili, da bi bili sistematični in kontrolni pregledi delavcev kar se da redni, da bi bila kontrola zdravja delavcev, ki delajo v zdravju škodljivih pogojih pogostejša, da bi bili pregledi žena sistematičnejši, prav tako pregledi mladih delavcev in kroničnih bolnikov, da bi posvetili več pozornosti zdravju delavcev rta sploh, da bi organizirali preventivni oddih in okrevanje delavcev v topliško-klimatskih okrevališčih in to zlasti delavcev, ki delajo v zdravju škodljivih delovnih pogojih.

Sindikati naj v okviru svojih temeljnih organizacij neposredno delujejo pri nadaljnjem in hitrejšem razvoju medicine dela, še

posebej pa pri njenem vključevanju v celotni sistem zdravstvene zaščite.

4. Dolžnost sindikalnih organizacij je, da se nenehno bojujejo za to, da bi odstranili vzroke odsotnosti od dela zaradi bolezni. V prvi vrsti naj sindikati delujejo na področju zagotovitve higienskih in zdravstvenih pogojev pri delu. Glede na to, da moramo vzroke bolezni iskati vse bolj v širšem življenjskem okolju, je treba nujno zagotoviti povezano delovanje sindikata na obeh področjih.

S pomočjo samoupravnih sporazumov med temeljnimi organizacijami združenega dela kakor tudi med skupnostmi zdravstvenega zavarovanja in zdravstva je potrebno sprejeti osnovna merila in kriterije o višini nadomestila, ki naj izboljša in izenači položaj delavcev za časa bolezni.

Sindikati naj se energično upro vsem pojavom zlorabljanja odsotnosti zaradi bolezni, mitu in korupciji, kakor tudi privilegijam pri uporabi zdravstvene zaščite.

5. Sindikati si bodo še naprej prizadevali za nenehen napredek zaščite materinstva na najširših solidarnostnih osnovah. Angažirali se bodo pri iskanju ustrežnejših rešitev v vseh vrstah te zaščite – v zdravstveni, delovni, socialni, kakor tudi pri razvoju družbene skrbi za otroke. Sindikati naj neposredno delujejo pri ustvarjanju in razširjanju boljših delovnih pogojev za žene, posebej za matere in nosečnice, ter za izboljšanje delovnih pogojev v nočni izmeni; da bi zaščitili materinstvo, bi bilo treba preprečiti, da matere, ki imajo majhne otroke ter nosečnice, delajo na delovnih mestih, ki škodujejo zdravju; izboljšati pa bi bilo treba tudi socialni in materialni položaj žena za časa odsotnosti zaradi materinskih dolžnosti.

Družbeno skrb za otroke je treba razvijati tako, da bodo upoštevani vsi otroci, posebno še otroci zaposlenih družin. Sindikati naj se še posebej angažirajo za hitrejši razvoj neposredne zaščite otrok, oziroma, da bi bilo čim več otrok, katerih družine so zaposlene, deležnih dnevnega varstva, prehrane in podobno.

6. Sindikati naj se angažirajo pri organizaciji samoupravnih interesnih skupnosti zdravstva in zdravstvenega zavarovanja, v katerih naj zagotovijo odločujočo vlogo delavcev. Pri formiranju samoupravnih interesnih skupnosti je treba upoštevati potrebo po čimbolj učinkoviti zdravstveni zaščiti in čimbolj popolni solidarnosti. Hkrati z delovanjem interesne skupnosti je treba tudi omogočiti pogoje za svobodno menjavo dela in za enak družbeno-ekonomski položaj delavcev v zdravstvu in delavcev iz drugih področij združenega dela.

Sindikati naj se potrudijo, da bodo osnovne organizacije postale prvega oblika kar najbolj neposrednega odločanja zavarovanca v okviru širše enotne interesne skupnosti zdravstva in zdravstvenega zavarovanja. Spodbujajo naj samoupravno združevanje interesnih skupnosti zdravstva in zdravstvenega zavarovanja zaradi zagotovitve večje solidarnosti in enotnega družbeno-ekonomskega položaja.

Sindikati naj si izbojujejo, da bodo skupščine interesnih skupnosti zdravstva in zdravstvenega zavarovanja, kot nosilci določenih družbenih funkcij in obvez do delovnih ljudi in državljanov, enakopravne svetoim skupščin in družbenopolitičnim skupnostim takrat, ko se odloča o vprašanih iz tega področja. Vsi delegati temeljnih organizacij združenega dela zdravstva tako tudi iz temeljnih organizacij združenega dela drugih dejavnosti, morajo enakopravno odločati o vseh vprašanih zdravstvene zaščite in zdravstvenega zavarovanja. Sindikati naj se bojujejo, da bo izvršni organ skupščine samoupravne interesne skupnosti sam organiziral in uresničeval skupščinske odloke ne da bi imel možnost prevzeti njene pristojnosti.

Sindikati naj se še posebno angažirajo, da bodo delovne skupnosti samoupravnih interesnih skupnosti zdravstva in zdravstvenega zavarovanja postale izključno odgovorne za učinkovitejšo in kvalitetnejše opravljanje strokovnih, administrativnih in finančnih poslov interesne skupnosti; bolujejo naj se zoper vsakršne poskuse uzurpacije drugih pravic. Delovne skupnosti morajo svojo dejavnost osnovati izključno v skladu z odloki skupščin interesnih skupnosti, njim so tudi odgovorne za svoje delo.

7. Kongres poudarja, da se mora nadaljnje izpolnjevanje sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja vse bolj prilagojevati pravicam delavcev na osnovi minulega dela. To se še posebej tiče načina finansiranja pokojninskega in invalidskega zavarovanja, določanja pokojninskih osnov in vsklajevanja pokojnin z ustreznimi ekonomskimi gibanji.

Upoštevajoč značaj in funkcijo pokojnine v našem družbeno-ekonomskem sistemu je treba nujno in nenehno uspostavljati odnose med pokojninami in osebnimi dohodki, ki naj zagotavljajo ohranjanje realne vrednosti pokojnin, povečevanje pokojnin v skladu z rastjo družbene produktivnosti dela in realnih osebnih dohodkov, s tem pa tudi materialno in socialno varnost upokojencev.

Naloga sindikata je, da se v družbenih dogovorih in samoupravnih sporazumih o delitvi dohodka in osebnih dohodkov upoštevajo rešitve, ki naj bi delavcem tik pred upokojitvijo, glede na zmanjšano delovno sposobnost, zagotavljali osebni dohodek, ki utrjuje njihovo materialno in socialno varnost. Prav tako je nujno prek samoupravnih sporazumov bolj enakomerno regulirati odpravnino za delavce, ki odhajajo v pokoj.

Dolžnost sindikalnih organizacij v temeljnih organizacijah združenega dela je, da sodelujejo pri razvijanju ustreznih oblik, zvez in pri poudarjeni skrbi in pozornosti do upokojenih delavcev.

Sindikati naj se angažirajo, da se v samoupravnih interesnih skupnostih pokojninskega in invalidskega zavarovanja zagotovi odločujoča vloga delovnih ljudi iz združenega dela pri sprejemanju pravic in obveznosti iz tega zavarovanja na osnovi solidarnosti in vzajemnosti. Posebej je pomembno, da zavoljo velike koncentracije družbenih sredstev v teh interesnih skupnostih organizirajo delovni ljudje popolno kontrolo pri uporabljanju teh sredstev in pri razpolaganju z njimi.

Kongres poudarja, da naj se na samoupravnih osnovah zagotovi enotnost sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja v skladu z vsemi bistvenimi vprašanji, ki so pomembna za enak družbeno-ekonomski položaj delavcev. S pomočjo družbenih dogovorov je treba zagotoviti v osnovi enotne rešitve o:

- zagotavljanju boljših pogojev za uveljavitev pravice s področja pokojnine za posamezne kategorije delavcev;
- načinu odrejanja najvišje vsote osebnega dohodka, ki je upoštevan v pokojninski osnovi;
- merilih, kriterijih in metodologiji vsklajevanja pokojnin;
- ugotavljanju delovnih mest, kjer se sta zavarovanca izračunava po beneficirani dobi;
- o vplivu dela upokojencev na izplačevanje pokojnin in podobno.

9. Kongres poudarja potrebo po učinkovitejšem delovanju vseh odgovornih činiteljev, ki se ukvarjajo s vprašanji uresničevanja pravic delavcev na beneficiran staž. Dolžnost sindikata je, da s pomočjo družbenega dogovora zagotovi enak tretma delavcev pri uresničevanju pravic na beneficirani staž.

Beneficirani staž mora postati oblika zaščite tistih delavcev, ki delajo na delovnih mestih, kjer je delo še posebno težko in zdravju škodljivo, v primerih, ko se kljub predvidenim preventivnim ukrepom za izboljšanje delovnih pogojev in zaščite pri delu ne more odstraniti škodljiv učinek dela.

10. Kongres se trudi za kar najbolj učinkovito razvijanje pozitivnih procesov v sistemu invalidskega zavarovanja, ki so usmerjeni: na popolnejšo in učinkovitejšo uporabo ukrepov za preventivno zaščito zato, da bi preprečili invalidnost delavcev; na popolnejšo medicinsko in profesionalno rehabilitacijo invalidov dela, zato, da bi jih usposobili in vrnil v delovni proces; na hitrejšo zaposlovanje invalidov dela; na zmanjševanje števila invalidskih upokojencev in na izboljšanje materialnega in socialnega položaja delovnih invalidov.

Sindikati morajo organizirati in prevzeti odgovornost na vseh področjih za kar najbolj hitro in uspešno razvijanje teh procesov in za povezano ter učinkovito delovanje vseh činiteljev v sistemu invalidskega zavarovanja – osnovnih organizacij združenega dela skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja, skupnosti za zaposlovanje, ustanov za profesionalno rehabilitacijo, itd.

Izhajajoč iz potreb delovnega človeka po oddihu in rekreaciji zato, da bi si ohranil zdravje in delovne sposobnosti, zato, da bi povečal produktivnost in delovne rezultate – upoštevajoč sedanje stanje in probleme na tem področju, sprejema VII. konres Zveze sindikatov Jugoslavije

Resolucijo o nalogah sindikatov na področju oddiha in rekreacije delavcev

1. VII. kongres ZSJ obvezuje vse organizacije in sindikalna vodstva, da na tem področju nenehno delujejo: da bi ustvarili kar najugodnejše pogoje za organiziran oddih delavcev, katerega cilj je delavcu zagotoviti zdravje in delovne sposobnosti, kakor tudi povečati proizvodnjo in produktivnost dela. Nadaljnji napredek na področju oddiha in rekreacije je nedeljivo povezan z razvojem samoupravnih odnosov v temeljnih organizacijah združenega dela in ustvarjenega dohodka. Na osnovi samoupravnih sporazumov in

družbenih dogovorov se morajo sindikati boriti:

— da bodo delavci sprejemali načrte, programe in konkretne ukrepe v zvezi z realizacijo funkcije oddiha in rekreacije delavcev ter da bodo ti načrti obvezen element politike družbeno-ekonomskega razvoja v organizacijah združenega dela in v interesnih skupnostih;

— da se sredstva, ki jih delavci izločajo in usmerjajo v te namene, ne morejo uporabiti za druge namene;

— da družbenopolitične skupnosti z lastnimi ukrepi pripomorejo k hitrejšemu razvoju delavčevega oddiha in rekreacije.

Materialna osnova oddiha in rekreacije mora služiti potrebam ohranjanja delovne sposobnosti in zdravja delavca. Kongres opozarja, da se še zmeraj gradijo draga športna igrišča in objekti na škodo cenejših objektov za šport in rekreacijo, ki bi delavcem omogočili množično uporabo. Dolžnost sindikata je, da podpira združevanje na temelju sprejetih programov, katerih cilj je skupna graditev objektov za oddih in rekreacijo. Sredstva, ki se izločajo za regres za letni oddih, morajo služiti osnovnemu namenu — ustvarjanju pogojev za širšo in popolnejšo uporabo delavčevega letnega oddiha. Vsi delavci morajo biti deležni namenskega regresa, višina regresa pa naj bo odvisna od pogojev dela, od zdravstvenega stanja, stanovanjskih pogojev in od dohodkov na družinskega člana. Prednost naj imajo delavci, ki so socialno ogroženi, opravljajo pa posebno težka in nevarna dela.

Prek samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov je treba vključevati elemente solidarnosti, ki bodo delavcu zagotovili širše možnosti za oddih in rekreacijo. V naslednjem obdobju naj se sindikati z ostalimi udeleženci in zainteresiranimi faktorji neposredno angažirajo pri formiranju interesnih skupnosti za oddih in rekreacijo.

2. Sindikati so dolžni angažirati se pri sprejemanju pogojev in osnov za realizacijo oddiha tudi v času dela, dnevnega, tedenskega in letnega oddiha. Nujno je zagotoviti razširitev že obstoječih kapacitet in graditi nove objekte za oddih, graditi športne objekte, rekreacijske terene in podobno. V tej smeri se bodo sindikati zavzemali:

— da bi se zagotovili najugodnejši pogoji (sredstva, lokacije in kadri) za gradnjo objektov za oddih in za rekreativno športne centre, kakor tudi, da bi bili dani najugodnejši pogoji za njih uporabo;

— da bi se sredstva, izločena za oddih in rekreacijo, ne obremenjevala z davki in prispevki, hkrati pa si je ponovno treba pridobiti objekte, ki so že služili za oddih, rekreacijo in za delavski turizem, pa se zdaj uporabljajo za druge namene.

3. Da bi bil oddih za časa dela čim popolnejši, je dolžnost sindikatov, da sodelujejo pri izdelavi ustreznih programov, pri čemer se morajo potegovati za diferenciran pristop glede na teža dela, glede na delovne pogoje ter glede na potrebo različnih vrst in vsestranske zaščite pošameznih kategorij delavcev. V skladu s tem se morajo sindikati zavzemati za oddih v delovnem času, zagotoviti morajo dolžino takšnega oddiha oziroma število oddihov, zavzemati pa se morajo še za vrsto rekreativnih in drugih aktivnosti ter v tem smislu za strokovno pomoč ustreznih institucij.

Sindikati mora nujno vložiti večje napore za izboljšanje organizacije in kakovosti delavčevega dnevnega in tedenskega oddiha. Aktivnost sindikata naj se torej usmeri na razvoj in graditev športnih centrov, rekreacijskih terenov in drugih objektov. Objekti za dnevni in tedenski oddih in rekreacijo morajo biti dostopni vsem zainteresiranim ljudem in državljanom. Fizična kultura in šport morata vse bolj služiti delavčevi rekreaciji — razvijati morata različne vrste aktivnega oddiha in rekreacije ter organizirati delavsko — športne igre. Delavsko-športne igre je treba še naprej razvijati kot najbolj množično obliko sodelovanja delavcev v športu in rekreaciji, posebno pozornost pa je treba posvetiti sodelovanju žena in mladine. Programi delavsko-športnih iger naj bodo v skladu z delavčevimi zdravstvenimi in vzgojnimi potrebami. Da bi zagotovili čim boljše pogoje za realizacijo naštetih vrst oddiha, morajo sindikati vzpodbujati sodelovanje med organizacijami združenega dela, mestnih skupnosti, družbeno-političnih skupnosti, ustanov za oddih, rekreacijo in šport ter drugih interesiranih faktorjev.

4. Dolžnost sindikatov je, da se zavzamejo za čim boljše pogoje za širšo uporabo organiziranega delavčevega letnega oddiha. Poleg nenehnih naporov, da bi se povečalo število in kapaciteta delavskih počitniških domov, so sindikati tudi odgovorili, da bi ti domovi postali delavcem pristopnejši in da bi ustrezali sodobnim potrebam aktivnega oddiha delovnih ljudi. Nujno je konkretno ukrepati, da bi bili še obstoječi objekti za delavčev oddih kar najbolj smotrno uporabljeni, zlasti pa da bi bili na voljo skozi vse leto; to pa je mogoče doseči z združevanjem v skupnosti za oddih, z izmenjavo kapacitet, s sprejemanjem delavcev iz organizacij, ki nimajo lastnih

počitniških domov, z ustvarjanjem možnosti, da bi lahko delavci uporabili letni dopust v dveh delih in podobno. Sindikati se bodo zavzemali, da se bodo objekti za oddih delavcev in njihovih družinskih članov združevali v okviru samoupravne interesne skupnosti za oddih in rekreacijo.

Glede na to, da je skrb za organizacijo oddiha in rekreacije delavcev stalna naloga sindikata, je treba formirati posebna telesa, ki bodo operativno in dolgoročno vodila akcije in se tudi sicer v tej smeri angažirala ter da bodo sprožala ustanavljanje in delovanje športnih društev, počitniških družin, planinskih društev ter strokovnih in znanstvenih institucij, ki naj bi se ukvarjala s temi vprašanji.

Potrebe nenehnega napredovanja izobraževanja delavcev in razvoja vsestranske socialistične osebnosti, pomen in vloga izobraževanja in vzgoje v razvoju proizvodnih družbenih sil ter samoupravnih socialističnih odnosov nalagajo sindikatu in Zvezi sindikatov, da se, izhajajoč iz Resolucije X. kongresa ZKJ o nalogah ZK v socialistični samoupravni preobrazbi vzgoje in izobraževanja, vsestransko in stalno angažirajo pri sistematičnem razvoju vsestranskega izobraževanja delavcev in pri utrjevanju odločilne vloge delavskega razreda v skupni politiki izobraževanja in vzgoje v naši samoupravni socialistični družbi.

Zaradi tega VII. kongres ZSJ sprejema

Resolucijo o nalogah sindikata v izobraževanju in usposabljanju delavcev za delo in za samoupravljanje

Smer družbene aktivnosti organizacije in sindikalnih organov ter Zveze sindikatov Jugoslavije bo v naslednjem obdobju naravnana k uresničevanju vsestranskega izobraževanja in usposabljanja delavcev za delo in za uspešno opravljanje samoupravnih in družbenih funkcij. Ta naloga je pogojena s potrebo, da samoupravno organizirani delavci v delovnem procesu obvladajo in uporabljajo nove tehnično-tehnološke dosežke, da suvereno odločajo o pogojih, sredstvih in rezultatih svojega dela in o vseh drugih skupnih in širših družbenih potrebah in interesih. V celotnem angažiranju pri sistematične dvigovanju izobrazbene ravni delavcev, naj se sindikat še posebej zavzame, da bodo vse vrste izobraževanja in vzgoje prežete z marksističnim pogledom na zavest in družbo.

1. Likvidacija nepismenosti v združenem delu in organiziranje popolnega osnovnega izobraževanja za delavce, ki niso imeli možnosti, da bi si takšno izobrazbo že prej pridobili, je ena izmed prvenstvenih nalog sindikata in predstavlja pogoj za nadaljnje izobraževanje ob delu, za samoupravno angažiranje delavcev in njihovo sodelovanje v kulturnem življenju.

VII. kongres ZSJ obvezuje organizacije in organe sindikatov ter Zvezo sindikatov, da storijo vse, da bi do VIII. kongresa ZSJ odstranili nepismenost v združenem delu in da skupaj z drugimi družbenimi činitelji ustvarjajo takšne materialne in druge pogoje v organizacijah združenega dela (skrajšan delovni čas, prilagajanje izmen, organizacija pouka, učbeniki in drugi stroški), da bi bilo osnovnega izobraževanja deležno čim večje število delavcev, še posebej mladih delavcev ter delavk. Aktivnost sindikata mora težiti k temu, da bi bili čim prej dani pogoji za popolno osnovno izobraževanje oseb, ki želijo vzpostaviti delovni odnos.

2. Organizacije in organi sindikatov in Zveze sindikatov v občinah, pokrajinah in republikah so dolžni sprožiti iniciativo, da bi se storilo vse, kar je potrebno za organizirano ukinjanje osnovnega izvora nepismenosti, ki tiči v ogromnem osipu otrok iz rednih osnovnih šol.

Sindikati naj se angažirajo, skupaj z ostalimi družbenimi činitelji, da bi bili vsi otroci deležni osnovnošolske izobrazbe in da bi bilo mogoče vse otroke sprejeti v predšolske vzgojno-izobraževalne ustanove, zlasti pa delavski otroci.

II.

1. Organizacije in organi sindikatov ter Zveze sindikatov v organizacijah združenega dela, v občinah, pokrajinah in republikah in SZSJ se obvezujejo, da si bodo skupaj z ostalimi družbenopolitičnimi organizacijami, z izobraževalnimi in znanstvenimi institucijami v okviru samoupravnih interesnih skupnosti v usmerjenem

izobraževanju prizadevali obdelati in prilagoditi koncepte o permanentnem izobraževanju ob delu in o ponovnem izobraževanju na osnovah Resolucije X. kongresa ZKJ o nalogah ZK v socialistični samoupravni preobrazbi vzgoje in izobraževanja.

Naloga organizacij in organov sindikatov v organizacijah združenega dela je, da skupaj z organi samoupravljanja sprejmejo konkretne in dolgoročne programe kadrovskih potreb in programov in načrte permanentnega izobraževanja ob delu in iz dela vseh zaposlenih. Te programe in načrte je treba vgraditi s programom in načrtom razvoja organizacij združenega dela kot njihov sestavni del, v normative akte v organizacijah združenega dela o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, v skladu z rezultati dela pa dodati stimulansi za izobraževanje vseh zaposlenih za poklice, ki so potrebni v organizaciji združenega dela.

2. Bistvene spremembe programa in vsebine poklicnega izobraževanja na osnovi Ustave in X. kongresa ZKJ so pogoj za samoupravno pripojitve z združenim delom. To zahteva okrepljeno aktivnost sindikatov, predvsem pa morajo sindikalne organizacije v vzgojno-izobraževalnih institucijah, sindikalni organi in Zveze sindikatov v občinah, pokrajinah in republikah hitreje krepiti samoupravne odnose v usmerjenem izobraževanju in v organiziranju na osnovi potreb združenega dela in družbenopolitičnih skupnosti, skrbeti pa morajo tudi za kakovost izobraževanja in se zavedati odgovornosti udeležencev v izobraževanju do združenega dela.

3. Sindikat naj se še posebej angažira pri oblikovanju samoupravnih interesnih skupnosti v usmerjenem izobraževanju na ustavnih principih in pri bistveni spremembi odnosov v njih. Kot iniciator in podpisnik družbenega dogovora in samoupravnega sporazuma o ustanavljanju in funkcioniranju samoupravnih interesnih skupnosti, je sindikat odgovoren, da postanejo izražene potrebe združenega dela po kadrih in program ter načrt izobraževanja zaposlenih ob delu in iz dela – osnova programiranja, spremembe vsebine, organizacije in načrtovanja razvoja poklicnega izobraževanja. Družbeno aktivnost naj sindikat usmeri:

- k organiziranju in usposabljanju delavcev v združenem delu, da v samoupravnih interesnih skupnostih suvereno obvladajo vsa vprašanja usmerjenega izobraževanja, od odločanja o višini dohodka, ki se izločuje za usmerjeno izobraževanje, njegovega usmerjanja h konkretnim programom in vsebinam, do obvladovanja celotne politike usmerjenega izobraževanja v družbi;

- k hitrejšemu reformiranju poklicnega izobraževanja s čimer je treba zagotoviti, da po končani snovni izobrazbi lahko mladi in odrasli nadaljujejo poklicno izobraževanje na vseh ravneh (srednja, višja, visoka raven), pri tem pa se usposabljujejo in izobražujejo za delo in za nadaljnje izobraževanje;

- na čimbolj množično vključevanje mladih v poklicno izobraževanje, ki so končali osnovno šolo;

- k hitrejši premostitvi zaprtih meja med posameznimi stopnjami poklicnega izobraževanja (srednjega, višjega, visokega), da se s hitrejšimi, posodobljenimi programi, vsebinami, načinom organizacije in metodami izobraževanja zagotovi več časovno krajših stopenj, da bi se lahko mladi prej vključevali v delovni proces in pa da bi se porušile zapreke, ki zavirajo množično vključevanje delavcev, da bi se ob delu in iz dela permanentno izobraževali in da bi dosegli potrebno kvalifikacijo, srednjo, višjo ali visoko izobrazbo;

- da bi bili delavci, ki si pridobijo izobrazbo ob delu in iz dela za poklice, za katere so po programih zagotovitve kadrov in programih ter načrtih izobraževanja zaposlenih zainteresirane organizacije združenega dela, oproščeni vseh oblik šolnine, ta sredstva pa se morajo zagotoviti v samoupravnih interesnih skupnostih iz dohodka, ki ga združeno delo izloča za usmerjeno izobraževanje.

4. Sedmi kongres ZSJ obvezuje SZSJ, pokrajinske in republiške svete Zveze sindikatov, da skupaj z ostalimi družbenimi činitelji podpisujejo družbene dogovore in na tej osnovi tudi samoupravne sporazume organizacij združenega dela in vseh zainteresiranih družbenih faktorjev za izdelavo in uporabljanje enotne klasifikacije poklicev v Jugoslaviji.

5. Sindikat se mora potegovati za uresničevanje materialnih in drugih pogojev za organiziranje stalne profesionalne usmerjenosti mladih in delavcev, da bi bil zagotovljen skladen razvoj v času celotnega delovnega obdobja ter izbira poklica v skladu z željami, nagnjenji in potrebami združenega dela.

6. Sindikalne organizacije v vzgojno-izobraževalnih institucijah, ki se ukvarjajo s poklicnim izobraževanjem, sindikalni organi in organi Zveze sindikatov na vseh ravneh se obvezujejo sprožiti široko iniciativo, da se bodo srednje, višje in visoke šole in fakultete

skupaj s temeljnimi organizacijami združenega dela, s centri za izobraževanje v organizacijah združenega dela in z delavskimi ter ljudskimi univerzami angažirale pri organiziranju priprav za vpis delavcev v srednje, višje in visoke šole in na fakultete na osnovi potreb in programov organizacij združenega dela in za njihovo uspešno vključevanje v našete šole.

7. Sindikalni organi in organi Zveze sindikatov v pokrajinah in republikah in SZSJ so dolžni nenehno sodelovati in se dogovarjati z republikami in pokrajinami o vseh bistvenih vprašanih vzgoje in izobraževanja, ki predstavljajo skupni interes in graditev sistema vzgoje in izobraževanja na enotnih idejnih osnovah. Še posebnega pomena pa je sodelovanje pri oblikovanju učnih načrtov in programov, pri izdajanju učbenikov in pri izmenjavi izkušenj.

8. Da bi se socialne razlike v izobraževanju, ki je eden izmed bistvenih pogojev, da bi bilo izobraževanje dostopno mladim in odraslim, kar najhitreje zabilisale, se mora sindikat še posebej zavzeti za kreditiranje, štipendiranje in za druge možnosti dviga dijakovega in študentovega standarda hkrati z vgrajevanjem principov socialistične solidarnosti, da se s sistemov kreditiranja, štipendiranja in z drugimi možnostmi poboljša dijakov in študentov standard, da se hkrati z vgrajevanjem principov socialistične solidarnosti vzpodbujajo vsi tisti, ki so se v delovnem in izobraževalnem procesu izkazali s svojim delom in z uspehom, predvsem pa delavci in otroci delavcev, katerih materialne možnosti predstavljajo oviro pri njihovem izobraževanju.

SZSJ in vsi organi ZSJ morajo kot podpisniki družbenega dogovora in samoupravnega sporazuma Titovega fonda za štipendiranje mladih delavcev in delavskih otrok, skupaj z ostalimi podpisniki, svojo aktivnost usmeriti tako, da bo Titov fond postal aktivni činitelj stalnega napredovanja in vzpodbujanja pri izobraževanju delavcev in delavskih otrok ter razvoja socialistične solidarnosti delavskega razreda Jugoslavije v izobraževanju.

9. Organizacije in sindikalni organi v OZD občin, pokrajin in republik se morajo potruditi, da bi zagotovili materialne pogoje in da bi opredelili moralne in ekonomske stimulative za razvijanje ustvarjalnih in novatorskih sposobnosti delavcev. Osnovanje in razvijanje raziskovalnih centrov v OZD in zbiranje znanstvenih kadrov in delavcev ustvarjalcev, novatorjev in racionalizatorjev, kakor tudi povezovanje njihovih ustvarjalnih naporov z znanstvenimi institucijami in s potrebami tehnoloških inovacij v združenem delu je pogoj, da bi se okrepili proizvodna moč, produktivnost dela, osebni in družbeni standard delavcev, to pa predstavlja stalno nalogo organizacij in sindikalnih organov ter Zveze sindikatov Jugoslavije.

10. Organizacije in organi sindikatov ter Zveze sindikatov od osnovne organizacije do SZSJ morajo skupaj z organi samoupravljanja v združenem delu, z znanstvenimi institucijami in združenji organizirati in usmerjati tekmovanja v proizvodnji, ki naj predstavljajo posebno obliko odkrivanja delovnih – ustvarjalnih sposobnosti delavcev.

Osnovna naloga sindikatov je, da postanejo tekmovanja v združenem delu množična, da so tekmovanja dostopna slehememu delavcu in da jih sindikati usmerjajo tako, da predstavljajo hkrati tudi dvig produktivnosti dela, vrednotenje rezultatov dela in ustvarjalnosti v delu.

III

1. Sindikat naj svojo aktivnost pri razvijanju in izgrajevanju marksističnega izobraževanja kot celovitega in enotnega sistema usmerja tako, da bo marksistično izobraževanje vključeno v vse oblike izobraževanja in vzgoje in še tako, da bo marksistično izobraževanje delavcev usposabljalno delavce za opravljanje samoupravnih in družbenih funkcij.

V tej smeri VII. kongres ZSJ obvezuje organizacije in organe sindikatov od osnovne organizacije do SZSJ, da se morajo vključiti v programiranje in realizacijo programa marksističnega izobraževanja za samoupravljanje, ki bo pripomoglo k ustvarjalni uporabi marksistične znanstvene osvobodilne teorije in ideologije delavskega razreda v konkretni samoupravni praksi in njenem bogatenju ter k razvoju pogojev graditve samoupravnega socializma. Pri tem je treba zagotoviti: da se vsi delavci vključijo v najrazličnejše oblike marksističnega izobraževanja za samoupravljanje (politične šole, seminarji, tečaji in drugo); da se programi in vsebine nenehno posodobljujejo in povezujejo s konkretno, samoupravno organizirano aktivnostjo in s potrebami delavcev, tako da je mogoče s pomočjo sistematičnega preučevanja marksistične teorije in naše samoupravne socialistične prakse dvigovati raven marksističnega znanja delavcev, ki predstavlja bistven pogoj za graditev socialistične

družbene zavesti in za utrjevanje družbene moči delavskega razreda.

Sindikalni organi in organi Zveze sindikatov v občinah, mestih, pokrajinah in republikah morajo posvetiti še posebno pozornost sistematičnemu marksističnemu izobraževanju sindikalnih kadrov

in njihovemu usposabljanju za organizirano družbeno aktivnost sindikata.

2. V programiranju in realizaciji programa marksističnega izobraževanja je potrebno v čim večji meri razvijati vsestransko sodelovanje z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami in z izobraževalnimi in znanstvenimi institucijami, še posebej pa z delavskimi in ljudskimi univerzami, s klubi samoupravljalcev, s šolami samoupravljalcev in z marksističnimi centri.

Sedmi kongres ZSJ obvezuje SZSJ, da se loti sklepanja družbenega dogovarjanja o izdelavi in realizaciji skupnega dela programa marksističnega izobraževanja za sistematične oblike, kakršne so: šole samoupravljalcev, sindikalne šole in politične šole.

3. Sindikalne organizacije in organi v občinah, pokrajinah in republikah naj se angažirajo pri programskem usmerjanju, materialnem, organizacijskem in kadrovskem usposabljanju delavskih in ljudskih univerz za marksistično izobraževanje za samoupravljanje in druge vrste izobraževanja, ki predstavljajo interes združenega dela, naj se angažirajo pri osnovanju in utrjevanju klubov samoupravljalcev, centrov za izobraževanje v organizacijah združenega dela in v drugih institucijah marksističnega izobraževanja – za njihovo ustavno konstituiranje in izgrajevanje, za medsebojno funkcionalno povezovanje, kakor tudi za njihovo povezovanje z organizacijami združenega dela, zato, da bi tem bolj zadovoljili vsestranskim potrebam delavcev v izobraževanju za delo in za samoupravljanje.

Posebno pozornost je treba posvetiti utrjevanju idejne in strokovne ravni predavatelja, konsultanta in voditelja za marksistično izobraževanje v osnovnih organizacijah združenega dela in občinah ter skrbeti tudi za njihovo usposabljanje, da bi lahko realizirali program marksističnega izobraževanja.

Sedmi kongres ZSJ obvezuje vse organizacije in sindikalne organe, da naj bodo iniciatorji in nosilci akcije: med občinami, pokrajinami in republikami naj se na ravni občin z družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi rešujejo bistvena vprašanja, ki so neogibna za razvoj marksističnega izobraževanja kot trajne dejavnosti delavskega razreda, kakršna so: programiranje in realizacija programa, zagotovitev trajnih izvorov financiranja, kadri in založniška dejavnost.

4. Sedmi kongres poudarja poseben pomen založniške dejavnosti na področju marksistične literature. Naloga sindikata, še posebej pa Sveta Zveze sindikatov v pokrajinah in republikah in SZSJ je, da se skupaj z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami angažirajo pri izdajanju in usmerjanju izdajanja popularne marksistične literature za množično marksistično izobraževanje delavcev, in da se angažira tudi pri izdajanju izvernih do marksizma.

5. Bistveni pogoj vsestranskega samoupravnega angažiranja delavcev je graditev enotnega sistema informiranja. Sindikat si mora izvojevati, da bodo vsa sindikalna glasila, ne glede na to, kje izhajajo, aktivni činitelj družbene akcije sindikatov. Še posebej je treba razviti sodelovanje sindikalnih glasil in drugih sredstev informiranja s časopisi organizacij združenega dela, ki po nakladi in dostopnosti predstavljajo delavcem osnovo za vsestransko informiranje o vseh bistvenih vprašanjih družbenoekonomskega razvoja od osnovne organizacije do federacije. Sindikat se mora angažirati, da bi bila vsa sredstva informiranja, tisk, radio, televizija in dr., prilagojena potrebam delavcev in da prispevajo k razvoju samoupravnih socialističnih odnosov in utrjevanju družbenega položaja delavskega razreda.

Za razvoj vsestranskega permanentnega izobraževanja ob delu in za delo pa je še posebno pomembno vključevanje sredstev množičnega obveščanja v izobraževalne programe in njihova skupna programska zasnovanost na ideji marksizma.

VII. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije obvezuje vse svoje člane, organizacije ter organe sindikatov in Zveze sindikatov, da se dosledno in odgovorno bojujejo za realizacijo stališč VII. kongresa: vsestransko izobraževanje delavcev za delo in za samoupravljanje, utrjevanje odločujoče vloge delavskega razreda v celotni politiki vzgoje in izobraževanja na samoupravnih in enotnih idejnih osnovah.

Zveza sindikatov Jugoslavije je skupaj z vsemi drugimi organiziranimi socialističnimi družbenimi silami odgovorna za razvoj kulture na osnovi idejnih smernic in konkretnih stališč Desetega kongresa ZKJ in Ustave. Zveza sindikatov Jugoslavije kot aktivni družbeni činitelj, izhajajoč iz delavsko-razrednih interesov, prevzema neposredne obveznosti in odgovornosti za pospešen napredek kulturnega življenja, umetniške ustvarjalnosti in kulturne politike; v tem smislu sprejema VII kongres

Resolucijo o nalogah sindikatov pri razvijanju kulturnega življenja delavcev

I

Vsebina in smeri neposredne družbene akcije sindikatov naj bodo usmerjeni k sledečim nalogam:

1. Da bi kulturna raven delavcev nenehno napredovala, so osnovne sindikalne organizacije neposredno zadolžene organizirati in voditi konkretne akcije v kulturi ob nenehni podpori in sodelovanju občinskih, pokrajinskih in republiških sindikalnih svetov, sindikalnih odborov in sindikalnih organov. V tem smislu se morajo sindikati v nadaljnjem obdobju še posebej angažirati:

– da se razvija kultura dela v vsakem TOZD ob prisotnosti kulturno-duhovne in etično-estetske vsebine dela, v delovnem okolju, v predmetih dela, v delavčevem delovnem okolju, v odnosih med delavci, v uresničevanju družbenih in materialnih pogojev za vzpodbujanje in naglaševanje ustvarjalnih sposobnosti delavcev. V tem smislu si je treba prizadevati, da se v vsakem TOZD napravi konkretni program razvoja kulture dela.

– trajna akcija, da bi bila knjiga med delavci razširjena in uporabljana je ena izmed osnovnih akcij za dvig kulturne ravni in za razširitev znanja. Zato naj se sindikalne organizacije direktno angažirajo, da bi bila knjiga tako glede cene, kakor tudi glede vsebine in možnosti uporabe dostopnejša delavcem, da bi se razvile najrazličnejše oblike dela, ki bi knjigo približale delavcem in ki bi ga vzpodbujale k branju. Knjiga mora biti blizu delavca, blizu njegovega delovnega mesta in blizu njegovega prebivalstva.

– da bi bilo kulturno življenje delavcev bogatejše in raznovrstnejše je nujno neposredno povezati se s številnimi ustanovami in organizacijami kulture, zato, da bi jih delavci bolj množično uporabljali in vplivali na njihovo delo. Od ustanov in organizacij kulture se pričakuje, da bodo s kakovostnimi programi in vrhunskimi umetniškimi deli gradile neposredne samoupravne vezi z delovnimi kolektivi in na ta način neposredno vplivale da bi se pri delavcih razvijal kriterij do pravih kulturnih vrednot.

– težiti k temu, da bi se v vsakem TOZD, še posebej pa v večjih in bolj razvitih, organiziralo in širilo število delavcev – animatorjev in organizatorjev kulturnega življenja, ki naj bi ob nenehnem sodelovanju s kulturnimi delavci in kulturnimi institucijami v svojih kolektivih razvijali kulturne akcije in budili pri delavcih zanimanje za kulturo. Pokrajinski in republiški sveti in sindikalni odbori igrajo v tem smislu pomembno vlogo in so odgovorni za sistematično izpopolnjevanje in usposabljanje teh kadrov.

2. Naloga vseh sindikalnih organizacij, od osnovnih do Sveta ZSJ je, da sodelujejo pri konstituiranju in pri dosledni realizaciji ustavnega koncepta samoupravnih interesnih kulturnih skupnosti. V tem pogledu naj se aktivnost sindikata osredotoči na sledeča področja:

– v TOZD je treba usposabljeti delavce na ta način, da bodo lahko odigrali odločujočo vlogo v načrtovanju kulturnega razvoja, v izločanju in sprejemanju bistvenih odločitev v samoupravni kulturni interesni skupnosti, in da bo vzpostavljena stalna samoupravna zveza med delegati in tistimi, ki so jih delegirali;

– občinski, pokrajinski in republiški sveti se morajo posebej zavzeti, da bi se v politiki samoupravnih kulturnih interesnih skupnosti in v njeni realizaciji upoštevale vsebine, ki bolj naravnost vplivajo na razvoj delavčevih kulturnih potreb, ki predstavljajo interes delavskega razreda. V tem smislu se je treba zavzeti, da bi napredovala kulturno-izobraževalna dejavnost, da bi se vzpodbujalo kulturno življenje delavcev, da bi se stimulirale resnične umetniške vrednote, da bi se ovrednotila delo in vsebina kot rezultat dela, ne pa ustanove same po sebi;

– kvalitetnejši delavski sestav samoupravnih kulturnih interesnih skupnosti ter v njihovih komisijah in telesih, ki bo pri-

speval, da bo zanimanje delavcev nenehno prisotno, da se bodo razvijale iniciative v TOZD, in da se bo širil krog delavcev, ki bodo sodelovali pri sprejemanju odločitev teh skupnosti.

3. Razvijanje in pospeševanje napredek kulturno-umetniškega amaterizma delavcev je ena izmed prvenstvenih nalog osnovnih sindikalnih organizacij, vseh sindikalnih organov, sindikalnih odborov in Zveze sindikatov Jugoslavije. V tem pogledu si je v naslednjem obdobju treba posebej prizadevati:

— da postane amaterizem množična dejavnost delavcev, tako na področju delovnega, kakor tudi na področju umetniškega ustvarjanja, da amaterizem v prvi vrsti služi razvoju potencialnih nagnjenosti amaterjev;

— sindikati naj podpirajo in delujejo za pospešen napredek samo tistega amaterizma, ki s svojo vsebino odraža revolucionarno težnjo delavskega razreda, razvija humane vrednote. Za napredek amaterizma, ki je sodoben, razbremenjen primitivizma in tradicionalizma, za napredek amaterizma, ki prispeva k splošni narodni bogatitvi in k razvoju sposobnosti.

— amaterizem naj bo tudi pot za dvig kulturne ravni delavcev, za pospeševanje ustvarjalne komponente proizvodnega dela, za širjenje delavčevega zanimanja za kulturo, amaterizem naj torej predstavlja svojevrstno kulturno in širše tehnično izobraževanje;

— da se zanimanje ljudi za amaterizem vključi v dejavnost samoupravne kulturne interesne skupnosti in v kulturno politiko komune in da se po istih kriterijih, ki veljajo za druge kulturne dejavnosti, zagotovijo materialni, tehnični in kadrovske pogoji za razvoj amaterizma;

— sindikati v celoti morajo biti nosilci najrazličnejših delovno-proizvodnih in umetniških srečanj in tekmovanj delavcev, hkrati pa morajo preprečiti, da bi bilo tekmovanje le sebi namen, marveč naj bodo to možnosti srečevanj, širjenja znanja, družabnosti, medsebojnega spoznavanja kulturnih dosežkov delavcev iz vse države. Sindikati se morajo bojevati tudi zoper drage spektakularne manifestacije, katerih osnovna sestavina je reprezentanca, predstavljanje.

4. Sedmi kongres poziva vse osnovne sindikalne organizacije, da si prizadevajo, da bi se sredstva osnovnih organizacij združenega dela vlagala za trajne pogoje in vrednote kulture, kar bo imelo tudi trajne posledice pri dvigu kulturne ravni ter širjenju kulturnega znanja delavcev, da pa se hkrati bojujejo zoper finansiranje različnih nekvalitetnih, reklamskih manifestacij malomeščanskega značaja, ki prav nič ne pripomorejo k razvoju vsestranske kulturne osebnosti.

II

Izhajajoč iz realnega zanimanja in potreb delavcev naj Zveza sindikatov Jugoslavije, še posebej pa občinski, pokrajinski in republiški sveti s konkretnimi stališči vplivajo na takšen tok kulturne politike in akcije, ki bo zagotavljal, da bo tem interesom zadovoljeno in da jih bo mogoče še naprej razvijati. Posebej si je treba prizadevati:

1. da se v vseh delovnih in družbeno-političnih skupnostih, predvsem v pokrajinah in republikah, sprejmejo dolgoročni programi razvoja kulture, ki bodo utrdili kulturne standarde in razvojne programe za vsako posamezno kulturno dejavnost;

2. da se skladno s preseganjem ekonomske neenakomernosti s pomočjo kulturne politike razvijajo pogoji za bogatejšo kulturno življenje v tistih delih in regijah države, kjer so takšni pogoji neugodni, še posebej v industrijskih regijah in v mestih;

3. da bi se omogočilo takšno medrepubliško sodelovanje vseh zainteresiranih predstavniških, izvršnih in družbenopolitičnih činiteljev, s pomočjo katerega bi bilo mogoče sprožiti stalno „gibanje“ kulturnih dobrin in ustvarjalnosti, hkrati pa bi pripomoglo k zblizovanju in k medsebojnemu spoznavanju kultur naših narodov in narodnosti;

4. da programi kulturnih ustanov in organizacij, še posebej programi radia, televizije, filmske in založniške dejavnosti zajamejo resnične umetniške in kulturne vrednote, da jih napravijo dostopnejše delavcem, hkrati pa preprečujejo naključnost in vsiljevanje nepomembnih zabavnih del in vsiljevanje takoimenovane kulture, ki naj bi bila dostopna samo njim.

Sedmi kongres Zveze sindikatov Jugoslavije vabi vse svoje člane iz podjetij, kulturnih ustanov in organizacij, iz radia, televizije, iz filmske in založniške dejavnosti, vabi vse kulturne delavce in ustvarjalce, vse svoje organizacije in vodstva, da si prizadevajo, da bodo kulturni programi predstavljali najdragocenejše pridobitve in vsebine kulturno-duhovne ustvarjalnosti, da bi si prizadevali za uresničitev družbenih in materialnih predpogojev, da bi te pridobitve in vsebine delavci lahko množično uporabljali in da bi

skupaj s kulturnimi delavci vladali kulturnemu razvoju družbe.

Sedmi kongres Zveze sindikatov Jugoslavije poudarja potrebo, da bi se sindikalno članstvo, vse sindikalne organizacije, sveti in sindikalni odbori aktivno in ustvarjalno angažirali pri naštetih nalogah, da bi pripravili konkretne programe dela, da bi se izkazali za večjo aktivnostjo, da bi se za to delo organizacijsko in kadrovske usposobili in okrog sebe na široko zbirali vse napredne kulturno-umetniške ustvarjalce in delavce.

Izhajajoč iz stališč II. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije, pisma predsednika ZKJ tovariša Tita in izvršnega biroja predsedstva ZKJ, ustave SFRJ, stališč X. kongresa zveze komunistov Jugoslavije, kakor tudi iz dosedanjih izkušenj pri uresničevanju samoupravne delavske kontrole v organizacijah združenega dela sprejema VII. kongres zveze sindikatov Jugoslavije naslednjo

Resolucijo o nalogah sindikatov pri uresničevanju samoupravne delavske kontrole

V boju za nadaljnji razvoj samoupravljanja v skladu z ustavo SFRJ mora sindikat posvetiti posebno pozornost uresničevanju samoupravne delavske kontrole.

Dosedanje izkušnje pri uresničevanju samoupravne delavske kontrole kažejo, da se v mnogih temeljnih in v drugih organizacijah združenega dela že uveljavljajo večje možnosti za učinkovito kontrolo s strani delavcev in organov samoupravne delavske kontrole. Z večjo odgovornostjo proučujejo vsa vprašanja, ki zadevajo delo in poslovanje organizacij, uresničujejo samoupravne sklepe delavcev in organov upravljanja, preprečujejo poskuse, da bi kršili samoupravne pravice delavcev, bolj uspešno varujejo družbeno imovino in odkrivajo primere njene privatizacije in odtujevanja, kakor tudi druge nesocialistične in protisamoupravne težnje.

V delu temeljnih in drugih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti pa se samoupravne delavske kontrole še ni uveljavila. Še vedno je precej nerazumevanja njenega bistva in odporov, ki se pojavljajo v različnih oblikah.

VII. kongres zveze sindikatov Jugoslavije izhaja iz prepričanja, da je za učinkovito uresničevanje samoupravne delavske kontrole v organizacijah združenega dela najbolj odgovoren sindikat ter oblikuje naslednje naloge sindikatov na tem področju:

1. Sindikat mora kritično oceniti dosedanje aktivnosti pri uresničevanju delavske kontrole v celoti in še posebej delo organov samoupravne delavske kontrole, ter usmeriti konkretno akcijo v prizadevanje za ustvarjanje pogojev, da bi vsi delavci sodelovali v procesu odločanja in kontrole, hkrati pa mora nuditi konkretno pomoč organom samoupravne delavske kontrole.

2. Akcija sindikata mora biti osredotočena tudi proti vsem, ki se upirajo uresničevanju samoupravne delavske kontrole. Sindikati se morajo odločno boriti proti pojavom nasprotovanja samoupravni delavski kontroli s pozicij skupinskolastniških odnosov, s pozicij ozkih interesov kolektivov na škodo interesov drugih temeljnih organizacij združenega dela, delovnih organizacij in širših družbenih interesov, proti vsem, ki kršijo normative akte, zakonske predpise, poslovno moralo in sprejeto ekonomsko politiko.

3. Sindikat mora še nadalje pojasnjevati samoupravno bistvo delavske kontrole. Še posebej je treba poudariti njeno preventivno funkcijo, se pravi pravočasno odkrivanje negativnih pojavov in, predvsem, opozarjanje na vzroke, ki povzročajo te pojave, hkrati pa predlaganje ukrepov, ki jih je treba podvzeti, da do takih pojavov ne bi prišlo.

4. Kongres poudarja, da se samoupravna delavska kontrola ne sme zreducirati samo na konstituiranje in delo njenih organov. Z izvolitvijo teh organov se vsa nasprotja v kolektivih ne bodo uredila sama po sebi. Sindikat mora ustvarjati pogoje, ki bodo omogočili, da bo vsak delavec neposredno sodeloval v nadzoru. Med osnovnimi pogoji, da bi delavci lahko opravljali neposredno kontrolo pa je še zlasti pomembna javnost dela vseh samoupravnih in drugih organov in odpravljanja monopolnega položaja posameznikov in skupin pri informiranju in odločanju. Treba se je zavzeti za uresničevanje ustavne pravice delavcev, da so redno in pravočasno obveščeni o poslovanju organizacije in njenih materialnih ter finančnih razmerah, o oblikovanju in delitvi dohodka in porabi sredstev ter o vseh drugih vprašanjih. Ves sistem kazalcev poslo-

vanja organizacij združenega dela je treba prilagoditi potrebam delavcev in organov samoupravne delavske kontrole.

Obenen mora sindikat nuditi stalno pomoč organom samoupravne delavske kontrole ter tako omogočiti izpopolnjevanje delovnih metod teh organov ter takšno delovanje, da bi jim lahko vsak delavec nudi svoje predloge za delo, za proučitev nekega negativnega pojava, ki ga je opazil. Sindikat je dolžan, da zagotovi samostojnost dela teh organov, kakor tudi, da oni redno poročajo o svojem delu in o svojih ugotovitvah na zborih delavcev, ki jih volijo in ki so jim — in samo njim — odgovorni za svoje delo.

5. Kongres zavezuje sindikalne organizacije, da stalno in pravočasno prispevajo svoj delež k odpravljanju številnih vzrokov raznih sporov in konfliktnih situacij, do katerih prihaja v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela, ter da prispevajo k njihovu razreševanju na samoupravnih osnovah, h krepitvi delovne odgovornosti, boljšemu odnosu do družbene lastnine in uveljavljanju samoupravne morale in obnašanja.

6. Kongres naroča sindikalnim organizacijam, naj se zavzamejo za ustanavljanje posebnih organov samoupravne delavske kontrole v vseh temeljnih in drugih organizacijah združenega dela in v delovnih skupnostih, kjer se formirajo tudi drugi samoupravni organi in kjer se združujejo sredstva in delo — v bankah, zavarovalnih zavodih, podjetjih komunalne dejavnosti, v interesnih skupnostih, pri skladih in pri družbenopolitičnih skupnostih.

V organe samoupravne delavske kontrole v proizvodnih organizacijah združenega dela je treba izvoliti najmanj tri četrtine članov iz neposredne proizvodnje, v neproizvodnih organizacijah združenega dela pa zagotoviti, da bo sestava organov samoupravne delavske kontrole ustrezala strukturi zaposlenih v teh organizacijah.

Sindikati bodo zagotovili, da bi v organe samoupravne delavske kontrole izvolili le tiste delavce, ki se aktivno zavzemajo za samoupravljanje in za socialistični razvoj in ki imajo moralno politične kvalitete, uživajo ugled in zaupanje sredine, v kateri delajo.

V organe samoupravne delavske kontrole naj ne bi volili članov organov upravljanja in izvršilnih organov, ljudi, ki so na vodilnih mestih in računodajalce. V te organe nikakor ne bi smeli voliti ljudi, ki so bili sodno kaznovani za kriminalna dejanja in gospodarske prekrške.

7. Sindikat naj usmerja delavce in organe samoupravne delavske kontrole tako, da bi uspešno nadzorovali, kako se uresničujejo sklepi zborov delavcev, samoupravnih in drugih organov; kako spoštujejo splošne akte temeljnih in drugih organizacij združenega dela, samoupravne sporazume in družbene dogovore, kako deluje informiranje delavcev o stanju in poslovanju organizacije združenega dela in o drugih vprašanih, pomembnih za njihovo odločanje, in če to informiranje temelji na resnici. Naloga sindikata je, da proučuje, če so sklepi, ki jih sprejemajo vodilni kadri, vsklajeni z njihovimi pooblastili in z zastavljenimi cilji; če je materialno — finančno poslovanje v redu in če preudarno ter družbeno ekonomsko upravičljivo koristijo družbena sredstva; kako se uporablja načelo delitve po delu pri razdeljevanju dohodka in pri delitvi sredstev za osebne dohodke. Sindikati morajo tudi odkrivati pojave kršenja samoupravnih pravic delavcev, privatizacije družbene lastnine, podkupovanja, korupcije in še druge nesocialistične in nezakonite pojave ter težnje.

Kongres zavezuje sindikalne organizacije, da se odločno borijo proti prevzemanju pristojnosti drugih organov in služb s strani organov samoupravne delavske kontrole; odpravljanju strokovnih služb notranje kontrole; proti težnjam, da ti organi sprejemajo odločitve, ki bi zavezovale samoupravne in druge organe; proti nesamoupravni obnašanju posameznih članov organov samoupravne delavske kontrole.

Izkoreniniti je treba površnost v delu teh organov, nepravčasno reagiranje na negativne pojave, neargumentirano nastopanje; boriti se proti težnjam, da organi delavske kontrole ne bi postali podaljšek roke samoupravnih in drugih organov, da bi povezovali delavski nadzor s posamezniki na vodilnih delovnih mestih, in proti temu, da bi ustanavljali organe samoupravne delavske kontrole kot posebne organe delavskih svetov, proti hierarhičnim odnosom med organi samoupravne delavske kontrole v temeljnih organizacijah in tistih na nivoju organizacij združenega dela.

8. Sindikat naj se prizadeva, da bi v vseh temeljnih in drugih organizacijah združenega dela in v delovnih skupnostih sprejeli normative akte o samoupravni delavski kontroli. V teh aktih je treba ugotoviti obveznosti vseh posameznikov služb in organov, ki naj na zahtevo organa samoupravne delavske kontrole dajo na vpogled vse zahtevane podatke in dokumente, pa tudi obveznost ustreznih organov, da proučijo poročila in predloge ukrepov, ki jim

jih pošlje organ samoupravne delavske kontrole; neuresničevanje teh obveznosti pa naj se v organizacijah združenega dela in v delovnih skupnostih ugotavlja kot težnja kršitev delovne dolžnosti. V vseh teh aktih je treba tudi obdelati problematiko odgovornosti delavcev, samoupravnih in drugih organov ter strokovnih služb za njihovo delo in obnašanje.

9. Kongres opozarja na potrebo po vsestranskem in intenzivnem sodelovanju organov samoupravne delavske kontrole s službami notranje kontrole v temeljnih organizacijah združenega dela, kakor tudi z organi kontrole v družbenopolitičnih skupnostih. Odnose z organi kontrole pri družbenopolitičnih skupnostih je treba urediti z zakonskimi predpisi in normativnimi akti organizacij združenega dela in s statuti družbenopolitičnih skupnosti. Posebno mesto pa bo v tem sodelovanju imel družbeni pravobranilec samoupravljanja, razen njega pa še sodišča združenega dela in služba družbenega knjigovodstva. Zato je nujno, da se zagotovi hitreje imenovanje družbenih pravobranilcev samoupravljanja, še zlasti v večjih občinah.

Pravica in dolžnost organov samoupravne delavske kontrole je, da o ugotovljenih nepravilnostih sestavijo poročilo s predlogi ukrepov in da o tem pisмено ali v sredstvih informiranja obvestijo delavce, organe in službe organizacije, pri katerih so ugotovili te nepravilnosti, nadalje organe, ki imajo v organizaciji pravico in dolžnost, da jih odpravijo, še zlasti pa zbere delavcev in organe zveze komunistov ter sindikata.

Kongres poudarja pravico in dolžnost organov samoupravne delavske kontrole, da tedaj, če zbori delavcev in drugi odgovorni organi ne podvzamejo ukrepov ob njihovih ugotovitvah in predlogih, terjajo intervencijo ustreznih organov kontrole pri družbenopolitičnih skupnostih.

10. Politična naloga in obveznost organizacij sindikata v vseh temeljnih in v drugih organizacijah združenega dela in v delovnih skupnostih je, da s svojo dejavnostjo ustvarjajo možnosti, da člani organov samoupravne delavske kontrole ne bi zašli v neugoden položaj pri uresničevanju svojih pravic — zaradi svoje aktivnosti v teh organih.

Sindikat je dolžan zagotoviti popolno zaščito teh oseb pred kakršnimikoli posledicami na delovnem mestu ali pri uresničevanju njihovih samoupravnih pravic. Člani organov kontrole naj uživajo zaščito sindikata med svojim mandatom in tudi po njem.

11. Zavzeti se moramo za ustrezne ukrepe, da bi se delavci in člani organov samoupravne delavske kontrole usposabljali za to delo. Sindikat naj v vseh sredinah podpira in organizira akcijo za organizacijo seminarjev, posvetovanj in drugih oblik izobraževanja delavcev ter članov organov samoupravne delavske kontrole. Programe za vse oblike izobraževanja naj naredijo organi sindikatov v sodelovanju z institucijami, ki se ukvarjajo z izobraževanjem delavcev.

12. Kongres naroča organom sindikata na vseh ravneh, da najmanj enkrat letno razpravljajo o izkušnjah pri uresničevanju samoupravne delavske kontrole.

Resolucija o nalogah sindikata v zvezi z začasnim zaposlovanjem jugoslovanskih delavcev v tujini

Zaposlovanje jugoslovanskih delavcev v tujini — od priprav in načina zaposlovanja, življenja in dela v inozemstvu, pa do vrnitve v domovino — je predmet stalne družbenopolitične akcije mnogih dejavnikov v državi, še zlasti pa zveze sindikatov Jugoslavije na vseh ravneh njene organiziranosti in njenega političnega delovanja.

Del nalog in odgovornosti pri realizaciji splošno sprejete politike zaposlovanja uresničujejo sindikati samostojno ali pa v koordinaciji in sodelovanju z drugimi organi in organizacijami.

I.

Osnovne naloge za delovanje sindikatov na tem področju izhajajo iz naporov vse družbe, da bi hitreje in bolj odločno odpravljali vzroke, ki so povzročili množično zaposlovanje naših delavcev v tujini in da bi hkrati ustvarjali bolj ugodne pogoje za njihovo vrnitev in za zaposlitev v domovini.

V ta namen se bodo sindikati zavzemali:

— Za uresničevanje ekonomske politike, ki bo omogočila povečanje stopnje produktivnega zaposlovanja;

— za vlaganje domačih sredstev in tujega kapitala v razvoj gospodarstva, kar naj bi omogočilo odpiranje novih delovnih mest in izboljšanje delovnih ter življenjskih pogojev delavcev;

— za večjo notranjo tenorjalno in profesionalno premakljivost delavcev;

— da organizacije združenega dela postanejo osnovni kreatorji in nosilci družbeno sprejete politike vrnitve in zaposlovanja v družbenem sektorju;

— da se z družbenimi dogovori bolj konkretno uredi vprašanje nadaljnega razvoja osebnega dela;

— da se kar najhitreje sprejme poseben program ukrepov za zaposlovanje v primeru, če se bo vrnilo večje število naših delavcev iz tujine.

II.

Glede novega zaposlovanja jugoslovanskih delavcev v inozemstvu pa se bodo sindikati:

— odločno borili za uresničenje stališč iz resolucije X. kongresa zveze komunistov Jugoslavije o zaposlovanju;

— zavzemali za dosledno spoštovanje družbenega dogovora in zakonov s tega področja;

— zahtevali dosledno uresničevanje in zboljševanje obstoječih ter sklepanje novih bilateralnih sporazumov in konvencij, ki zagotavljajo organizirano zaposlovanje, enakopraven položaj in obravnavo jugoslovanskih delavcev z domačimi delavci;

— več storili na področju družbenopolitičnega usposabljanja delavcev pred njihovim odhodom v tujino in zahtevali bolj kvalitetne strokovne priprave.

Hkrati s prizadevanjem za razvoj in razširjenje zaposlovanja s pomočjo investicijskih in drugih del v tujini s strani jugoslovanskih organizacij združenega dela, bodo sindikati še zlasti:

— nadaljevali dejavnost za sklepanje in uresničevanje družbenih dogovorov in samopravnih sporazumov med zainteresiranimi družbenimi dejavniki in organizacijami združenega dela, dogovorov, s katerimi se ureja nastop organizacij združenega dela na tujem tržišču;

— zahtevali bolj podrobne zakonske predpise, da bi onemogočili sleherno obliko tržnega manipuliranja z detaširanimi delavci;

— zahtevali popolno odgovornost v konkretno ugotovljenih primerih prepuščanja delavcev in pri raznih oblikah privatizacije v detaširanih obratih;

— podvzeli ukrepe za razvijanje in krepitev samoupravljanja, samopravne delavske kontrole, informiranja delavcev in sindikalne dejavnosti v teh obratih.

III.

V zvezi z življenjem in delom jugoslovanskih delavcev v tujini se bodo sindikati še nadalje neposredno angažirali:

— za stalno zboljševanje informiranja delavcev o vseh vprašanjih, ki jih zanimajo, posebej pa o družbenopolitičnih dogajanjih v državi, tako da bi se krepili neposredni stiki z delavci; še nadalje bodo izdajali ustrezne publikacije, pomagali krepiti plama sindikalnega tiska, večali sodelovanje z javnimi sredstvi informiranja in pristojnimi institucijami;

— za nudenje pomoči različnim oblikam družbenega združevanja jugoslovanskih delavcev v tujini, katerih cilj je organizirano izkoriščanje prostega časa in utrjevanje družbenih in kulturnih stikov z domovino;

— za kar najhitrejšo sklenitev in dosledno uresničevanje družbenega dogovora o strokovnem izobraževanju in izpopolnjevanju naših delavcev v tujini, v skladu s potrebami jugoslovanskega gospodarstva in naše družbe;

— za ustvarjanje pogojev in zlasti trajnih virov financiranja, za večje zasetje jugoslovanskih otrok v tujini v dopolnilnem izobraževanju iz nacionalne skupine predmetov v materinski, po jugoslovanskih šolskih programih in za poučevanje učiteljev, določenih s strani jugoslovanskih organov;

— za zagotovitev širših možnosti informiranja in vključevanja jugoslovanskih delavcev, ki delajo v tujini, v najpomembnejše družbene politične aktivnosti, v državi, posebej pri reševanju vprašanj, ki so za njih še zlasti pomembna; zato bodo sindikati še nadalje vabili predstavnike teh delavcev na pomembne sindikalne shode, seminarje, zimska srečanja in podobno;

— za stimuliranje znanstveno-raziskovalne dejavnosti na področju migracije delovne sile;

— da bi bolj učinkovito in koordinirano urejali probleme delavcev, ko le-ti žive in delajo v tujini, bodo sindikati dali pobudo za ustnaovitev posebnega strokovno-operativnega organa, v katerem bi bili predstavniki vseh organov in organizacij v federaciji, ki se ukvarjajo s temi problemi.

IV.

Na področju neposredne zaščite pravic in interesov naših delavcev v tujini se posebne naloge in odgovornosti zveze sindikatov Jugoslavije pretežno uresničujejo ob sodelovanju s tujimi sindikati. Zato bodo naši sindikati v prihodnje usmerili težišče svoje aktivnosti na:

— nadaljnjo krepitev in razvoj sodelovanja s tujimi sindikati na vseh ravneh zveze sindikatov in posebnih sindikatov, da bi tako zagotovili skupno in posamezno, kar najbolj kompleksno in učinkovito angažiranje za uresničevanje načel enakega tretmaja in zaščite zakonskih in drugih pravic ter interesov jugoslovanskih delavcev;

— uresničevanje doseženih sindikalnih dogovorov in organiziranje novih akcij, posebno na področju informiranja jugoslovanskih delavcev, njihove delovnopravne in socialne zaščite, strokovnega izobraževanja in izpopolnjevanja, šolanja otrok in organiziranega izkoriščanja prostega časa;

— boljše sindikalno organiziranje in pridobivanje naših delavcev za delo v tujih sindikatih, izbor in skupno usposabljanje sindikalnih aktivistov, izvoljenih med jugoslovanskimi delavci;

— krepitev bilateralnega sodelovanja s sindikati v deželah, od koder pretežno odhajajo delavci na delo v druge države;

— nadaljnje razvijanje multilateralnega sodelovanja s sindikati v deželah zaposlitve in v deželah porekla delavcev migrantov z namenom, da bi zagotovili skupno in solidarno prizadevanje sindikatov za dosledno uresničevanje načel enakega tretmaja in urejanja specifičnih problemov delavcev migrantov.

Sindikati se bodo še nadalje v polni meri angažirali v delu ustreznih mednarodnih organizacij in organov, da bi tako delavcem migrantom omogočili kar najbolj ugodne pogoje za delo in življenje.

Izhajajoč iz ustave SFRJ, sklepov II. kongresa samoupravljalcev in X. kongresa zveze komunistov Jugoslavije ter rezultatov, ki so jih delavski razred, delovni ljudje in občani, narodi in narodnosti Jugoslavije dosegli pri izgradnji in krepitvi splošnojudske obrambe, varnosti in družbene samozaščite, sprejema VII. kongres zveze sindikatov Jugoslavije naslednjo

Resolucijo o nalogah sindikatov in Zveze sindikatov Jugoslavije v splošno-ljudski obrambi, varnosti in družbeni samozaščiti

1. Krepitev moralnopolitične in akcijske enotnosti delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, utrjevanje enakopravnosti, bratstva in enotnosti narodov in narodnosti, razvoj patriotizma, zavesti in prepričanja o potrebi in možnosti obrambe domovine mora biti v središču prihodnje aktivnosti sindikata in zveze sindikatov.

2. Podružbljenje obrambe, varnosti in zaščite naše družbe v skladu z razvojem samoupravnih družbenih odnosov je revolucionaren, zgodovinski in trajen interes delavskega razreda Jugoslavije. Zato se bo sindikat zavzemal za kar najbolj popolno uveljavljanje in uresničevanje ustavnega načela, da so delovni ljudje in organizacije združenega dela aktivni dejavniki in organizatorji splošne ljudske obrambe, varnosti in družbene samozaščite ter nosilci pravic in dolžnosti obrambe svobode, integritete, neodvisnosti in z ustavo določene družbene ureditve.

Delovni ljudje morajo biti informirani o vseh vprašanjih splošne ljudske obrambe, varnosti in družbene samozaščite, predvsem pa o tistih vprašanjih, ki zadevajo njihove pravice, obveznosti in naloge; o njih naj razpravljajo in odločajo na zborih in v okviru delegatskega sistema.

3. Organizacije in organi sindikatov in zveze sindikatov so dolžni, da stalno sodelujejo pri usposabljanju temeljnih in drugih organizacij združenega dela za obrambo in za delo v vojnih pogojih.

Sindikat mora sodelovati pri izdelavi načrtov za vojno proizvodnjo in si prizadevati, da bi se vsaka organizacija združenega dela materialno in kadrovske usposobila za proizvodnjo in nudenje uslug v vojnih razmerah.

Sindikat se bo zavzemal, da bi organizacije združenega dela in delovne skupnosti z normativnimi akti kar najbolj jasno določile pravice, dolžnosti in odgovornosti delovnih ljudi, organov samoupravljanja in posameznih organov vodenja v splošno ljudski obrambi in družbeni samozaščiti, in da bi v organe in telesa splošnojudske obrambe in družbene samozaščite bili obvezno

vključeni predstavniki organizacij sindikata in mladine.

Delavski razred in zveza sindikatov Jugoslavije sta življenjsko zainteresirana za nadaljnji razvoj in krepitev moralnopolitične enotnosti, materialne opremljenosti in borbene pripravljenosti Jugoslovanske ljudske armade in teritorialne obrambe kot enotne oborožene sile delavskega razreda, narodov in narodnosti Jugoslavije.

Z nenehno družbenopolitično dejavnostjo in z neposredno akcijo se bodo organizacije in organi sindikata še posebej zavzemali za nadaljnji razvoj, organizacijsko utrditev, strokovno usposabljanje in opremljanje štabov in enot teritorialne obrambe v organizacijah združenega dela.

5. Graditev in izpopolnjevanje učinkovitega sistema varnosti in družbene samozaščite morata postati stalno in neposredna skrb slehernega delovnega človeka, vsake temeljne in druge organizacije združenega dela in vseh organizacij in organov sindikata. Z vsakodnevno idejnopolitičnim, izobraževalno vzgojnim in drugim delovanjem bo sindikat stalno prispeval k razvoju politične zavesti in budnosti delovnih ljudi ter krepitvi njihove pripravljenosti, da neposredno sodelujejo v zaščiti naše družbe.

Organizacije in organi sindikata se bodo trudili, da bi se delovni ljudje maksimalno mobilizirali za boj proti antisocialističnim in antisamoupravnim silam, ki delujejo doma in iz tujine.

6. Organizacije in organi sindikata so dolžni, da se angažirajo pri kadrovske in materialnem opremljanju in organizacijski krepitvi enot in služb civilne zaščite v organizacijah združenega dela in da se zavzamejo za vključevanje delovnih ljudi in organizacij združenega dela pri izpolnjevanju načrtov in akcij za zaščito in reševanje ljudi ter materialnih dobrin pred elementarnimi nezdami in vojnimi pustošenjem na področju krajevne skupnosti in občine.

7. Trajna obveznost vseh organizacij in organov sindikata je, da vsakodnevno podpirajo krepitev materialne osnove splošnljudske obrambe.

Sindikat si bo prizadeval za uveljavitev takega sistema financiranja obrambe in zaščite, ki bo usklajen z družbenoekonomskim sistemom, s samoupravnimi odnosi, s potrebami obrambe, z materialnimi možnostmi družbe in z načeli socialistične solidarnosti; za enotne norme in kriterije pri financiranju potreb splošnljudske obrambe, varnosti in družbene samozaščite, ki jih je treba dograjevati na osnovi družbenega dogovarjanja in samoupravnega spoznavanja.

Sindikat se bo odločno zavzel, da bi delovni človek neposredno odločal pri izdajanju in porabi finančnih sredstev za potrebe obrambe in zaščite.

8. Organizacije in organi sindikata in zveze sindikatov se bodo angažirali za uresničevanje sprejetih stališč zveze komunistov glede kadrovske politike na področju splošnljudske obrambe, varnosti in družbene samozaščite.

Zveza sindikatov se bo še zlasti prizadevala, da bi bil aktiv in rezervni starešinski kader oboroženih sil rekrutiran iz vrst mladih delavcev in mladincev iz delavskih družin in da bi stalno usposabljali kader, ki se ukvarja z obrambo in samozaščito v organizacijah združenega dela.

Zato bodo organizacije in organi sindikata bolj neposredno sodelovali pri izbiri kadrov za šole aktivnih in rezervnih vojaških starešin ter pri izbiri in imenovanju mladih delavcev na vodilna mesta v štabih in organih ljudske obrambe.

9. Sindikat se mora s konkretno aktivnostjo zavzemati za stalno in vsestransko usposabljanje ljudi za obrambo in zaščito, kar naj postane sestavni del družbenopolitičnega in družbeno ekonomskega usposabljanja delavcev v političnih šolah; šolah samoupravljavcev, tečajih in v drugih oblikah aktivnosti. Delovanje sindikata, zlasti v temeljnih organizacijah združenega dela, naj se osredotoči na razvoj športnih, tehničnih, rekreacijskih in drugih družbenih aktivnosti, ki omogočajo bolj vsestransko usposabljanje neposrednih proizvajalcev in delovnih ljudi za obrambo in zaščito. Organizacije in organi sindikata bodo uresničili te naloge v sodelovanju z ustanovami in enotami Jugoslovanske ljudske armade in z organi teritorialne obrambe.

10. Trajna in pomembna naloga sindikata je, da skupaj z drugimi dejavniki vzgoje in izobraževanja v družbi zagotavlja permanentno usposabljanje mladine, zlasti mladih delavcev, za aktivno vlogo pri vseh oblikah borbe in odpora. V skupnih akcijah z mladinskimi organizacijami se bo sindikat zavzel za to, da se vsak mlad delavec vključi v ustrezne aktivnosti obrambe in zaščite.

11. Sindikat se bo še posebej zavzemal za bolj vsestransko angažiranje in usposabljanje zaposlenih žensk pri obrambi in zaščiti, da bi lahko izpolnjevale različne naloge v oboroženih silah, civilni zaščiti, v gospodarstvu, organih oblasti, v družbenih službah

in na drugih področjih življenja v vojnih razmerah.

12. Sindikat mora biti edini od nosilcev idejnopolitične dejavnosti med našimi delavci, ki so začasno zaposleni v tujini, in njegova dolžnost je, da te delavce spoznava z njihovimi obveznostmi in nalogami glede obrambe domovine. Organizacije in organi sindikata so dolžni, da usposabljuje delavce, ki odhajajo na delo v tujino tako, da bi se le-ti uspešno uprli sovražnim in drugim škodljivim vplivom; hkrati pa morajo sindikati spodbujati dogovarjanje in usklajevanje delovnih programov vseh družbenih dejavnikov, ki sodelujejo pri organiziranju naših delavcev, začasno zaposlenih v tujini.

13. Sindikat bo na vseh ravneh in skupaj z drugimi družbenopolitičnimi in družbenimi organizacijami in organi obrambe organiziral skupne akcije in še zavzemal za ustvarjanje stalnih organizacijskih oblik dogovarjanja in povezovanja v okviru socialistične zveze, da bi bilo delovanje na področju obrambe in zaščite še bolj učinkovito.

14. Vse osnovne organizacije in vsi organi sindikata in zveze sindikatov so dolžni, da se organizirajo in usposobijo za delovanje v vojnih razmerah.

Na osnovi razprave o poročilu in drugih dokumentih o mednarodni aktivnosti zveze sindikatov Jugoslavije med predkongresno dejavnostjo v sindikalnih organizacijah, ob najširšem sodelovanju članstva in po vsestranski analizi, sprejema VII. kongres zveze sindikatov Jugoslavije naslednjo

Resolucijo

Sedmi kongres pozitivno ocenjuje dosedanje mednarodno dejavnost ZSJ.

Medtem ko so se jugoslovanski sindikati v svoji deželi prizadevali za uresničitev socialistične samoupravne družbe, so svojo mednarodno dejavnost gradili na načelih nevrščenosti, ki popolnoma odražajo internacionalistično solidarnost delavskega razreda in sindikatov Jugoslavije z delavskim razredom in vsemi naprednimi silami sveta.

Sedmi kongres tudi ob tej priložnosti potrjuje avtonomno in neodvisno pozicijo zveze sindikatov Jugoslavije v mednarodnem sindikalnem gibanju, ugotavlja, da je taka opredelitev omogočila razvoj plodnega sodelovanja z vsemi avtentičnimi sindikalnimi organizacijami na svetu. S svojo dejavnostjo na teh temeljih je Zveza sindikatov Jugoslavije stalno prispevala h krepitvi razumevanja in stikov med sindikati k odprtemu, demokratičnemu in tolerantnemu sodelovanju brez poprejšnjih pogojev, k izmenjavi mnenj in izkušenj, kar je zagotavljalo uresničevanje življenjskih interesov in ciljev delavskega razreda.

I.

V obdobju med dvema kongresoma je prišlo do globokih sprememb v strukturi in sistemu mednarodnih političnih in ekonomskih odnosov, ki so močno vplivale na položaj delavskega razreda in na aktivnost sindikata. Za te spremembe je značilno:

– spreminjanje razporeda in odnosa sil v svetu zaradi širjenja vpliva socialističnih idej, nastanka novih socialističnih dežel, osvoboditve velikega števila kolonialnih dežel in utrditve politike nevrščanja;

– krepitev delavskega razreda in sindikatov, ki se vse bolj odločno bore za podružbljevanje proizvodnje, za večji vpliv delavcev pri odločanju v gospodarstvu in v družbi na poti za uresničevanje stoletnih teženj po popolni osvoboditvi dela in človeka;

– zaostritev boja proti ostankom kolonializma in vseh oblik imperializma, neokolonializma ter povečanje naporov za popolno ekonomsko, politično in družbeno emancipacijo narodov in delavskega razreda dežel v razvoju;

– poglobljanje prepada med razvitimi deželami in deželami v razvoju, kar povzroča vse bolj resno nevarnost za mednarodne odnose;

– pojav množičnih migracijskih gibanj na posameznih področjih, ki so porodila nove probleme in hkrati številne naloge sindikalnim organizacijam v deželah migracije;

– močan razvoj materialnih in proizvodnih sil ter pomembne strukturne spremembe v sodobnem kapitalizmu, ki so še bolj poglobile njegova nasprotja, iz česar izhaja vse ostrejša družbena in ekonomska kriza kapitalističnega sistema.

Vedno večja soodvisnost in povezovanje interesov vseh narodov

sta dosegla stopnjo, na kateri postajajo blokovski okviru v mednarodnih odnosih preozki za nadaljnji nemoten družbeno-ekonomski razvoj. To je pogojilo iskanje poti za sporazumevanje. Na vseh celinah se krepijo napredne sile, ki se zavzemajo za demokrasko in enakopravno sodelovanje, za mir in napredek in njihova zahteva, ki jo spremljajo konkretne akcije, da pri urejanju odprtih svetovnih problemov enakopravno sodelujejo vsi narodi in države, ima vedno več pristašev.

Delavski razred sveta in njegove organizacije se vedno bolj odločno in povezano borijo proti izkoriščanju in neenakopravnosti, za vsebinske progresivne spremembe v mednarodnih političnih in ekonomskih odnosih; za novo mednarodno razporeditev dela in pravično prerazdelitev svetovnega dohodka; za bolj uravnotežen ekonomski razvoj; za nacionalno in socialno emancipacijo.

Energetska kriza oznanja začetek konkretne bitke za prerazdelitev dohodka v svetu. Očitno je, da nasprotovanje tem zgodovinsko nujnim potrebam povzročča resno zaostrovanje v mednarodnih ekonomskih in političnih odnosih. V obstoječi medsebojni odvisnosti je moč najti izhod le v skupnih naporih za vzpostavitev novih, bolj pravičnih ekonomskih odnosov v svetu.

II.

V mnogih predelih sveta so narodi in dežele še vedno izpostavljene grobemu vmešavanju in agresiji.

Zmaga junaškega vietnamskega naroda je nesporen dokaz, da nekega naroda, ne glede na njegovo velikost, ni moč podjarmiti, če odločno vztraja v boju za svojo svobodo in neodvisnost.

Vztrajna borba ljudstva in delavcev Gvineje-Bissao in Mozambika ter zmaga demokratičnih sil na Portugalskem sta razširila fronto svobodnih in neodvisnih dežel in zožila prostor delovanja kolonialističnih sil.

Toda imperializem se še vedno upira silam svobode, neodvisnosti in napredka ter politiki neuvrščanja in tako odpira nova ter ohranja obstoječa žarišča spopadov.

Agresija Izraela, okupacija tujih ozemelj, prizadevanje, da vsili diktat arabskim deželam in prepreči ustanovitev neodvisne države palestinskega naroda, so izzvali resno krizo na Bližnjem vzhodu, ki pretresa mednarodne odnose.

V Vietnamu se kljub pariškim sporazumom nadaljuje bratomorna vojna; v Kambodži pa, s tujo pomočjo, nadaljujejo vojno proti suverenim pravicam kmerskega naroda in delovnih ljudi te dežele.

Domača reakcija in mednarodni imperializem sta ustavila miren pohod čilskega delavskega razreda k socializmu; s fašističnimi metodami tlačita delavski razred in pri tem se zatekajo celo k pokolu borcev za socialistične družbene odnose in za delavske pravice.

Kolonialistične in rasistične sile odrekajo elementarne nacionalne in človeške pravice narodom in delavcem Južne Afrike, Rodezije, Namibije in drugih dežel.

Umetna razdelitev Koreje in onemogočanje naravne težnje korejskega naroda po združitvi sta resna grožnja miru in varnosti v Aziji in tudi drugod.

Pomoč osvobodilnim vojnarn in boju narodov za neodvisnost je stalna internacionalistična obveznost delavcev in sindikatov Jugoslavije. Ta obveznost izvira iz značaja naše socialistične revolucije, privrženosti politiki neuvrščanje in mednarodne povezanosti boja delavcev na svetu ter predstavlja internacionalno solidarnost v praksi.

III.

Sindikati se prizadevajo, da bi prilagodili oblike in vsebino svoje dejavnosti sodobnim potrebarn. Njihov boj še vedno temelji na zahtevi za izboljšanje delovnih in življenjskih pogojev delavcev in njihovih družin, toda vedno bolj očitna je odločenost sindikatov, da kot aktiven činitelj v vseh družbenih tokovih zagotovijo širše sodelovanje delavcev pri odločanju o njihovi usodi. Tako postajajo sindikati v celoti vedno bolj pomemben činitelj v družbi, ta njihov boj pa spremljajo na mnogih področjih sveta močni odpori in pritiski. V vrstah delavskega razreda se krepi prepričanje, da so notranja demokratizacija sindikata, način organiziranja in vključevanja resničnih teženj delavcev v programe sindikalne aktivnosti predpogoj za učinkovit prispevek k uresničenju zgodovinske vloge delavskega razreda.

V sindikalnem gibanju se krepijo pogoji za postopno odpravo razdeljenosti. Vzpostavljajo se bilateralni odnosi med sindikati različnih organizacijskih pripadnosti in iščejo možnosti za regionalno in širše multilateralno sodelovanje: pri urejanju problemov, ki jih povzročajo večnacionalne družbe, vprašanj delavcev migrantov, problemov delovne in človeške sredine v okviru Mednarodne

organizacije dela itd. Vedno bolj očitno postaja, da sedanje oblike mednarodnega sindikalnega organiziranja in odnosov ne ustrezajo nalogam in vlogi sindikata v sodobnih razmerah in boju za interese delavcev vsake dežele in v vsem svetu. Hitra rast socializma kot svetovnega procesa imperativno terja od delavskega gibanja, da v medsebojnih odnosih do kraja uveljavi načela neodvisnosti, samostojnosti in nevmešavanja v notranje zadeve. Iščejo se pota demokratizacije odnosov in takšne oblike mednarodnega sindikalnega sodelovanja, ki bi ustrezale sindikatom vseh smeri. V nasprotju s temi težnjami in nekaterimi pozitivnimi izkušnjami pa še vedno delujejo sile, ki želijo ohraniti sedanje in pridobiti nove hegemonistične pozicije.

IV.

Živahno sodelovanje zveze sindikatov Jugoslavije s sindikati neuvrščenih dežel in dežel v razvoju v minulem obdobju je obsegalo vprašanja podpore in solidarnosti, boja proti neokolonializmu, ekonomskega prepada med razvitimi državami in deželami v razvoju, položaja in nalog sindikatov v pogojih sodobnega družbenega ekonomskega razvoja, delovanja večnacionalnih družb in njihove politike do delavskega razreda in sindikatov, ter možnost koordinacije skupnih akcij v posameznih mednarodnih organizacijah.

S sindikati socialističnih dežel je ZSJ razvila koristno in plodno sodelovanje ob nizu konkretnih vprašanj vloge, prakse in izkušenj pri urejanju problemov, ki jih povzročča socialistični družbeni razvoj v različnih pogojih.

V sodelovanju s sindikati v razvitih deželah Zahoda, ki je stalno napredovalo, so bila zajeta vprašanja delovnih pogojev, socialne politike, zaščite človekovega okolja in delovne sredine, sodelovanja delavcev pri odločanju, znanstveno-tehnične revolucije ter njenega vpliva na delavski razred, vloge sindikata v sodobnih pogojih, nenadzorovane dejavnosti multinacionalnih družb itd. Posebno veljavo so imela vprašanja, kako zagotoviti kar najboljše pogoje za delo in življenje kakor tudi družbeni položaj jugoslovanskih delavcev na začasnem delu v teh deželah.

V prizadevanju, da bi dosežene rezultate v dosedanem sodelovanju še bolj razširili in obogatili na osnovi načelne usmeritve Zveze sindikatov Jugoslavije v mednarodni dejavnosti, je VII. kongres sklenil:

- da ZSJ podpre vse napore in akcije, ki prispevajo k odpravi vedno večjega prepada med industrijsko razvitimi deželami in deželami v razvoju;

- da še nadalje razvija solidarnost in akcijsko enotnost z delavci in sindikati v neuvrščenih deželah in deželah v razvoju, nudi podporo in pomoč sindikatom teh dežel, zlasti tistih, ki se borijo za nacionalno neodvisnost in politično ter ekonomsko samostojnost;

- da se tudi v bodoče zavzema, da bi pridobitve znanosti in tehnike koristile splošnemu napredku, emancipaciji delavskega razreda in bolj enakomernemu razvoju na svetu, da ekonomsko sodelovanje ne bi služilo samo interesom kapitala in posameznih držav in da bi delavci ter sindikati postali še močnejši činitelj v sodobnem družbeno-ekonomskem dogajanju, zlasti kadar gre za integracijske procese in preprečevanje negativnih posledic delovanja večnacionalnih družb;

- da se še nadalje bori za zaščito pravic in interesov delavcev migrantov; za zagotovitev enakopravnega in enakega tretmaja in kar najboljših delovnih in materialnih pogojev teh delavcev in njihovih družin; za njihovo sindikalno organiziranje in uživanje sindikalnih pravic, vključno pravice do izvolitve na sindikalne funkcije in v organe, v katerih delavci sodelujejo pri odločanju; za njihove stalne in redne stike z domovino in še posebej za šolanje njihovih otrok v materinščini; za stalni napredek nacionalne zakonodaje in mednarodnih norm, ki urejajo položaj delavcev migrantov (v sodelovanju z ustreznimi mednarodnimi organizacijami kot so Organizacija združenih narodov – OZN, Mednarodna organizacija dela – MOD, Evropska ekonomska skupnost – EES, Organizacija za sodelovanje in razvoj – OECD); za oblikovanje – skupaj s sindikati dežel Evrope in Sredozemlja – dolgoročne politike planiranega zaposlovanja in regionalnega razvoja z investiranjem dela viška vrednosti, ki ga ustvarjajo delavci migranti, v dežele njihovega porekla; za zmanjšanje migracije v znosne okvire in na raven, ki bo koristna tako deželam emigracije kot tudi deželam migracije;

- da se prizadeva za razvoj takega sindikalnega sodelovanja, ki bo temeljilo na skupnih potrebarn in interesih, na načelih prostovoljnosti in enakopravnosti, vzajemnega spoštovanja, nevmešavanja in pravici vsake organizacije, da samostojno odloča o svoji politiki in o akcijah; vendar proti vsem pritiskom, hegemonističnim tež-

njam in poizkusom monopoliziranja pravice do določanja oblik in vsebine mednarodnega sindikalnega sodelovanja oziroma poizkusom, da se sindikalno gibanje podredi blokovskim interesom; da v konkretnem bilateralnem in prav tako tudi multilateralnem sodelovanju za uresničevanje življenjskih interesov delavskega razreda, ne glede na idejno orientacijo udeležencev in njihovo pripadnost mednarodnim sindikalnim organizacijam, doprinaša k premagovanju teženj, da bi to sodelovanje zaprli v obstoječe mednarodne sindikalne organizacije oziroma, da bi ga omejili na sporazumevanje njihovih vrhov;

— da sproži pobude in podpira vse akcije, ki krepijo razumevanje in sodelovanje sindikatov v deželah Evrope in Sredozemlja, v cilju krepitve miru, napredka in uresničitve interesov delavcev narodnih manjšin in narodov tega področja;

— da se, izhajajoč iz skupnega interesa Jugoslavije in njenih sosedov po prijateljskih odnosih zavzema za razvoj konkretnega bilateralnega sodelovanja — od osnovnih in občinskih sindikalnih organizacij do sveta ZSJ;

— da se zavzema za krepitev sodelovanja in da spodbuja skupne akcije v mednarodnih in v regionalnih organizacijah, zlasti v Mednarodni organizaciji dela (MOD), da bi zboljšali družbeni in materialni položaj delavskega razreda in utrdili njegov vpliv v teh organizacijah;

— da izmenjuje izkušnje in spoznanja z drugimi sindikalnimi gibanji v svetu in tako omogoči sindikalnim organizacijam naše dežele, da koristijo te izkušnje in spoznanja v svoji dejavnosti;

— da omogoči drugim sindikatom spoznavanje naših naporov in rezultatov pri samoupravnem urejanju problemov na ekonomskem, socialnem in drugih področjih.

V.

Sedmi kongres ZSJ ugotavlja izreden pomen akcij Sklada mednarodne solidarnosti ZSJ kot sestavnega dela mednarodne dejav-

nosti sindikatov Jugoslavije, v kateri so se materializirala načela mednarodne delavske in sindikalne solidarnosti. Kongres potrjuje polno pripravljenost delovnih ljudi in sindikatov Jugoslavije, da v duhu svoje tradicionalne privrženosti načelom resnične mednarodne delavske solidarnosti in v okvirih svojih možnosti še naprej, razen politične podpore, nudijo neposredno materialno pomoč, brez pogojev in omejitev, delavcem in sindikatom osvobodilnih gibanj in sindikalnim gibanjem, ki se borijo za osnovne sindikalne in demokratične pravice ali pa se soočajo s težavami pri razvoju svoje dejavnosti.

VI.

Mednarodna dejavnost ZSJ je sestavni del skupnega mednarodnega angažiranja Jugoslavije in izhaja iz skupnih interesov delavskega razreda naše samoupravne socialistične skupnosti in njene razredne povezanosti z delovnimi ljudmi sveta. S to dejavnostjo nudi ZSJ pomemben prispevek k uresničevanju politike neuvrščanja. Sedmi kongres ZSJ poudarja, upoštevajoč ta dejstva, da razvoj naše samoupravne socialistične družbe in njena opredelitev za politiko neuvrščanja, kakor tudi uspešno uresničevanje nalog jugoslovanskih sindikatov na mednarodnem področju, terjajo nadaljnje podružbljanje mednarodne dejavnosti ZSJ.

To pa zahteva aktiviranje članstva, polno sodelovanje in dogovarjanje vseh organizacij ZSJ o enotni platformi mednarodne dejavnosti jugoslovanskih sindikatov, o programih za njeno uresničitev in vzajemnem informiranju ter koordiniranju aktivnosti vseh subjektov, začeni od organizacij v podjetjih do sveta ZSJ.

ZSJ bo v delegatskem sistemu in v drugih institucionalnih oblikah stalno aktivno prispevala k učinkovitemu in konkretnemu dogovarjanju vseh udeležencev v mednarodnem angažiranju naše dežele, da bi tako zagotovili kar najbolj popolno in racionalno izkoriščanje vseh možnosti za uresničenje interesov delovnih ljudi Jugoslavije in za kar največji prispevek v boju za mir, socializem in družbeni napredek.